

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

GÜVENLİ VE EŞİT KENT ANKARA MEVCUT DURUM RAPORU

GÜVENLİ VE EŞİT KENT ANKARA MEVCUT DURUM RAPORU

Hazırlayanlar

Burcu Hatibođlu Kısacık
Özge Sanem Özateş Gelmez
Selda Taşdemir Afşar

Katkıda Bulunanlar

Anjelic Kelavgil
Arzu Şenyurt Akdağ
Çađıl Öngen Köse
Ebru Ergin
Gizem Tanay Aksaç
İlhan Tezel
Merve Demircan
Semahat Dicle Maybek
Tuğçe Koçođlu

Tasarım

FGRAF Ajans | CMD

Kasım 2022

www.esitkentankara.org

hgk.ankara@gmail.com

+90 531 880 19 50

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. ANKARA İLİNİN NÜFUS YAPISI VE ÇEŞİTLİLİĞİ	2
1.1. Ankara'da Çocuk Nüfusuna İlişkin Bilgiler.....	4
1.2. Ankara'da Genç Nüfusa İlişkin Bilgiler.....	10
1.3. Ankara'da Orta Yaşlı Yetişkin Nüfusa İlişkin Bilgiler.....	13
1.4. Ankara'da Yaşlı Nüfusa İlişkin Bilgiler.....	20
2. ANKARA BELEDİYELERİNİN STRATEJİK PLANLARI (2020-2024), FAALİYET RAPORLARI (2021) VE YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANLARININ ANALİZİ	22
2.1 Ankara Büyükşehir Belediyesi.....	22
2.2 Altındağ Belediyesi.....	27
2.3 Çankaya Belediyesi.....	30
2.4 Etimesgut Belediyesi.....	35
2.5 Gölbaşı Belediyesi.....	37
2.6 Keçiören Belediyesi.....	40
2.7 Mamak Belediyesi.....	42
2.8 Sincan Belediyesi.....	45
2.9 Yenimahalle Belediyesi.....	47
3. TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ GÖZETEN KENTSEL POLİTİKA VE HİZMETLER AÇISINDAN ANKARA BELEDİYELERİNİN KAPASİTE ANALİZİ	53
3.1. Ankara'daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki politik kararlılığı	53
3.2. Ankara belediyelerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama konusundaki politik ve kurumsal kapasitesi.....	61
3.2.1. Ankara Belediyelerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığı normu üzerinden hizmet sunabilmesini sağlayacak birim ve müdürlüklerin varlığı	61
3.2.2. Ankara Belediyelerinin kendi personeline ve kamuya yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliğine dair eğitimler sunma durumu	63
3.2.3. Ankara'daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından kararlara katılım ve eşit temsil kapasitesi	66
3.2.4. Ankara Belediyelerinin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından katılımı sağlama konusundaki uygulamaları	67
3.3. Ankara belediyelerinin çeşitlenen hak alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı kentsel hizmetleri sunabilme durumu.....	72

3.3.1. Toplumun geneline yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler.....	72
3.3.2. 18 yaş altı nüfus grubuna yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler	74
3.3.3. Engellilere yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler.....	76
3.3.4. 65 yaş üzeri yaşlılara yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler.....	78
3.3.5. Evsizlere yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler.....	81
3.3.6. Doğrudan kadınlara yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler.....	82
3.4. Ankara Belediyelerinin erişilebilirlik ve hareketlilik bağlamında toplumsal cinsiyet standartlarına uygunluk durumu.....	84
3.4.1. Ankara’da toplu taşıma hizmetlerinin erişilebilirliği ve toplumsal cinsiyet standartlarına uygunluğu.....	84
3.4.2. Ankara’daki Belediyelere ait binaların erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet göstergelerine uygunluğu.....	85
3.4.3. Ankara’daki belediyelere ait parkların ve kız öğrenci yurtlarının erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet göstergelerine uygunluğu.....	86
Kaynakça.....	87
Ekler.....	92
Ek 1: Belediyelerden veri alabilmek için için hazırlanan dilekçe örneği.....	93
Ek 2: Belediyelere gönderilen soru formu.....	94

Tablolar Listesi

Tablo 1: Ankara İli Genel Nüfus Verileri, (TÜİK, 2021a).....	3
Tablo 2: Ankara Merkez İlçe Nüfus Verileri, (TÜİK, 2021a).....	3
Tablo 3: Ankara İli 18 Yaş Altı Nüfusu, (TÜİK, 2021a).....	4
Tablo 4: Ankara İli Merkez İlçeleri 5 Yaş Altı Çocuk Nüfusu, (TÜİK, 2021a).....	5
Tablo 5: Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020 ve 2020-2021 Öğretim Yılları: 3-5 Yaş Net Okullaşma Oranları, (MEB, 2020; 2021).....	6
Tablo 6: 2021 Yılı İtibariyle Ankara İli ve Merkez İlçelerinde Cinsiyete Göre 6-17 Yaş Nüfus ve Okur-Yazarlık Durumu, (TÜİK, 2021a; 2022d).....	7
Tablo 7: Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020 ve 2020-2021 Öğretim Yılları: 6-17 Yaş Net Okullaşma Oranları, (MEB, 2020; 2021).....	8
Tablo 8: 2021 Yılı İtibariyle Ankara İli ve Merkez İlçelerinde Cinsiyete Göre 18-29 Yaş Nüfusun Okur-Yazarlık ve Üniversite Mezunu Olma Durumu, (TÜİK, 2022d).....	11
Tablo 9: 2021 Yılı İtibariyle Ankara İli ve Merkez İlçelerinde Cinsiyete Göre 30-64 Yaş Nüfusun Okur-Yazarlık ve Üniversite Mezunu Olma Durumu, TÜİK (2022d).....	14
Tablo 10: Kentlerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin gelişiminde bağlayıcı olan uluslararası ve ulusal mevzuat ve stratejik belgeler.....	54
Tablo 11: Ankara'daki belediyelerin taraf/dahil olduğu uluslararası belge ve organizasyonlar.....	56
Tablo 12: Ankara'daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından uluslararası ve ulusal işbirliği geliştirme ve kapsayıcı çalışmalar gerçekleştirme durumu (protokol, proje vb.).....	58
Tablo 13: Belediyelerin dezavantajlı kılınmış grupların korunmasını önceleyen alanlarda doğrudan çalışan birim/müdürlüklerinin varlığı.....	62
Tablo 14: Belediyelerin kendi personeline yönelik olarak temel insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık ve şiddetle mücadele konusunda verdiği eğitimler.....	63
Tablo 15: Çankaya Belediyesi tarafından verilen toplumsal cinsiyet eğitimlerini alan personelin birimleri.....	64
Tablo 16: Belediyelerin kamuya yönelik olarak temel insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık ve şiddetle mücadele konusunda verdiği eğitimler.....	65
Tablo 17: Ankara'daki belediyelerdeki personelin pozisyon ve atanmış cinsiyetine göre dağılımı.....	66
Tablo 18: Ankara'daki Belediyelerin Kent Konseyi Genel Kurulu ve Belediye Meclislerinde yer alanların cinsiyeti.....	68
Tablo 19: Ankara belediyelerinin katılımcılıkla ilişkili çalışmaları.....	69
Tablo 20: Toplumun geneline yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler.....	73
Tablo 21: 18 yaş altı çocuklara ve gençlere yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler.....	75
Tablo 22: Engellilere yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler.....	77
Tablo 23: Yaşlılara yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler.....	79
Tablo 24: Evsizlere yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler.....	81
Tablo 25: Kadınlara yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler.....	82
Tablo 26: Belediyelere ait binaların erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet standartlarına uygunluk durumu.....	86
Tablo 27: Belediyelere ait park ve öğrenci yurtlarının erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet göstergelerine uygunluğu.....	87

Kısaltmalar

- AA:** Anadolu Ajansı
- ABB:** Ankara Büyükşehir Belediyesi
- AÇEV:** Anne Çocuk Eğitim Vakfı
- ADNKS:** Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
- BADEP:** Baba Destek Programı
- BKH:** Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri
- BM:** Birleşmiş Milletler
- CEDAW:** Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılıkla Mücadele Sözleşmesi
- CEİD:** Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği
- CEMR:** Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi
- CİMER:** Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
- DİE:** Devlet İstatistik Enstitüsü
- EGED:** Eğitimde Görme Engelliler Derneği
- ENGENÇDER:** Engelliler ve Gençlik Derneği
- ENGKAD:** Engelli Kadın Derneği
- EYHGM:** Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- GENDER KHAS:** Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi
- GYKA:** Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması
- ICLEI:** Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi-Sürdürülebilir Kentler Birliği
- HİA:** Hanehalkı İşgücü Araştırması
- HÜNEE:** Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
- HÜSPAM:** Hacettepe Üniversitesi Sosyal Politikalar Uygulama ve Araştırma Merkezi
- KAOS GL:** Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
- KSGM:** Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
- LGBTİ+:** Lezbiyen, gey, biseksüel, transgender, intersex, artı
- MEB:** Milli Eğitim Bakanlığı
- OECD:** Ekonomik Kalınma ve İşbirliği Örgütü
- UN WOMEN:** Birleşmiş Milletler Kadın Birimi
- UCLG:** Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Ağı
- UNDP:** Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- SKH:** Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
- SYGM:** Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
- ŞÖNİM:** Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
- TBB:** Türkiye Belediyeler Birliği
- TNSA:** Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
- TSE:** Türk Standartları Enstitüsü
- TÜİK:** Türkiye İstatistik Kurumu
- YEPP:** Yerel Eşitlik Eylem Planı

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına dair uluslararası norm ve standartların ele alındığı bu raporda barınma hakkı, kentsel demokrasi, kentsel bakım hizmetleri ve çevre hakkı tematik alanları çerçevesinde Ankara ilinin mevcut durumuna odaklanılmıştır. Çalışmanın masa başı ve saha araştırması aşamalarında Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB) ile merkez ilçe belediyelerinden Altındağ Belediyesi, Çankaya Belediyesi, Etimesgut Belediyesi, Gölbaşı Belediyesi, Keçiören Belediyesi, Mamak Belediyesi, Sincan Belediyesi, Yenimahalle Belediyesi'nin politika ve hizmetleri değerlendirilmiştir.

Çalışmanın masa başı aşamasında, öncelikle, Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK) yapılan yazılı başvuruyla Ankara ilinin, ilçe düzeyinde yaş, cinsiyet ve engel durumuna göre nüfus bilgileri talep edilmiştir. Bu talep kapsamında, TÜİK tarafından, 31.12.2021 tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarından hareketle Ankara ilinin, ilçe düzeyinde yaş ve cinsiyete göre nüfus bilgileri elektronik ortamda hazırlanmış ve bizimle paylaşılmıştır. Ancak, il düzeyinde engelli nüfus bilgilerinin en son, Nüfus ve Konut Araştırması, 2011 sonuçlarına göre mevcut olduğu ve kurumun web sitesinden ulaşılabileceği belirtilmiştir. Ankara'daki belediyelerin kendi sınırları içerisinde hizmet sundukları nüfusa ilişkin olarak ayrıştırılmış verilere yer verdiği bir kayıt sistemi bulunmadığı için ADNKS'nin ayrıştırılmış veriler açısından taşıdığı eksikliklerin, Ankara ili düzeyinde yapılan bu analiz çalışmasının özellikle mülteci/sığınmacı/göçmen, LGBTİ+ ve engelli nüfusa ilişkin bilgilere ulaşılamaması açısından en önemli sınırlılığı olduğu belirtilmelidir. Bu sınırlılığı aşabilmek için mümkün olduğunca TÜİK tarafından yayınlanan bülten ve belgelerin yanı sıra Bakanlıklar, Müdürlükler vb. gibi farklı kamu kurumlarının ve sivil toplum örgütlerinin raporlarına başvurulmuştur. Böylece toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin Ankara geneli ve merkez ilçelerinin durumu ele alınırken, verilerin izin verdiği ölçüde kadın, LGBTİ+, engelli, mülteci/sığınmacı/göçmen, çocuk, genç ve yaşlı haklarının kesşimsel bir perspektifle değerlendirilmesine gayret gösterilmiştir.

Çalışmanın saha araştırması aşamasında, barınma hakkı, kentsel demokrasi, kentsel bakım hizmetleri ve çevre hakkı tematik alanlarında ABB ve sekiz merkez ilçe belediyesinin mevcut durumunu gösteren verilerin alınabilmesi için bir soru formu hazırlanmıştır. Soru formunda "belediyelerin uluslararası belgelere taraf olma durumuna", "belediye birimlerine ve müdürlüklerine", "belediyenin sivil toplum ve yurttaşlarla ilişkisine", "bütçe hazırlık sürecine", "belediye yönetimi ve personeline", "personel eğitimlerine", "kamuya yönelik eğitim ve farkındalık çalışmalarına", "şikayet ve talep sistemine/memnuniyet ölçme çalışmalarına", "hizmet binalarının erişilebilirlik standartlarına uygunluğuna", "hizmet merkezlerine", "toplu taşıma hizmetlerine", "yeşil alan, park, otopark vb. hizmetlerin uluslararası standartlara uygunluğuna" dair kapalı ve açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Soru formunda yer verilen sorular, Güvenli ve Eşit Kent Politikaları: Uluslararası Standartlar ve İyi Uygulama Örnekleri" raporunda dört tematik alan için ayrı ayrı hazırlanan "toplumsal cinsiyet eşitliği standartları ve önerilen göstergeler" temel alınarak oluşturulmuştur. Araştırma ekibi tarafından hazırlanan soru formları için -gösterge setlerinde olduğu gibi- LGBTİ+, çocuk, genç, yaşlı, engelli hakları alanlarında çalışan uzman grubunun değerlendirmesi alınmıştır. Soru formları, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na referansla hazırlanan dilekçelerle birlikte ABB, Çankaya Belediyesi, Mamak Belediyesi, Altındağ Belediyesi, Yenimahalle Belediyesi, Etimesgut Belediyesi, Gölbaşı Belediyesi, Keçiören Belediyesi ve Sincan Belediyesi'ne 10-15 Nisan tarihleri arasında elden ya da online olarak teslim edilmiştir. Soru formlarımıza ABB başta olmak üzere, Altındağ Belediyesi, Çankaya Belediyesi, Etimesgut Belediyesi, Yenimahalle Belediyesi ve Gölbaşı Belediyesi tarafından dönüş yapılmıştır. Söz konusu belediyelere desteklerinden dolayı teşekkür ederiz.

1. ANKARA İLİNİN NÜFUS YAPISI VE ÇEŞİTLİLİĞİ

Nüfusa ilişkin bilgilerin yaş, engel durumu, cinsiyet (cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim bilgileri ile birlikte) ve vatandaşlık statüsü açısından ayrıştırılmış olması, gerek kentin belirli bölgelerinde yoğunlaşan nüfusun toplumsal cinsiyet ilişkileri açısından farklılaşan ihtiyaçlarını tespit edebilmek gerekse bu ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitlenen kentsel hizmet modelleri geliştirebilmek açısından oldukça önemlidir. Türkiye’de nüfusa ilişkin verilerin en kapsamlısı TÜİK tarafından oluşturulan ADNKS üzerinden elde edilen veriler olduğundan, genel olarak büyükşehir ve ilçe belediyeleri bu veri tabanını kullanmaktadır. Ankara’daki belediyelerin ise kendi sınırları içerisinde hizmet sundukları nüfusa ilişkin olarak ayrıştırılmış verilere yer verdiği bir kayıt sistemi bulunmamaktadır. Dolayısıyla ADNKS’nin ayrıştırılmış veriler açısından taşıdığı eksikliklerin, Ankara özelinde yapılan bu analiz çalışmasının önemli bir sınırlılığı olduğu belirtilmelidir.

Bu raporda Ankara’nın merkez ilçeleri düzeyinde ADNKS’nin sunduğu verilerden yola çıkarak çocuk, genç, orta yaş ve yaşlı nüfusa ilişkin bilgiler, TÜİK tarafından yayınlanan diğer araştırma sonuçlarıyla birlikte analiz edilmiştir. Söz konusu verilerden hareketle, yalnızca Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı kız ve oğlan çocuklar ile kadın ve erkek yetişkin nüfusa dair bilgilere, yaş gruplarına göre ulaşmak mümkün olmuştur. Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından kadın-erkek ayrışması çerçevesinde çocuk, genç, orta yaş ve yaşlı nüfusa ve bu nüfus gruplarının ihtiyaçlarına ilişkin olarak kimi öngörülere varılabilmektedir.

TÜİK’ten talep edilen bilgiler doğrultusunda, il düzeyinde engelli nüfus bilgilerinin en son 2011 yılına ait Nüfus ve Konut Araştırması sonuçlarına göre mevcut olduğu, sığınmacı/mülteci nüfusa ilişkin ise verilerin bulunmadığı bildirilmiştir. Ayrıca TÜİK verilerinden LGBTİ+¹ nüfusa ilişkin bilgilere ulaşmak da mümkün değildir. Bu nedenle LGBTİ+ nüfusa ilişkin resmi hiçbir verinin bulunmaması, engelli ve mülteci/sığınmacı/göçmen nüfusa ilişkin olarak ise var olan verilerin sınırlı olması, ihtiyaçların tanımlanması ve etkili kentsel hizmetlerin geliştirilmesi açısından önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan cinsiyete ilişkin verilere, atanmış cinsiyet özelliklerine göre ayrıştırılmış kadın ve erkek sayıları üzerinden kısmi olarak ulaşılabildiği söylenebilir. Engelli ve sığınmacı/mülteci/göçmen nüfusa dair bilgiler bazı kamu kurumları (Bakanlıklar, Müdürlükler vb.) tarafından yayınlanan raporlardan, TÜİK tarafından yayınlanan çeşitli bülten ve belgelerden ve bu nüfus gruplarıyla çalışan sivil toplum örgütlerinin raporlarından yararlanılarak analize dahil edilmeye çalışılmıştır. LGBTİ+’lara ilişkin bilgiler ise yalnızca sivil toplum örgütlerinin raporlarından yararlanılarak analize dahil edilmeye çalışılmıştır. Ancak bu noktada karşılaşılan en temel sınırlılık, söz konusu raporlarda Ankara ili özeline dair araştırma sonuçlarına ya da değerlendirmelere rastlanmamış olması ya da bu raporların az sayıda olmasıdır.

Tüm bu sınırlılıklar çerçevesinde Ankara ilinin nüfus çeşitliliği dikkate alınarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından ulaşılan sonuçlar analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen analiz çalışması, Ankara ilinde yaşayan nüfusun toplumsal cinsiyete ilişkin özelliklerini ve ihtiyaçlarını görünür kılmayı amaçlamaktadır.

ADNKS’ye göre 2021 yılı itibarıyla 84 milyon 680 bin 273 kişi olan Türkiye nüfusunun 5.747.325’i Ankara’da yaşamaktadır (TÜİK, 2021a). Bu nüfusun %50,5’ini kadınlar, %49,5’ini de erkekler oluşturmaktadır. Ankara’da yaşayan nüfusun %89,7’si Ankara’nın 9 merkez ilçesinde yaşamaktadır (Tablo 1).

¹ Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılıklar nedeniyle gerek ulusal düzeyde gerekse Ankara yerinde LGBTİ+ nüfusa dair demografik bilgilerin edinilmesine yönelik kamusal araştırmaların yapıldığını ya da mevcut araştırmalara söz konusu verilere ulaşmayı sağlayacak soruların dahil edildiğini söylemek mümkün değildir. Öte yandan nüfusa dair demografik özelliklerin ortaya çıkartılmasına yönelik araştırmalarda kişilerin cinsiyet kimliği ya da cinsel yönelimine dair sorulara yer verilmesi de etiketleme tartışmalarına yol açma potansiyeli bakımından risk taşımaktadır.

Tablo 1: Ankara İli Genel Nüfus Verileri, (TÜİK, 2021a)

ANKARA NÜFUSU	Cinsiyet	Yaş				Toplam	
		18 yaş altı	18-29 yaş	30-64 yaş	65 yaş ve üstü		
Merkez ilçeler toplam nüfus	Kadın	609.311	475.782	1.268.414	259.007	2.612.514	(%89,7)
	Erkek	643.076	484.270	1.216.094	200.619	2.544.059	
	Toplam	1.252.387	960.052	2.484.508	459.626	5.156.573	
Diğer ilçeler toplam nüfus	Kadın	68.367	46.434	132.399	44.202	291.402	(%10,3)
	Erkek	72.282	51.357	140.285	35.426	299.350	
	Toplam	140.649	97.791	272.684	79.628	590.752	
Ankara ili toplam nüfus	Kadın	677.678	522.216	1.400.813	303.209	2.903.916	(%100)
	Erkek	715.358	535.627	1.356.379	236.045	2.843.409	
	Toplam	1.393.036	1.057.843	2.757.192	539.254	5.747.325	

Tablo 2’de Ankara ilinde en yoğun nüfusa sahip merkez ilçelere ait bilgiler yer almaktadır. Ankara’nın en yoğun nüfuslu merkez ilçeleri sırasıyla Çankaya, Keçiören, Yenimahalle, Mamak, Etimesgut, Sincan, Altındağ, Pursaklar ve Gölbaşı’dır. Tüm merkez ilçelerde 30-64 yaş arası orta yaş nüfusun, en yoğun nüfus olduğu görülmektedir. Bu yaş grubunun en yoğun olduğu merkez ilçe 465.473 kişi ile Çankaya’dır. Çankaya ayrıca 191.705 kişiyle 18-29 yaş genç nüfusunun ve 129.157 kişiyle 65 yaş üzeri yaşlı nüfusunun en yoğun olduğu merkez ilçedir. Tabloda 18 yaş altı çocuk nüfusunun en yoğun olduğu merkez ilçenin ise 240.331 kişiyle Keçiören olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Ankara Merkez İlçe Nüfus Verileri, (TÜİK, 2021a)

ANKARA Merkez ilçe verileri	Cinsiyet	Yaş				Toplam
		18 yaş altı	18-29 yaş	30-64 yaş	65 yaş ve üstü	
Çankaya	Kadın	79.282	91.394	249.049	74.566	494.291
	Erkek	83.648	100.311	216.424	54.591	454.974
	Toplam	162.930	191.705	465.473	129.157	949.265
Keçiören	Kadın	116.748	84.616	233.067	46.590	481.021
	Erkek	123.583	82.735	220.283	35.262	461.863
	Toplam	240.331	167.351	453.350	81.852	942.884
Yenimahalle	Kadın	81.433	63.837	178.900	37.306	361.476
	Erkek	85.945	58.105	167.827	30.456	342.333
	Toplam	167.378	121.942	346.727	67.762	703.809
Mamak	Kadın	84.753	64.212	163.284	30.153	342.402
	Erkek	89.461	64.468	163.252	22.837	340.018
	Toplam	174.214	128.680	326.536	52.990	682.420
Etimesgut	Kadın	75.758	51.487	154.798	21.892	303.935
	Erkek	79.883	55.561	148.843	18.250	302.537
	Toplam	155.641	107.048	303.641	40.142	606.472
Sincan	Kadın	76.901	50.525	127.693	20.009	275.128
	Erkek	81.305	53.579	134.933	16.466	286.283
	Toplam	158.206	104.104	262.626	36.475	561.411
Altındağ	Kadın	53.126	40.238	91.594	17.810	202.768
	Erkek	55.790	41.197	94.420	13.500	204.907
	Toplam	108.916	81.435	186.014	31.310	407.675
Pursaklar	Kadın	23.584	14.670	36.936	4.847	80.037
	Erkek	24.704	13.925	36.951	4.059	79.639
	Toplam	48.288	28.595	73.887	8.906	159.676
Gölbaşı	Kadın	17.726	14.803	33.093	5.834	71.456
	Erkek	18.757	14.389	33.161	5.198	71.505
	Toplam	36.483	29.192	66.254	11.032	142.961
Merkez ilçeler toplam nüfusu	Kadın	609.311	475.782	1.268.414	259.007	2.612.514
	Erkek	643.076	484.270	1.216.094	200.619	2.544.059
	Toplam	1.252.387	960.052	2.484.508	459.626	5.156.573

1.1. Ankara’da Çocuk Nüfusuna İlişkin Bilgiler

Çocuk tanımı ve buna bağlı olarak reşit olma yaşı, ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte Türkiye’nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına İlişkin Sözleşme’de, 18 yaşına kadar olan her bireyin, çocuk olduğu kabul edilmiştir. İmzalanan Sözleşmeye koşut olarak Türk Medeni Kanunu’na göre 18 yaşına kadar herkes küçük olarak tanımlanmış, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nda ise “daha erken yaşta ergin olsa bile, 18 yaşını doldurmamış kişi” çocuk olarak tanımlanmıştır. Bu raporda, 18 yaş altı nüfus, çocuk nüfusu olarak ele alınmıştır.

TÜİK (2021a) verilerinden hareketle hazırlanan Ankara’da yaşayan 18 yaş altı nüfusuna ilişkin veriler Tablo 3’te paylaşılmıştır. Buna göre Ankara nüfusunun %24,3’ü 18 yaşından küçüktür. 18 yaş altı çocukların %48,6’sı kız ve %51,4’ü oğlandır. TÜİK (2021a) verilerinde çocuk nüfusu okul öncesi yaş değişkenine göre incelendiğinde, Ankara’da yaşayan çocukların %19,4’ünün 0-3 yaş aralığında (bu yaş aralığındaki toplam çocuk nüfusunun %48,7’si kız, %51,3’ü oğlandır), %11,5’inin 4-5 yaş aralığında (bu yaş aralığındaki toplam çocuk nüfusunun %48,7’si kız, %51,3’ü oğlandır) olduğu görülmüştür.

Tablo 3: Ankara İli 18 Yaş Altı Nüfusu, (TÜİK, 2021a)

Ankara ili Çocuk Nüfusu	Cinsiyet	0-3 yaş	4-5 yaş	18 yaş altı	%
Merkez ilçeler toplam nüfus	Kız	118,290	70,029	609.311	48.7
	Oğlan	124,431	73,718	643.076	51.3
	Toplam	242,721	143,747	1.252.387	100
Diğer ilçeler toplam nüfus	Kız	13,443	7,756	68.367	48.6
	Oğlan	14,382	8,061	72.282	51.4
	Toplam	27,825	15,817	140.649	100.
Ankara ili toplam nüfus	Kız	131,733	77,785	677.678	48.6
	Oğlan	138,813	81,779	715.358	51.4
	Toplam	270,546	159,564	1.393.036	100

Okul Öncesi Yaştaki Çocuklara Yönelik Sosyal Yardım ve Hizmetler

Okul öncesi yaştaki çocuk nüfusuna ilişkin Tablo 4’de paylaşılan veriler, 5 yaşın altındaki çocuklara yönelik olarak sunulabilecek sosyal yardım ve hizmetlerin öncelik haline getirilmesi gereken Ankara’nın merkez ilçelerine dair önemli ipuçları vermektedir. Ancak belirtmek gerekir ki bu çerçevede sunulan çoğu hizmet, Sağlık Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın² görev alanına girmekle beraber, ilgili Bakanlıkların veri tabanlarından Ankara ili ve ilçeleri bazında söz konusu yardım ve hizmetler ile bunlardan yararlanan çocuklara ilişkin ayrıştırılmış verilere ulaşamadığı için daha ayrıntılı bir analiz yapmak mümkün olamamaktadır.

Özellikle gebelik takibi, doğum sonrası destek, erken çocukluk gelişimi, yeni doğan ve erken yaş sağlık taramaları (işitme, bedensel engel vb.) gibi koruyucu ve önleyici sağlık bakımı hizmetlerinin okul öncesi yaştaki çocuklar için sunulan hizmetlere dahil edilmesi önemli görünmektedir. Bu açıdan Tablo 4’de paylaşılan verilerden hareketle, 0-3 ve 4-5 yaş çocuk nüfusunun görece fazla olduğu Keçiören, Mamak, Yenimahalle, Sincan, Etimesgut ve Çankaya ilçelerinde okul öncesi yaştaki çocuklara yönelik sosyal yardım ve hizmetlerin planlanmasında okul öncesi çocuk nüfusunun dikkate alınması gerektiği söylenebilir. Ayrıca okul öncesi yaştaki engelli, mülteci/sığınmacı/göçmen ve LGBTİ+ çocukların ihtiyaçlarını dikkate alan hizmet modellerinin geliştirilmesi, var olanların ise bu nüfus gruplarını dışarda bırakmayacak biçimde kapasite, erişilebilirlik ve nitelik bakımından yenilenmesi önemlidir.

² Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2021), çocuk hizmetleri istatistikleri “2020 Yıl Sonu Verileri”ne göre, Türkiye genelinde çocuk evleri sitesi, çocuk evleri ve çocuk destek merkezlerinde kalan toplam 13.524 çocuk koruma altındadır. Koruma altına alınmadan ailesi yanında desteklenen çocuk sayısı 129.422’dir. Özel Kreş ve Gündüz Bakım Evlerinde ücretsiz yararlanan çocuk sayısı ise 2.663’tür (<https://www.aile.gov.tr/media/87499/kurumsal-istatistikler.pdf>).

Tablo 4: Ankara İli Merkez İlçeleri 5 Yaş Altı Çocuk Nüfusu, (TÜİK, 2021a)

Ankara Merkez İlçeleri	Cinsiyet	0-3 yaş	%	4-5 yaş	%
Altındağ	Toplam	22,569	9,30	12,806	8,91
	Oğlan	11,579	4,77	6,476	4,51
	Kız	10,990	4,53	6,330	4,40
Çankaya	Toplam	28,454	11,72	17,823	12,40
	Oğlan	14,588	6,01	9,213	6,41
	Kız	13,866	5,71	8,610	5,99
Yenimahalle	Toplam	32,611	13,44	19,580	13,62
	Oğlan	16,727	6,89	10,164	7,07
	Kız	15,884	6,54	9,416	6,55
Gölbaşı	Toplam	7,203	2,97	4,160	2,89
	Oğlan	3,667	1,51	2,122	1,48
	Kız	3,536	1,46	2,038	1,42
Keçiören	Toplam	45,958	18,93	27,286	18,98
	Oğlan	23,573	9,71	14,027	9,76
	Kız	22,385	9,22	13,259	9,22
Mamak	Toplam	34,566	14,24	20,241	14,08
	Oğlan	17,837	7,35	10,370	7,21
	Kız	16,729	6,89	9,871	6,87
Sincan	Toplam	31,647	13,04	18,053	12,56
	Oğlan	16,278	6,71	9,107	6,34
	Kız	15,369	6,33	8,946	6,22
Etimesgut	Toplam	30,489	12,56	18,348	12,76
	Oğlan	15,528	6,40	9,476	6,59
	Kız	14,961	6,16	8,872	6,17
Pursaklar	Toplam	9,224	3,80	5,450	3,79
	Oğlan	4,654	1,92	2,763	1,92
	Kız	4,570	1,88	2,687	1,87
Toplam	Oğlan	124,431	51,27	73,718	51,28
	Kız	118,290	48,73	70,029	48,72
	Toplam	242,721	100,00	143,747	100,00

Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı

Çocuk yoksulluğuyla mücadelede önemli araçlar olan aile yanında destek ve gelir transferini içeren sosyal yardımların yanı sıra erken çocukluk eğitimi ve bakım hizmetleri, yoksulluk riski taşıyan okul öncesi yaşta çocukların sağlıklı gelişimlerinin önünde engel oluşturabilecek pek çok sorununun aşılabilmesi açısından vazgeçilmezdir. Bu açıdan kapsayıcı ve erişilebilir erken çocukluk eğitimi ve bakım hizmetleri olarak, 0-3 yaş için bebek bakımevi ve 4-5 yaş için kreş hizmetlerinin, ücretsiz ya da devlet desteğiyle yararlanılabilir kılınması, yoksulluk nedeniyle bu hizmetleri satın almaya bütçesi yetmeyen çocukların bakım ve eğitim gibi temel haklarının korunabilmesi için bir gerekliliktir.

TÜİK (2021e) Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri raporunda paylaşılan Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016 verilerine göre Ankara'da çocukların bakımını %77,7 ile anneleri, %12,9 ile babaanne/anneanneleri, %3,3 ile diğer yakın akraba veya komşusu üstlenmekte, çocukların yalnızca %4,4'ü kreş veya anaokuluna gitmektedir. Ekonomik Kalınma ve İşbirliği Örgütü (OECD, 2021: 159) tarafından yayınlanan "Bir Bakışta Eğitim, 2021" raporunda sunulan 2019 yılı verilerine göre 3 yaş altındaki çocukların erken çocukluk eğitimi ve bakım hizmetlerine katılımında OECD ülkeleri ortalaması %24,9 iken, Türkiye'de bu oran %0,2'dir. Raporda 3 ile 5 yaşları arasındaki çocukların, erken çocukluk eğitimi ve bakım hizmetlerine katılımında OECD ülkeleri ortalamasının %83 olduğu, Türkiye'de ise %39 olduğu görülmektedir (OECD, 2021: 170).

Tablo 5'te verilen Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2020; 2021) istatistikleri incelendiğinde 2019/2020 öğretim yılında gerek Türkiye genelinde gerekse Ankara ili bazında 3-5 yaş arası çocukların resmi okul öncesi eğitimden yararlanma oranlarının her iki cinsiyet için de %50 oranının altında kaldığı, 4-5 yaş arası çocukların oranının ise %50'nin biraz üzerinde olduğu görülmektedir. 2020/2021 öğretim yılında ise hem Türkiye genelinde hem de Ankara bazında 3-5 yaş ve 4-5 yaş grubu çocukların net okullaşma oranlarında keskin bir düşüş yaşandığı, Türkiye geneliyle karşılaştırıldığında Ankara'da bu düşüşün çok daha belirgin olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde ve Ankara bazında erken çocukluk eğitimi ve bakım hizmetlerinden yararlanma oranlarının artmasıyla değilse de zorunlu temel eğitime kayıt yaptıran 5 yaşındaki çocukların oranının etkisiyle 2019/2020 öğretim yılında %70'ler civarına yükselmiş olan 5 yaşındaki çocukların net okullaşma oranlarının, 2020/2021 öğretim yılında Türkiye genelinde %50-60 aralığına, Ankara bazında ise %30-40 aralığına gerilediği görülmektedir. Büyük ölçüde,

yaşanan Covid-19 pandemisinin etkisiyle açıklanabilecek olan bu gerileme, salgın gibi kriz dönemlerinde net okullaşma oranlarında düşüş yaşanmaması için alınacak önlemlerin planlanması ve bu tür krizlere hazırlıklı olunması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 5: Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020 ve 2020-2021 Öğretim Yılları: 3-5 Yaş Net Okullaşma Oranları, (MEB, 2020; 2021)

Okul Öncesi Net Okullaşma												
	3-5 yaş				4-5 yaş				5 yaş			
	Tr		Ankara		Tr		Ankara		Tr		Ankara	
	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021
Kız	41,44	28,12	43,43	20,75	51,99	36,50	52,70	25,97	70,39	56,34	68,39	37,56
Oğlan	42,10	28,57	44,10	21,43	52,82	37,07	53,28	26,71	72,00	57,41	69,49	38,69
Toplam	41,78	28,35	43,78	21,10	52,41	36,79	53,00	26,35	71,22	56,89	68,96	38,14

MEB'in (2020) istatistiklerinde Türkiye genelinde kamuya bağlı 5.830 okul öncesi eğitim kurumundan 1.340.507 çocuğun (692.195 oğlan, 648.312 kız), 5.655 özel okul öncesi eğitim kurumundan ise 289.213 çocuğun (154.054 oğlan, 135.159 kız) yararlandığı görülmektedir. Ankara bazında ise kamuya bağlı 1.060 okul öncesi eğitim kurumundan 72.415 çocuğun (37.221 oğlan, 35.194 kız), 712 özel okul öncesi eğitim kurumundan ise 28.443 çocuğun (15.124 oğlan, 13.316 kız) yararlandığı görülmektedir. Özellikle yoksulluk ve gelir yetersizliği durumunda yaşayan hanelerin çoğu özel kreş ve bakımevine çocuklarını göndermemektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2021) tarafından hazırlanan 2022 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda erken çocukluk eğitiminde 5 yaşın zorunlu eğitim kapsamına alınacağı belirtilmiştir. Konuyla ilgili MEB tarafından Anadolu Ajansı'na (AA, 2021) yapılan açıklamada, söz konusu tedbirin gerekçesi, "okul öncesi eğitimi alan ve alamayan öğrenciler arasında ilkokula başlamalarıyla birlikte temel bazı farkların oluşması" ve "bu farkların telafi edilmemesi halinde ilerleyen kademelerde de sorunların artarak devam etmesi" olarak açıklanmıştır. Söz konusu sorun çocukların, eğitimlerine devam etmek istemelerine rağmen öğrenimin ilerleyen basamaklarında başarısızlık nedeniyle yarıda bırakmak zorunda kalmalarına da neden olabilmektedir. Örneğin Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021 yılında erkeklerin %20,3'ünün, kadınların ise %10,7'sinin başarısız olması nedeniyle eğitimini yarıda bıraktığını göstermiştir (TÜİK, 2022c).

TÜİK (2020a) tarafından yayınlanan 'Türkiye'deki Çocuklar 2020 İstatistiklerle Bakış' raporunda 3-4 yaş aralığındaki çocukların erken çocukluk gelişimi indeksine göre sergilediği normal gelişim oranları incelendiğinde kız çocuklarının okur-yazarlık/sayısal becerilerde %14,4, fiziksel gelişimde %97,9, sosyal-duygusal gelişimde %77,6, öğrenmede %96,4 oranında, oğlan çocuklarının okur-yazarlık/sayısal becerilerde %14,0, fiziksel gelişimde %97,8, sosyal-duygusal gelişimde %69,4, öğrenmede %95,2 oranında normal gelişim sergiledikleri görülmüştür. Söz konusu gelişim düzeylerinin geliştirilebilmesi için erken çocukluk eğitiminin ve bakımın son derece önemli olduğu açıktır. Söz konusu verilerden hareketle altı çizilmesi gereken bir başka nokta da kız çocuklarının sergilediği olumlu gelişim seyrinin, toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması halinde hem kız çocuklarının hem de yetişkin kadınların yaşamlarına yansımalarının, mevcutta olduğundan daha olumlu olacağı yönündeki öngörüdür.

Okur-Yazarlık ve Örgün Eğitime Katılım

TÜİK'in (2021a) oluşturduğu ADNKS ile TÜİK (2022d) 'Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı'ndan ulaşılan 2021 yılı verilerinden hareketle oluşturulan Tablo 6'da, Ankara ili genelinde ve Ankara'nın merkez ilçelerinde 6 ila 17 yaşları arasındaki çocuk nüfusu ve bu yaş grubundaki çocukların okur-yazarlık durumu paylaşılmıştır. Temel eğitime başlama yaşının 6 olması nedeniyle bu yaş grubundaki çocuklarda tam okullaşmanın sağlanması halinde okur-yazar olmama sorunuyla karşılaşılması beklenir. 6 ila 17 yaşlarındaki çocukların okuma-yazma bilmemesi, örgün eğitime hiç katılmamış olmakla açıklanabilir. Bu durum, tüm çocukların eğitim hakkının korunamadığını göstermesi açısından son derece çarpıcıdır.

Tablo 6'da görülebileceği gibi 2021 itibarıyla Ankara genelinde 1.933 oğlan, 1.616 kız çocuğu okuma-yazma bilmemektedir. Ankara ili ve merkez ilçeleri bağlamında değerlendirildiğinde okuma-yazma bilmeyen oğlan

çocuklarının sayısının, kız çocuklarının sayısından daha fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu yaş grubundaki çocukların toplam nüfusu ile birlikte değerlendirildiğinde okuma-yazma bilmeme, dolayısıyla temel eğitimden dahi yoksun olma sorununun oğlan çocukları için olduğu kadar kız çocukları için de dikkate alınması gereken bir sorun olduğu açıktır.

Tablo 6'da görülebileceği gibi Ankara'nın tüm merkez ilçelerinde örgün eğitime katılmamış ve dolayısıyla okuma-yazma bilmeyen 6 ila 17 yaşları arasında çocuklar bulunmaktadır. Ancak özellikle Etimesgut, Çankaya ve Yenimahalle ilçelerinde okuma-yazma bilmeyen 6-17 yaşları arasındaki çocukların bu ilçelerdeki toplam 6-17 yaş grubu çocuk nüfusuna oranının, diğer merkez ilçelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6: 2021 Yılı İtibariyle Ankara İli ve Merkez İlçelerinde Cinsiyete Göre 6-17 Yaş Nüfus ve Okur-Yazarlık Durumu, (TÜİK, 2021a; 2022d)

		6-17 yaş nüfus	Okuma-yazma bilmeyen
Altındağ	Oğlan	37.735	119
	Kız	35.806	114
	Toplam	73.541	233
Çankaya	Oğlan	59.847	317
	Kız	56.806	267
	Toplam	116.653	584
Yenimahalle	Oğlan	59.054	297
	Kız	56.133	211
	Toplam	115.187	508
Gölbaşı	Oğlan	12.968	80
	Kız	12.152	70
	Toplam	25.120	150
Keçiören	Oğlan	85.983	283
	Kız	81.104	229
	Toplam	167.087	512
Mamak	Oğlan	61.254	175
	Kız	58.153	141
	Toplam	119.407	316
Sincan	Oğlan	55.920	158
	Kız	52.586	138
	Toplam	108.506	296
Etimesgut	Oğlan	54.879	317
	Kız	51.925	288
	Toplam	106.804	605
Pursaklar	Oğlan	17,287	69
	Kız	16,327	68
	Toplam	33,614	137
Ankara	Oğlan	494.766	1.933
	Kız	468.160	1.616
	Toplam	962.926	3.549

Tablo 7'de görülebileceği gibi hem 2019/2020 hem de 2020/2021 öğretim yıllarında ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde gerek Türkiye genelinde gerekse Ankara bazında tam bir okullaşma oranına ulaşamamış olmasına ek olarak pandeminin etkisiyle 2020/2021 öğretim yılında hem Türkiye'de hem de Ankara'da ilkokul ve ortaokul düzeyinde kız ve oğlan çocukları için net okullaşma oranlarında bir düşüş gözlenmiştir. 2019/2020 öğretim yılında ilkokul ve ortaokul düzeyinde kız ve oğlan çocuklarının görece yüksek olan net okullaşma oranlarının, 2020/2021 öğretim yılında Türkiye genelinde lise düzeyinde kız çocukları için yaklaşık %10, erkek çocukları için ise yaklaşık %9 oranında gerilediği görülmüştür. Bu anlamda Ankara ili daha olumlu bir tablo çizmekle birlikte, ortaokulla karşılaştırıldığında lise düzeyinde net okullaşma oranlarının Türkiye genelinde olduğu gibi düşme eğilimi (kız çocukları için yaklaşık %3 oranında, oğlan çocukları için yaklaşık %2 oranında) sergilediği görülmektedir. 2020/2021 öğretim yılında lise düzeyinde net okullaşma oranlarında pandeminin etkisine rağmen %1 ila %2 arasında bir artış sağlanmış olması ise olumlu bir gelişmedir.

Tablo 7: Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020 ve 2020-2021 Öğretim Yılları: 6-17 Yaş Net Okullaşma Oranları, (MEB, 2020; 2021)

Net Okullaşma												
	6-9 yaş				10-13 yaş				14-17 yaş			
	Tr		Ankara		Tr		Ankara		Tr		Ankara	
	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021
Kız	98,05	97,31	97,82	96,42	98,58	98,45	99,11	98,90	88,65	90,76	96,29	97,05
Oğlan	97,88	97,16	97,57	96,18	98,70	98,64	99,11	98,96	89,71	91,01	96,85	97,50
Toplam	97,96	97,23	97,69	96,30	98,64	98,55	99,11	98,93	89,19	90,49	96,58	97,28

Yoksulluk kısır döngüsünden çıkmak için örgün eğitime katılmak kilit bir rol oynamaktadır. Zira eğitime devam etmenin, nitelikli işgücü yaratma ve istihdama katılım oranlarının artması için oldukça önemli olduğu yadsınmaz. Bununla birlikte yoksulluk, örgün eğitime katılma ve devam ettirmenin önündeki temel engellerden biridir. Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021 sonuçları eğitime devam etmek istemesine rağmen yarıda bırakan bireylerin oranının Türkiye genelinde %11,6 olduğu (erkeklerde bu oran %12,7, kadınlarda ise %10,6'dır), erkeklerin %61,8'inin, kadınların ise %36,4'ünün ekonomik nedenlerle eğitimini yarıda bıraktığını ortaya koymaktadır (TÜİK, 2022c).

TÜİK (2022a) tarafından hazırlanan 'İstatistiklerle Çocuk, 2021' raporuna göre 1.567 çocuk (815 oğlan, 751 kız), hanehalkı sorumlusu işsiz olan bir hanede yaşarken, 0-17 yaşları arasındaki çocuk nüfusunun %10,7'si (%10,7'si oğlan, %10,6 kız) ise gelir getirici işte çalışan bir hane üyesinin olmadığı hanelerde yaşamaktadır. TÜİK (2020a) tarafından yayınlanan 'Türkiye'deki Çocuklar 2020 İstatistiklerle Bakış Raporu'nda 2020 yılı itibarıyla 0-17 yaş grubunda toplam 7.378.000 çocuğun (kız çocuklarının %27'si, oğlan çocuklarının ise %34'ü) yoksul olduğu vurgulanmıştır. Raporda 2020 yılı itibarıyla 15-17 yaş grubunda çocuk nüfusunun %15,7'sinin (oğlanların %21,7'si, kızların %9,4'ü) gelir getirici bir işte çalıştığı, çalışanlar arasında yalnızca %12'sinin eğitime devam ettiği, buna karşın eğitime devam etmeyen ve çalışan çocukların oranının ise %32 olduğu belirtilmiştir (TÜİK, 2020a). Dolayısıyla çocukların yaşadığı hanelerin ekonomik koşullarının, çocukların eğitime katılımı ve sürdürülebilmeleri açısından dikkate alınması önemlidir.

Örgün eğitime katılım bağlamında değerlendirilmesi gereken özel gruplar arasında mülteci çocuklar da bulunmaktadır. Eğitim Reformu Girişimi tarafından yayınlanan Eğitim İzleme Raporu 2021: Öğrenciler ve Eğitime Erişim isimli raporda mülteci çocuklara dair düzenli verilerin yalnızca Suriyeli çocuklarla sınırlı olduğuna dikkat çekilerek, okul çağındaki Suriyeli çocukların 2020-21'de okullaşma oranının %64,4 olduğu (Haziran 2021 itibarıyla Suriyeli öğrencilerin %49,0'ünün kız, %51,0'ü oğlandır (Tunca vd., 2021). Okul öncesinde %28,1, ilkökulda %79,8, ortaokulda %77,9 ve ortaöğretimde %39,9 oranında Suriyeli öğrenci bulunmaktadır), okula kayıtlı olmayan Suriyeli çocukların sayısının ise 425.666 olduğu belirtilmiştir. Okula devam etmeyen çocukların ebeveynlerinin %28'i ekonomik nedenlerin, %23'ü çocuklarının çalışmakta olmasının ve %12'si çocuklarının engel durumunun eğitime devamın önünde engel oluşturduğunu belirtmiştir (Tunca vd., 2021). Dolayısıyla yoksulluğun ve engel durumunun, çocukların eğitime katılımı ve sürdürülebilmelerinin önünde engel olmaktan çıkartacak sosyal yardım ve desteklerin planlanmasında mülteci çocukların da değerlendirmeye dahil edilmesi gerektiği açıktır.

Çocuk Evlilikleri ve Adölesan Gebelikleri Sorunu

Türkiye'de yasal evlenme yaşına dair en temel çerçeve Türk Medeni Kanunu'dur. Kanunda erkek ve kadının 17 yaşını doldurmadıkça evlenemeyeceği, ancak hakim "olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple" 16 yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebileceği ve olanak bulundukça karardan önce ana ve baba veya vasinin dinleneceği hükme bağlanmıştır. 17 yaşını dolduran küçükler için de yasal temsilcinin izni zorunlu tutulmaktadır. Türk Medeni Kanunu kapsamında henüz 18 yaşını doldurmamış olan çocukların evlenmesiyle ilgili istisnaların varlığı, çocuk evliliklerin önünü açan bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

Çocuk evlilikleri açısından risk altında olan çocukların daha çok kız çocukları olduğu bilinmektedir. TÜİK (2022a) tarafından 'İstatistiklerle Çocuk, 2021' raporunda Türkiye genelinde 770 oğlan, 13.139 kız çocuğunun 16-17 yaş grubunda evlendiğine dikkate çekilmiştir. Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021 sonuçlarına göre Türkiye genelinde evliliğini 18 yaşından önce yapan erkeklerin oranının %4,4, kadınların oranının %24,2 olduğu, ilk evliliğini 18-19 yaş aralığında yapan erkeklerin oranının %8,9, kadınların oranının %23,0 olduğu, ilk evliliğini 20-24 yaş aralığında

yapan erkeklerin oranının %39,6, kadınların oranının %34,6 olduğu dolayısıyla Türkiye genelinde kadınların erkeklere göre daha erken yaşlarda evlendikleri görülmektedir (TÜİK, 2022c). Araştırma, Ankara ilinde evliliğini 18 yaşından önce yapan bireylerin oranının %13, ilk evliliğini 18-19 yaş aralığında yapan bireylerin oranının %15,7, ilk evliliğini 20-24 yaş aralığında yapan bireylerin oranının ise %34,3 olduğunu ortaya koymuştur (TÜİK, 2022c). Araştırmada Türkiye genelinde erkekler için %51,0 oranıyla, kadınlar için %47,8 oranıyla, Ankara bazında ise erkekler için %48,5 oranıyla, kadınlar için %53,7 oranıyla 25-29 yaş aralığının ideal evlilik yaşı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (TÜİK, 2022c).

Yukarıdaki verilerden hareketle gerek Türkiye gerekse Ankara düzeyinde erken evliliklerin toplumun önemli bir bölümü tarafından norm olarak görülmediği söylenebilir. Söz konusu algının yaygınlaşmasına yönelik çalışmaların yapılması önemli görülmektedir. Çocuk evlilikleri olgusunun, gerçekte çocuğa yönelik cinsel şiddet olduğu göz önünde bulundurulduğunda, çocukların insan haklarının korunabilmesi için çocuk evliliklerinin önüne geçilmesinin bir zorunluluk olduğu da çok daha net görülebilmektedir.

TÜİK (2021c), kadınların ilk doğum yaşı ortalamasının 2020 yılında Türkiye genelinde 26,5, Ankara ilinde ise 27,5 olduğuna dikkat çekilmiştir. TÜİK (2022c), 15-19 yaş grubunda bin kadın başına düşen ortalama canlı doğan bebek sayısını ifade eden Adölesan doğurganlık hızının, 2020 yılında Türkiye genelinde binde 15, Ankara'da ise binde 9 olduğunu açıklamıştır. İstatistikler yakından incelendiğinde 2020 yılında Türkiye genelinde 15 yaş altında 117, 15-17 yaş arasında 8.154, 18-19 yaş arasında 37.722 kız çocuğu ve genç kadın tarafından canlı doğum gerçekleştirildiği, Ankara bazında 15 yaş altında 4, 15-17 yaş arasında 272, 18-19 yaş arasında 1.531 kız çocuğu ve genç kadının bebek dünyaya getirdiği görülmektedir (TÜİK, 2021c). Adölesan gebelikler, reşit olmayan yaşta kız çocukları tarafından gerçekleştirilen doğumları da kapsamı bakımından cinsel şiddeti de içermektedir.

Türk Ceza Kanunu'nun "çocukların cinsel istismarı" başlıklı 103. maddesinde "cinsel istismar"; "on beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış" ile "diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar" olarak tanımlanmıştır. Kanunun "reşit olmayanla cinsel ilişki" başlıklı 104. maddesinde ise "cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişinin, şikâyet üzerine, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası" ile cezalandırılması hükme bağlanmıştır. Söz konusu yasal düzenlemeler, TÜİK (2022c) tarafından paylaşılan, Türkiye genelinde kadınların %12,5'inin (Türkiye genel ortalaması %10,7, Ankara genel ortalaması %8,5'dir) "görüşü sorulmaksızın aile zoruyla evlendirilmesi" verileriyle birlikte değerlendirilmelidir. Ataerkil ilişkiler içinde kız çocuğunun itiraz ve şikâyet edebilme gücünün oldukça sınırlandırılmış olması, çocukların istemedikleri ya da rıza inşasıyla kurulan birlikteliklere hapsedilmelerine ve dolayısıyla başta cinsel şiddet olmak üzere farklı şiddet biçimleriyle karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır.

Engelli Çocuklar

Türkiye genelinde 2002 yılında gerçekleştirilen araştırmada engelli nüfusun, toplam nüfus içindeki payının %12,3 olduğu ve bu nüfusun %4,2'sini 0-9, %4,6'sını 10-19 yaş grubundaki çocuk ve gençlerin oluşturduğu tespit edilmiştir (DİE, 2004). TÜİK (2011a) tarafından gerçekleştirilen Nüfus ve Konut Araştırması, 2011 sonuçlarına göre Türkiye genelinde üç yaş ve üzeri 4.882.841 kişinin (toplam nüfusun %6,9'unun; erkeklerde %5,9 olan bu oran, kadınlarda %7,9'dur), Ankara'da ise 232.927 kişinin en az bir engeli bulunmaktadır. Aynı araştırmada Türkiye genelinde 3-9 yaşları arasındaki çocukların %2,3'ünün (%2,5'i oğlan, %2,1'i kız), 10-14 yaşları arasındaki çocukların %2,1'inin (%2,4'ü oğlan, %1,8'i kız), 15-19 yaşları arasındaki çocukların %2,3'ünün (%2,6'sı oğlan, %2,0'si kız) en az bir engelli bulunduğu ortaya çıkartılmıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). TÜİK (2022a) istatistiklerle Çocuk, 2021 raporunda Türkiye genelinde 2-14 yaş grubundaki çocukların %2,2 (kızlarda bu oran %2,4 iken oğlanlarda %2,1'dir) ile en fazla görmede zorluk çektikleri, aynı yaş grubundaki çocukların %2,0'inin (%2,1'i kız, %1,8'i oğlan) duymada, %1,5'inin (%1,2'si kız, %1,7'si oğlan) öğrenmede, %1,4'ünün (%1,4'ü kız, %1,5'i oğlan) yürümede, %1,1'inin (%1,0'ı kız, %1,2'si oğlan) ise konuşmada zorluk çektikleri belirtilmiştir. Söz konusu raporda bu konuda Ankara ili bazında verilere yer verilmemiştir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2022) tarafından oluşturulan Ulusal Engelli Veri Sisteminde 2020 yılı itibarıyla kayıtlı 0-4 yaş arası (19.304'ü oğlan, 13.881'i kız olmak üzere) 33.185 çocuk, 5-9 yaş arası (56.267'si oğlan, 34.792'si kız olmak üzere) 91.059 çocuk, 10-14 yaş arası (74.525'i oğlan, 48.282'si kız olmak üzere) 74.525 çocuk, 15-19 yaş arası (79.897'si oğlan, 54.181'i kız olmak üzere) 134.078 çocuk için engelli kaydı bulunmaktadır. Söz konusu veri tabanında Ankara'daki engelli çocuk nüfusuna ilişkin veri bulunmamaktadır. Bununla birlikte Türkiye

genelini yansıtan bu verilerin, doğum kaynaklı ya da sonradan oluşabilecek sakatlıklar konusunda koruyucu önleyici tedbirlerin alınması ve çocukların sahip olduğu engellerin, yaşama katılmalarına engel oluşturmaması için gerekli düzenlemelerin hayata geçirilmesi bakımından Ankara ili için de dikkate alınması gerekir.

Türkiye genelinde 2002 yılında gerçekleştirilen engellilik araştırmasına göre engelli nüfusta yer alan ortopedik, görme, işitme, konuşma ve zihinsel engellilerin %36,4'ü (%25,8'i erkek, %51,3'ü kadın) okuma-yazma bilmemekte, %7,7'si (%8'i erkek, %7,3'si kadın) okuma-yazma bilip bir okul bitirmemiş, %41'i (%47,2'si erkek, %32,2'si kadın) ilkokul, %5,6'sı (%7'si erkek, %3,8'i kadın) ortaokul veya dengi, %6,9'u (%9'u erkek, %4'ü kadın) lise veya dengi, %2,4'ü (%3,1'i erkek, %1,5'i kadın) yükseköğretim mezunudur (DİE, 2004). Süreğen hastalığı olan engellilerin ise %26,6'sı (%10,2'si erkek, %37,3'ü kadın) okuma-yazma bilmemekte, %8,1'i (%7,4'ü erkek, %8,5'i kadın) okuma-yazma bilip bir okul bitirmemiş, %47,1'i (%54,4'ü erkek, %42,4'ü kadın) ilkokul, %6,3'ü (%9,5'i erkek, %4,2'si kadın) ortaokul veya dengi, %7,6'sı (%11,4'ü erkek, %5,1'i kadın) lise veya dengi, %4,2'si (%7,1'i erkek, %2,4'ü kadın) yükseköğretim mezunudur (DİE, 2004). Türkiye Sağlık Araştırması 2019 sonucunda yayınlanan verilere göre Türkiye'de engelli nüfusun %25,9'u okuma-yazma bilmemekte (%10,9 erkek, %34,4 kadın), %35,7'inin (%18,1'i erkek, %45,6'sı kadın) ise hiçbir okul mezuniyeti bulunmamaktadır (TÜİK, 2019). Her iki araştırmanın sonuçlarından Ankara iline özel verilere ulaşılamamaktadır.

MEB (2021) istatistiklerine göre özel eğitim okullarında, özel eğitim sınıflarında ve kaynaştırma sınıflarında 269.674'si oğlan, 156.142'si kız olmak üzere toplam 425.816 engelli öğrenci öğrenim görmektedir. 2020-2021 öğretim yılı dikkate alındığında bu öğrencilerin %74,7'si kaynaştırma eğitiminde, %12,1'i özel eğitim sınıflarında ve %13'ü ise özel eğitim okullarında öğrenim görmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM), Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (EYHGM) ve MEB işbirliği ile yürütülen taşınabilir eğitim projesi kapsamında 2020/2021 öğretim yılında 122.121 engelli öğrencinin okullara ulaşımı sağlanmıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). Yaygın eğitim kapsamında 2020/2021 öğretim yılında 2.864 özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde, 241.006'sı erkek, 143.465'i kadın olmak üzere toplam 384.471 öğrenci öğrenim görmektedir (MEB, 2021). MEB'in söz konusu istatistiklerinde Ankara bazında özel eğitim kurumlarında eğitim gören, taşınabilir eğitim gören ya da yaygın eğitimden yararlanan engelli nüfusa dair veri paylaşılmamıştır.

1.2. Ankara'da Genç Nüfusa İlişkin Bilgiler

Genç nüfusa ilişkin tanımlamalar farklılaşmakta olup, TÜİK istatistiklerinde 15-24 yaş aralığının genç nüfus olarak ele alındığı görülmektedir. Bununla beraber bu raporda 18-29 yaş aralığındaki nüfus genç nüfus olarak ele alınmıştır. Ankara nüfusu, 18-29 yaş arası genç nüfus bağlamında değerlendirildiğinde Ankara ili genelinde 522.216'i kadın, 535.627'i erkek olmak üzere toplam 1.057.843 gencin yaşadığı ve bu gençlerin %90,8'inin (475.782'i kadın, 484.270'i erkek olmak üzere toplam 960.052 genç) Ankara'nın merkez ilçelerinde yaşadığı görülmektedir (Bkz: Tablo 1). 18-29 yaş arası 191.705 kişinin yaşadığı Çankaya, en fazla gencin yaşadığı ilçedir (Bkz: Tablo 2). Üniversite yerleşkelerinin yoğun olarak Çankaya ilçesinde yer almasının, genç nüfusun burada yoğunlaşmasının temel sebeplerinden biri olduğu düşünülmektedir. Keçiören, Yenimahalle ve Pursaklar ilçelerinde ise genç kadın nüfusu, genç erkek nüfusundan daha fazladır (Bkz: Tablo 2). Genç nüfusun yoğun olarak yaşadığı Çankaya başta olmak üzere, tüm merkez ilçelerde üniversite eğitimi almak üzere Ankara'ya gelen gençlerin karşı karşıya kalabileceği uygun fiyatlı barınma, ucuz ve sağlıklı beslenme, uygun ulaşım gibi sorunların çözümüne yönelik olarak hizmetlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerektiğine dikkat çekilmelidir.

Eğitim ve İstihdam Katılımı

TÜİK (2022d) 'Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı'ndan ulaşılan 2021 yılı verilerinden hareketle hazırlanan Tablo 8'de, Ankara ili genelinde ve Ankara'nın merkez ilçelerinde 18 ila 29 yaşları arasındaki gençlerin okuryazarlık durumu ile üniversite mezuniyet durumları paylaşılmıştır. 2021 itibarıyla Ankara genelinde 208 erkek, 543 kadın olmak üzere toplam 751 genç, okuma-yazma bilmemektedir. Söz konusu gençlerin yoğun olarak yaşadığı ilçeler sırasıyla Keçiören, Sincan, Mamak ve Altındağ'dır. Bu ilçeler başta olmak üzere gençlerin okuma-yazma öğrenmeye ve örgün eğitime katılımını teşvik etmeye yönelik çalışmaların Ankara'nın tüm merkez ilçelerinde yürütülmesi önemlidir. Söz konusu çalışmaların planlanması aşamasında, özellikle okuma-yazma bilmeyen genç kadın nüfusunun daha yoğun olduğu göz önünde bulundurularak genç kadınların eğitime katılımının önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik olarak gerekli önlemler alınmalıdır.

Tablo 8: 2021 Yılı İtibariyle Ankara İli ve Merkez İlçelerinde Cinsiyete Göre 18-29 Yaş Nüfusun Okur-Yazarlık ve Üniversite Mezunu Olma Durumu, (TÜİK, 2022d)

		Okuma-yazma bilmeyen	Yüksekokul, Fakülte, Lisansüstü
Altındağ	Erkek	9	9.497
	Kadın	66	12.582
	Toplam	75	22.079
Etimesgut	Erkek	26	20.913
	Kadın	33	22.542
	Toplam	59	43.455
Gölbaşı	Erkek	3	4.263
	Kadın	10	4.945
	Toplam	13	9.208
Keçiören	Erkek	36	23.437
	Kadın	84	30.529
	Toplam	120	53.966
Mamak	Erkek	24	17.002
	Kadın	68	20.023
	Toplam	92	37.025
Sincan	Erkek	23	12.588
	Kadın	75	15.396
	Toplam	98	27.984
Yenimahalle	Erkek	16	21.193
	Kadın	45	26.310
	Toplam	61	47.503
Çankaya	Erkek	11	35.058
	Kadın	28	38.355
	Toplam	39	73.413
Pursaklar	Erkek	27	3.634
	Kadın	19	4.800
	Toplam	46	8.434
Ankara	Erkek	208	160.013
	Kadın	543	189.954
	Toplam	751	349.967

TÜİK (2021b) İşgücü İstatistikleri, 2014-2021 Türkiye genelinde, 2021 yılı itibariyle 15-24 yaş arası toplam 11.956.000 gençten 2.959.000'unun (%24,7) ne eğitimde ne istihdamda yer aldığını göstermektedir. Söz konusu yaş aralığında yer alan toplam 6.110.000 erkeğin 1.066.000'si (%17,5), 5.847.000 kadının ise 1.893.000'ü (%32,4) ne eğitimde ne istihdamda yer almıştır. Ne eğitimde ne istihdamda yer alan gençlerin %82,9'u (erkeklerde %74,3, kadınlarda %89,4) okur-yazar değildir. Bu gençlerin %19,9'u (erkeklerde %12,3, kadınlarda %28,5) lise altı eğitime, %23,3'ü (erkeklerde %18,9, kadınlarda %27,8) lise mezuniyetine, %29,1'i (erkeklerde %22,5, kadınlarda %37,1) mesleki veya teknik lise mezuniyetine, %36,7'si (erkeklerde %29,5, kadınlarda %41,3) yükseköğretim mezuniyetine sahiptir. Söz konusu istatistikler, eğitimin her düzeyinde genç kadınların, genç erkeklere kıyasla eğitime ve istihdama katılımda dezavantajlı kılındığına dikkat çekmektedir.

Tablo 8'de görülebileceği gibi Ankara'da bir fakülte ya da yüksekokuldan en az ön lisans derecesiyle mezun olan 189.954 kadın ve 160.013 erkek yaşamaktadır. Çankaya ilçesinde yaşayan üniversite mezunu gençlerin sayısı, diğer tüm ilçelerden açık ara önde görülmektedir. Tabloda dikkat çekici bir başka nokta da, Ankara ili genelinde olduğu gibi tüm merkez ilçelerde üniversite mezunu genç kadın sayısının, erkek sayısından daha fazla olmasıdır. Üniversite mezunu genç nüfusun Ankara genelinde yoğun olması, nitelikli işgücü açısından bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Özellikle kadınların istihdama katılım oranlarının artırılmasına yönelik olarak gerçekleştirilecek çalışmalarda, söz konusu üniversite mezunu gençler arasında halihazırda istihdama katılmamış olanların hedeflenmesi önemlidir.

TÜİK (2021b) 2021 yılı itibariyle Türkiye genelinde 15-24 yaş arası kadınların %28,7'sinin, erkeklerin ise %19,4'ünün işsiz olduğunu açıklamıştır. TÜİK (2021d), İşgücü İstatistikleri Bölgesel Sonuçlarından derlenen verilere göre 2021 yılında Ankara'da 15-19 yaş aralığında kadınların %31,5'i, erkeklerin %21'i, 20-24 yaş aralığında ise kadınların %38,6'sı, erkeklerin %23,4'ü işsizdir. Türkiye genelinde olduğu gibi Ankara ili özelinde de kadın işsizlik oranlarının daha yüksek olması, kadınların istihdama katılımını teşvik edecek uygulamaların hayata geçirilmesinin önemine bir kez daha işaret etmektedir.

Kadınların tıpkı eğitim hakkından yararlanmalarının önünde olduğu gibi çalışma hayatına katılımlarının önünde de kimi zaman hakim değer yargıları ve aile engel oluşturabilmektedir. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE, 2014) tarafından yapılan araştırmada 15 yaşından sonra kentsel yerleşim yerlerinde kadınların

%12'sinin, kırsal yerlerde %8'inin, Türkiye genelinde ise %11'inin gelir getirici bir işte çalışması, sırasıyla babaları (%59), anneleri (%22) ve ağabeyleri (%14) tarafından engellenmekte ve işten ayrılmalarına neden olunmaktadır. Bu nedenle kadının istihdamını teşvik eden politika ve uygulamaların geliştirilmesinde, ailenin engelleyici bir faktör olabileceği hususu dikkate alınmalı, toplumsal cinsiyet ayrımcılığını pekiştiren değer yargılarıyla mücadele edilmelidir.

Genç Göçmenler

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'nın (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022) 04.08.2022 tarihli istatistiklerine göre Ankara'da 100.169, Türkiye genelinde 3.650.430 kişi geçici koruma altındadır. 2021 yılı sonu itibariyle 29.256 kişi ise uluslararası koruma başvurusu yapmıştır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022). TÜİK (2020b) tarafından yayınlanan 'Uluslararası Göç İstatistikleri, 2019' bültenine göre yurt dışından Türkiye'ye göç edenlerin sayısı 2019 yılında, bir önceki yıla göre %17,2 artarak 677.042 olmuştur. Göç eden nüfusun %54,4'ünü (368.515 kişi) erkekler, %45,6'sını (308.527 kişi) ise kadınlar oluşturmaktadır TÜİK (2020b). Ayrıca göç eden nüfusun 98.554'ünü Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, 578.488'ini ise yabancı uyruklu kişiler oluşturmaktadır. Bu nüfusun en yoğunlaştığı yaş aralığı, gerek kadınlarda (37.459 kişi) gerekse erkeklerde (52.288 kişi) 25-29 yaş olmuştur TÜİK (2020b). 2019 yılında en fazla göç alan il %45,3 oranı ile İstanbul olup, İstanbul'u, %9,2 ile Ankara takip etmektedir TÜİK (2020b). Ankara'ya göç eden 62.616 kişinin 31.597'i erkek, 31.019'i kadındır TÜİK (2020b). Ankara ilindeki sığınmacı/mülteci/göçmen nüfusa ilişkin kamuoyuyla paylaşılmış başka bir veri bulunmamaktadır.

Çalışma, barınma, eğitim, sağlık gibi temel hakları koruyacak yurttaşlık hakları ile sosyal destek mekanizmalarından yoksun kalmak, göç edenler açısından yaşanan sorunların başında gelmektedir. Ayrıca göç edenler ile göç edilen ülkede yaşayanların birbirlerinin konuştuğu dili bilmemesi, kültürlerini tanımaması, birbirleri hakkında olumsuz yargılar taşıması, yapıcı iletişimi sağlayacak temasın kurulamamasına, sosyal dışlanma ve ayrımcılık biçimlerinin üretilmesine neden olabilmektedir. Bu ayrımcılıklar ise sığınmacı/mülteci/göçmenlerin temel haklarının ihlaline varan sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunların aşılabilmesi için göçmenler ile ev sahibi toplum üyelerinin birbirleriyle etkileşime girebilecekleri ortak alanlarının oluşturulması ve geliştirilmesi gerekmektedir (UNWOMEN, 2018: 9). Bu açıdan dinamik bir nüfus olmak bakımından gençlerin, yapılacak bu tür çalışmaların aktif özneleri olarak sürece katılımları sağlanmalıdır.

Engelli Gençler

Türkiye genelinde 2002 yılında gerçekleştirilen araştırmada engelli nüfusun %7,3'ünü 20 ila 29 yaşları arasındaki gençlerden oluştuğu görülmüştür (DiE, 2004). TÜİK tarafından gerçekleştirilen Nüfus ve Konut Araştırması, 2011 ise Türkiye genelinde en az bir engeli bulunan 15 yaş ve üzeri bireylerin %56'sının kadınlardan, %44'ünün erkeklerden oluştuğunu göstermiştir (TÜİK, 2011a).

Eğitimde Görme Engelliler Derneği (EGED, 2016) tarafından hazırlanan bir raporda, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı sonu itibariyle Türkiye genelinde üniversitelerde öğrenim gören engelli öğrenci sayısının 17.166 olduğuna ve bunun toplam üniversite öğrencileri arasında yalnızca on binde 25'lik bir orana denk geldiğine dikkat çekilmiştir. Engelli öğrencilerin üniversitelerde cinsiyetlere göre dağılımının da incelendiği raporda, üniversite öğrenimi gören tüm öğrenciler arasında erkek öğrencilerin %54,1, kadın öğrencilerin %45,9 oranında olduğu, buna karşın üniversite öğrenimi gören engelli kadın öğrencilerin oranının %38,7'e gerilediği, engelli erkek öğrencilerin oranının ise %61,3 olduğu vurgulanmıştır (EGED, 2016). Dolayısıyla bir engele sahip olması halinde, gençlerin yükseköğretime katılım oranlarının düştüğü, söz konusu düşüşün, engelli genç kadınlar açısından daha dramatik olduğu görülmektedir. Bu nedenle Türkiye genelinde olduğu gibi üniversite öğrenimi gören gençlerin sayısının fazla olduğu Ankara için de kentsel hizmetlerin planlanması ve uygulanmasında engelli gençlerin, eğitime katılımlarının ve sürdürebilmelerinin önüne çıkan engellerin ortadan kaldırılması hedefinin taşınması önemli görünmektedir.

Genç Nüfusta Evlilikler

TÜİK (2021e) tarafından hazırlanan 'Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri, 2021' raporuna göre Türkiye genelinde 16-19 yaşları arasında 59.661 kadın, 6.920 erkek, 20-24 yaşları arasında 191.966 kadın, 116.610 erkek, 25-29 yaşları arasında 177.690 kadın, 226.899 erkek evlilik yapmıştır. Ankara'da ise 16-19 yaşları arasında 2.174 kadın, 231 erkek, 20-24 yaşları arasında 10.272 kadın, 5.699 erkek, 25-29 yaşları arasında 12.673 kadın, 14.309 erkek evlilik

yapmıştır (TÜİK, 2021e). Araştırma sonuçlarından hareketle erken yaşta evliliklerin gerek Türkiye genelinde gerekse Ankara bazında kadınların daha çok yaşadığı bir durum olduğunu söylemek gerekir. Erken evliliklerin önlenmesi, kadın ve erkeklerin istihdam ve eğitim olanaklarından eşit biçimde yararlanabilmesi için kritiktir. Zira erken evlilikler, bilhassa kadınların eğitime devam etmesinin önünde bir engel yaratmaktadır. Ayrıca erken evliliklerin, kadınların yaşamına şiddet olarak yansıma olasılığı dikkate alınmalıdır. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’nda (HÜNEE, 2014) evlilik yaşı ile şiddet düzeyi arasında belirgin bir ilişki bulunmuştur. Araştırmaya göre fiziksel şiddet, 18 yaşından sonra evlenen kadınlar arasında %31, erken evlenen kadınlar arasında ise %48 oranında yaşanmaktadır (HÜNEE, 2014). Ek olarak araştırma sonucunda elde edilen, 18 yaş sonrası evlenen kadınların %10’unun, 18 yaş öncesi evlenen kadınların ise %19’unun cinsel şiddete maruz kaldığı verisi (HÜNEE, 2014), hane içinde cinsel şiddete maruz kalan kadınlar için evlilik yaşının oldukça belirleyici olduğunu ve özellikle erken yaşta evlenen kadınlar için evliliklerinde cinsel şiddetin sürdürdüğünü ortaya koymaktadır.

TÜİK (2021e), 2021 yılında Türkiye genelinde evli nüfusun toplam %1,1’inin (evli bireylerden 15-19 yaş arasında olanların %17,7’i, 20-24 yaş arasında olanların %4,8’i, 25-29 yaş arasında olanların ise %1’i) yalnızca dini merasimle evlilik birlikteliği sürdürdüğü açıklarken, Ankara’da (Ankara için yaş aralığı verilmemiştir) evliliklerin %1’inin yalnızca dini merasimle yapıldığına dikkat çekmiştir. Raporla evlilik içinde anlaşmazlık yaşandığında kadınlara göre eşlerinin verdiği tepkiler, Türkiye genelinde %68,5 oranıyla, Ankara’da ise %73,9 oranıyla “sesini yükseltme, bağırma” şeklinde gerçekleşmektedir (TÜİK, 2021e). Raporla dikkat çeken bir başka veri ise boşanan kadınların beyanına göre Türkiye’deki boşanmaların %36,4’ünün, Ankara’daki boşanmaların ise %34,6’sının “kötü muamele/şiddet” nedeniyle gerçekleşmiş olmasıdır (TÜİK, 2021e). Söz konusu veriler erken evlilik, resmi olmayan evlilikler, evlilik içinde şiddet gibi sorunların Türkiye genelinde olduğu gibi Ankara ili özelinde de sürdüğü, sorunla mücadelenin toplumsal cinsiyet ayrımcılığıyla mücadelenin bir parçası olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

1.3. Ankara’da Orta Yaşlı Yetişkin Nüfusa İlişkin Bilgiler

Bu raporda orta yaş nüfus olarak kabul edilen 30 ila 64 yaş aralığındaki nüfusun Ankara’daki mevcut durumu değerlendirildiğinde, bu yaş grubunda toplam 2.757.192 kişinin Ankara ili genelinde yaşadığı ve en yoğun nüfus grubunu oluşturduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 1). Bu nüfusun %90’ı (1.268.414’i kadın, 1.216.094’i olmak üzere erkek toplam 2.484.508 kişi) Ankara’nın merkez ilçelerinde yaşamaktadır. Bu nüfusun en yoğun olarak yaşadığı iki ilçe Çankaya (249.049 kadın, 216.424 erkek olmak üzere toplam 465.473 kişi) ve Keçiören’dir (233.067 kadın, 220.283 erkek olmak üzere toplam 453.350 kişi) (Bkz: Tablo 2).

Eğitim

TÜİK’in (2022b) ‘İstatistiklerle Kadın, 2021’ bültenine göre, 2020 yılında Türkiye genelindeki nüfusun %3,8’i okur-yazar değil, %4,7’si bir öğrenim kurumundan mezun değil, %24,1’i ilköğretim, %10,8’i ilköğretim, %13,2’si ortaokul ve dengi, %21,6’sı lise ve dengi, %19,2’si yüksekokul/fakülte, %2,2’si yüksek lisans, %0,4’ü doktora mezundur. Bültekte erkeklerin %1’inin, kadınların ise %6,5’inin okur-yazar olmadığı, kadın nüfusunun çoğunluğunun %28,5 ile ilköğretim mezunu olduğu, erkek nüfusunun çoğunluğunun ise %25,6 oranıyla lise ve dengi bir okuldan mezun olduğu belirtilmiştir (TÜİK, 2022b).

Ankara’da yaşayan 30-64 yaş nüfusun %0,66’sı okuma-yazma bilmemektedir (TÜİK, 2021a; 2022d). Türkiye geneliyle karşılaştırıldığında Ankara ili için okuma-yazma bilmeyen bu yaş grubundaki nüfusun çok daha az olduğunu söylemek mümkündür. Ancak Tablo 9’da görülen ve dikkat çekilmesi gereken nokta, Ankara ili genelinde söz konusu yaş aralığında okuma-yazma bilmeyenlerin %83’ünün kadınlardan oluştuğudur. Aktif işgücü nüfusunun önemli bir bölümünü oluşturan 30-64 yaş grubunda yer alanlar kadınlar arasında okuma-yazma bilmeyenlerin oranının yüksek olması, istihdama katılım olanaklarının önünde önemli bir engel oluşturmakta, sosyal güvenlik olanaklarından yoksun ve derin yoksulluk içinde yaşamının, özellikle kadınların bugünleri kadar yaşlılık dönemlerinde de kendileri açısından önemli bir risk olmayı sürdürmesi anlamına gelmektedir. Tablo 9’da görülebileceği üzere, Ankara’nın tüm merkez ilçelerinde okur-yazar olmayan 30-64 yaşları arasındaki kadınların sayısı erkeklerden fazladır. Bu açıdan kadınların eğitime katılmamalarına neden olan faktörlerin doğru değerlendirilip, bunların aşılmasına yönelik çalışmaların yapılması önemli görülmektedir.

Tablo 9: 2021 Yılı İtibariyle Ankara İli ve Merkez İlçelerinde Cinsiyete Göre 30-64 Yaş Nüfusun Okur-Yazarlık ve Üniversite Mezunu Olma Durumu, TÜİK (2022d)

		Okuma-yazma bilmeyen	Yüksekokul, Fakülte, Lisansüstü
Altındağ	Erkek	343	20.874
	Kadın	1.612	16.200
	Toplam	1.955	37.074
Etimesgut	Erkek	183	72.959
	Kadın	1.052	61.226
	Toplam	1.235	134.185
Gölbaşı	Erkek	55	14.584
	Kadın	310	11.930
	Toplam	365	26.514
Keçiören	Erkek	471	62.130
	Kadın	2.469	51.794
	Toplam	2.940	113.924
Mamak	Erkek	460	35.715
	Kadın	2.632	28.890
	Toplam	3.092	64.605
Sincan	Erkek	272	27.484
	Kadın	1.987	16.162
	Toplam	2.259	43.646
Yenimahalle	Erkek	284	78.587
	Kadın	1.228	71.656
	Toplam	1.512	150.243
Çankaya	Erkek	245	136.126
	Kadın	852	147.416
	Toplam	1.097	283.542
Pursaklar	Erkek	156	9.324
	Kadın	455	6.545
	Toplam	611	15.869
Ankara	Erkek	3.094	483.696
	Kadın	15.148	428.769
	Toplam	18.242	912.465

Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021 sonuçları incelendiğinde erkeklerin %5,3'ünün, kadınların %28,8'inin, ailenin izin vermemesi nedeniyle eğitimini yarıda bıraktığı görülmektedir (TÜİK, 2022c). Benzer biçimde HÜNEE (2014) tarafından yapılan 'Aile İçi Şiddet Araştırması'nda da Türkiye genelinde kadınların %32'sinin okula devam etmesinin sırasıyla babaları (%71), anneleri (%29) ve erkek akrabaları (%9) tarafından engellendiği belirtilmiştir. Bu nedenle kadınların eğitime katılımlarını engelleyen önemli faktörlerden biri olarak geleneksel ataerkil normlarla mücadele için etkili mekanizmaların geliştirilmesi önemli görülmektedir. Yine Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021 sonucunda kadınların %7,1'inin, erkeklerin %0,9'unun evlenme/nişanlanma nedeniyle, kadınların %2,1'inin (erkekler için veri yoktur) hamile kalma/çocuk doğurma nedeniyle eğitimini yarıda bıraktığı görülmektedir (TÜİK, 2022c). Aynı araştırmada kadınların %2,9'unun, erkeklerin %1,3'ünün aileden birilerine bakım vermek için eğitimini yarıda bıraktığı görülmektedir (TÜİK, 2022c). Dolayısıyla bakım ve diğer ev içi sorumlulukların, kadınlar açısından başta eğitim olmak üzere yaşamın farklı alanlarına katılımın önünde engel oluşturmaması için kamusal sosyal hizmetlerin erişilebilir olması son derece önemlidir.

Tablo 9'da paylaşılan verilere göre Ankara'da yaşayan 30-64 yaş grubu nüfusun %33,1'i bir üniversite mezunudur. Bu yaş grubundaki üniversite mezunlarının %47'si kadın, %53'ü erkektir. Okuma-yazma bilmeme konusunda kadınların aleyhine görünen tablonun, üniversite mezuniyeti bağlamında daha eşit bir görüntü çizmesi, bu yaş grubundaki kadınların işgücüne ve istihdama katılımı açısından bir avantaj olarak değerlendirilebilir.

İstihdam

Eğitim istatistikleri, istihdam ve işgücüne katılım istatistikleriyle birlikte değerlendirildiğinde eğitim hakkının eşit biçimde korunmasının, işgücü alanında toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin önüne geçilebilmesi için önemli olduğu söylenebilir. TÜİK (2021d) işgücü istatistiklerine göre 2021 yılında Türkiye'de erkeklerde işgücüne katılma oranının %70,3, istihdama katılma oranının %62,8 olduğu, kadınlarda ise işgücüne katılma oranının %32,8, istihdama katılma oranının %28,0 olduğu ortaya konulmuştur. Veriler, 2021 yılında Türkiye genelinde okur-yazar olmayan erkeklerin işgücüne katılma oranının %29,6, istihdama katılma oranının %25,3, okur-yazar olmayan olmayan kadınların işgücüne katılma oranının %12,8, istihdama katılma oranının ise %12,1 olduğunu göstermektedir

(TÜİK, 2021d). Veriler, eğitim düzeyinin yükselmesiyle gerek kadınların gerekse erkeklerin işgücüne ve istihdama katılım oranlarının arttığını ancak aynı hızla artmadığını ortaya koymaktadır. Zira, işgücüne katılan kadınlar, en yüksek oran olan %67,6 ile yükseköğretim mezunudur (TÜİK, 2021d). Ancak bu oran, işgücüne katılan lise mezunu erkeklerin %74,1'lik oranının (TÜİK, 2021d) dahi gerisinde kalmaktadır. Benzer biçimde istihdama katılan kadınlar en yüksek oran olan %56,2 ile yükseköğretim mezunu olup, bu oranın ise istihdama katılan lise altı eğitime sahip erkeklerin %58,1'lik oranının (TÜİK, 2021d) gerisinde kalmış olması oldukça çarpıcıdır.

TÜİK (2021d) İşgücü İstatistikleri Bölgesel Sonuçlarından derlenen verilere göre 2021 yılında Ankara'da 15 yaş ve üzeri erkeklerde işgücüne katılım oranının %70,9, istihdama katılım oranının %63,1, kadınlarda işgücüne katılım oranının %34,2, istihdama katılım oranının ise %28,0 olduğu görülmektedir. 2021 yılı için Ankara'da eğitim durumuna göre işgücüne ve istihdama katılım oranları incelendiğinde; okuma-yazma bilmeyen erkeklerde işgücüne katılım oranının %36,8, istihdama katılım oranının %32,4 olduğu, buna karşın okur-yazar olmayan olmayan kadınların işgücüne katılma oranının %7, istihdama katılma oranının ise %6,3 olduğu görülmektedir (TÜİK, 2021d). Türkiye'deki genel eğilime benzer biçimde Ankara'da da eğitim düzeyinin yükselmesiyle kadınların ve erkeklerin işgücüne ve istihdama katılım oranlarının arttığını ancak yine artış hızının aynı olmadığı söylenebilir. Ankara'da işgücüne katılan kadınlar, en yüksek oran olan %68,4 ile yükseköğretim mezunudur ancak Türkiye genelinde olduğu gibi bu oran, işgücüne katılan lise mezunu erkeklerin %72,1'lik oranının (TÜİK, 2021d) gerisinde kalmaktadır. Ankara'da istihdama katılan kadınlar, en yüksek oran olan %57,8 ile yükseköğretim mezunudur ancak bu oran da istihdama katılan lise mezunu erkeklerin %64,3'lük oranının (TÜİK, 2021d) gerisinde kalmıştır. Dolayısıyla Türkiye genelinde olduğu gibi Ankara'da da kadın ve erkeklerin benzer eğitim düzeylerinde işgücüne ve istihdama katılım olanaklarının eşitlendiği söylenemeyeceği gibi, eğitimden yoksun kalmak, işgücüne ve istihdama katılım konusunda kadınların önüne daha büyük engeller çıkartmakta ve yaşanan dezavantajların katlanmasına neden olmaktadır.

TÜİK (2021b) HİA'ya göre 2021 yılında istihdamdaki erkeklerin %14,7'si tarım sektöründe, %32'si sanayi sektöründe, %53,3'ü hizmet sektöründe yer almaktayken, istihdamdaki kadınların %17,6'sı sanayi sektöründe, %22,7'si tarım sektöründe, %59,7'si hizmet sektöründe yer almaktadır. Aynı araştırma Türkiye genelinde istihdamda yer alanların %9,9'unun yarı zamanlı çalıştığını (kadınlarda oran %16,4, erkeklerde %7,0'dir), çalışanların toplam %4,6'sının işveren olduğunu (işveren erkeklerin oranı %5,8, işveren kadınların oranı %1,9'dur), ücretsiz aile işçisi olarak çalışanların istihdamdaki toplam oranının %9,4 olduğunu (ücretsiz aile işçisi erkeklerin oranı %4,5, kadınların oranı %20,1'dir) ortaya çıkartmıştır (TÜİK, 2021b). Söz konusu işgücü istatistikleri erkeklere göre kadınların daha fazla yarı zamanlı ve ücretsiz aile işçisi olarak çalıştığını ancak daha az işveren pozisyonunda yer aldığını göstermektedir. Bu durum, kadınların gelirlerinin erkeklerle kıyaslandığında daha düşük olmasının nedenlerinden yalnızca birisidir. Eğitim düzeyleri ve hatta deneyimleri aynı olan kadın ve erkek çalışanlar arasında işgücü piyasasında yaratılan ücret farklılıkları da kadınlar aleyhine şekillenmektedir. Örneğin Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri, 2021 raporunda cinsiyetler arası ücret farkının %7,7 olduğunun altı çizilmiştir. İlkokul altı mezuniyete sahip erkekler, aynı eğitimdeki kadınlardan %20,7 oranında, ilköğretim ve ortaokul mezuniyetinde erkekler, kadınlardan %17,2 oranında, lise mezuniyetinde %14,3 oranında, meslek lisesi mezuniyetinde %28,8 oranında, yüksekokul ve üstü mezuniyette ise %19,6 oranında daha fazla ücret kazanmaktadır (TÜİK, 2021e).

TÜİK'e (2021d) göre 2021 yılında Türkiye'de işsizlik oranı erkeklerde %10,7 (2.364.000 kişi), kadınlarda %14,7'dir (1.554.000 kişi). Türkiye Körler Federasyonu (2020) tarafından engelli kadınlarda işsizlik oranının Türkiye genelinde %31,6'ya yükseldiği raporlanmıştır. Yine TÜİK (2021d) 2021 yılında Ankara için erkeklerde işsizlik oranını %11,1, kadınlarda ise %18,2 olarak açıklamıştır. Engelli nüfusun yaşadığı işsizlik sorununa dair Ankara ölçeğinde herhangi bir veriye ulaşılamamıştır. Bu verilerden hareketle işsizliğin hem Türkiye genelinde hem de Ankara bazında kadınların daha fazla biçimde karşı karşıya kaldığı bir sorun olduğunu belirtmek gerekir. Ek olarak Kaos GL Derneği ve Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi'nin ortak çalışmasıyla 2021 yılında yayınlanan bir araştırma raporunda, "özellikle cinsiyet uyum süreci ve cinsiyet kimliğinin hukuken tanınması konusunda güçlendirici politikaların bulunmadığı ülkelerde, translar arasında işsizlik oranlarının daha yüksek olduğu" ve bu durumun trans kadınların yaşamına, "kayıt dışı ve güvencesiz çalışma, tercihe bağlı olmayan seks işçiliği" olarak yansıdığına dikkat çekilmiştir (Kaos GL ve Gender Khas, 2021). Aynı raporda paylaşılan araştırma sonuçlarına göre, araştırmaya katılan LGBTI+'ların %40,1'i, çalıştıkları özel sektörde işe alım süreçlerinde ayrımcı tutum, söylem, davranış ya da uygulama ile karşılaşmadığını; %53,1'i bu tür bir muameleyle karşılaşmamasını cinsiyet kimliğini, cinsel yönelimini veya cinsiyet özelliklerini gizlemesine ya da cinsiyet kimliğinin, cinsel yöneliminin veya cinsiyet özelliklerinin belli olmamasına bağlamıştır. İşe alımdan sonra çalıştığı işyerinde ayrımcı tutum, söylem, davranış ya da uygulama ile karşılaştığını belirten katılımcıların oranının ise %38,5 olduğu görülmüştür (Kaos GL ve Gender Khas, 2021). Dolayısıyla işsizlikle mücadelenin

önemli bir bileşeni olarak LGBTİ+'ların işe alım süreçlerinde yaşadığı ayrımcılık göz önünde bulundurulmalı ve bu ayrımcılıkla mücadele edilmelidir.

TÜİK (2021b) İşgücü İstatistikleri'nde eğitim kırılımında işsizlik oranları incelendiğinde, tüm eğitim düzeylerinde kadın işsizliğinin, erkek işsizliğine göre daha yüksek olduğu, yükseköğretim mezunu olanlar dışındaki kadınlar için işsizlik oranlarının Ankara'da, Türkiye genelinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Lise altı eğitimi olanlar ile yükseköğretim mezunu olan erkekler için Ankara'da işsizlik oranlarının Türkiye genelinden biraz daha yüksek olduğu görülmektedir (TÜİK, 2021b). Türkiye genelinde erkeklerde en fazla işsizliğin %14,5 ile okuma-yazma bilmeyenler arasında, kadınlarda %20,7 ile lise ve dengi mezunlarında yaşandığı görülmektedir. Ankara bazında ise erkeklerde en fazla işsizlik %12,6 ile lise altı eğitimi olanlar arasında, kadınlarda %25,8 ile lise ve dengi mezunlarında görülmektedir (TÜİK, 2021b). Veriler, eğitim düzeyinin yükselmesiyle erkeklerde işsizlik oranlarının düştüğünü, kadınlarda ise yüksek öğretim mezuniyetine kadar olan öğrenim seviyelerinde, eğitim düzeyinin yükselmesiyle kadınların işsizlik oranlarının düşmediğini göstermesi bakımından oldukça çarpıcıdır. Dolayısıyla kadınların, yükseköğretim mezuniyetini alıncaya kadar eğitimde kalmaları son derece önemlidir. Ankara'da üniversite mezunu kadınların sayısının fazla olması, kadın işsizliğiyle mücadele açısından bir avantaj sağladığı, bu avantajın doğru değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Bunun yapılabilmesi için, tıpkı eğitime katılımında olduğu gibi istihdama katılımında da bakım ve ev içi sorumluluklarının, kadınların önünde engel oluşturmasının önüne geçilmelidir.

Özellikle okul öncesi yaştaki çocukların formel eğitim ve bakım olanaklarına erişimleri, bakımdan öncelikli olarak sorumlu görülen kadınların yaşantılarına da olumlu yönde yansiyacaktır. Zira TÜİK Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021 verilerine göre Türkiye genelinde çocuk bakımının %94,4'ü hanedeki kadınlar tarafından, %2,3'ü hanedeki erkekler tarafından, %3,3'ü hane dışından bir kişi tarafından karşılanmaktadır (TÜİK, 2022c). Ankara bazında ise çocuk bakımının %94,9'u hanedeki kadınlar tarafından, %3,4'ü hanedeki erkekler tarafından, %1,7'si ise hane dışından bir kişi tarafından gerçekleştirilmektedir (TÜİK, 2022c). Söz konusu veriler, hem Türkiye genelinde hem de Ankara ilinde çocuk bakım yükünün büyük bir bölümünün kadınlar tarafından taşındığını göstermektedir. Buna karşın aynı araştırmada paylaşılan, kadınların çalışması ile ilgili bireylerin algıları verisi incelendiğinde, Türkiye genelinde kadının çalışması ve sosyal hayata katkı sağlamasının değerli olduğunu düşünenlerin oranı %82,6 iken (bu yönde düşünen erkeklerin oranı %79,5, kadınların oranı ise %85,6'dır) kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğunu düşünenlerin oranının ise %35,8 (bu yönde düşünen erkeklerin oranı %40,2, kadınların oranı ise %31,5'dir) olduğu, Ankara bazında ise kadının çalışması ve sosyal hayata katkı sağlamasının değerli olduğunu düşünenlerin oranının %89,5, kadının asli görevinin çocuk bakımı ve ev işleri olduğunu düşünenlerin oranının ise %30,5 olduğu sonucuna ulaşılmıştır (TÜİK, 2022c). TÜİK İşgücü İstatistiklerinde 2021 yılında Türkiye'de işgücüne dahil olmayan 21.612.000 kadından 9.917.000'sinin ev işleriyle meşgul olduğu için işgücüne katılmadığı, işgücüne katılmayan 9.377.000 erkeğin hiç biri için ev işlerinin, işgücüne katılımının önünde bir engel olmadığı görülmektedir. TÜİK'e (2021b) göre, 2021 yılında üç yaşın altında çocuğu olan erkeklerin %89,1'i, kadınların ise yalnızca %26,1'i istihdama katılabiliştir. Görüldüğü gibi bakım ve ev içi sorumluluklarının kadınların istihdama katılımının önünde engel olmaktan çıkartmak için, başta erken çocukluk eğitimi ve bakım olmak üzere, hane içinde bakıma gereksinim duyan engelli, hasta ve yaşlılara yönelik bakım desteklerinin sağlanması son derece önemlidir.

Engellilik

Türkiye Sağlık Araştırması sonuçlarına göre 2019 yılı itibariyle Türkiye'de engelli kadın nüfusunun büyük bölümünün (%45,6 oranıyla) bir okul mezuniyeti bulunmamakta, ardından sırayla %36,2 oranıyla ilköğretim, %7,1 oranıyla lise ve dengi, %6,4 oranıyla ilköğretim veya ortaokul, %4,8 oranıyla yükseköğretim mezuniyeti bulunmaktadır (TÜİK, 2019). Engelli erkeklerin çoğunluğu ise (%50,4 oranıyla) ilköğretim mezunu olup, engelli erkekler için eğitim düzeyi sıralaması %18,1 oranıyla okur-yazar değil, %12,3 oranıyla ilköğretim veya ortaokul mezunu, %10,4 oranıyla lise ve dengi mezunu, %8,8 oranıyla yükseköğretim mezunu şeklindedir (TÜİK, 2019). Ankara iline özel verilere ulaşılamamakla birlikte Türkiye genelinden hareketle, eğitim alanında varlığını sürdüren toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, engellilik durumunda çok daha keskinleştiği görülmektedir. Eğitim alanında yaşanan bu eşitsizlikler, istihdam alanında da engelli kadınlar açısından katlanarak devam etmektedir.

2002 yılında gerçekleştirilen engellilik araştırmasında, Türkiye genelinde ortopedik, görme, işitme, konuşma ve zihinsel engelli kadınlardan işgücüne katılanların oranı %6,71, işgücüne dahil olmayanların oranı %93,29, işsizlik oranı %21,54 iken aynı engel türüne sahip erkeklerden işgücüne katılanların oranı %32,22, işgücüne dahil olmayanların oranı %67,78, işsizlik oranı %14,57'dir. Sürengen hastalığı olan engelli kadınlardan işgücüne

katılanların oranı %7,21, işgücüne dahil olmayanların oranı %92,79, işsizlik oranı %12,84 iken süregelen hastalığa sahip erkeklerden işgücüne katılanların oranı %46,58, işgücüne dahil olmayanların oranı %53,42, işsizlik oranı %10,28'dir (DİE, 2004). Türkiye Sağlık Araştırması, 2019 verilerine göre engelli kadınların %87,4'ü, engelli erkeklerin ise %67,1'i çalışmamaktadır. Çalışan engelli kadınların %58,8'i, erkeklerin %57,7'si ücretli, maaşlı veya yevmiyeli, kadınların %1,8'i, erkeklerin %6,9'u işveren, kadınların %29'u, erkeklerin ise %2,3'ü ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır (TÜİK, 2019). Dolayısıyla genel olarak engelli bireylerin ve bilhassa yaşadığı eşitsizlikler çok daha ağır olanlar olarak engelli kadınların, yaşamın her alanına eşit katılımlarının başarılmasında sunulacak sosyal hizmet ve yardımların rolünün çok büyük olduğu söylenebilir. Bu nedenle mevcut hizmetlerden yararlanma, hizmetlerin niceliksel ve niteliksel açıdan yeterliliği, kapsayıcılığı ve erişimiyle ilgili sorunların çözülmesi gerekmektedir.

2002 yılında gerçekleştirilen engellilik araştırması verileri üzerinde Tufan ve Arun (2006) tarafından gerçekleştirilen ikincil analizler sonucunda, Türkiye genelinde sosyal ve kültürel hizmetlerden yararlanmayan engellilerin oranının %99,1, aile rehberliği ve danışmanlık hizmetinden yararlanmayanların oranının %99, meslek ve beceri edinme kurslarından yararlanmayanların oranının %99, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanmayanların oranının %94,1, eğitim hizmetinden yararlanmayanların oranının %87,7, sağlık hizmetlerinden yararlanmayanların oranını ise %44,3 olduğu görülmüştür. Analizde engelliliğiyle ilgili hizmetleri belediyelerden aldığını belirten bedensel engellilerin oranının %0,8, görme engellilerin oranının %0,9, işitme engellilerin oranının %1,5, konuşma engellilerin oranının %1,8, zihinsel engellilerin oranının ise %1,3 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Analizde ayrıca yaşadığı çevrede toplu taşıma hizmeti bulunduğunu söyleyenlerin oranının sadece %4 dolayında olduğu, toplu taşıma hizmetinin varlığından haberdar olmayan engelli bireylerin oranının ise %20 olduğu görülmüştür. Son olarak analizde dikkat çeken bir başka nokta, engelli bireyin yaşadığı bina, cadde, sokak ve yollarda engeline uygun her hangi bir düzeyde düzenlemenin bulunduğunu belirten konuşma engellilerin oranının %3,1, bedensel engellilerin oranının %3, görme engellilerin oranının %2,6, işitme engellilerin oranının %2,3 ve zihinsel engellilerin oranının %1,8 olduğudur. Genel olarak engelli bireylerin %68'inin yaşadığı çevrede engeline bağlı olarak herhangi bir düzenleme bulunmadığını belirttiği, %20'sinin bu konuya ilişkin olarak herhangi bir bilgisinin olmadığı görülmüştür. Veriler üzerinde cinsiyet ve il kırılımında bir analiz gerçekleştirilmediği için kadın ve erkeklerin mevcut hizmetlere ve düzenlemelere erişimine ilişkin farklara ve Ankara iline özel sonuçlara ulaşılamamıştır. Bununla birlikte Engelliler ve Gençlik Derneği (ENGENÇDER, 2020) tarafından Çankaya ilçesinde yapılan izleme çalışması sonucunda, Çankaya ilçesindeki kamusal mekanların erişilebilirlik yönünden eksikliği olduğu, Çankaya ilçesinin erişilebilirlik kriterlerinden %54,57'sini karşılayamadığı ve mevcut erişilebilirlik düzenlemelerinin, engellilerin insan haklarının korunması amacıyla ziyade çoğunlukla erişilebilirlik kriteri sağlıyor algısı oluşturmak ve yasal zorunluluk nedeniyle uygulandığı vurgulanmıştır.

TÜİK tarafından 2010 yılında engellilerin beklentilerini ortaya çıkartmak üzere Türkiye genelinde gerçekleştirilen araştırmada belediye sınırları içinde oturup belediye hizmetlerinden yararlanmayan/yararlanmak isteyen engelli bireylerden sağlık hizmeti desteğinden yararlanmak isteyenlerin oranının %92,7, alışveriş, fatura yatırma vb. desteklerden yararlanmak isteyenlerin oranının %90,2, su ücreti indiriminden yararlanmak isteyenlerin oranının %90,0, rehberlik ve danışmanlık hizmetinden yararlanmak isteyenlerin oranının %87,1, engellilere uygun belediye tesisleri talep edenlerin oranının %83,5, alışveriş, fatura yatırma vb. desteklerden yararlanmak isteyenlerin oranının %90,2, evde bakım desteğinden yararlanmak isteyenlerin oranının %82,0, sosyal, kültürel ve sportif aktivitelerden yararlanmak isteyenlerin oranının %81,8, engelli aracıyla taşıma hizmeti isteyenlerin oranının %77,4, toplu taşıma indirimini isteyenlerin oranının %76,9, mesleki ve sosyal rehabilitasyon hizmetinden yararlanmak isteyenlerin oranının ise %75,5 olduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2011b). Araştırmada engelli bireylerin bağımsız biçimde toplu taşıma kullanma durumları incelendiğinde erkeklerin %61,2'sinin, kadınların ise %80,3'ünün kendi başına toplu taşıma aracı kullanmadığı tespit edilmiştir (TÜİK, 2011b). Kamu kurum ve kuruluşlarından beklentilerin cinsiyet kırılımında incelendiği araştırmada, araştırmaya katılan engelli kadınların %85,5'i, erkeklerin %85,9'u sosyal yardım ve desteklerin artırılmasını, kadınların %79,7'si, erkeklerin %75,2'si sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesini, kadınların %49,3'ü, erkeklerin %34,1'i bakım hizmetlerinin iyileştirilmesini ve yaygınlaştırılmasını, kadınların %18,9'u, erkeklerin %35,6'sı iş bulma olanaklarının artırılmasını, kadınların %23,8'i, erkeklerin %26,9'u eğitim olanaklarının artırılmasını, kadınların %19'u, erkeklerin %16,9'u fiziksel çevre ve ulaşım imkanları konusunda düzenlemelerin yapılmasını talep etmiştir (TÜİK, 2011b).

TÜİK Türkiye Sağlık Araştırmasına göre 2019 yılında Türkiye genelinde kişisel bakım faaliyetlerini gerçekleştirirken zorluk çekenler arasında yer alan erkeklerin %2,7'si yatağa girme/kalkma veya sandalyeye oturmada, %2,4'ü banyo yapma/duş almada, %2,4'ü giyinme ve elbiselerini çıkarmada, %2,3'ü tuvalet kullanımında, %1,6'sı kendi kendine beslenmekte zorluk çekmektedir (TÜİK, 2019). Erkeklerle kıyasla kişisel bakım faaliyetlerinin her

türünde zorluk çeken kadınların oranı daha yüksektir. Buna göre kadınların %5,6'sı yatağa girme/kalkma veya sandalyeye oturmada, %5,5'i banyo yapma/duş almada, %4,9'u giyinme ve elbiselerini çıkarmada, %4,7'si tuvalet kullanımında, %3,0'ü kendi kendine beslenmekte zorluk çekmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). Türkiye Körler Federasyonu (2020) tarafından yayınlanan raporda ise pandemi döneminde Türkiye genelinde araştırmaya katılan engelli kadınların %27,5'i saç, tırnak, ayak, ağız, kısmi ve tüm vücut bakımı ve banyo gibi öz bakım ihtiyaçlarını karşılayamamıştır. Aynı raporda engelli kadınların %43,9'unun pandemi sürecinde psikolojik desteğe ihtiyaç duymasına karşın bu kadınların %93'ünün psikolojik desteğe ulaşamadığı bildirilmiştir (Türkiye Körler Federasyonu, 2020).

Engellilerin kendi evlerinde yaşamlarını sürdürmesinin ve yaşam kalitesinin artmasının desteklenmesi için söz konusu zorlukların aşılmasını sağlayacak evde bakım hizmetlerinin geliştirilip yaygınlaştırılması önemlidir. Bununla birlikte Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri İstatistiklerine göre Ocak 2022 yılında yoksulluk içindeki ağır engelli bireyler için sunulan evde bakım desteğinden yararlanan kişi sayısı 532.337'dir. Bu kişilerin % 44,18'i kadın, % 55,82'si ise erkektir. Destekten yararlananların %16,32'sini 60 yaş üzeri kadınlar, %9,51'ini 36-60 yaş arası kadınlar oluşturmaktadır. Destekten yararlanan erkeklerin büyük bölümü %12,65 oranıyla 36-60 yaş arasındadır, destekten yararlanan 60 yaş üzeri erkeklerin oranı ise %10,04'tür. 22.150 kişinin evde bakım desteğinden yararlandığı Ankara ili, toplam nüfusuna oranla bu yardımdan yararlanan engelli birey sayısının en az olduğu iller arasında ilk sırada yer almıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). 2022 itibarıyla engelli bireylere hizmet vermekte olan resmi yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezi sayısı 104, Umud Evleri sayısı 144'tür. Bu resmi bakım ve rehabilitasyon merkezlerinden hizmet alan engelli birey sayısı, gündüzlü hizmetlerden yararlanan 931, yatılı hizmetlerden yararlanan 7.220 (%56'sı erkek, %44'ü kadın) olmak üzere toplam 8.312 kişidir. 2022 yılı Ocak ayı itibarıyla 295 özel bakım merkezinden %59'u erkek, %41'i kadın olmak üzere toplam 25.346 engelli, yatılı bakım hizmetinden faydalanmaktadır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022).

Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet

Türkiye genelinde gerçekleştirilen 'Aile İçi Şiddet Araştırması'nda fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten evlenmiş kadınların oranının %36 olduğu, her 10 kadından yaklaşık 4'ünün eşi veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kaldığı görülmüştür (HÜNEE, 2014). Araştırmada, kadınların %19'unun orta derecede fiziksel şiddete maruz kaldığı, %16'sının ise diğer şiddet davranışlarını da kapsayan ağır derecede şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir (HÜNEE, 2014). Bölgesel açıdan değerlendirildiğinde ise ağır şiddet davranışlarına maruz kalma yaygınlığının en fazla Orta Anadolu (%23) ile Ankara'nın da içinde yer aldığı Batı Anadolu (%21) bölgelerinde olduğu tespit edilmiştir (HÜNEE, 2014). Araştırma sonucunda ayrıca, evlenmiş kadınların %12'sinin yaşamın herhangi bir döneminde cinsel şiddete, kadınların %44'ünün eşi veya birlikte olduğu erkeğin duygusal şiddetine, %30'unun ekonomik şiddete maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Şiddetten kurtulan her 10 kadından 6'sının maruz kaldığı şiddet sonucu üç kez veya daha fazla sayıda yaralanmış olması ve bu yaralanmaların yarıya yakınının tedavi gerektirecek düzeyde olması, şiddetin kadınların fiziksel sağlığına yönelik ciddi bir tehdit yarattığını göstermektedir (HÜNEE, 2014). Araştırmada ayrıca fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmış kadınların %89'unun herhangi bir kurum ya da kuruluşa başvurmadığı, çok düşük orandaki başvuruların ise en fazla polise yapıldığı, bu başvuruların %29'unun kadının eşiyle uzlaştırılmasıyla, %23'ünün tedbir kararı alınmasıyla, %41'inin polisin başka kurum kuruluşa yönlendirmesiyle sonuçlandığı, %13'ünde hiçbir şey yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

17 Mayıs Derneği (2021) tarafından Ankara ilinin Çankaya ilçesi ölçeğinde yapılan bir araştırmada, araştırmaya katılan LGBTİ+'ların neredeyse yarısının, Çankaya'da LGBTİ+ olarak yaşamaktan ve/veya çalışmaktan memnun olmadığı ya da kısmen memnun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun temelinde ise LGBTİ+'ların %72'sinin Çankaya'da kendini güvende hissetmemesi veya kısmen güvende hissetmesiyle, Çankaya'nın neredeyse her yerinde tehditlerle karşılaşabileceğini düşünmesiyle yakından ilişkili görünmektedir (17 Mayıs Derneği, 2021). Kaldı ki araştırmaya katılanların %35,29'unun Çankaya'da cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim temelli ayrımcılık ve şiddete maruz bırakıldığı, bu ayrımcılık ve şiddetin en çok (%58,06) sokak ve park gibi kamusal alanlarda gerçekleştiği ortaya çıkartılmıştır (17 Mayıs Derneği, 2021).

Türkiye Körler Federasyonu (2020) tarafından yapılan araştırmada Türkiye genelinde engelli kadınların %33,4'ü pandemi öncesinde şiddet gördüğünü belirtirken, pandemi sürecinde engelli kadınlara yönelik şiddetin %18,7 oranında arttığı ortaya konmuştur. Ankara bazında bu konuda yapılmış güncel bir çalışmaya rastlanmamış olmakla birlikte, engelli kadınların ve LGBTİ+'ların ev içinde ve kamusal alanlarda karşı karşıya kaldığı şiddetin

ortadan kaldırılabilmesine yönelik çalışmaların kent ölçeğinde yapılmasının önemli olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Ek olarak pandemi gibi kriz dönemlerinde toplumsal cinsiyet temelli şiddetin arttığını gösteren araştırma sonuçlarının dikkatle değerlendirilerek, bu tür kriz durumlarına özel önlemlerin geliştirilmesi önemli görünmektedir.

2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile Büyükşehir Belediyeleri ve nüfusu 50.000'i geçen belediyelere kadın ve çocuklar için konukevleri açma görevi verilmiştir. Söz konusu düzenlemede 2012 yılında yapılan değişiklikle Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 100.000'i geçen belediyelerin kadınlar ve çocuklar için konukevi/sığınmaevi açması "zorunlu" hale getirilmiştir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM, 2016) tarafından hazırlanan Ulusal Eylem Planı 2016-2020 raporunda nüfusu 100.000'i aşan 201 belediye mevcut olmasına rağmen Türkiye genelinde belediyelere ait sadece 32 konukevi/sığınmaevi bulunduğu, bunlardan dördünün Ankara'da yer aldığı altı çizilmiştir. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD) tarafından yayınlanan güncel bir raporda, Türkiye genelinde sığınmaevi sayısının 145 olduğu, bunlar arasında 110'unun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na, 2'sinin İçişleri Bakanlığı'na, 1'inin ise sivil toplum örgütüne bağlı olduğu bilgisi paylaşılmıştır (Sancar, 2021). Yine CEİD (2018) tarafından hazırlanan 'Ankara Yerel Eşitlik İzleme Planı, 2019-2021' raporunda Ankara'da hizmet veren sığınmaevi sayısının 8 olduğu, 1 ilk kabul birimi ile 1 ŞÖNİM'in bulunduğu, belediyeler tarafından işletilen 5 kadın danışma merkezinin ve 5 kadın danışma biriminin bulunduğu, sivil toplum örgütü tarafından işletilen ise 1 kadın danışma merkezinin bulunduğu belirtilmiştir.

Bakanlığa bağlı sığınmaevlerine kabul ve konaklama koşulları Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik uyarınca belirlenmektedir. Yönetmeliğin 13. maddesinde, kadınların 12 yaşından büyük erkek çocuğunun olması, kadının 60 yaşından büyük olması, zihinsel engelinin ya da mental bir rahatsızlığının olması halinde sığınmaevlerine kabulleri yapılmamaktadır. Engelli Kadın Derneği (ENGKAD) tarafından yayınlanan Türkiye'de Engelli Kadına Yönelik Şiddet Raporu'nda yer verdiği ve 2013-2014 yılları arasında gerçekleştirdiği araştırmada, aralarında Ankara'nın da bulunduğu Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine (ŞÖNİM) hizmet vermeye başladığı tarihten itibaren, merkeze başvuran ya da kolluk kuvvetleri tarafından getirilen engelli kadınların sayısı ve engel türü, kaçı için koruyucu-önleyici tedbir kararı alındığı, kaç engelli kadının sığınmaevine yerleştirildiği soruları bilgi edinme hakkı kapsamında sorulmuştur. İl Müdürlüğü tarafından verilen yanıtta; ŞÖNİM bünyesinde şiddet mağduru olması nedeniyle bireysel ya da kolluk birimleri aracılığı ile barınma ya da danışmanlık hizmeti almak için başvuruda bulunan engelli kadınlara yönelik olarak, 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Yönelik Kanun" kapsamında gerekli rehberlik ve danışmanlık yapılmakta olduğu, ihtiyaçlarına yönelik destek hizmetleri verildiği, talep etmeleri durumunda kadın konukevine yerleştirildiği ifade edilmiş, bununla birlikte engelli kadınlardan herhangi bir şiddet başvurusunda bulunmadığı belirtilmiştir. Araştırma kapsamında benzer sorular, ABB'nin de yer aldığı 29 büyükşehir belediyesine yöneltilmiş ancak araştırmanın yapıldığı yıl ABB'den yanıt alınamamıştır (ENGKAD, 2014).

Büyük çoğunluğu Bakanlığa bağlı olan sığınmaevlerinin kadınların farklılıklarını kapsayan heterojen bir hizmet sunmaması ve taşıdığı ayrımcı politikalar nedeniyle, karşı karşıya kaldıkları şiddetten kurtulmaları halinde trans kadınların, lezbiyen kadınların ve seks işçisi kadınların bu sığınmaevlerine kabulleri önünde oldukça büyük bir engel bulunmaktadır. Ek olarak CEİD tarafından yayınlanan raporda da belirtildiği üzere, KSGM tarafından "Yabancı Uyruklu Şiddet Mağduru Kadınlar Hakkında Yapılacak İş ve İşlemlere İlişkin Esaslar" belgesinin hazırlanması ile Türkiye'de şiddete maruz kalan mülteci/göçmen kadınların ve çocuklarının ŞÖNİM ve kadın konukevi hizmetlerinden yararlanmaları mümkün kılınmış olmakla birlikte bu alanda çalışan sivil toplum örgütü raporlarında uygulamada mülteci/göçmen kadınların halen sorunlarla karşı karşıya kaldığına dikkat çekilmiştir (Soykan vd., 2021).

1.4. Ankara'da Yaşlı Nüfusa İlişkin Bilgiler

Bu raporda 65 yaş ve üstü nüfus yaşlı nüfus olarak ele alınmıştır. TÜİK (2021c) tarafından hazırlanan 'İstatistiklerle Yaşlılar Raporu'nda Türkiye genelinde toplam nüfus içindeki oranı %9,5 olan 7.953.555 yaşlının (65 yaş üstü) 3.513.892'sinin erkek, 4.439.663'ünün kadın olduğu belirtilmiştir (TÜİK, 2021c). Ankara ili genelinde 236.045'i erkek, 303.209'ü kadın olan toplam 539.254 yaşlının, ilin toplam nüfusuna oranı ise %9,4'dür (Bkz: Tablo 1). Ankara'da yaşayan yaşlı nüfusunun 180.986'sı 75 yaş üstü, 41.361'i ise 85 yaş üstüdür. Türkiye genelinde %24,7'si erkek, %75,3'ü kadın olmak üzere yaşlıların 1.478.346'sı, Ankara'da ise %22,5'i erkek, %77,9'u kadın olmak üzere 95.594'ü yalnız yaşamaktadır (TÜİK, 2021c). Ankara merkez ilçeleri bağlamında değerlendirildiğinde, 65 yaş ve

üzeri nüfusun en yoğun olarak yaşadığı ilk üç merkez ilçe sırasıyla Çankaya, Keçiören ve Yenimahalle'dir (Bkz: Tablo 2).

Engelli Yaşlılar

2002 yılında gerçekleştirilen engellilik araştırmasında, Türkiye genelinde toplam nüfus içindeki payı %12,3 olan engelli nüfus oranının yaşa bağlı olarak arttığı, toplam engelli nüfusun %8,78'ini, 0-19 yaş grubundaki çocuk ve gençler oluştururken, %7,30'ünü 20-29 yaş, %11,44'ünü 30-39 yaş, %18,07'sini 40-49 yaş, %27,67'sini 50-59 yaş, %39,96'sını 60-69 yaş ve %43,99'ünü 70 yaş üstü nüfusun oluşturduğu görülmüştür (DİE, 2004). TÜİK (2011a) tarafından gerçekleştirilen Nüfus ve Konut Araştırması, 2011 sonuçlarına göre en az bir engeli bulunduğunu beyan eden erkeklerin oranının (%3,4) 30-34 yaş aralığıyla birlikte, kadınların oranının (%4,1) 35-39 yaş aralığıyla birlikte artmaya başladığı, en belirgin artışın hem erkeklerde (%14,4'lük bir artışla) hem de kadınlarda (%14'lük bir artışla) 70-74 yaşları ile 75 yaş ve üstünde yaşandığı, hem kadınlarda (%50,3) hem de erkeklerde (%40,9) 75 yaş ve üstü nüfusta en az bir engeli bulunduğunu belirtenlerin en yüksek orana ulaştığı görülmektedir. Türkiye genelinde diğer yaş aralıklarından belirgin bir farkla 75 yaş ve üzeri kadın (%58,7) ve erkekler (%39), diğer engel biçimleri arasında ilk sırada merdiven inip çıkamadığını belirtmiştir. İkincisi sırada yine aynı yaş aralığında kadınlar (%53,1 oranla) ve erkekler (%32 oranla) yürüyememenin kendisi için bir engel olduğunu belirtmiştir. Bu bedensel engelleri üçüncü sırada 75 yaş ve üzeri kadınların %37,4'ü, erkeklerin %31'i için yaşlılarına göre öğrenmede ve hatırlamada zorluk çekiyor olmak takip etmektedir. Dolayısıyla yaşlıların bağımsız ve kaliteli bir yaşam sürdürebilmeleri için bedensel olarak yaşadıkları engelleri aşabilmelerine yönelik olduğu kadar demans ve Alzheimer gibi sorunlara yönelik olarak önlemler alınması, hizmetlerin planlanması ve uygulanması gerektiği açıktır. Lefke Avrupa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Aydın Meriç, yaptığı açıklamada tüm demans tiplerinde en önemli risk faktörünün yaş olduğunu, demansın en sık görülme aralığının 65-85 yaşları arası olduğunu ve daha fazla oranda kadınlarda görüldüğünü belirtmiştir. Düşük eğitim seviyesinin ileri yaşlarda hem Alzheimer hastalığı hem damarsal demans gelişmesi bakımından risk faktörü olduğunu belirten Meriç, özellikle 75 yaşından sonraki demans sayısında eğitim düzeyi düşük olanlarda belirgin artış görüldüğünü, hiç eğitim almamış olanların demansa yakalanma riskinin, en az sekiz yıllık eğitim görmüş bir kişiye göre iki kat fazla olduğunu, birinci derece yakınlarında Alzheimer hastalığı bulunanlarda demans gelişme riskinin de ortalama dört kat fazla olduğuna dikkat çekmektedir (Meriç, t.y.)

Nüfus ve Konut Araştırması, 2011 sonuçlarında dikkat çeken bir başka nokta da Türkiye genelinde en az bir engeli bulunduğunu beyan eden kadınların oranının, erkeklerin oranından 35 yaşına kadar düşük seyrederken bu yaşla birlikte belirgin bir şekilde artmış olmasıdır (TÜİK, 2011a). Bu anlamda en az bir engeli bulunduğunu beyan eden erkek ve kadınların oranı arasındaki fark, en fazla 70-74 yaşları arasında %10'luk bir farka ulaşmıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından oluşturulan Ulusal Engelli Veri Sisteminde 2020 yılı itibarıyla kayıtlı engelli nüfusun yoğunlaştığı yaş aralığı, toplam 220.394 kişiyle 45-49 yaş aralığı olmuştur. Bu yaş aralığındaki engelli erkeklerin sayısı 134.400, kadınların sayısı ise 85.994'tür. Ancak Bakanlığın veri sistemine kayıtlı kadınların sayısının (89.420 kişi) en fazla olduğu yaş aralığı 85 yaş ve üstüdür. Veri sistemine kayıtlı ve hayatta olan engellilerinin en yüksek oranda (%40,63) süregelen bir hastalığa sahip olduğu belirtilmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). Söz konusu veri tabanlarında Ankara'daki engelli nüfusuna ilişkin veri bulunmamaktadır.

Bakım

TÜİK (2022c) tarafından yapılan Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021'e göre bireylerin kendilerine bakamayacak kadar yaşlandıklarında nasıl yaşamayı tercih ettikleri incelendiğinde, Ankara'da yaşayan bireylerin %34,3'ü, Türkiye genelinde %30,7'si (erkeklerin %28,6'sı, kadınların %32,7'si) evinde bakım hizmeti almayı, Ankara'da yaşayan bireylerin %22,4'ü, Türkiye genelinde %27,5'i (erkeklerin %26,4'si, kadınların %28,7'si) çocuklarının yanında kalmayı, Ankara'da yaşayan bireylerin %21,8'i, Türkiye genelinde %15,0'i (erkeklerin %14,5'i, kadınların %15,6'sı) huzurevine/bakımevine gitmeyi, Ankara'da yaşayan bireylerin %1,1'i, Türkiye genelinde %1,0'i (erkeklerin %1,3'ü, kadınların %0,7'si) yakın akrabalarının yanında kalmayı tercih edeceğini belirtirken, Ankara'da yaşayan bireylerin %20,4'ü, Türkiye genelinde %25'i (erkeklerin %29'u, kadınların %22,3'ü) bir fikrinin olmadığını ifade etmiştir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri İstatistiklerine göre Ocak 2022 itibarıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı 165, MEB ve yerel yönetimler gibi diğer kamu kurumlarına bağlı 21, özel 268 huzurevi

bulunmaktadır. Türkiye genelinde yalnız yaşayan yaşlı kadın nüfusu (%75,3), yaşlı erkek nüfusuna (%24,7) kıyasla daha yüksekken, Bakanlığa bağlı huzurevlerinden hizmet alan erkek yaşlıların (%55,8), kadın yaşlılardan (%44,2) daha fazla olduğu belirtilmiştir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı 32 kuruluşta 301 yaşlıya gündüzlü bakım hizmeti sunulmaktadır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022).

Tüm bu veriler ışığında, yaşlandıklarında kişilerin gerek kendi evlerinde gerekse bakım kuruluşlarında yaşamalarını kolaylaştıracak sosyal hizmet ve desteklerin önemli olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca çocuklarının ve yakınlarının evlerinde yaşamak durumunda olan yaşlıların bakımlarının hane üyelerine, özellikle hane üyesi kadınlara yük olmaktan çıkartacak gündüzlü bakım kuruluşları, evde bakım uzmanlarının verecekleri profesyonel destek gibi hizmetlerin geliştirilmesi önemli görülmektedir. Ayrıca yaşlandıklarında bireylerin bağımsız yaşamlarını destekleyecek hizmetlere ihtiyaç olduğu kadar, bu hizmetlere dair bilgi sahibi olmaları da geleceklerine dair belirsizliği gidererek plan yapabilmelerini, ihtiyaç duyduklarında hizmetlere erişebilmelerini sağlaması bakımından oldukça önemlidir.

Yoksulluk

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Politikalar Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (HÜSPAM), HÜNEE tarafından beş yılda bir yapılan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA), TÜİK tarafından her yıl yapılan Hanehalkı İşgücü Araştırması (HİA) ve yine TÜİK tarafından her yıl gerçekleştirilen Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması (GYKA) verilerini inceleyerek hazırladığı 'Ankara'da Kent Yoksulluğu Raporu'nda, Türkiye genelinde 15 yaş ve üstü bireylerde çok boyutlu yoksulların oranının %18,30, Ankara ili için ise söz konusu oranın %7,72 olduğunu ortaya çıkartmıştır (Güler Aydın vd., 2020). Ankara'daki yoksulluğa ilişkin olarak 2012 yılında Ankara Kalkınma Ajansı'nca desteklenen ve Turgut Özal Üniversitesi tarafından yayınlanan "Ankara'nın Kentsel Yoksulluk Haritası" verilerine göre Ankara'da yaşayanların %37'si geçinmekte zorlandığını belirtmiştir. Ankara'nın Kentsel Yoksulluk Haritası verileri üzerinden Ankara'nın merkez ilçelerinde yoksulluk sorununa bakıldığında, Gölbaşı'nda yaşayanların %57'si, Altındağ'da yaşayanların %53'ü, Mamak'ta yaşayanların %49'u, Sincan'da yaşayanların %46'sı, Keçiören'de yaşayanların %44'ü, Yenimahalle'de yaşayanların %36'sı, Etimesgut'ta yaşayanların %21'i, Pursaklar'da yaşayanların %20'si ve Çankaya'da yaşayanların %12'si zor geçindiğini belirtmişlerdir (Taş, 2012).

17 Mayıs Derneği (2021) tarafından yapılan araştırmada Çankaya ilçesinde yaşayan ve/veya çalışan LGBTİ+'ların %80,56'sının pandemi öncesinde, %83,3'ünün ise pandemi sırasında ekonomik yoksunluk nedeniyle sağlık kurumlarına gidemediği ortaya çıkartılmış, LGBTİ+'lar açısından ayrımcılık ve derin yoksulluğun bir arada yaşandığı ve bu durumun, sağlık hizmetlerine erişimlerini engellediği vurgulanmıştır.

Türkiye Körler Federasyonu (2020) tarafından yayınlanan raporda ise Türkiye genelinde engelli kadınların pandemi sürecinde sosyal destek talepleri %40 oranında reddedilmiş, araştırmaya katılan engelli kadınların %45,3'ünün Corona hastaneleri ve sağlık hizmetleri konusunda yeterli bilgiye erişememiştir.

Tüm bu verilerden hareketle, Ankara'da tüm nüfus grupları açısından yoksullukla mücadeleye dönük etkili stratejilerin geliştirilmesinin bir öncelik haline getirilmesi gerektiği söylenebilir. Bununla birlikte yaşamları boyunca eğitim ve istihdam olanaklarına eşit erişiminin önünde engeller olması nedeniyle özellikle kadınların ve LGBTİ+'ların yaşlılık döneminde karşı karşıya kalabilecekleri derin yoksulluk riskinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla yoksullukla mücadele stratejilerinin toplumsal cinsiyete duyarlı kılınması, yaşlı nüfusun, bilhassa yaşlı kadın ve LGBTİ+ nüfusun, yoksulluk bağlamında karşı karşıya olduğu riskin gözetilmesi ve bu nüfus gruplarının barınma, sağlık, bakım, evde destek gibi sosyal hizmetlerle desteklenmesi önemlidir.

2. ANKARA BELEDİYELERİNİN STRATEJİK PLANLARI (2020-2024), FAALİYET RAPORLARI (2021) VE YEREL EŞİTLİK EYLEM PLANLARININ ANALİZİ

Bu bölümde proje kapsamında analize tabi tutulan Ankara Büyükşehir Belediyesi ve sekiz merkez ilçe belediyelerinin son stratejik planları ve faaliyet raporları analiz edilmiştir. Bunlara ek olarak, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Çankaya Belediyesi ve Yenimahalle Belediyesi tarafından hazırlanmış olan son Yerel Eşitlik Planları analize dahil edilmiştir.

2.1. Ankara Büyükşehir Belediyesi

Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı (2020 – 2024)’nın Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine dair kavramlara yer verilme durumu

Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB)’nin 2020 – 2024 dönemine ait Stratejik Planında temel değerler kısmındaki “Cinsiyet Eşitliği” ilkesi dışında “toplumsal cinsiyet”, “toplumsal cinsiyet eşitliği”, “LGBTİ”, “cinsel kimlik” ve “cinsel yönelim” kavramlarına yer verilmemiştir. Daha çok kadının güçlendirilmesi hedefi çerçevesinde kadınların istihdam olanaklarının artırılması, kadınların niteliklerinin artırılmasına yönelik kursların açılması, kadın kooperatiflerinin desteklenmesi gibi faaliyet ve projelerin uygulanmasından bahsedilmiştir. Ankara Büyükşehir Belediyesi uzun yıllardır kadın sığınmaevini bulunan belediyelerdendir. Şiddete yönelik önleyici ve koruyucu hizmetlerin geliştirilmesi hedefine yer verilmemiş ancak “dezavantajlı grupların sosyal, kültürel ihtiyaçlarını karşılayacak seminer ve etkinlikler düzenlemek” hedefi çerçevesinde kadın sığınmaevinden ve kadın danışma merkezlerinden yararlanan kadın sayısı bir göstere olarak sunulmuştur. Ayrıca stratejik plan içerisinde cinsel yönelimi heteroseksüel olmayanlara yönelik bir ihtiyaç tespiti ve bu tespit doğrultusunda da bir hizmet planlaması da yapılmamıştır. Stratejik plan içerisinde “yeni istihdam alanlarının açılmasını ve kadın istihdam politikalarını desteklemek” hedefi ile “dezavantajlı vatandaşların³ sağlık, eğitim, istihdam, ulaşım, kültürel ve sosyal alandaki ihtiyaçlarına cevap vermek; söz konusu bireylerin kent yaşamına dahil edildiği, erişilebilir yaşam alanlarına sahip engelsiz bir kent oluşturmak” şeklinde kadının güçlenmesine yönelik iki hedefi belirlenmiştir.

“Misyon”, “Vizyon” ve “Temel Değerler” Toplumsal Cinsiyet Eşitliği perspektifine sahip olma durumu

Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin 2020-2024 yılı stratejik planında misyonu “Cumhuriyetin başkenti olmanın bilinci ve sorumluluğuyla, şehrin tarihi, kültürel ve doğal mirasına sahip çıkarak, halkın yaşam kalitesini yükseltecek şekilde adil, şeffaf ve tarafsız belediye hizmeti sunmak” iken vizyonu “Cumhuriyetin başkentini tarihi, kültürel ve çevresel değerlerine sahip çıkarak, yaşanılabilir, sürdürülebilir marka bir kent haline getirirken, gelişen ve değişen dünyada öncü başkent olmak” olarak ifade edilmiştir. Stratejik planda belirlenen onbeş temel değerden birisi de (insana saygı, vatandaş ve paydaş odaklılık, sosyal adalet, tarafsızlık ve adil hizmet sunumu ile farkındalık ve katılımcılık, vb.) “cinsiyet eşitliği”dir.

Üst Politika Belgelerinin analizi yapılırken Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine değinme durumu

Üst Politika Belgeleri Analizi Tablosunda On Birinci Kalkınma Planı’nın *Nitelikli İnsan Güçlü Toplum* bölümü 536, 539, 540, 542, 543 numaralı paragraflara referansla;

- “Sürdürülebilir kalkınma ve huzurlu bir toplum için” çocuklar, gençler, kadınlar, engelliler ve yaşlıları kapsayıcı sosyal politikaların artırılması, dijital dönüşüm ve teknolojik gelişmelerin neden olduğu önemli değişimleri takip ederek toplumun tüm kesimlerine, insana yaraşır iş fırsatlarının sunulmasına yönelik politikalar uygulanması”,

³ ABB’ne ait stratejik planda “dezavantajlı” gruplar içerisinde kimlerin dahil edildiğine dair bilgi verilmemiştir. Kadınların da bu gruplar içerisinde olduğu düşünülerek burada bu hedeflere yer verilmiştir.

Sosyal Hizmetler, Sosyal Yardımlar, Yoksullukla Mücadele bölümünden 624, 625, 626 numaralı paragraflardan referansla;

- “Dezavantajlı kesimlerin gözetilmesi, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılması, ortak akıl ve sosyal dayanışma ile kadınların, çocukların ve gençlerin karar alma süreçlerine katılması”,

Kırsal Kalkınma 705, 707, 708 numaralı paragraflardan referansla;

- “Sürdürülebilir kırsal kalkınma anlayışıyla kırsal işgücünün istihdamını artırmak için yerli üreticinin desteklenmesi, kadınlara, genç çiftçilere vb. gruplara pozitif ayrımcılık uygulanması, eğitim, üretim ve pazarlama desteği sağlanması” şeklinde görev ve ihtiyaçlar stratejik planla ilişkilendirilmiştir.

Orta Vadeli program (2019-2021) belgesi çerçevesinde ise *Programlar ve Projeler: İşgücü Piyasası* bölümüne referansla;

- “Kadınların, gençlerin ve engellilerin işgücüne ve istihdama katılımını destekleyecek projeler üretilmesi”,

Yıllık Program -2019” da 58. Tedbirden referansla;

- “Kadın istihdamının artırılmasına destek verecek projeler üretilmesi”ne yönelik olarak görev/ihtiyaçlar stratejik planla ilişkilendirilmiştir.

Belediye verdiği hizmetleri birçok yasal düzenlemeyi gözeterek yapmaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi de Mevzuat Analizi kısmında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa’ya da yer verirken üst politika belgesi kısmında bu yasa ile ilişkilendirilen görev ve ihtiyaçlara değinilmemiştir. Aynı şekilde İstanbul Sözleşmesi’ne de mevzuat analizi ve/veya diğer bölümlerde yer verilmemiştir.

Üst politika belgelerinin analizi içerisinde stratejik planın temel değerlerinden cinsiyet eşitliği ilkesi ile ilgili olan yukarıda sıralanan görev ve ihtiyaçlar çerçevesinde Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan’da faaliyet alanları ve bu faaliyet alanlarına ilişkin temel ürün ve hizmetler belirlemiştir. Bu faaliyet alanlarından cinsiyet eşitliği ilkesi çerçevesinde belirlenenler “Sosyal Belediyeciliğin Geliştirilmesi” faaliyet alanında “Hanım Lokalleri Faaliyetlerinin Yürütülmesi”, “Kadın Sığınmaevi ve Kadın Danışma Merkezi İşlemleri”, “Aile, Çocuklar ve Gençlere Yönelik Faaliyet Alanları”nda Gençlik, Çocuk ve Aile Danışmanlık Merkezi, Aile Eğitim Seminerleri, Evlilik Okulu, “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Eğitimleri” ve “Çocuk Evleri ve Danışma Merkezi” hizmetler arasında sayılabilir.

Stratejik amaç ve hedeflerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile oluşturulma durumu

Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin 2020 – 2024 Stratejik Planında sekiz stratejik amaç belirlenmiştir. Bu amaçlar içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliği kavramına yer verilmezken temel değerler içerisinde verilen “cinsiyet eşitliği” ilkesi çerçevesinde iki ana hedef belirlenmiştir;

- “Dengeli bir kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesi amacıyla üreticilere uygun eğitim, üretim ve pazarlama desteği ile kırsal ekonomiyi çeşitlendirerek iyileştirmek, tarımsal alanları korumak, yeni istihdam alanlarının açılmasını ve kadın istihdam politikalarını desteklemek” ana hedefi içerisinde alt hedefler arasından cinsiyet eşitliği ile ilgili iki alt hedef ise şöyledir;
  - “Kırsal ekonomiyi çeşitlendirerek iyileştirmek ve desteklemek”
  - “Kadın istihdamını zenginleştirmek amacıyla meslek edindirme kursları düzenlemek”

Kırsal ekonomiyi çeşitlendirerek iyileştirmek alt hedefi altında kadınlarla ilgili olarak “mevcut kooperatifleri ve yeni kadın kooperatiflerinin ve birliklerinin kurulmasını desteklemek” faaliyetleri yer almakta iken bu faaliyet Kırsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı’nın görev alanında tanımlanmıştır. “Kadın istihdamını zenginleştirmek amacıyla meslek edindirme kursları düzenlemek” alt hedefi için ise “Seminerler, kurslar, gündüz bakımevlerinin açılması” faaliyeti planlanmış, kadınlar için özellikle meslek edindirme kursları açmak amaçlanmış ve bu faaliyetlerin sorumluluğu da Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı’na verilmiştir.

- “Dezavantajlı vatandaşlarımızın sağlık, eğitim, istihdam, ulaşım, kültürel ve sosyal alandaki ihtiyaçlarına cevap vermek; söz konusu bireylerin kent yaşamına dahil edildiği, erişilebilir yaşam alanlarına sahip engelsiz bir kent oluşturmak” ana hedefi içerisinde alt hedefler arasından cinsiyet eşitliği ile ilgili iki alt hedef ise şöyledir;

- “Dezavantajlı vatandaşların sosyal ve toplumsal alandaki ihtiyaçlarına cevap verecek sosyal projeleri hayata geçirmek, fiziksel ve ruhsal sağlıklarının korunmasını, sosyal ilişkilerinin geliştirilmesini ve devam ettirilmesini, huzur, güven ve refah içinde bulunmalarını sağlamak; bu amaçla eğitsel ve sosyal amaçlı tesisler açmak”,
- “Dezavantajlı grupların sosyal, kültürel ihtiyaçlarını karşılayacak seminer ve etkinlikler düzenlemek”.

İlk alt hedef kapsamında “sokakta çalışan çocukların topluma kazandırılmaları konusunda faaliyetler, engelli vatandaşlarımıza yönelik hizmet ve faaliyetler, yaşlı vatandaşlarımıza yönelik hizmet ve faaliyetler, aile, kadın, çocuk ve topluma yönelik sosyal ve eğitsel alanlarda verilen hizmet ve faaliyetler, personel eğitimleri, teknik donanımın güçlendirilmesi” faaliyetleri planlanmışken ikinci alt hedefe ulaşma noktasında “Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği, Drama, Türk Halk Oyunları kursları düzenleme” faaliyetleri belirlenmiştir. Faaliyetlerin sorumluluğu Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı ile Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı'na verilmiştir. “Dezavantajlı grupların sosyal, kültürel ihtiyaçlarını karşılayacak seminer ve etkinlikler düzenlemek” alt hedefinin performans göstergesi olarak 1. yılda kadın sığınmaevinden faydalanan kadın sayısı 150 olarak belirlenmişken 2020 yılı faaliyet raporunda gerçekleşen yani kadın sığınmaevinden faydalanan kadın sayısı 147'dir. Hedefe %97 oranında ulaşılmıştır. 2024 yılında sığınmaevinden faydalanan kadın sayısının 170'e çıkarılması öngörülmüştür.

Ankara Büyükşehir Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporunun Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin 2021 faaliyet raporunda “LGBTİ”, “cinsel kimlik” ve “cinsel yönelim” kavramlarına yer verilmemiş; ancak yer yer “toplumsal cinsiyet”, “toplumsal cinsiyet eşitliği kavramlarından bahsedilmiştir. Faaliyet raporunda yoğunluklu olarak kadının güçlendirilmesi ve şiddetten koruyucu önlemler çerçevesinde mevcut sığınmaevinden yararlanan kadın sayısının artırılması, kadınların istihdam olanaklarının ve bu bağlamda kadınların niteliklerinin artırılmasına yönelik kursların açılması, kadın kooperatiflerinin desteklenmesi gibi faaliyet ve projelerden bahsedilmiştir. Ancak hem kursiyerlerin hem de hizmet verilen kişilerin cinsiyete göre dağılımları olmadığından bu hedefler çerçevesinde ulaşılan kadın sayısı üzerinden bir yorum yapılamamaktadır.

Kadın istihdamını zenginleştirmek amacıyla meslek edindirme kursları düzenlemek stratejik hedefi doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılmış ve Belediye El Becerisi ve Meslek Edindirme Kurslarında (BELMEK) 2021 eğitim ve öğretim döneminde çeşitli branşlarda⁴ 11.405 kursiyere el becerisi ve meslek edindirme kursu verilmiş; kursiyerlerce tasarlanan ürünlerin sergilenmesi amacıyla 2021 yılı içerisinde 4 adet genel sergi açılmıştır. Yine ABB İşkur işbirliği içerisinde yaptığı meslek edindirme kursları kapsamında kadın sığınmaevinde kalan 87 kadın ve kadın danışma merkezinde iş desteğine ihtiyacı olan kadın danışanlara kurs ve sonrasında da iş arama becerileri eğitimi vermiştir.

Stratejik amaç “dezavantajlı vatandaşlarımızın sağlık, eğitim, istihdam, ulaşım, kültürel ve sosyal alandaki ihtiyaçlarına cevap vermek; söz konusu bireylerin kent yaşamına dahil edildiği, erişilebilir yaşam alanlarına sahip engelsiz bir kent oluşturmak” çerçevesinde interneti olmayan 64 bin öğrenciye ücretsiz 253 bin GB Wi-Fi internet hizmeti verilmiş; sosyal yardım alan vatandaşların eğitim gören 30 bin çocuğuna 9 ay boyunca aylık 10 GB ücretsiz mobil internet paketi yüklenmiş; sosyal yardım alan ailelerin eğitim gören çocuklarına yönelik olarak; 158.899 öğrenciye kırtasiye yardımı ve 4.137 öğrenciye servis ücreti yardımı yapılmış; Ankara İli Belediye sınırları içerisinde yaşayan 32.567 engelli vatandaşa yerinde bakım (temizlik, bakım-onarım, psiko-sosyal, sağlık, fizyoterapi) hizmeti sunulmuş; Görme Engelliler Eğitim ve Teknoloji Merkezinden 2021 yılında toplamda 5.883 görme engelli vatandaş faydalanmış; Yaşlılara Hizmet Merkezinde 48.563 yaşlı vatandaşa temizlik, ev içi bakım-onarım, sağlık, psiko-sosyal destek hizmeti verilmiş; dezavantajlı vatandaşlara yönelik olarak müzik ve sanat kursları kapsamında 2021 yılında drama eğitimi (online) ve yazarlık atölyesi (online) olmak üzere 2 adet kurs açılmış; down sendromlu, otizmi ve kaynaştırma öğrencilerine yönelik dans, karaoke ve film izleme etkinlikleri ile dans gösterileri düzenlenmiş; dezavantajlı çocuklar için yüzme eğitimi hayata geçirilmiş; tekerli sandalye vb. kullanan engelli vatandaşların trafikte yaşayacağı problemleri en aza indirmek için il genelinde toplam 2.001 adet yeni rampa yapılmıştır.

Kadının güçlenmesi noktasında en önemli faaliyetlerden birisi EGO Spor Kulübü işbirliği ile Şafaktepe, Bahçelievler ve Osmanlı Kadın Lokalleri ve Osmanlı Aile Yaşam Merkezinde 200'den fazla kadın üyeye ücretsiz savunma sporu dersleri verilmiş olmasıdır. Diğer önemli bir faaliyet ise Türkiye'deki ilk “Kadın Güçlenme Merkezi”nin

⁴ Açılan kurslar makine nakışı, el nakışı, sim sırma, iğne oyası, şiş, dantel, tel kırma, dantel anglez, mefruşat, giyim, patchwork, trikotaj, yorganlama, ahşap boyama, kumaş boyama, ipek pentur, tezhip-hat, minyatür, ebru, çini, seramik, mozaik, rölyef, ahşap rölyef, taş bebek, takı tasarımı, gümüş işlemeciliği, turistik el sanatları, ev ekonomisi (yemek), resim, kilim, el örgücülüğü şeklindedir.

ABB tarafından açılmış olmasıdır. Bu kapsamda kadın öncelikli politikalarını uygulama alanında; toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini azaltmak, kadınların kentsel hizmetlere erişimini kolaylaştırmak ve yerel mekanizmalarına katılımını artıran projeler düzenlemek gibi faaliyetler Kadın Danışma Merkezi tarafından gerçekleştirilmiş; fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddete uğrayan ya da uğrama riski altında bulunan 213 kadına ücretsiz psikolojik danışmanlık ve hukuksal yönlendirme (Ankara Barosu işbirliğinde) desteği verilmiş; sahada 2300 kadına hizmet götürülmüş; Kadın Danışma Merkezinden telefonla 2667, sahada 2300, merkeze gelerek 213 olmak üzere toplamda 5180 kadına hizmet verilmiştir. Bir başka önemli faaliyet ise Ankara’da toplu taşımada EGO otobüslerini kullanan kadınların saat 19.00’den sonra istedikleri yerde inebilme imkanına kavuşmuş olmasıdır.

Aynı zamanda uygulamaya “Mor Haritam” ile kadınlar için veri temelli web sitesi sayesinde hem ihtiyaç olan tüm lokasyonlara erişme hem de güvensiz alanı işaretleyebilme imkânı sağlanmıştır. Mor Haritam Türkiye’nin ilk risk haritasıdır. Kadınlara yönelik yapılan diğer çalışmalar ise Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Haftası etkinlikleridir (100 kadın muhtar ile doğa yürüyüşü etkinliği; seminer, vb.). Ayrıca belediye bünyesindeki 45 personele, Ailenin Korunması Kadına Yönelik Şiddet konulu seminer verilmiş; Zabıta birimine yönelik olarak 75 personelin katılımıyla Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Dayalı Şiddet ve İstismarla Mücadele semineri gerçekleştirilmiş; Kültür ve Sosyal İşler biriminde görev yapan 45 personel için 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Semineri verilmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planı (2021-2024)’nin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Ankara’da Ankara Büyükşehir Belediyesi, Çankaya Belediyesi ve Yenimahalle Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planı (YEEP) hazırlayan belediyelerdir. Ankara Büyükşehir Belediyesi, ilk Yerel Eşitlik Eylem Planını 2019-2021 dönemi için ikincisini ise 2021-2024 için hazırlamıştır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin üç yıllık olarak hazırlamış olduğu ikinci Yerel Eşitlik Eylem Planı (2021-2024), eşitlik ve kadın çalışmaları alanında çalışan 46 ayrı paydaşın görüşleri alınarak son haline getirilmiştir. Belediye bünyesinde “yürütülen çalışmaları toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla bütünleştirmek ve kadın - erkek eşitliği ilkesini her alanda hayata geçirmek” hedefi çerçevesinde örgütlenen Yerel Eşitlik Eylem Planı;

- Eğitim
  - Hedef 1: Eğitim/kentteki kadın ve kız çocuklarının eğitime katılım oranlarının artırılması
- Katılım
  - Hedef 2: Katılım karar alma mekanizmalarına katılım
- Kentsel Hizmetler
  - Hedef 3: Kentin kadınlar için daha uygun hale getirilmesi
- Kadın ve Sağlık
  - Hedef 4: Kadınların sağlıklı yaşam hakkında eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak
- İstihdam:
  - Hedef 5: Kadınların ekonomik hayata eşit katılımını sağlamak
- Kadına yönelik şiddet
  - Hedef 6: Kadına yönelik şiddetle etkin mücadele sağlamak

Olmak üzere altı başlık altında hazırlanmıştır. Eylem planında denetim ve şeffaflık ilkesinin gözetileceği, izleme yapılırken performans göstergesinin temel alınacağı ve Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu, Ankara Üniversitesi KASAUM, Gazi Üniversitesi KASAUM, Yenimahalle Belediyesi, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği ile Kadın Koalisyonundan oluşan İzleme Komisyonu tarafından izleneceği ifade edilmiştir.

Yerel eşitlik eylem planında ABB’nin vizyonu “tüm Ankaralı kadınların yerel karar alma mekanizmalarında eşit temsil edildiği, eğitim ve sağlık hizmetlerine eşit ve kolay erişiminin sağlandığı, çalışma yaşamında eşit yer aldığı ve fırsatlardan eşit yararlandığı, şiddete maruz kalmadığı ve kentin kadınların da kullanımına uygun düzenlendiği KADIN DOSTU KENT ANKARA olmak” iken hedef ise “kadın dostu kent ve avrupa yerel eşitlik şartını yerine getiren belediye unvanını almak” olarak belirtilmiştir.

İlgili eylem planı “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)”, AB uyum yasaları ile kentli hakları bağlamında “Avrupa Kentsel Şartı”, “Avrupa Kadın Erkek Eşitliği Şartı” gibi düzenlemeleri yasal dayanak olarak kabul etmiştir. Bu bağlamda da 17 maddelik bir faaliyet planı hazırlamıştır;

- Kız çocuklarına eğitim desteği,
- Kadın sağlığı, 2 bin 500 kadına üreme sağlığı eğitimi ve hijyen kiti desteği,
- Pandemi dönemlerinde geçici barınma evi açılması/kiralanması,
- Başkent market ile kadın girişimcilerin desteklenmesi,
- Mor haritam ile Ankara sosyal risk haritasının oluşturulması,
- Kadın danışma ve destek istasyonlarının kurulması,
- Gezici kadın danışma aracı ile kırsal ilçelerde kadınlara hizmetin taşınması,
- Şiddetle mücadelede dijital uygulamaların artırılması, kız kardeşlik kampanyaları,
- Erken yaşta evlilikle mücadele konusunda yerli ve mülteci aileler ile odak çalışmaları,
- Farkındalık kampanyaları,
- Önleyici sağlık hizmetlerini geliştirilmesi,
- Mülteci kadınların güçlendirilmesi programları,
- Bölgedeki yeni kurulmuş kadın stk'lara destek,
- Kadın meclisi'nin kurulması,
- Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapılması,
- Afet/salgın/pandemi risk haritasının oluşturulması,
- Kadın işçi kotasının belediye şirketlerinde aktif uygulanması gibi faaliyetleri gerçekleştirmeyi taahhüt etmiştir. Ancak eylem planında toplumsal cinsiyetten ne kastedildiği, nasıl tanımlandığı ve ele alındığı konusunda bilgi verilmemiştir.

Yerel Eşitlik Eylem Planında yukarıda belirtilen başlıklar altında, Türkiye vatandaşı olan ve Ankara ilinde yaşayan kadın ve kız çocuklarının yanı sıra mülteci kadın ve kız çocuklarının da dikkate alınması, mahalle düzeyinde kadın örgütlenmelerinin ve kadın temsilcilerin seçilmesi, seçimlere girmeye karar veren kadın muhtar adaylarının adaylık süreçlerinde desteklenmesi, sosyal risk haritası ile belirlenen yerlerde yeni hizmet birimlerinin kurulması, güvenlik butonlarının devreye sokulması, düzenlenecek eğitim faaliyetlerinde mevsimlik işçilerin de göz önünde bulundurulması, şiddetle mücadele noktasında dijital araç ve uygulamaların etkin bir biçimde kullanılması (MOR BUTON uygulamasının EGM ile eşleştirilmesi, mor buton ve kioksların görünürlüğünün artırılması, tanıtımlarının yapılması) gibi çıktılarının/etkinliklerin eşitliğin sağlanması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi “Siyasette ve İş Hayatında Kadınların Liderliğinin ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi” kapsamında Mor Haritam'ı hayata geçirmiştir. Mor Haritam, Ankara'da yaşayan kadınların yaşı, cinsiyeti, eğitim ve gelir seviyesi gibi demografik bilgilerinin yanı sıra Ankara'da bulunan kadınlara yönelik merkezlerin (kadın lokalleri, kadın sağlığı merkezleri, meslek kursları, kadın danışma merkezleri) adresleri, aile içi şiddet bürolarının adresleri; Ankara'da bulunan kadın muhtarlar, kadın meclis üyeleri gibi yöneticilere ulaşmak için gerekli telefon ve adresleri barındıran ayrıca Ankara'da yaşayan kadınların kendilerini güvende hissetmedikleri alanları harita üzerinde bildirerek, Belediyenin ilgili birimine iletebildikleri bir sosyal alan oluşturulmuştur. Böylece sokak aydınlatması çalışmaları gibi o bölgeyi daha güvenli hale getirmek için yapılabilecek tüm çalışmaların yapılmasına önderlik edilmiştir. Daha güvenli bir kent için Türkiye'nin ilk risk haritası olan “Mor Haritam” kadınlar için veri temelli web sitesi sayesinde hem ihtiyaç olan tüm lokasyonlara erişme hem de güvensiz alanı işaretleyebilme imkânını sağlamaktadır. Bu yazılım sadece kadınlar için değil erkekler, yaşlılar ve toplumun her kesiminin farklı ihtiyaçlarına ve önceliklerine, toplumsal cinsiyete duyarlı politikalarla yanıt verilmesini hedeflemektedir.

2.2. Altındağ Belediyesi

Altındağ Belediyesi Stratejik Planı (2020 – 2024)'nın Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine dair kavramlara yer verilme durumu

Altındağ Belediyesi'nin 2020 – 2024 dönemine ait stratejik planında temel değerler kısmındaki “adalet ve eşitlik” ilkesi dışında “toplumsal cinsiyet”, “toplumsal cinsiyet eşitliği”, “LGBTİ”, “cinsel kimlik” ve “cinsel yönelim” kavramlarına yer verilmemiş ancak planın ilerleyen kısımlarda “kadın-erkek fırsat eşitliğinin güçlendirilmesinden” bahsedilmiştir. Hedefler kısmında “kadın” ve “ihtiyaç sahibi” şeklinde tanımlananlar dışında cinsel yönelimi heteroseksüel olmayanlara yönelik bir ihtiyaç tespiti ve bu tespit doğrultusunda da bir hizmet planlaması yapılmamıştır. Altındağ Belediyesi'nin on stratejik amacı içerisinde “AMAÇ 6- İhtiyaç sahibi vatandaşların, kadın-çocuk ve ailenin korunmasını, güçlenmesini sağlamak” şeklinde bir amaç belirlenmiş ve bu amaç altında da “kadınların ekonomik, sosyal, kültürel anlamda güçlendirilmesi ve desteklenmesi”, “aile birliğinin güçlendirilmesi, korunması ve idamesi desteklenmesi”, “şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan kadınlara/varsın çocuklarına yönelik koruyucu, önleyici çalışmalar ve danışmanlık hizmetleri yürütülmesi” ile “aile birliğinin güçlendirilmesi, korunması ve idamesinin desteklenmesi” stratejik alt hedeflerine yer verildiği görülmektedir.

Diğer yandan Altındağ Belediyesi'nin 2020 – 2024 stratejik planında mevzuat analizi kısmında yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler, çocuklar ve sığınmacılar için yasal yükümlülükler ve bu bağlamda tespitler ve bu bağlamda ihtiyaçlara yer verilmiş ancak yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler, çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak tespit olarak belirlenirken sığınmacılar için ise merkezi hükümetin kalıcı çözümleri yürürlüğe geçirmesi şeklinde bir ihtiyaç belirlemesi yapılmıştır.

“Miyon”, “Vizyon” ve “Temel Değerler” Toplumsal Cinsiyet Eşitliği perspektifine sahip olma durumu

Altındağ Belediyesi misyonu “gönül belediyciliği anlayışı doğrultusunda, insana değer veren, kültürel, tarihsel ve çevresel değerlere sahip çıkan, akıllı şehir uygulamalarını hayata geçiren, halkla birlikte yönetim sergileyen benzersiz bir ilçe oluşturmak” iken vizyon ise “kültürel ve tarihsel mirasını ortaya çıkaran, yerelde kalkınmayı gerçekleştirmiş, şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılımcılık ilkelerini benimseyen, yaşam kalitesi yükselen, yaşayanların mutlu olduğu, turizm, sanat ve ticaret merkezi olmak” şeklinde ifade edilmiştir. Her iki kısımda da toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu yapılmamıştır. Ancak vizyon kısmında “yerel kalkınma” ve “katılımcılık”tan bahsedilmiştir. Strateji planında “milli değerlere bağlılık, liyakat ve uzmanlık, katılımcılık, dürüstlük ve güvenilirlik, adalet ve eşitlik, vatandaş odaklılık, sosyal sorumluluk, çevresel sorumluluk, ekonomiklik, hesap verebilirlik ve saydamlık şeklinde belirlenen on bir temel değer içerisinde cinsiyet eşitliğine yer verilmediği sadece “adalet ve eşitlik” ilkesine yer verildiği görülmektedir.

Üst Politika Belgelerinin analizi yapılırken Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine değinme durumu

Stratejik planda üst politika belgelerinden On Birinci Kalkınma Planı'na verilen referanslarda “kadın”larla ilgili bilgi ve düzenlemelerin yanısıra “ailenin güçlenmesi faaliyetlerine” de yer verilmektedir. On Birinci Kalkınma Planı'nın 2.3 Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum bölümüne referansla

- “Kadınların işgücü piyasasına katılımlarını kolaylaştırıcı ve istihdamlarını artırıcı uygulamalar geliştirilmesi”,
- “Gençlerin işgücü piyasasına aktif katılımları desteklenecek ve istihdam edilmeleri kolaylaştırılması” ve
- “Engellilerin işgücüne katılımı ve istihdamı artırılması” şeklinde belediye hizmetleri açısından verilen görev/ihtiyaç olarak stratejik planla ilişkilendirilmiştir.

Aynı üst politika belgesinde;

- “Evde sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılarak hem kırsalda yaşayanlara hem de yaşlılara sunulan sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması, yaşlılara yönelik koruyucu ve tedavi edici hizmetlerin güçlendirilmesi”,
- “Aileye yönelik verilen hizmetlerin kapsamlı, standart, etkin ve yaygın hale getirilmesi amacıyla araştırma, eğitim ve danışmanlık faaliyetlerine devam edilmesi”,

- “Milli ve manevi değerlerimiz ile sağlıklı nesillerin devamını ve aile kurumunu tehdit eden yönelimleri özendirerek tüm faaliyetlere karşı mücadele edilecek ve bu alanda toplumsal bilinç güçlendirilmesi”,
- “Aile ve iş yaşamının uyumlaştırılmasına yönelik programlar geliştirilecek ve yürütülmesi”,
- “Aile içi şiddetin, ihmal ve istismarın önlenmesine yönelik koruyucu, önleyici hizmetlerin etkinliği artırılması”,
- “Aile dostu çevre ve mekânların yaygınlaşması için çalışmalar yürütülmesi”,
- “Haklar konusunda kadın-erkek fırsat eşitliğini güçlendirecek şekilde kadınların ekonomik, sosyal, kültürel hayata ve karar alma mekanizmalarının her düzeyine aktif katılımı özellikle yerelden başlayarak teşvik edilmesi”ne yönelik belediye tarafından üstlenilen görev/ihtiyaçlara yer verilmiştir.

Ayrıca “kadına yönelik şiddetin, erken yaşta zorla evliliklerin ve her türlü istismarın önlenmesine yönelik, toplumsal farkındalık yaratma çalışmaları hızlandırılması ve koruyucu ve önleyici hizmetlerin etkinliği ve kapasitesi artırılması” ile kadınlara sunulan sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi ve bu alanda farkındalık çalışmalarının arttırılarak sağlık bilincinin yükseltilmesi” görevinden de bahsedilmiştir.

Diğer yandan Orta Vadeli Program (2022-2024) üst politika belgesinde “Makroekonomik Hedefler ve Politikalar” kısmına referansla “Kadınlar, gençler ve engelliler gibi özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına girişlerini ve kalıcı olmalarını hedefleyen programların yaygınlaştırılması” ve “kadınların, ekonomik hayata etkin katılımını teminen, iş kurma ve geliştirme süreçlerinin kolaylaştırılması için gerekli çalışmaların sürdürülmesi” şeklinde belediye tarafından üstlenilen görev/ihtiyaçlara yer verilmiştir. Bu üst politika belgelerine yer veren Altındağ Belediyesi, toplumsal cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi noktasında önemli belgelerden olan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gibi belgelere yer vermemiştir.

Stratejik amaç ve hedeflerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile oluşturulma durumu

Altındağ Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planında belirlenen “kadınlarımızın ekonomik, sosyal, kültürel anlamda güçlendirilmesi, desteklenmesi sağlanacaktır” hedefini gerçekleştirebilmek için

- Kadınlara yönelik okuma-yazma, meslek edindirme, hobi kursları açılması,
- Kadınlara yönelik kişisel gelişim vb. eğitimlerin verilmesi,
- Kadınlarımızın ürettiği el emeği, göz nuru ürünlerini pazarlayabilecekleri uygun ortamlar oluşturulması,
- Kurulacak gezici sağlık ekipleri ve ilgili kurumlar ile iş birliği yapılarak sağlık taramalarının yapılması,
- Kadın Eğitim ve Kültür Merkezlerinde belirli gün ve haftalarda turnuva, yarışma vb. çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi,
- Kadınlarımızın ekonomik ve sosyal olarak desteklenmesi ve özellikle eğitim öğretim hayatını tamamlayamamış genç kadınlara nitelikli mesleki beceriler kazandırıp istihdam edilmelerine yönelik projelerin yürütülmesi şeklinde faaliyet ve projeler planlanmıştır.

İlgili etkinlikler için tahmini 10.660.700,00 TL maliyet öngörülmüştür. İlgili faaliyetlerin sorumlu birimi olarak Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü belirlenmiştir. Çalışmaların Basın Yayın ve Halka İlişkiler Müdürlüğü ile Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü ile iş birliği içerisinde yapılması öngörülmüştür.

Diğer yandan “şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan kadınlara varsa çocuklarına yönelik koruyucu önleyici çalışmalar ve danışmanlık hizmetleri yürütülecektir.” Alt hedefi çerçevesinde bölgedeki şiddete maruz kalan kadın ve çocuklara yönelik koruyucu-önleyici faaliyetlerin yürütülmesi bir ihtiyaç olarak belirlenmesine rağmen koruyucu hizmetlerden birisi belki de en önemlisi olan sığınmaevlerinin açılmasına yönelik bir faaliyet planlanmamıştır. İlgili hedef doğrultusunda daha önce “kurulacak konuk evi/sığınma evlerinde şiddete maruz kalan kadınların/varsın çocukları ile birlikte güvenle barınmalarının sağlanması” ve “uzman personel tarafından sığınma evlerinde kalan kadınlara/varsın çocuklarına psikolog ve sosyolog desteği verilmesi” şeklinde faaliyetler ve “sığınmaevi kapasitesi” ile “psikolog ve sosyolog desteği verilecek kişi sayısı” şeklinde göstergeler belirlenmişken

2022 yılında güncellenen stratejik planda “şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan kadınlara varsa çocuklarına yönelik koruyucu önleyici çalışmalar ve danışmanlık hizmetleri yürütülecektir” hedefi için aşağıdaki faaliyetler belirlenmiştir;

- Şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan kadınlar ile çocuklara yönelik koruyucu, önleyici eğitim seminerleri düzenlenmesi,
- Uzman personel tarafından kadınlara ve çocuklara psiko-sosyal destek verilmesi, rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulması ile sosyal servis hizmetinin sağlanması faaliyet ve projelerinin gerçekleştirilmesi öngörülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanununda “Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır (Ek cümle: 12/11/2012- 6360/17 md.)” maddesine rağmen 2021 yılı nüfusu 407.675 olan Altındağ Belediyesi’nin ilgili madde gereğince davranmadığı görülmektedir.

“Aile birliğinin güçlendirilmesi, korunması ve idamesi desteklenmesi” alt hedefi doğrultusunda da “Merkezlerimizde aile içi etkili iletişim, hamilelik ve annelik eğitimleri ile aile danışma ve psikolojik destek sağlanması, koruyucu, önleyici eğitimlerin verilmesi, aile birliğinin güçlendirilmesi ve korunabilmesi için kurumlarla işbirliği içerisinde gerekli seminerlerin verilmesi, yönlendirilmelerin yapılması” ve “Hoş geldin bebek projesi ile Altındağ’da yeni doğan bebeklerin ailelerinin ziyaret edilmesi, hediye verilmesi, sağlık görevlilerimizce bakım ve sağlık hizmetleri verilmesi” faaliyetine yer verilmiştir. “Milli ve manevi değerlerimiz ile sağlıklı nesillerin devamını ve aile kurumunu tehdit eden yönelimleri özendirecek tüm faaliyetlere karşı mücadele edilecek ve bu alanda toplumsal bilinç güçlendirilmesi” ihtiyacından yola çıkıldığı düşünüldüğünde ailenin heteroseksüel bir aile birliği olarak kurgulandığı, bu bağlamda LGBTİ+ birlikliklere karşı bir duruş olduğu söylenebilir.

“Aile birliğinin güçlendirilmesi, korunması ve idamesi desteklenmesi” alt hedefi kapsamındaki faaliyetler için toplam 1.434.000,00 TL bütçe ayrılırken⁵ “şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan kadınlara varsa çocuklarına yönelik koruyucu önleyici çalışmalar ve danışmanlık hizmetleri yürütülmesi” alt hedefi kapsamındaki faaliyet ve projelerin uygulamaya geçirilmesi için ihtiyaç olunan tahmini maliyet ise sadece 449.650,00 TL’dir⁶. Her iki hedef için de ilgili faaliyetlerin sorumlu birimi olarak Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü belirlenirken Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü ile iş birliği içinde olunacağı belirtilmiştir.

Altındağ Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporunun Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Altındağ Belediyesi’ne ait 2021 faaliyet raporu incelendiğinde stratejik planla paralel olarak “toplumsal cinsiyet”, “toplumsal cinsiyet eşitliği”, “LGBTİ”, “cinsel kimlik” ve “cinsel yönelim” kavramlarına yer verilmemiş ve bu bağlamda stratejik planda da belirtildiği üzere sadece kadınlara yönelik faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Örneğin belediye bünyesinde hem yeni açılan hem de mevcut kadın eğitim ve kültür merkezlerine network, internet, fiber bağlantı, telefon, bilgisayar, kamera ve güvenlik sistemlerinin kurulumlarına başlanmış; kadınlar, yaşlılar, çocuklar, hasta ve engelliler, dezavantajlı gruplara yönelik ayni/nakdi yardımlar yapılmış, ihtiyaçların giderilmesine yönelik faaliyetler yürütülmüş; mesleki eğitim kursları ve okuma-yazma eğitimleri verilmiştir. Ayrıca özellikle “yeşil alanlar ve kamusal alanların hem erişiminin ve güvenliğinin artırılması hem de kadınlara, çocuklara, gençlere, yaşlılara yönelik, insan tabiat ilişkisinin yeniden kurgulanması için çalışmalar yürütüldüğü” ifade edilmiştir.

“Hedef 6.2: Kadınlarımızın ekonomik, sosyal, kültürel anlamda güçlendirilmesi, desteklenmesi sağlanacaktır.” kapsamında 2021 yılında belediye bünyesinde açılan okuma-yazma kurslarına katılacak kadın sayısı 460 olarak planlanmasına rağmen Covid-19 pandemisi nedeniyle bu sayı 256 olarak gerçekleşmiştir. 24 kadın eğitim ve kültür merkezinde 20 branşta meslek edindirme ve hobi kursları açılmış olup yine pandemi nedeniyle ilgili kurslara katılım 29000 olarak planlanmışken 17980 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca Belediyenin 24 Kadın Eğitim Kültür Merkezinde kadınlara yönelik kişisel gelişim vb. alanlarda 20 farklı tema altında 150 eğitim gerçekleştirilmiş ve bu eğitimlerden 4250 kadın ve erkek üye faydalandığı ifade edilmiştir. Açılan hobi ve meslek kursları geniş bir skaladadır. Örneğin Alemdağ Kadın Eğitim Kültür Merkezindeki Montalama Atölyesinde engelli kadınların da eğitim aldığı belirtilmiş fakat net sayı verilmemiştir. Ayrıca “yaşlı vatandaşlara akıllı telefon kullanım kursu” verilmiştir. Eğitimlere katılanların kayıtlı cinsiyete, engel durumuna ve yaşa göre dağılım oranı ve bilgisi net değildir. Kursa devam eden kadınların bakmakla yükümlü oldukları çocuklarının da belediye bünyesindeki kreşlerden eğitim alması olanağının belediye tarafından sağlanması önemli hususlardan birisidir.

⁵ Güncelleme yapılmadan önce bu maliyet 309.000,00 TL’dir. Güncelleme ile yükseltilmiştir.

⁶ Güncelleme yapılmadan önce bu maliyet 1.640.000,00 TL iken güncelleme ile çok azaltılmıştır.

Belediye sınırları içerisindeki kadınlar için tiyatro okulu, karma ve kadın grubu halk dansları topluluğu, kadın ve erkek grupları tasavvuf topluluğu, THM–TSM koro grupları oluşturulmuş, kadınların spor yapabilmeleri için merkez ve uzman eğitimler görevlendirilmiştir.

2022 yılında güncelleme yapılmadan önceki stratejik plan çerçevesinde 2021 yılında 30 kişilik kapasiteye sahip bir sığınmaevi açılması planlanmasına rağmen ilgili göstergelere ulaşamamış ve “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında kadın sığınmaevi açılması için diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği halinde çalışmalar yürütülmektedir.” şeklinde bir açıklama/sapmanın sebebi ifade edilmiştir. Ancak stratejik planda da belirtildiği üzere ilgili hedef 2022 yılında revize edilerek sığınma evinin açılması hedefinden vazgeçilmiştir.

2.3. Çankaya Belediyesi

Çankaya Belediyesi Stratejik Planı (2020 – 2024)’nin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine dair kavramlara yer verilme durumu

Çankaya Belediyesi’nin 2020-2024 Stratejik Planında belirlenen “toplumsal cinsiyet eşitliği”, “cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği kaynaklı şiddet”, “LGBTİ” kavramları ve ihtiyaç sahiplerinden hem vizyon kısmında hem değerler ve hedefler kısmında olmak üzere stratejik planındaki birçok başlık içerisinde ele alınmıştır. Uzun yıllardır bünyesinde kadın sığınma evi bulunan Çankaya Belediyesi’nin stratejik plandaki ana amaçlarından birisi “sağlık ve sosyal hizmetleri yaygınlaştırmak, cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılık ile mücadele etmek” iken bu hedef altında “Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırıldığı toplumsal cinsiyet eşitliğinin katılımcı bir anlayışla sağlandığı bir kent oluşturmak” alt hedefi belirlenmiştir. Ayrıca stratejik plan heteroseksüel olmayan cinsel kimliklerin belediye hizmetlerinden daha fazla ve katılımlı bir şekilde yararlanmalarına ve hizmetlerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden verilmesi ve planlanmasına öncelenmiştir.

“Misyon”, “Vizyon” ve “Temel Değerler” Toplumsal Cinsiyet Eşitliği perspektifine sahip olma durumu

Çankaya Belediyesi’nin misyonu, “Belediyecilik hizmetlerinde, şeffaf ve hesap veren, katılımcılığı esas alan bir anlayışla, Çankayalıların eşit hizmet almasını sağlamak ve yaşam kalitesini yükseltmek” iken vizyonu “Çankayalılar ile ortak akla dayalı projeler geliştirerek, toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışıyla, her türlü ayrımcılığa karşı, dünya belediyecilik örneklerini takip ederek, yeni nesil belediyecilik anlayışı çerçevesinde, çevreye ve sağlığa duyarlı, kamu yararını gözeterek sosyal belediyecilikte öncü olmak”tır. Çankaya belediyesi vizyonu içerisinde doğrudan toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyerek sosyal belediyeci bir tavır içerisinde olacağını belirtmiştir.

Çankaya Belediyesi’nin 2020-2022 strateji belgesindeki 9 temel değer belirlenmiştir. Kamu yararı, şeffaflık, eşit hizmet, katılımcılık gibi değerlerin yanı sıra “kadın, çocuk, yaşlı ve engelli hemşerilerin belediyenin desteğinde ve güvencesinde yaşaması sağlanan, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayan, hizmet eksikliği olan yerlere yeterli nitelikte kentsel hizmet ve olanaklar sunularak yoksula destek olan, hayvan haklarına saygılı, hayvanları koruyan bir belediye anlayışı hâkimdir” şeklinde ifade edilen pozitif ayrımcılık değeri toplumsal cinsiyet eşitliğini öncelemesi açısından önemlidir.

Üst Politika Belgelerinin analizi yapılırken Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine değinme durumu

Üst Politika Belgeleri Analizi Tablosunda On birinci Kalkınma Planı’nın 2.4.2. Şehirleşme b. Politika ve Tedbirlere referansla;

- Başta açık ve yeşil alanlar olmak üzere şehirlerdeki kamusal alanların korunması; erişim ve güvenliğinin artırılması, kadınlara, çocuklara, yaşlılara, engellilere duyarlı olarak insan tabiat ilişkisi çerçevesinde yeniden kurgulanması sağlanacaktır.

2.4.6. Kırsal Kalkınma b. Politika ve Tedbirlerden referansla;

- “Kırsal alanda yaşam standartlarının yükseltilmesi için kırsal kalkınmaya ilişkin kurumsal ve yerel kapasitenin geliştirilmesi sağlanacak, kadınlara, genç çiftçilere vb. gruplara pozitif ayrımcılık uygulanması sağlanacak, üretici örgütlerinin sosyal dayanışma, işbirliği, eğitim ve finansman konularında öncü kurumlar olmasının sağlanması”
- “Kırsal toplumun beşeri sermayesinin geliştirilmesi için aile işletmelerine yönelik çiftçi eğitimi ve tarım danışmanlığı konularında ki faaliyetler güçlendirilecek, kadın ve genç girişimciler başta olmak üzere yetişkin nüfusun yaygın eğitim kurslarına erişimi sağlanacak, mesleki eğitim programlarının katma değeri yüksek yerel ürünler esas alınarak programlanması” şeklinde görev ve ihtiyaçlar stratejik planla ilişkilendirilmiştir.

2.5.2.3. Yerel Yönetimler b. Politika ve Tedbirlerden referansla;

- Dezavantajlı kesimlerin yerel yönetimlerdeki temsil ve karar alma süreçlerine katılım mekanizmaları güçlendirilecek, kent konseylerinde belirli bir oranda katılımı sağlanacak, alınacak önemli kararlarda halk oylamasına başvurulabilmesi gibi yollarla yerel hizmet sunumunda bu kesimlerin ihtiyaçlarının daha fazla dikkate alınması sağlanacaktır.

Ankara Bölge Planı (2014-2023) çerçevesinde Gelir Dağılımı ve Yoksulluk ile İlgili Tedbirlerden referansla;

- Tedbir 1.1.8: Dezavantajlı kesimlerin sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel yaşama aktif katılımı ve bireyler arasında fırsat eşitliği sağlanacaktır.

Stratejik planda yapılan pestle analizinde (çevre analizi) yasal etkenler kısmında “kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık ile ilgili imzalanan uluslararası sözleşmelerin, anayasa da ve yasalarda yer alan hükümlerin yeterince uygulanmaması” tespiti yapılmış ve bu tespit karşısında “toplumsal cinsiyet eşitliği’ne ilişkin uluslararası normlar çerçevesinde hak temelli çalışmalara ısrarcı olunması., her çalışmada Türkiye’nin imzacısı olduğu sözleşmelere atıfta bulunularak savunuculuk yapılması” maddesi konarak İstanbul Sözleşmesi’ne referans verilmiştir.

Stratejik amaç ve hedeflerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile oluşturulma durumu

Çankaya Belediyesi’nin 2020-2024 stratejik planında belirlenen “Sağlık ve sosyal hizmetleri yaygınlaştırmak, cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılık ile mücadele etmek” amacı bağlamında;

- “Engelli ve yaşlı bireylerin toplumsal ve ekonomik yaşama katılımlarını artırmak alt hedefi belirlenmiş ve bu çerçevesinde “alzheimer, diyabet, obezite, kadın hakları, engelli hakları, çocuk hakları, toplumsal cinsiyet, aile ilişkileri, iletişim, sağlıklı beslenme vb. kapsayan eğitimler ve seminerler düzenlemek” faaliyetlerine yer verilmiştir ki ilgili faaliyetler Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Destek Hizmetleri Müdürlüğü işbirliğinde 2.000.000,00 TL tahmini maliyetle gerçekleştirilecektir.
- “Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırıldığı toplumsal cinsiyet eşitliğinin katılımcı bir anlayışla sağlandığı bir kent oluşturmak” alt hedefi çerçevesinde, “kadınların istihdama yeterli düzeyde katılmadığı”, “kadına yönelik şiddetle mücadelede araç ve mekanizmaların yetersiz kaldığı”, “cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği kaynaklı şiddete karşı araç ve mekanizmaların olmadığı”, “toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılık karşıtlığının kentte çok hissedilebilir olmadığı”, “belediye tarafından cinsiyete duyarlı veri üretilmediği” sorunları belirlenmiştir. Bu sorunların çözüme ulaştırılabilmesi için;
  - “Toplumsal cinsiyet bakış açısının belediye hizmetlerine ve eğitim faaliyetlerine yansıtılmasına”,
  - “Kadın, LGBTİ ve dezavantajlı grupların belediye hizmetlerinden daha çok faydalanmalarını sağlayacak katılım mekanizmalarının kurulmasına”,
  - “Belediye tarafından verilen tüm hizmetlere ilişkin cinsiyetlendirilmiş veri oluşturulmasına”,
  - “Belediye bütçesinin toplumsal cinsiyete duyarlı hazırlanmasına” ve
  - “Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılık karşıtlığına ilişkin eğitim, farkındalık çalışması ve etkinliklerin sayısının artırılması”na ihtiyaç vardır.

Bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için;

- Yerel Eşitlik Eylem Planı'nın katılımcı yöntemle hazırlanması,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığına ilişkin eğitim, seminer, söyleşi ve atölye çalışmaları yapılması,
- Toplumsal cinsiyet ve kadın eserleri kütüphanesinin kurulması,
- Kadınlara toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı istihdam garantili mesleki eğitim kursları düzenlemek ve konu ile ilgili iş birlikleri geliştirmesi,
- Kadınların güçlenmesine yönelik Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP) gibi programların uygulanması,
- Erkeklerle toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmaları çerçevesinde babalara Baba Destek Programı'nın verilmesi,
- Kadın Danışma Merkez (KDM) sayısını arttırmak veya gezici danışmanlık uygulaması ile yaygınlaştırılması,
- Kadın sığınma evinde kalan ve KDM'ye başvuran kadınlara psikiyatrik konsültasyon hizmeti verilmesi,
- Toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin özel günlerde etkinlik ve faaliyetler yapılması,
- Kadınların ekonomik olarak güçlenmesi için ücretsiz stantlar, kalıcı pazar yerleri dükkân vb. sağlayarak konu ile işbirlikleri geliştirilmesi faaliyet ve projelerinin gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

Bu faaliyet ve projeler aracılığıyla 2020-2024 yılları arasında aşağıdaki göstergelere ulaşılabileceği öngörülmüştür;

- Düzenlenecek toplumsal cinsiyet eşitliği (TCE) hizmet içi eğitimlerine katılacak kişi sayısı (her yıl 350 kişi),
- Kadın dayanışma merkezine yönlendirilen ve bu hizmetten faydalanacak kadın sayısı (her yıl 300 kadın),
- TCE konusunda düzenlenecek söyleşi, eğitim vs. katılacak kişi sayısı (her yıl 1500 kişi),
- Kurulacak toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın eserleri kütüphanesi (2020 yılında 1 tane),
- Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme ile ilgili düzenlenecek eğitim sayısı (her yıl 1 kez),
- Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP) kapsamında sertifika alan kadın sayısı (her yıl 20 kadın),
- Baba Destek Programı (BADEP) kapsamında sertifika alan erkek sayısı (her yıl 10 erkek).

Bu faaliyetlerin 11.660.000,00 TL maliyetle Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Dış İlişkiler Müdürlüğü, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü ve Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü tarafından sorumluluğunda gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

Ayrıca "belediye faaliyetleri hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesini sağlamak, ulusal ve uluslararası düzeyde hedef kitlelerle etkin iletişim kurmak, vatandaşların hizmetlerimize kolay bir şekilde ulaşmasını ve halkın yönetime katılımını sağlamak" ana hedefi altında "ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile ilişkileri geliştirip Çankaya'da verilen yerel hizmetleri dünyadaki yeniliklere paralel geliştirmek" alt hedefi çerçevesinde Bu bağlamda 2020-2022 yılları arasında toplam 7 adet cinsiyet eşitliğine yönelik yeni proje ortaklığı kurmak hedeflenmiştir.

Çankaya Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporunun Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Çankaya Belediyesi 2021 yılı faaliyet raporunun Amaçlar ve Hedefler kısmında “Temel Politikalar ve Öncelikler” başlığı altında 18 madde belirlenmiştir. Aşağıdaki maddelerin dezavantajlı kılınmış grupları da kapsayıcı olduğu düşünülmektedir;

- Belediyenin çağdaş, katılımcı, kaynak yaratıcı, şeffaf, ulaşılabilir ve ölçülebilir “Yeni Nesil Belediyecilik” anlayışı ile hizmet vermek,
- Doğa ile bütünleşik, çocukların, gençlerin ve yaşlıların yararlanabileceği hizmet alanları oluşturmak,
- İnsan odaklı hizmet anlayışı ile toplumun her kesimini kucaklayan sağlık hizmetleri sunmak,
- Sosyal hakların yurttaşlık hakkı olduğu düşüncesiyle, hizmetleri muhtaçlık/hayırseverlik yaklaşımı üzerinden değil vatandaşlık hakkı üzerinden sağlamak,
- Katılımcı demokrasiyi ve eşit yurttaşlığı esas alan bir anlayışla tüm Çankayalıları kucaklayan şeffaf ve hesap verebilir bir yerel yönetimi hayata geçirmek,
- Yönetime ve kararlara halkın katılımını ve denetimini sağlayacak mekanizmaları kurmak ve geliştirmek, stratejik plana uygun olarak yönetmek

Bu politika ve öncelikler ışığında faaliyetlerini gerçekleştiren Çankaya Belediyesi toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen birçok proje işbirliğinde bulunmuştur. Türkiye ve AB arasında Şehir Eşleştirme Hibe Programı kapsamında, Almanya'nın Frankfurt Belediyesi ile “Kadınları Güçlendirerek Dirençli Kentler Oluşturma Projesi”ni yürüten (Building Resilient City Through Empowering Women) Çankaya Belediyesi bu proje ile iklim değişikliği konusunda yapılacak çalışmalarda kadın temsiliğini arttırmayı, kadınların yerel hizmetlere katılımını yükseltmeyi, kadın ve çocukların iklim değişikliği sorununa yaklaşımlarını, bakış açılarını ve eylemliliklerini değiştirmeyi hedeflemiştir. Aynı zamanda bu raporun yazımının gerçekleştiği hibe programı olan CEİDizler hibe programı kapsamında Engelli Kadın Derneğinin yürütücülüğündeki “Herkes için Güvenli ve Eşit Kent Ankara Projesi” ile İnsanca Yaşam ve Demokratik Toplum Derneği'nin sorumluluğunda gerçekleştirilen “Yerel Eşitlik Eylem Planı Dijital İzleme Platformu Projesi”nde iştirakçi olarak yer almaktadır. Diğer yandan Yaşam Boyu Eğitim Derneği ile işbirliği içerisinde “Yakın Partner Şiddetine Karşı Cinsiyet Eşitliği Farkındalığını Arttırma Projesi” yürütülmektedir. İlgili proje ile cinsiyete dayalı partner şiddetinin önlenmesine katkıda bulunmayı, klişeleşmiş cinsiyet tutumlarının ve empoze edilen cinsiyet rollerinin ilişkiler üzerindeki etkisi hakkında farkındalık yaratarak sağlıklı ve eşit ilişkilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Diğer yandan Engelsiz ve Mutlu Yaşam Derneği ile birlikte “Engelli Kadın Ağları Savunucuları Ağı Projesi” yürütülmektedir. Proje, Türkiye’de engelli kadınların haklarını korumayı ve genişletmeyi, engelli kadınların kendi kendini savunma ve savunuculuğu geliştirip iyileştirmeyi, BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme’nin kabulü, uygulanması ve korunmasına katkıda bulunmayı ve oluşturulacak ağ ile engelli kadın hakları alanında çalışan Sivil Toplum Kurumlarını güçlendirmeyi ve işbirliklerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Bir diğer proje ise Şiddetsiz Toplum Derneği'nin yürütücülüğünde olan ve 15-50 yaş aralığında olan, Ankara, İzmir, Mersin, Hatay, Isparta, Balıkesir ve Bolu’da yaşayan şiddete maruz kalmış ve hak kaybına uğramış kadınların eğitim, sağlık, adalet gibi haklara erişimleri sayesinde insan hakları konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerini arttırmayı hedefleyen “Ortak Payda Şiddetsiz Toplum” projesidir. Yine aynı dernek ile yürütülen Gençlerin Demokratik Katılımı için Fırsatlar Yaratmak Projesinde yerel düzeydeki kadın ve kız çocuklarının karşılaştıkları eşitsizliklerin çözümüne yönelik politikalar üzerinden bir tartışma alanı yaratmak ve farkındalık oluşturmaktır.

Çankaya Belediyesi'nin 2021 yılı faaliyet raporunda belirtilen çeşitli örgütlerle işbirliği içerisinde gerçekleştirilen proje ve faaliyetler ilgili belediyenin stratejik plan içerisinde yer alan cinsiyet eşitliğini sağlamak temel değeri çerçevesinde faaliyetlerine yön verdiğini ve çalışmalarını gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Bu faaliyetlere ek olarak Çankaya Belediyesi bünyesindeki Çankaya Kent Konseyi, kadın, engelli ve gençlik alanında çalışan meclisleriyle stratejik planda belirtilen temel değerler çerçevesinde çalışmalarına devam etmiştir.

Kadınların toplumsal ve ekonomik yaşama katılımlarını arttırma, cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalar yapma, eşitlik ilkesini yaygınlaştırmayı, kadının güçlenmesine katkı sağlamayı, şiddeti önlemeyi ve tüm bunlara yönelik farkındalığı geliştirmeyi hedefleyen Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü bünyesinde 2021 yılı içerisinde, şiddetle mücadele konusunda atölye, panel, sempozyum gibi etkinlikler gerçekleştirilmiş; STK'larla, üniversitelerle, kamu kurum ve kuruluşlarıyla müdürlüğün çalışma alanları ile ilgili işbirliği yapılmış; kadın sığınma evinden 30 kadın ve 32 çocuk hizmet almış; çanta, maske, vd. dikimi ile kadınlar üretim faaliyetlerinin içine dahil edilmiştir.

Çankaya Belediyesi 2021 yılı faaliyet raporunda Stratejik Planında belirlenen “sağlık ve sosyal hizmetleri yaygınlaştırmak, cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılık ile mücadele etmek” amacı altındaki “kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırıldığı toplumsal cinsiyet eşitliğinin katılımcı bir anlayışla sağlandığı bir kent oluşturmak” alt hedefi doğrultusunda toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda düzenlenen söyleşi, eğitim gibi etkinliklere 1175 kişi katılmış (2021 yılı hedefi, 1500 kişidir), bu alt hedefe yönelik 11 proje gerçekleştirilmiş (2021 yılı hedefi, 5’tir); açılan stantlardan 756 kadın faydalanmış (2021 yılı hedefi, 500 kişidir); KİHEP ve BADEP sertifikasını 15 kişi almış (2021 yılı hedefi, 120’dir); Kadın Danışma Merkezi’nden 424 kadın yüzyüze ve telefonla danışmanlık hizmeti almış (2021 yılı hedefi, 300 kadındır); sempozyum, panel gibi farkındalık eğitimlerine 1432 kişi katılmıştır (2021 yılı hedefi, 200 kişidir).

Çankaya Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planı (2019-2023)’nin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik çalışmalarıyla mor bayrak sahibi olan Çankaya Belediyesi, 2016-2019 Yerel Eşitlik Eylem Planı hazırlamış ve uygulamıştır. Bu ilk eylem planı ile Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartını (CEMR) imzalamış olduğu ve Şartta yer alan ilkelerin hayata geçirilmesi ve belediye hizmetlerine toplumsal cinsiyet eşitliğinin yansıtılması amaçlanmıştır. İlk Yerel Eşitlik Eylem Planını hak temelli çalışmalar yürüten sivil toplum örgütlerinin katılımıyla hazırlayan ve uygulayan Çankaya Belediyesi, bu eylem planının temel çıktılarında birisi olan Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü’nü 2017 yılında kurmuş ve bu müdürlük “Eşitlik ve Farkındalık Bürosu”, “Kadın Danışma ve Sığınmaevi Bürosu”, “Evlendirme Hizmetleri Bürosu” ve “Mali İşler Bürosu” olmak üzere 4 büroyla toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın çalışmaları alanında hizmet vermeye başlamıştır.

İkinci Yerel Eşitlik Eylem Planı ise 2019-2023 dönemi için hazırlanmıştır. Bu Yerel Eşitlik Eylem Planı yine sivil toplum örgütlerinin katılımıyla toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden hazırlanmış ve 48 örgütün beklenti, talep ve önerileri doğrultusunda da son haline getirilmiştir. Eylem planı;

- Eğitim
  - Kadınların; yaygın eğitime katılımını arttırmak,
- İstihdam
  - İstihdama eşit katılımını sağlamak
- Katılım
  - Yerel karar alma süreçlerine eşit katılımını sağlamak
- Kentsel Hizmetler ve Çevre
  - Kentsel hizmetlerden eşit bir biçimde yararlanması,
- Sağlık
  - Sağlık hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması
- Şiddet
  - Kadına yönelik şiddetin önlenmesi başlıklarından ve hedeflerinden oluşmaktadır.

Çankaya Belediyesi hazırlamış olduğu eylem planında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın çalışmaları alanları ayrı ayrı olarak ele alınmıştır. Bu ayrı alan olarak alma durumu toplumsal cinsiyet kavramının kapsayıcılığı açısından önemlidir. Diğer yandan eylem planı, toplumsal cinsiyete duyarlı bir hizmet sunumunu hedeflediği belediye bütçesini katılımcı ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı hale getirme, mevcut eğitim programlarını toplumsal cinsiyet eşitliğine (TCE) duyarlı hale getirme, kurs programlarına TCE eğitiminin eklenmesi, belediye çalışanlarına TCE eğitimlerinin düzenlenmesi, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığının yaygınlaştırılması, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ve 17 Mayıs Uluslararası Homofobi, Bifobi ve Transfobi Karşıtlığı Günü gibi özel günlerde kadın ve LGBTİ örgütlerinin işbirliğinde çeşitli etkinlik ve farkındalık çalışmaları yapma faaliyetlerinin yanı sıra işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşları da toplumsal cinsiyet eşitliği odağında belirlemiştir. Ayrıca eylem planının uygulanmasına ilişkin tüm müdürlüklerden konuyla ilgili temsilcilerin yer aldığı bir “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu” oluşturmayı hedeflemiştir⁷.

⁷ Çankaya Belediyesi ile 10.08.2022 tarihinde yapılan “Bilgilendirme ve Teyit Toplantısında” Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu’nun oluşturulduğu ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği eğitimlerinin başladığı ifade edilmiştir.

2.4. Etimesgut Belediyesi

Etimesgut Belediyesi Stratejik Planı (2020 – 2024) nın Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine dair kavramlara yer verilme durumu

Etimesgut Belediyesi'nin 2020 – 2024 dönemine ait stratejik planının hiçbir bölümünde (değerler, stratejik amaç ve hedefler vb.) "toplumsal cinsiyet", "toplumsal cinsiyet eşitliği", "LGBTİ", "cinsel kimlik" ve "cinsel yönelim" kavramlarına yer verilmemiştir. Stratejik Planda Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü tarafından yaşlı, engelli, kadın ve çocuklar "yardıma muhtaç kesimler" olarak tanımlanmıştır.

"Miyon", "Vizyon" ve "Temel Değerler" Toplumsal Cinsiyet Eşitliği perspektifine sahip olma durumu

Etimesgut Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik planında misyon olarak "ilçemizi engelsiz, estetik ve esenlik kenti haline getirecek belediye hizmetlerini, etkin, şeffaf ve verimliliği sağlayacak şekilde sunmak" ve "millî ve mânevi değerlerimizi ön plana alan yönetim anlayışı içinde ekip ruhu ile güçlü kurumsal yapıya önem vererek planlı ve sürekli gelişimi esas alan bir kurum olmak" belirlerken vizyonu ise "ilçemizi; insanların huzur ve mutluluk içinde yaşadığı, engelsiz, esenlik ve estetik (3-E) kenti haline getiren bir belediye olmak"tır. Hem misyon hem de vizyon kısmında toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu yapılmamıştır. Stratejik planda "gerçekçilik ve güvenilirlik", "sosyal sorumluluk ve insana saygı", "kültürel milli ve manevi değerlere bağlılık", "etik değerlere bağlılık", "farkındalık ve kalıcılık", "hesap verebilirlik ve şeffaflık", verimlilik ve süreklilik", "doğaya ve çevreye duyarlılık" olarak belirlenen değerler içerisinde de herhangi bir alanda eşitliğin sağlanması hususu değer olarak belirlenmemiştir.

Etimesgut Belediyesi'ni diğer belediyelerden ayıran stratejik planında hem genel olarak misyon ve vizyon ile temel değerler ve ilkeler belirlenmiş olması hem de belediye bünyesindeki her müdürlüğün çalışma alanları çerçevesinde misyon, vizyon, temel değerler ve ilkelere yer verilmiş olmasıdır. Müdürlüklerin ortak temel değer ve ilkeleri "insan odaklı hizmet üretmek", "millî ve mânevi değerlere bağlılık", "adil ve eşit hizmet", "katılımcılık" ve "sevgi, saygı, hoşgörü" şeklindedir. Park ve Bahçeler Müdürlüğü "pozitif ayrımcılık" değeri doğrultusunda "hizmetlerin sunulmasında vatandaş memnuniyeti, eşit hizmet ve pozitif ayrımcılığı gözetmek" şeklinde bir ilkeye yer vermiştir. Ancak kime/kimlere yönelik pozitif ayrımcılık yapılacağı belirtilmemiştir.

Stratejik planda belirlenen sekiz ilkeden "sosyal sorumluluk ve katılımcılık anlayışı içinde vatandaşlarımıza saygı gösterilmelidir", "evrensel etik değerlere titizlikle bağlı kalınarak değişim ve gelişime açık olunmalıdır", "hizmet sunumunda gerçekçi ve güvenilir, değerlere bağlı kalınmalıdır" ilkeleri önemlidir.

Üst Politika Belgelerinin analizi yapılırken Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine değinme durumu

Etimesgut Belediyesi stratejik planında toplumsal cinsiyet eşitliği kavramlarına yer vermediği, stratejik amaç ve hedeflerinde bu perspektifi öncelenmediği için üst politika belgeleri de bu çerçevede şekillenmiştir. Üst politika belgelerinden On Birinci Kalkınma Planı'ndaki politika ve tedbir paragraflarına referans verilmiştir. Bu kapsamdaki verilen görev/ihyaçlardan bazıları şu şekildedir;

800., 800.1., 801., 801.1., 801.2, 801.3 numaralı politika ve tedbirler paragraflarından referansla;

- Belediyelerin karar alma süreçlerinde vatandaşların katılım ve denetim rolünü güçlendirmek,

802., 802.2., 802.3. numaralı politika ve tedbirler paragraflarından referansla;

- Hizmet sunumunda kent esenliği ve güvenliğini güçlendirmek,

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2014-2023)'ne referansla;

- Dezavantajlı kesimlerin sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel yaşama aktif katılımı ve bireyler arasında fırsat eşitliğinin sağlanması.

Üst politika belgelerindeki yukarıdaki ihtiyaç ve görevler dikkate alınarak;

- Sağlıklı, engelsiz, güvenli, çevre ve çocuk dostu konut ve konut alanları ile afetlere dayanıklı bina ve altyapı tesisleriyle yaşanabilir mekânlar oluşturulması,

- Toplumun her kesiminin (gençler, kadınlar, yaşlılar, hastalar, dezavantajlılar, yardıma muhtaçlar, STK'lar, özel ilgi grupları gibi) ihtiyacına cevap verecek şekilde kentin esenlik ve güvenliğini sağlamaya yönelik hizmetler, eğitimler, programlar, etkinlikler sunma gibi çalışmalara stratejik planda yer verilmiştir.

Bunlar dışında KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı 2010-2023, Çevre Düzeni Planı, İl Gelişim Planı, Nazım İmar Planı, Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı (2019 Yılı), Orta Vadeli Program gibi üst politika belgelerine yer veren Etimesgut Belediyesi, toplumsal cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi noktasında önemli belgelerden olan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gibi belgelere yer vermemiştir.

Stratejik amaç ve hedeflerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile oluşturulma durumu

Etimesgut Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve sürdürülmesinin temel dayanaklarından olan insan haklarına referans olabilecek "evrensel, etik, milli ve manevi değerlerimizi ön planda tutan eğitim, kültür, bilim, spor, sanat ve sosyal etkinlikler gerçekleştirmek" stratejik amacının yanı sıra "sosyal belediyecilik anlayışıyla işletmelerimizde/tesislerimizde bireylerin toplumsal yaşam kalitesinin artırılmasına katkıda bulunmak" amacına da yer verilmiş ve bu bağlamda;

- Mevzuata uygun sosyal ve ekonomik işletmecilik ile birey ve toplumun yaşam kalitesini artırmak
- Engelli bireylerimizin topluma kazandırılması ve bakmak ile yükümlü olan ailelerine hizmet vermek.
- Engelli bireylerimizin topluma kazandırılması ve bakmak ile yükümlü olan ailelerine destek olmak alt hedeflerine yer verilmiştir.

Bu alt hedefler İşletme ve İştirakler Müdürlüğü ile Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü sorumluluğunda diğer müdürlüklerin de işbirliğinde gerçekleştirilecektir. Bu hedefler doğrultusunda, "tesislerin son teknoloji ile donatılması", "vatandaşların sosyalleşmelerini sağlayıcı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi", "engellilerin el becerilerinin gelişmesine yönelik etkinlikler yapılması", "engelli bireylerin konaklamasına yönelik uygulamaların geliştirilmesi" gibi faaliyetler gerçekleştirileceği ifade edilmiştir. Bunun için de toplam 77.284.460,00 TL maliyet öngörülmüştür.

Bir diğer stratejik amaç ise "yardıma muhtaç ve dezavantajlı vatandaşlarımıza yönelik sosyal yardım ve dayanışma hizmetlerinin tam ve zamanında verilmesini sağlamak"tır. Bu stratejik amacın altında;

- "İlçe sınırları içerisindeki talepte bulunan ihtiyaç sahibi ve dezavantajlı vatandaşların tamamına ulaşmak, bütçe kapsamında ihtiyaçlarını karşılamak" alt hedefine yer verilmiştir.

Ancak bu amaca ulaşmak için gerçekleştirilecek faaliyetler "gıda yardımı için yapılan başvuruların yerinde incelenmesi" ve "Belirlenen yardım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi" şeklinde özetlenmiştir. Bu stratejik amaç ve alt hedef için 38.871.171,00 TL maliyet öngörülmüştür. Çalışmaların Mali Hizmetler Müdürlüğü, Sağlık İşleri Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ile Özel Kalem Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmesi öngörülmüştür.

Etimesgut Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planında toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın-erkek eşitliği, cinsiyet eşitliği gibi kavramlara ve bunları temel alan stratejik hedef ve faaliyetlere yer vermediği görülmektedir. Ancak aynı Belediye'nin 2015-2019 Stratejik Planı'nın *Stratejik Amaç 9* (Yardıma ve korunmaya muhtaç vatandaşlarımıza yönelik sosyal yardım ve dayanışma hizmetlerinin tam ve zamanında verilmesini sağlamak)'un altındaki hedefi "*Hedef 9. Şiddete maruz kalmış kadınlarımızın tamamına barınma ve sığınma hizmeti sunmak*"tır. Bu kapsamda "kadın sığınmaevini açmak için çalışmalar başlatılmış ancak mevzuatta meydana gelen değişiklik nedeniyle projenin Ankara Valiliği Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne devredildiği" 2020-2021 Stratejik Planında belirtilmiştir. Ancak güncel stratejik planda 5393 sayılı Belediye Kanununa göre çalışmaların yürütüldüğü ifade edilmiş fakat 5393 sayılı Belediye Kanunundaki "Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır (Ek cümle: 12/11/2012- 6360/17 md.)" maddesine rağmen ilgili belediyenin sığınma evini neden devrettiği, değişen mevzuata göre sığınma evinin işleyişinin neden revize edilmeyip belediye tarafından ilgili hizmetin verilmediği anlaşılamamıştır. Diğer yandan 2015-2019 yılı Stratejik Planında dil, din, ırk, sınıf, cinsiyet ayrımı gözetmemeye vurgu yapılmış ve kadınlara yönelik hizmetlerden bahsedilmiştir.

Etimesgut Belediyesi 2020⁸ Yılı Faaliyet Raporunun Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Etimesgut Belediyesi'ne ait 2020 faaliyet raporu incelendiğinde, stratejik planla paralel olarak "toplumsal cinsiyet", "toplumsal cinsiyet eşitliği", "LGBTİ", "cinsel kimlik" ve "cinsel yönelim" kavramlarına yer verilmediği ve bu bağlamda da faaliyetler gerçekleştirilmediği görülmektedir.

Etimesgut Belediyesi bünyesinde 2020 yılında 14 merkezde düzenlenen 404 kursa 8109 kursiyer katılmıştır. Ancak düzenlenen bu kurslar için kayıtlı cinsiyet verisine yer verilmediği için kaç kadının bu faaliyetlerden yararlandığı bilgisi yoktur. Diğer yandan 2020 Yılı Kent Konseyi Kadınlar Meclisi, kadınlara yönelik sinema etkinliği, yeni üye çalışmaları, haftalık etkinlikler, toplantılar, sohbet günleri ve ev ziyaretleri, insan sağlığı üzerine söyleşiler gibi etkinlikler gerçekleştirmiştir. Belediyenin sosyal yardımlarından faydalanmak üzere başvuruda bulunan toplam 11.398 kişi olduğu, Türkmen, Suriyeli vb. aile ve kişilere de gıda yardımı yapıldığı ifade edilmiştir. Ancak yardım alan göçmen aile sayısına yer verilmemiştir. Diğer sosyal yardımların da (medikal araç, doğum paketi, bakım ücreti, vb.) devam ettirildiğine yer verilmiş ancak yine bu tür yardım alanların kayıtlı cinsiyet verisine göre dağılım bilgisine faaliyet planında yer verilmemiştir.

2.5. Gölbaşı Belediyesi

Gölbaşı Belediyesi Stratejik Planı (2020 – 2024)'nın Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine dair kavramlara yer verilme durumu

Gölbaşı Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planında belirlenen "toplumsal cinsiyet eşitliği", "cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği kaynaklı şiddet", "LGBTİ" kavramlarına yer verilmemiştir. Stratejik plan içerisinde referans verilen üst politika belgesi olan On Birinci Kalkınma Planı'ndaki "sürdürülebilir kalkınma amaçları'nın önceliklerimiz doğrultusunda politikalara yansıtılması, amaçlara ilişkin etkili bir takip ve gözden geçirme mekanizması oluşturulması temel amaçtır." ifadesi stratejik planının toplumsal cinsiyet eşitliğini de içerebileceğine dair bir kanı oluşturabilir. Ancak stratejik amaç ve hedefler içerisinde yukarıda sıralanan hiçbir kavrama ve bu bağlamdaki hizmete yer verilmemiştir.

"Misyon", "Vizyon" ve "Temel Değerler" Toplumsal Cinsiyet Eşitliği perspektifine sahip olma durumu

Gölbaşı Belediyesi'nin misyonu, "halkın katılımını sağlayarak, adalet ve eşitlik ilkelerini temel alan, etik değerlere bağlı, doğal ve kültürel zenginlikleri koruyan, sosyal belediyeciliğe dayalı, katılımcı, erişilebilir, yenilikçi ve güler yüzlü hizmetler sunarak halkımızın yaşam kalitesini yükseltmek"tir. Vizyonu ise "şeffaf mali yapısı, örnek turizm potansiyeli, cazip, üretimi ile öne çıkan, herkesin yaşamak isteyeceği 100 yılın kenti olmak"tır. Temel değerleri ise "çevreye duyarlılık", "güler yüzlü, yapıcı ve insan odaklılık", "hizmet odaklılık", "bilimsellik ve eşitlikçilik", "sorun ve taleplere bütüncül yaklaşım", "yerellik kalite ve verimlilik", "gelişim odaklılık", "mazeret üretmeyen çözüm odaklı yaklaşım", "sağlıklı ve sürdürülebilir kentleşme", "insan haklarına saygılı", "hesap verilebilirlik", "kültürel değerlere ve geleneklere sahip çıkma" şeklindedir. Ayrıca "adillik", "çağdaşlık", "şeffaflık", "sosyallik", "dürüstlük", "veriye dayalı analiz", "profesyonellik", "katılımcılık", "erişebilirlik", "engelli dostu" olarak 10 ilke belirlenmiştir.

Üst Politika Belgelerinin analizi yapılırken Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine değinme durumu

Üst Politika Belgeleri Analizi Tablosunda On Birinci Kalkınma Planı'nın Nitelikli İnsan Güçlü Toplum bölümünün 536. Maddesine "Sürdürülebilir kalkınma ve kapsayıcı büyüme; istikrarlı bir ekonomiyi hedefleyen etkin ekonomi politikaları ile huzurlu bir topluma yönelik sosyal politikaların bir arada ve koordinasyonlu bir şekilde yürütülmesi yoluyla mümkündür. Plan dönemi kalkınma perspektifi özel politika gerektiren çocuklar, gençler, kadınlar, engelliler, yaşlılar gibi toplumun tüm kesimlerini kapsayıcı bir yaklaşımla hazırlanmıştır." ifadelerine referans verilmiştir. Diğer yandan bu başlık altındaki,

⁸ Etimesgut Belediyesi'nin 2021 yılı faaliyet raporuna ulaşılamadığı için resmi internet adresindeki kayıtlı 2020 yılı faaliyet raporu üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

- **Eğitim:** Tüm bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimi sağlanarak düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, özgüven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, demokratik değerleri ve milli kültürü özümsemiş, paylaşma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, teknoloji kullanımına yatkın, üretken ve mutlu birey yetiştirmek
- **İstihdam ve Çalışma Hayatı:** Toplumun tüm kesimlerine insana yaraşır iş fırsatlarının sunulması ile başta kadın ve gençler olmak üzere özel politika gerektiren grupların istihdamının artırılması
- **Kadın:** Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını ve güçlenmelerini sağlamak
- **Çocuk:** Çocukların üstün yararı temelinde iyi olma hallerinin desteklenmesi, potansiyellerini gerçekleştirilmeye yönelik imkânların artırılması ve fırsat eşitsizliğinin azaltılması
- **Gençlik:** Gençlerin güçlü yaşam becerilerine, insani ve millî değerlere sahip olarak yetişmelerinin, iktisadi ve sosyal hayata ve karar alma mekanizmalarına aktif katılımlarının sağlanması
- **Sosyal Hizmetler, Sosyal Yardımlar ve Yoksullukla Mücadele:** Yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında bulunan kesimlerin fırsatlara erişiminin kolaylaştırılması yoluyla ekonomik ve sosyal hayata katılımının artırılması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması
- **Nüfus ve Yaşlanma:** Genç ve dinamik nüfus yapısının korunması; yaşlıların yaşam kalitesinin yükseltilmesi için ekonomik ve sosyal hayata etkin bir şekilde katılabilmesi, aktif ve bağımsız olarak hayatlarını sürdürebilmesi, yüksek kalitede uzun süreli bakım, sağlık ve diğer hizmetlerden yararlanabilmesi ve aktif yaşlanma ortamlarının oluşturulması
- **Dış Göç:** İnsan haklarına uyumlu, insan onuruna yakışır, güvenli, düzenli, veriye dayalı ve kontrol edilebilir dış göç yönetimi

amaçlarına referans verilmiştir.

Ayrıca, *yaşanabilir mekânlar, sürdürülebilir çevre* bölümüne ve bu bölüm altındaki

- **Şehirleşme:** İnsan odaklı, doğal hayata ve tarihi mirasa saygılı, temel kentsel hizmetlerin adil ve erişilebilir bir şekilde sağlandığı, yaşam kalitesi yüksek ve değer üreten şehirler ve yerleşimler oluşturmak temel amaçtır.
- **Konut;** Dar gelirli başta olmak üzere, herkesin yeterli, yaşanabilir, dayanıklı, güvenli, kapsayıcı, ekonomik olarak karşılanabilir, sürdürülebilir, iklim değişikliğine dirençli, temel altyapı hizmetlerine sahip konuta erişiminin sağlanması

Amaçlarına referans verilmiştir.

Aynı üst politika belgesi altında referans verilen bir diğer alan ise İyi Yönetişim ve altındaki

- **Şeffaflık ve hesap verebilirlik:** idari yapılanma ve politika yapımı; Kamu yönetiminde hesap verme sorumluluğunun yerleştirilmesi, katılımcılığın güçlendirilmesi, kamu hizmet sunumunda eşit ve adil muamele yapılmasının sağlanması ve şeffaflığın artırılması
- **Yerel yönetim:** Yerel yönetimlerin etkin, hızlı ve kaliteli hizmet sunabilen; dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarını gözeten; katılımcı, mali sürdürülebilirliği sağlamış, şeffaf ve hesap verebilir bir yapıya kavuşturularak vatandaş memnuniyetinin üst düzeye çıkarılması amaçlarıdır.

Ayrıca On Birinci Kalkınma Planı'ndaki "Sürdürülebilir kalkınma amaçları'na önceliklerimiz doğrultusunda politikalara yansıtılması, amaçlara ilişkin etkili bir takip ve gözden geçirme mekanizması oluşturulması temel amaçtır." ifadesi stratejik planının toplumsal cinsiyet eşitliğini de içerebileceğine dair bir kanı oluşturabilir.

Gölbashi Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planında 5393 sayılı Belediye Kanunu stratejik plan hazırlanmasına dayanak olarak kabul edilmiş ancak ilgili kanunun "Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır" maddesine ve belediyeye yüklediği yükümlülüğe yer verilmemiştir.

Stratejik amaç ve hedeflerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile oluşturulma durumu

Gölbaşı Belediyesi belirlemiş olduğu “şeffaf mali yapısı, turizm potansiyeli, cazip, üretimi ile öne çıkan, herkesin yaşamak isteyeceği 100 yılın kenti olmak” vizyonuna ulaşmak için 5 stratejik amaç ve 54 hedef belirlenmiştir. Bu bağlamda da, imar ve kentsel altyapı, çevre, sağlık ve esenlik, sosyal belediyecilik, kurumsal yapı ve kurumsal gelişim, vizyoner ve yenilikçi projeler olmak üzere beş stratejik alan belirlenmiştir.

Stratejik planında belirlenen “çevresel farkındalığı arttırmak için yaygın sağlık hizmetleri ile birlikte yaşanabilir, sürdürülebilir, güvenli ve huzurlu bir Gölbaşı oluşturmak” amacı (Amaç. 2) bağlamında;

- “İlçemizde yaşayan yakın uzak tüm halkımıza eşit sağlık hizmeti götürebilmek” hedefi için “Evde bakım hizmeti götürülen kişi sayısı”, “anne ve bebek” bakımı konusunda eğitimi verilen kişi sayısı gibi göstergelere yer verilmiştir.
- “Engellilerin ve tüm dezavantajlı grupların kentsel hizmetlerden yararlanmalarını, ortak yaşam kültürüne dahil olmalarını sağlayacak tedbirler almak” hedefi belirlenmiştir. Bu hedefin göstergeleri sadece “verilen akülü tekerlekli sandalye sayısı” ile “düzenlenen kurs sayısı” olarak belirlenmiştir. Ancak hedef içerisinde dezavantajlı grupların “kentsel hizmetlerden ve ortak yaşam kültürüne dahil olmak” tan bahsedilmektedir. Ve bu ifadeler daha geniş ölçekli hizmetleri ve göstergeleri gerekli kılmaktadır.

Stratejik Plandaki bir diğer amaç (Amaç.3) ise “turizm, eğitim, kültür, tanıtım, spor ve sosyal yardım alanlarında insan odaklı, güler yüzlü ve sürdürülebilir hizmet sunmak”tır. Bu amacın alt hedefleri;

- “Çocukların fiziksel gelişimine katkı sağlamak” amacı için “Eğitim verilen çocuk sayısı”, “Duyurulan etkinlik sayısı”, “Spor taraması yapılan çocuk sayısı”, “Müzik taraması yapılan çocuk sayısı” göstergeleri belirlenmiştir.
- “Kültür, sanat, turizm ve sosyal konularda hizmet vermek” hedefi için “Düzenlenen etkinlik, festival, şenlik sayısı ve bunlara katılan kişi sayısı” gösterge olarak verilmiştir.
- “Kişisel gelişimi destekleyici hobi amaçlı kurslar düzenlemek” hedefi için “Düzenlenen kurs sayısı” gösterge olarak yazılmıştır.
- “Toplum içinde sosyal dengeyi korumaya yönelik sosyal yardımlar yapmak” hedefi için “iftar, çorba, aşevi hizmetlerinden yararlanan kişi sayısı” gibi göstergelere yer verilmiştir.
- “Üniversite öğrencilerimizi sanatsal ve kültürel aktivitelere yönlendirmek” hedefi için “Üniversitede okuyan öğrencilere verilen sanat kart sayısı” şeklinde bir gösterge belirlenmiştir.

“Belediye’nin insan kaynaklarını, mali yapısını, imkân ve kabiliyetlerini geliştirmek ve yenilikçi teknolojileri kullanarak hizmet kalitesini arttırmak” stratejik amacı (Amaç.4) çerçevesinde;

- Katılım ve demokrasiyi arttırmak için Kent Konseyi çalışmalarının güçlendirilmesi hedefi için “Düzenlenen kent konseyi sayısı” gösterge olarak belirlenmiştir.

Genel olarak stratejik plan incelendiğinde stratejik amaç, hedef ve göstergeler incelendiğinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin öncelenmediği görülmektedir.

Gölbaşı Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporunun Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Gölbaşı belediyesi, stratejik planda planın hazırlanması noktasında 5393 Sayılı Belediye Kanununu yasal dayanak olarak göstermiş ancak nüfusu 100.000’i aşan belediyeler için “kadın ve çocuklara yönelik sığınmaevleri açılmasını zorunlu koşan 14. Maddeye atıfta bulunmamıştır. 2021 Faaliyet Raporu’nda “Belediye ve Yönetim Organlarının Görev ve Sorumlulukları” kısmında 5393 sayılı kanunun ilgili maddesine atıfta bulunmuştur. Ayrıca “belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşük gelirli ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır” maddesi ile Belediye Başkanı’nın görev ve sorumlulukları çerçevesinde “bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak” maddesine (Madde, 38) atıfta bulunur.

Gölbaşı Belediyesi stratejik amaç ve hedefleri doğrultusunda 2021 yılında ihtiyaç sahibi yaşlı, kimsesiz veya herhangi bir sağlık kuruluşuna gidemeyecek durumda olan 135 hastanın evlerine gidilerek enjeksiyon, pansuman vb. hizmetler vermiş; 2021 sonuna kadar toplam 288 yeni doğum yapmış anneye “Hoş Geldin Bebek” çantası hediye etmiş; 2021 yılında 4 akülü, 42 manüel tekerlekli sandalye, 10 adet hasta yatağı, 16 adet koltuk değneği

ve 14 adet akü yardımıyla bulunulmuş; aylık ortalama 30 hastane 20 resmi kurumlara olmak üzere 1.000'e yakın engelli nakli gerçekleştirilmiş; ihtiyaç sahibi engellilerimizin problemlerini yerinde çözmek amacı ile 500 ev ziyareti gerçekleştirilmiştir.

Engelli ailelerinin gündelik yaşamlarını kolaylaştırmak, engelli ve engelsiz bireyler arasındaki iletişimi kuvvetlendirmek için kurulan "Umutlu Yaşam Uygulama Merkezi"nde 2021 yılında COVID-19 pandemisi kurallarına uygun olarak merkezde kurs görmek ve yaşam becerileri kazandırmak üzere 100 engelli öğrenciye eğitim verilmiştir. Diğer yandan önemli gün ve anmalarda çeşitli organizasyonlar yapılmıştır. Örneğin 25 Kasım 2021 tarihinde Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü kapsamında anma programı düzenlenmiş; 3 Aralık Dünya Engelliler Günü için konser organizasyonu yapılmıştır.

Ayrıca şehit-gazi yakınları ile dul, yetim ve öksüzler başta olmak üzere ihtiyaç sahibi olarak tanımlanan kişilere destek olmak için başlatılan "Hilal Kart Projesi" kapsamında 2021 yılında 62 aileye hilal kart verilerek ailelerin kendi ihtiyaçlarını kendilerinin karşılaması sağlanmıştır. Bu etkinliklerin yanı sıra fiziksel hareketsizliğin önüne geçmek, toplumun bisiklet konusunda farkındalığını artırmak, özellikle gençleri ve çocukları daha hareketli bir yaşama teşvik etmek daha sağlıklı bir neslin yetişmesine katkıda bulunmak için ilçede bisiklet kullanımını yaygınlaştırma çalışmalarına hız verilmiş ve bu kapsamda "GÖLBİS Projesi" yürürlüğe sokulmuş; Dijital ve Aktif Belediyecilik Platformu uygulaması başlatılmış; eğitimde fırsat eşitliği sağlamak için ilçe mahallelerinde ikamet eden, ilkokul ve lisede öğrenim gören, gelir düzeyi düşük ve evinde interneti olmayan 300 çocuğa (272 aile) ücretsiz internet hizmeti sağlanmış; 54 mahallede yaşayan halka daha güvenli bir ortam sunabilmek için "Güvenli Mahalleler Projesi" başlatılmış ve bu çerçevede 12 adet mahallenin giriş-çıkışlarına 48 adet direk adet kamera takılmıştır.

2.6. Keçiören Belediyesi

Keçiören Belediyesi Stratejik Planı (2020 – 2024) nın Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine dair kavramlara yer verilme durumu

Keçiören Belediyesi 2020 – 2024 dönemine ait stratejik planında "toplumsal cinsiyet", "toplumsal cinsiyet eşitliği", "LGBTİ", "cinsel kimlik" ve "cinsel yönelim" kavramlarına yer vermemiş; kadın erkek eşitliğini öncelememiştir. Stratejik planda bir dezavantajlı gruptan bahsedilmiştir. Ancak bu grubun kimleri içerdiğine dair net bir tanım yapılmamıştır.

"Miyon", "Vizyon" ve "Temel Değerler" Toplumsal Cinsiyet Eşitliği perspektifine sahip olma durumu

Keçiören Belediyesi'nin misyonu "Keçiören'de öncelikle insana değer verme anlayışından hareketle; bilgili, tecrübeli ve güler yüzlü çalışanlarımız ile çağdaş yönetim prensipleri doğrultusunda halkımızın yaşantısını kolaylaştırmak için Belediyemizin çözüm odaklı tüm hizmetlerini sunmak" şeklinde ifade edilirken vizyonu ise "Keçiörenimizi marka metropol şehirler arasında; huzur, refah ve yaşanılabilirlik kapsamında hak ettiği en üst sıraya çıkarmak" olarak belirlenmiştir. Her iki kısımda da toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusu yapılmamıştır. Sadece misyon kısmında "halkımızın yaşantısını kolaylaştırmak için Belediyemizin çözüm odaklı tüm hizmetlerini sunmak" tan bahsedilmiştir.

strateji planında "gönül belediyeciliğini benimseme", "kalplere dokunabilme", "şeffaflığa özen gösterme", "ilkeli davranma", "ulaşılabilir olma", "verimliliği ve tasarrufu gözetme", "katılımcılığı sağlama", "çevreye ve yeşil alana önem verme", "tevazulu ve samimi davranma", "öncü ve lider olma", "engelsiz ve sosyal belediyeciliği önemseme" temel değerler olarak belirlenmiştir. Bu değerler içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyebilecek bir değere yer verilmemiştir.

Üst Politika Belgelerinin analizi yapılırken Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine değinme durumu

Keçiören Belediyesi de Etimesgut Belediyesi gibi stratejik planında toplumsal cinsiyet eşitliğini öncelemediği ve plan içerisinde yer vermediği için üst politika belgeleri ile kurulmuş ilişki de bu eşitliği içermemektedir. Üst politika belgelerinden On Birinci Kalkınma Planı'ndaki politika ve tedbir paragraflarına referans verilmiş; 2.5.2.3 Yerel Yönetimler 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802 numaralı politika ve tedbirler paragraflarına atıfta bulunulmuştur;

- Yerel yönetimlerin etkin, hızlı ve kaliteli hizmet sunabilen; dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarını gözeten; katılımcı, mali sürdürülebilirliği sağlamış, şeffaf ve hesap verebilir bir yapıya kavuşturularak vatandaş memnuniyetinin üst düzeye çıkarılması temel amaçtır.
- Belediyelerin karar alma süreçlerinde vatandaşların katılım ve denetim rolü güçlendirilecektir.
- Dezavantajlı kesimlerin yerel yönetimlerdeki temsil ve karar alma süreçlerine katılım mekanizmaları güçlen dirilecek, kent konseylerinde belirli bir oranda katılımı sağlanacak, alınacak önemli kararlarda halk oylamasına başvurulabilmesi gibi yollarla yerel hizmet sunumunda bu kesimlerin ihtiyaçlarının daha fazla dikkate alınması sağlanacaktır.
- Yerel yönetim hizmet sunumunda kentlerin nitelikleri ve dinamikleri dikkate alınarak kent esenliği ve güvenliği güçlendirilecektir.

Keçiören Belediyesi Fiziki Kaynak Analizi kısmı Tespitler/ Sorun Alanları bölümünde "Belediyemiz bünyesinde dezavantajlı kesimlere hizmet vermek için huzurevi, sosyal paylaşım mağazası, Togem, çocuk danışma merkezi, emekliler platformu, engelli birimi, kadın danışma merkezi, sosyal yaşam tesisleri vb. merkezlerimiz bulunmaktadır" şeklindeki tespitinin ardından "dezavantajlı kesimlere verilen hizmetlerin azami seviyelere ulaştırılabilmesi için belediyemizin tüm imkânları seferber edilmeli, bu konuda merkezi yönetim ve sivil toplum örgütleri ile birlikte sosyal projeler geliştirmelidir" ihtiyaç ve gelişim alanı belirlemiştir. Keçiören Belediyesi yapmış olduğu GZFT analizinde belediyenin güçlü olduğu yönler içerisinde ise "engelli, çocuk ve yaşlı dostu belediyeçilik anlayışına sahip olmasını", "dezavantajlı kesimlere pozitif ayrımcılık yapılmasını" sıralamaktadır. Ancak dezavantajlı gruplar içerisinde kimleri sıraladıkları net olmamakla birlikte yapılan hizmetlerin daha çok engelli, yaşlı, kadın, çocuk ve gençlere yönelik olduğu bilgisinden yola çıkarak LGBTİ+'ların bu grup içerisinde görülmediği kanısına varılmıştır.

Diğer yandan 2021 yılından beri sığınmaevi bulunan Keçiören Belediyesi, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) ve "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gibi belgelere yer vermemiştir.

Stratejik amaç ve hedeflerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile oluşturulma durumu

Keçiören Belediyesi'nin yukarıda açıklanan misyonu sürdürmek ve vizyonunu gerçekleştirmek için 2020-2024 dönemini kapsayan stratejik planında toplam beş amaç ve bu amaçlar altında 23 hedef belirlenmiştir. Bu amaçlardan bu raporun konusu ile ilgili olabilecek temel amaç "dezavantajlı kesimlere yönelik destek faaliyetleri düzenlenerek ve yaşam kaliteleri artırılarak kent yaşamına ve sosyal hayata aktif katılımlarını sağlamak"tır. Bu amaç altındaki üç alt hedeften sadece "Keçiören'de istihdam başvurularını etkin bir şekilde ilgili kurumlara yönlendirilerek, başvuruların % 50'sinin istihdama dönüşmesine yönelik çalışmalar yapılacak" ve "ilçemizde yaşayan ihtiyaç sahibi kesimlere ulaşılarak her yıl bu vatandaşlarımızın yıllık en az %50'sine yardım ve bakım hizmetleri sunulacak" alt hedefleri raporun konusu ile ilgili olabilir.

Bu alt hedefler çerçevesinde yapılması planlanan faaliyetler içerisinde de hem bakıma muhtaç kişilere destek vermek hem de engellilik konusundaki farkındalığı arttırmak, engelli bireylerin bağımsız olarak yaşamlarını sürdürmelerine destek olmak, kendilerinin ve ailelerinin yaşamlarını kolaylaştırmak için çeşitli etkinlikler, sosyal yaşama katılmalarına imkan sağlama hizmetleri sunmak, psiko-sosyal destek hizmeti, avukatlık hizmeti, engelli hakları konusunda bilgilendirme, engelli nakil aracı hizmeti, engelli aparatları, tekerlekli sandalye, ulaşım, alt bezi yardımı, hizmeti verilmesi planlanmıştır. Bunlar için 78.000.000,00 –TL tahmini maliyet öngörülmüştür. Bu çalışmalar Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü ile Destek Hizmetleri Müdürlüğü'nün işbirliğinde gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetlerin performans göstergeleri olarak da

- Kuru gıda malzemesi, sıcak yemek, et, kıyafet, hasta ve çocuk bezi, kırtasiye ve ev eşyası ihtiyaçları karşılanan ihtiyaç sahibi vatandaş oranı,
- Huzur evinde kalan kişi sayısı,

- Bakım, koruma, barınma, sosyal-psikolojik ve sağlık hizmeti verilen bakıma muhtaç durumda bulunan yaşlı sayısı,
- Yaşantılarını kolaylaştırılacak muhtelif hizmetler sunulan engelli sayısı olarak belirlenmiştir.

Keçiören Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporunun Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Keçiören Belediyesi'nin 2021 faaliyet raporunda stratejik planla paralel olarak "toplumsal cinsiyet", "toplumsal cinsiyet eşitliği", "LGBTİ", "cinsel kimlik" ve "cinsel yönelim" kavramlarına ve bu alandaki hizmetlere/faaliyetlerine yer verilmemiştir. Belediye'nin 2021 yılı faaliyetleri içerisinde gençlere, çocuklara, engellilere, yaşlılara yönelik çeşitli etkinlikler (farkındalık çalışmaları, sportif etkinlikler, Genç Dostu Şehirler Kongre ve Sergisi, Keçiören Eğitime Destek Merkezi bünyesinde öğrencilere destek dersleri, Keçiören Sanat ve Meslek Edindirme Kursları⁹, sergiler, kültürel faaliyetler, konferans; panel ve söyleşiler vb.) düzenlendiği görülmektedir. Ancak faaliyet raporunda bu etkinlik ve faaliyetlerin katılımcılarının kayıtlı cinsiyete, yaşa, engellilik durumunun dayalı verisi verilmemiştir. Bazı etkinlikler Covid-19 pandemisi nedeniyle çevrimiçi verilmiştir.

Konferans; panel ve söyleşiler içerisinde "Dünya Kadın Hakları Günü Paneli" ile "Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Günü Paneli" düzenlenmiştir.

2011 yılından beri bünyesinde sığınmaevi barındırmakta olan Keçiören Belediyesi, 2020-2024 yılı stratejik planında kadına yönelik şiddetin önlenmesi ile ilgili bir amaç ve hedef belirtmemiş olsa da faaliyet raporunda kadın danışma merkezi ve kadın sığınmaevine yönelik yapılan çalışmalara da yer vermiştir. 2021 yılında kadın sığınmaevi toplam 44 kadın ile bu kadınların beraberindeki 45 çocuğa hizmet (sağlık hizmeti ve psikolojik destek, hukuksal destek, mesleki kurslara devam etme desteği, istihdam sağlama, eğitim, kreş-etüt ile sosyal ve kültürel etkinlikler) vermiştir.

2.7. Mamak Belediyesi

Mamak Belediyesi Stratejik Planı (2020 – 2024)'nın Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine dair kavramlara yer verilme durumu

Mamak Belediyesi'nin 2020 – 2024 dönemi stratejik planında "toplumsal cinsiyet", "toplumsal cinsiyet eşitliği", "LGBTİ", "cinsel kimlik" ve "cinsel yönelim" kavramlarına yer verilmemiş; kadın erkek eşitliğini öncelememiştir. Stratejik planda dezavantajlı kılınmış gruptan bahsedilmemiş sadece paydaşlar içerisinde "yaşlılar, engelliler ve çocuklar" şeklinde bir gruba yer verilmiştir.

"Miyon", "Vizyon" ve "Temel Değerler" Toplumsal Cinsiyet Eşitliği perspektifine sahip olma durumu

Mamak Belediyesi'nin stratejik plandaki misyonu "gönül belediyciliği kapsamında, ayırım gözetmeksizin, adalet, şeffaflık, insan ve çözüm odaklılık çerçevesinde, bilgi ve iletişim kanallarını etkin kullanarak, daima tevazu ve samimiyet ile çeşitli, hızlı ve kaliteli hizmetler sunarak Mamaklıların refah ve yaşam kalitesini yükseltmek" şeklinde belirlenmişken vizyonu "Kentsel dönüşüm projelerini tamamlayarak şehircilik kültürünü geliştiren, daha yaşanabilir, güven duyulan ve doğrudan insana dokunan hizmetler ile model bir gönül belediyesi olmak" şeklinde ifade edilmiştir. Misyon kısmındaki "adalet", "şeffaflık" "insan ve çözüm odaklılık" vurgusu toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemli olabilir.

Strateji planında beş temel değer ("vatandaş memnuniyeti", "şeffaflık", "hesap verebilirlik", "katılımcılık" "sosyal belediycilik") belirlenmiştir. Bunlardan "Belediyemiz iyi yönetimin tüm çalışan ve paydaşlarla etkili bir işbirliğine dayandığının bilincindedir. Katılımcılığı sağlamak için takım çalışmalarını destekler, paydaşlarının beklentilerine

9 Bu kapsam da verilen kurslar şu şekildedir; Amigurumi, Butik Çikolata Yapımı, Dekoratif Ahşap Süsleme, Elde Kurdele İşi, Elde Türk İşlemeleri, Grafiksiz Çizimler, İğne Oyası, Kilim Dokuma, Makinada Geleneksel Türk İşlemeleri, Şifre Danteli Yapma, Kösele Deriden Aksesuar Yapma, Şiş Örücülüğü, Tel Kıрма, Özel Gün Süslemeciliği, Geleneksel Tepme Islak Keçe, Aççılık, Kuaförlük, Okuma-Yazma, İşaret Dili, Diksiyon, Cilt Bakımı, Temel Makyaj, Sepet Örücülüğü, Giyim, Bilgisayar Destekli Muhasebe, Hızlı Klavye Kullanımı, Bilgisayar Kullanımı, 3DS Max, Autocad, Yağlı Boya Resim, Tezhip, Cam Mozaik, Kaat-ı Sanatı, Gubari Hat Sanatı, Ebru Sanatı, Çini Sanatı, Sedef Kakma, Alüminyum Rölyef, Ahşap Rölyef, Kağıt Rölyef, Takı Tasarım, Yetişkin Yogası, Hamile Yogası ve Minyatür.

önem verme” olarak tanımlanan *Katılımcılık* ile “Belediyemiz vatandaşlarının kültürel, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına önem verir. Toplumun beklenti, ihtiyaç ve taleplerini karşılayacak hizmetler üretmeyi amaçlama” şeklindeki Sosyal Belediyecilik değerleri, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından elzemdir.

Üst Politika Belgelerinin analizi yapılırken Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine değinme durumu

Mamak Belediyesi'nin stratejik planında 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile belirlenen yetki ve sorumluluklara referans verilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun

- *Madde 14'e* “Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler”¹⁰
- “Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumun da *engelli, yaşlı, düşükün ve dar gelirli*lerin durumuna uygun yöntemler uygulanır” referans verilmiştir.

Diğer yandan planın “Bir Bakışta Stratejik Planımız” başlıklı bölümünde planın hazırlık sürecinde üst politika belgeleri olarak 10. ve 11. Kalkınma Planları, 2023 hedeflerinin dikkate alındığı ifade edilmiştir. Ancak stratejik planda ilgili üst politikaların hangi maddelerine referans verildiği ve bu bağlamda hangi ihtiyaç ve görevlerin belirlendiği belirtilmemiştir. Ancak 2021 Faaliyet Raporu'nda *On Birinci Kalkınma Planı*'ndaki belediyeleri ilgilendiren tüm maddeler sıralanmıştır. Bu maddelerden bu raporun konusu ile ilgili olanlar ve referans verilenler şu şekildedir;

- 743. *Kamu* hizmetlerinin vatandaşa en yakın idari birimler eliyle yürütülmesi ve vatandaş memnuniyetinin üst düzeye çıkarılması için yerel yönetimlerin hizmet sunma kapasitesinin artırılması, daha şeffaf ve hesap verebilir bir yapıya kavuşturulması amaçlanmaktadır.
- 796. Yerel yönetimlerin etkin, hızlı ve kaliteli hizmet sunabilen; dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarını gözeten; katılımcı, mali sürdürülebilirliği sağlamış, şeffaf ve hesap verebilir bir yapıya kavuşturularak vatandaş memnuniyetinin üst düzeye çıkarılması temel amaçtır.
- 800. Belediyelerin karar alma süreçlerinde vatandaşların katılım ve denetim rolü güçlendirilecektir.
- 800.1. Dezavantajlı kesimlerin yerel yönetimlerdeki temsil ve karar alma süreçlerine katılım mekanizmaları güçlendirilecek, kent konseylerinde belirli bir oranda katılımı sağlanacak, alınacak önemli kararlarda halk oylamasına başvurulabilmesi gibi yollarla yerel hizmet sunumunda bu kesimlerin ihtiyaçlarının daha fazla dikkate alınması sağlanacaktır.
- 801. Yerel yönetimlerin hizmet sunumlarını etkinleştirmeye yönelik yeniden yapılanması sağlanacaktır.
- 802. Yerel yönetim hizmet sunumunda kentlerin nitelikleri ve dinamikleri dikkate alınarak kent esenliği ve güvenliği güçlendirilecektir.

Diğer yandan Ankara Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan *2014 - 2023 Ankara Bölge Planının (Taslak)* belediyeleri ilgilendiren *öncelikleri ve alınacak tedbirlere* de atıfta bulunulmuştur. ankara'da yaşamak (*bireylerine eşit ve kaliteli yaşam sunan, sosyal bağları güçlü Ankara*) gelişim ekseninde; “fırsat eşitliği, yüksek mekân kalitesi ve erişilebilirliğin önündeki engelleri kaldırmak önceliği altında”;

- Sürdürülebilir kentsel büyüme ilkeleri kent planlarında benimsenecek ve uygulanacaktır.
- Yoksulluğun farklı tezahürlerine duyarlı yoksullukla mücadele mekanizmaları geliştirilecektir.
- Ankara'daki yaygın sosyal sorumluluk projeleri ve toplumda gönüllülük bilincinin geliştirilmesi kapsamında sivil toplumun aktif katılımını sağlayarak yoksullukla mücadele politikaları hayata geçirilecektir.
- Dezavantajlı kesimlerin sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel yaşama aktif katılımı ve bireyler arasında fırsat eşitliği sağlanacaktır.
- Nüfusun yaşlanma eğilimi göz önünde bulundurularak yaşlıların ihtiyaç duyacakları temel hizmetlerin sunulabilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

şeklinde tedbirler belirlenmiştir.

¹⁰ Mamak Belediyesi gizlilik kuralının ihlal edildiği ve yerinin deşifre olduğunu ifade ettiği sığınmaevini 2015 yılında kapatmış ve nüfusu 100.000'i aşmasına rağmen yeni sığınmaevi de açmamıştır.

2015 yılında sığınmaevini kapatan Mamak Belediyesi, Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) ve “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gibi belgelere yer vermemiştir.

Stratejik amaç ve hedeflerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile oluşturulma durumu

Mamak Belediyesi 2020-2024 dönemini kapsayan stratejik planında toplam dokuz amaç ve bu amaçlar altında toplam 56 hedef belirlenmiştir. Bu amaçlardan bu raporunun konusu ile doğrudan ilgili olabilecek bir amaca rastlanmamıştır. En yakın amaçlar şu şekildedir;

- Amaç 4. Kaliteli, Sağlıklı, Çağdaş ve Modern Yaşam Standartlarına Uygun Bir Kültür, Turizm ve Sosyal Yaşam Merkezi Olmak.
  - Hedef 4.2. 2020 – 2024 Yılları arasında Fen İşleri Müdürlüğünün yapacağı Aile- Gençlik – Kültür Merkezleri hedefi doğrultusunda çalışan personel sayısı, malzeme sayı ve çeşidi, branşları ve kayıtlı üye sayılarını % 35 arttırılmak
    - Alt Hedef 4.2.2. Mesleki eğitim faaliyetlerinin arttırılması
  - Hedef 4.5 2024 Yılı Sonuna Kadar Sosyal ve Kültürel Tesislerin %35 arttırılması (İlçedeki Aile Gençlik Merkezleri sayısının 2024 yılı sonuna kadar altı adet arttırılması, İlçede Engelsiz Üretim Atölyesi yapılması)
- Amaç 7. Her kesimden vatandaşımızın ihtiyaçlarına yönelik hizmetler sunarak, birlikte yönetilen, gönül şehri Mamak olmak
  - Hedef 7.4. 2020 - 2024 yılları arasında müdürlük sosyal hizmetler ağını genişletilerek, mevcut hizmet sayısını arttırmak

Diğer yandan Amaç 8’de de “Milli ve manevi değerleri korumak ve bu değerlere yönelik farkındalığı artırıcı projeler geliştirmek” şeklinde bir stratejik amaç belirlenmiştir.

Mamak Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporunun Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Mamak Belediyesi’nin 2021 faaliyet raporunda da stratejik planla paralel olarak “toplumsal cinsiyet”, “toplumsal cinsiyet eşitliği”, “LGBTİ”, “cinsel kimlik” ve “cinsel yönelim” kavramlarına ve bu alandaki hizmetlere/faaliyetlerine yer verilmemiştir. Stratejik planda dezavantajlı kılınmış gruplardan bahsedilmezken faaliyet raporunda detay verilmeden dezavantajlı gruplardan bahsedilmiştir.

2021 yılı faaliyet raporunda kadınlara, gençlere, çocuklara, engellilere, yaşlılara yönelik çeşitli etkinlikler çeşitli meslek ve hobi kursları (ahşap boyama, iğne oyası, ahşap serender nayla maket evleri, müzik, kağıt rölyef, çocuk gelişimi, ingilizce a1/a2, okuma-yazma, filografi, robotik kodlama, klavye, vd. kurslar, dünya çocuk hakları etkinliği, meslek tanıma etkinliği, vb.) ve Yaşlılara Saygı Haftası, öğrencilere sınav desteği, hayat boyu öğrenme etkinlikleri, özel eğitim öğrencilerine yönelik etkinlikler düzenlendiği görülmektedir. Ayrıca belediye tarafından Mamak bölgesinde yaşayan kadınlara yönelik kadın sağlığı eğitimleri verilmiştir.

Diğer yandan stratejik planda olmamasına rağmen göçmenlere yönelik çalışmalar da yapan Mamak Belediyesi, Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı (KEDV) işbirliği ile mülteci ve dar gelirli kadınların güçlenmeleri yoluyla kendilerinin, ailelerinin ve mahallelerinin sosyal ve ekonomik koşullarının iyileştirilmesini hedefleyen “Türkiye’de Yaşayan Mülteci ve Yerel Dar Gelirli Kadınları Güçlendirme Projesi”ni yürütmek için protokol imzalamıştır. Belediye bu proje ile 2022 yılının sonuna kadar kadınlara iş piyasasına uygun beceriler kazandırmayı, mevcut iş olanaklarına erişmelerini sağlamayı, yaygınlaştırılabilir iş modelleri ile girişimcilik ve istihdam olanakları yaratmayı ve kadınların liderlik becerilerini geliştirerek kadın kooperatiflerine destek sağlamayı amaçlamaktadır.

Ayrıca Mamak Belediyesi kadın kooperatifleri ile işbirliği içerisinde kadınların istihdama katılımına destek olmaktadır. Örneğin, Mamak Kadın Kooperatifi üyesi kadınların her gün ürettiği 3 bin ekmek Mamak Belediyesi Aşevi’nde kullanılmakta; Mamak Kadın Kooperatifi (MAKKOP) aracılığıyla belediye tarafından 50 girişimci kadına 100 arı kovani hibe edilmiştir. Kadınların istihdama ve sosyal hayata katılmalarına olanak sağlamak amacı ile kurulan Mamak Kadın Kooperatifi, belediyenin bir girişimidir. Kooperatif, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Habitat Derneği ve Visa Türkiye ortaklığında “Paramı Yönetebiliyorum” projesini yürütmekte ve bu çerçevede kadınlara e-ticaret eğitimleri verilmektedir.

Kadınların güçlenmesinin yanı sıra aile ekonomisine katkı sağlamalarını amaçlayan belediye yetkilileri faaliyet planına kadının güçlenmesi ile ilgili olarak “kadın elinin değdiği her şey güzelleşir, kadının emek verdiği her şey üretime dönüşür. Bu anlayışla gerçekleştirdiğimiz projemizde sağlayacağımız desteklerle birlikte kadınlarımızın gücüne güç katmak istiyoruz” şeklindeki niyetlerini ifade etmişlerdir.

Kadın sığınmaevini kapatan Mamak Belediyesi içerisinde Kadın Danışma Merkezi bulunmamaktadır. Bunun yerine Aile Hizmet Birimi ile Aile Danışma Merkezi adında iki farklı birim bulunmaktadır. Hatta ile Aile Danışma Merkezi’nin Türkiye’deki ilk ve tek Belediye Aile Danışma Merkezi olma özelliğine sahip olduğunun altı çizilmiştir. 2021 yılında bu merkezden yararlanan kişi sayısı 2.207’dir. Bu merkezde psikolog ve sosyal hizmet uzmanı olarak iki kişi aile danışmanı pozisyonunda görev yapmaktadır. Aynı zamanda Beslenme ve Diyet Uzmanı da bulunmaktadır. Belediye bünyesinde Aile Danışma Merkezi dışında 19 adet Aile Merkezi bulunmakta ve bu merkezlerde çocuk, genç, kadın ve 65 yaş üstüne yönelik etkinlikler düzenlenmektedir. Bu merkezlerin üyesi sayısı 2021 yılı için toplam 13.244’dür.

Strateji planında üst politika belgesi olarak Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) ve “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gibi belgelere yer vermeyen Mamak Belediyesi, kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten koruyucu önlemlere yönelik herhangi bir amaç, hedef belirlememiş veya hizmette bulunmamıştır. Sadece açmış olduğu Aile Danışma Merkezinde aile içi şiddetin önlenmesine yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmeti verildiği belirtilmiştir. Şiddet aile içinde gerçekleşen bir eylem olarak ele alınmıştır.

2.8. Sincan Belediyesi

Sincan Belediyesi Stratejik Planı (2020 – 2024)’nın Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine dair kavramlara yer verilme durumu

Sincan Belediyesi’nin 2020 – 2024 dönemine ait stratejik planında temel değerler kısmındaki “şeffaflık, eşitlik ve hakkaniyet” değeri içerisindeki eşitlik ile çeşitli müdürlüklerin değerleri içerisinde yer alan “adalet ve eşitlik” ilkesi dışında “toplumsal cinsiyet”, “toplumsal cinsiyet eşitliği”, “LGBTİ”, “cinsel kimlik” ve “cinsel yönelim” kavramlarına yer verilmemiştir. Stratejik planın bazı kısımlarında dezavantajlı ve kırılgan gruplardan bahsedilmektedir. Plan içerisinde “Kadın” teriminin kullanıldığı yerler olmakla birlikte “Çocuk, bayan, yaşlı, engelli ve ihtiyaç sahipleri” olarak ifade edilen bir grup içerisinde kadın yerine bayan kullanılmıştır. Aynı şekilde erkek ve kadın mescidi yerine bay&bayan mescidi kullanımına da rastlanmıştır.

“Misyon”, “Vizyon” ve “Temel Değerler” Toplumsal Cinsiyet Eşitliği perspektifine sahip olma durumu

Sincan Belediyesi misyonu “kültür zenginliğimizin bütün renklerini içinde ahenkle yaşatan, çağın teknolojilerini etkin kullanarak inovasyonu ve akıllı şehircilik uygulamalarını hizmet süreçlerine yansıtan, gönül belediyeciliğini kalite ve vatandaş memnuniyeti ile ispatlamış bir kurum olmak” iken vizyonu da “Anadolu mozağını yansıtan ilçemizde tarihimizden gelen kültürel değerlerimizi muhafaza ederek, hizmet kalitesini ve vatandaş memnuniyetini, akıllı belediyecilik şartları ve teknolojiyi etkin kullanarak, planlı, huzurlu ve modern bir yaşam ortamı sağlamak”tır. Misyon ve vizyon kısmında toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın-erkek eşitliği vurgusu yapılmamıştır. Ancak strateji planında belirlenen altı temel değer içerisinde (“sevgi, saygı ve hoşgörü”, “şeffaflık, eşitlik ve hakkaniyet”, “kültürel mirasa ve doğaya saygı”, “kurumsallıkta kalite sistemi yaklaşımı”, “farkındalık ve duyarlılık”, “yenilikçi (inovatif) yaklaşım”) eşitlik vurgusu yapılmış ancak bu eşitlik değerinin kapsamı toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik değildir. Sincan Belediyesi’nin belirlediği yedi ilke içerisinde de bu raporun konusu ile ilişkili olarak “hizmetlerin yürütülmesinde insana sevgi, saygı ve hoşgörü”, “ilçe ihtiyaçlarını belirlemede farkındalık ve duyarlılık” ile “vatandaş memnuniyeti” ilkeleri önemlidir.

Diğer yandan Sincan Belediyesi’nin strateji planında belirtmiş olduğu dokuz stratejiden “eşitlik, şeffaflık ve hakkaniyete dayalı hizmet” ile “sosyal belediyeciliği esas alarak, toplumsal barışa ve huzura katkı” stratejileri raporun konusu ile ilişkilendirilebilecek stratejilerdir. Belediye, “bilgi paylaşımına önem verilerek her kesimden vatandaşa yönelik eğitim, konferans, seminer ve benzeri etkinlikler düzenleme” temel politika ve önceliklerinden

yola çıkararak çalışmalarını yapacağını strateji planında belirtmiştir. Ancak “her kesimden vatandaş” kullanımının kapsayıcı olmadığı stratejik plan detaylı incelendiğinde görülmektedir.

Sincan Belediyesi de Etimesgut Belediyesi gibi belediye bünyesindeki her müdürlüğün çalışma alanları çerçevesinde misyon, vizyon, temel değerler ve ilkelere yer vermiştir. Müdürlüklerin ortak temel değer ve ilkeleri “adil olma ve eşitlik”, “eşitlik ve tarafsız olma”, “adalet ve eşitlik” şeklindedir. Ayrıca Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü misyonunu “Sosyal eşitsizlikleri giderici çalışmalarla vatandaşları-mız arasında dostluk, dayanışma ve güven duygularını güçlendirmek; İh-tiyaç sahiplerini ekonomik ve sosyal yönden desteklemek; engelli ve yaşlı vatandaşlarımızın hayatlarını kolay-laştırmak ve yaşam standartlarını yükseltmek” olarak belirlemiştir.

Üst Politika Belgelerinin analizi yapılırken Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine değinme durumu

Sincan Belediyesi'nin stratejik planında 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda Madde 14'e “Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler” referans verilmiştir.

Diğer belediyelerin de yaptığı gibi Sincan Belediyesi de stratejik planda üst politika belgelerinden On Birinci Kalkınma Planı'nda yer alan dezavantajlı kılınmış gruplara yönelik maddelere referans vermişlerdir;

- 675. Başta açık ve yeşil alanlar olmak üzere şehirlerdeki kamusal alanların korunması; erişim ve güvenliğinin artırılması; kadınlara, çocuklara, yaşlılara, engellilere duyarlı olarak insan-tabiat ilişkisi çerçevesinde yeniden kurgulanması sağlanacaktır.
  - 675.1. Kamusal alanların erişim ve güvenliğinin artırılması için mahalle bazında kırılğan kesimlere yönelik olarak yerel yönetimlerin ihtiyaç analizi yaptırması ve hizmet kalitesinin artırılması desteklenecektir.
- 796. Yerel yönetimlerin etkin, hızlı ve kaliteli hizmet sunabilen; dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarını gözeten; katılımcı, mali sürdürülebilirliği sağlamış, şeffaf ve hesap verebilir bir yapıya kavuşturularak vatandaş memnuniyetinin üst düzeye çıkarılması temel amaçtır.
- 800. Belediyelerin karar alma süreçlerinde vatandaşların katılım ve denetim rolü güçlendirilecektir.
- 801. Yerel yönetimlerin hizmet sunumlarını etkinleştirmeye yönelik yeniden yapılanması sağlanacaktır.

5393 Belediye Kanunu ile On Birinci Kalkınma Planı'nına atıfta bulunan Sincan Belediyesi, toplumsal cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi noktasında önemli belgelerden olan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gibi belgelere yer vermemiştir.

Stratejik amaç ve hedeflerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile oluşturulma durumu

Sincan Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planında belirlediği “ilçemizde muhtaç, dar gelirli aile ve bireylerin tespiti, gelir düzeylerine göre tasnifi yapılarak sosyal riskleri azaltmaya yönelik proaktif tedbir almak imkânlar ölçüsünde yardımda bulunmak” amacının (Amaç.10) altında bu raporun konusu ile ilgili olabilecek alt hedefi (Hedef: 10.2) “dar gelirli ve dezavantajlı vatandaşlarımıza ihtiyaç duydukları maddi yardımları sistematik yöntem ve araçlarla yapmak” şeklindedir. Bu hedefe ulaşabilmek için öngörülen faaliyetler “vatandaşlarımıza ihtiyaç duydukları gıda, yemek, giyim, yakacak vb. yardımlar yapmak”, “tüm vatandaşlarımıza yönelik sabah iş vakitlerinde belirli alanlarda sıcak çorba ikramında bulunmak”, “Sosyal ve ekonomik açıdan yardıma ihtiyacı olan kişi ve ailelerin “DestekKart” uygulaması ile ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak” şeklindedir. İlgili faaliyetlerin Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü tarafından yapılması planlanmaktadır.

Diğer yandan “ilçemizde sosyal ve ticari hayatın güvenli-ğinin sağlanması ve sürdürülebilmesi için gerekli denetim faaliyetlerini teknolojinin imkânlarından faydalanarak etkin bir biçimde yürütmek” amacı (Stratejik Amaç 5.) çerçevesindeki alt hedef “sosyal hayat düzenini, halkın huzur ve güven-liğini tehdit potansiyeli olan olayları izlemek ve tedbir almak” (Hedef 5.3) ve “kamuya açık parklar ve toplu yaşam alan-larında sürekli kontrollerle huzur ve sükûnu sağlamak” performans hedefine (5.3.1) ulaşmak hedeflenmektedir. Bu hedefe ulaşmak için ilçe sınırları içerisindeki parklara yönelik çalışmalar yapmak ve parklardaki kamera sistemlerinin aktif bir şekilde kullanımını Emniyet ile koordineli bir şekilde sağlamak şeklindeki faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Sincan Belediyesi'nin 2015-2019 yılı stratejik planında yer verilen "sosyal dayanışma içinde ihtiyaç duyan kesimlerin hayat standartlarını yükseltecek hizmetler sunmak" amacının (amaç. 13) alt hedefi olarak "hedef:5 kadınlarımıza yönelik sığınma evleri açmak" belirlenmiştir. Ancak Sincan Belediyesi geçen 5 yıllık süreç içerisinde nüfusu 100.000'i geçmesine rağmen bir sığınmaevi açmamıştır ve 2020-2024 stratejik planında da ilgili alt hedefe yer vermemiştir. Vermeme sebebi de açıklanmamıştır.

Sincan Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporunun Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Sincan Belediyesi'ne ait 2021 faaliyet raporu incelendiğinde stratejik planla paralel olarak "toplumsal cinsiyet", "toplumsal cinsiyet eşitliği", "LGBTİ", "cinsel kimlik" ve "cinsel yönelim" kavramlarına yer verilmediği görülmektedir. 2021 yılı faaliyet raporunda kadınlara, gençlere, çocuklara, engellilere yönelik çeşitli etkinlikler çeşitli kurs ve etkinlikler (bilgisayar işletmenliği, hızlı klavye, İngilizce, bağlama, deri tablo yapımı, çocuk bakım elemanı, okuma yazma, arapça, oyuncak bebek yapımı kursları, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ile Anneler Günü etkinlikleri, sınavlara hazır-lanan öğrenciler için deneme testi ve soru bankası dağıtımı ile ücretsiz rehberlik hizmetinin verilmesi, gezici kütüphane faaliyetlerinin yapılması, hem çocuklar hem de yetişkinler için tiyatro faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, gençlere yönelik kurulan "Dijital Dönüşüm Akademisi" kapsamında dijital tasarım atölyesi, uzaktan eğitim atölyesi, e-ticaret eğitimi, robotik kodlama eğitimi, SEO uyumlu içerik üretme, PHOTOSHOP-TRIDIMAX eğitimleri vb. eğitimlerinin verilmesi, vd.) düzenlenmiştir.

Engelli gruba yönelik oluşturulan "Sincan Belediyesi Umudun Kanatları Özel Eğitim Grubu" çerçevesinde de down sendromlu, otizmli, zihinsel ve beden-sel engelli özel öğrencilere haftanın her günü kendilerini doğru ifade edebilmeleri ve sosyal-leşmelerini kolaylaştırabilmek amacıyla bilişsel, görsel, sözlü, motor ve kas faaliyetlerini güçlendirici bedensel iletişim yöntemleri ve yazma teknik-lerini içeren uygulama faaliyetleri yapıldığı belirtilmiştir.

Diğer yandan her ay düzenlenen "Kadın Kadına Aile Sohbetleri" etkinliği ile yine her ay alanında uzman eğitimciler ile kadınlarımıza sağlıklı ve mutlu aile yapısı, aile içi iletişim, ço-cuk gelişimi konuları üzerine bilgilendirmelerin yapıldığı da faaliyet raporunda ifade edilmiştir. Aynı şekilde kadınlara yönelik "Hanımlar Salonu" olduğu, annelere yönelik olarak da "anne pilatesi", "annelerle İngilizce", "anne söyleşileri" ve "aile danışmanlığı hizmeti" verildiği görülmektedir.

2.9. Yenimahalle Belediyesi

Yenimahalle Belediyesi Stratejik Planı (2020 – 2024)'nin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine dair kavramlara yer verilme durumu

Yenimahalle Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planında belirlenen "toplumsal cinsiyet eşitliği", "cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği kaynaklı şiddet", "LGBTİ" kavramlarına yer verilmemiştir. Ancak kadınlara yönelik hizmetlerin öncelenmesi durumuna stratejik plan içerisindeki amaç ve hedefler içerisinde yer verilmiştir. Diğer yandan Yenimahalle Belediyesinin stratejik planında "dezavantajlı gruplar dış paydaş olarak paydaş analizinde yer almış ve "çalışmalara dahil edilecek ve çıkarları gözetilecek gruplar" olarak öncelik verilmiştir.

Diğer yandan Yenimahalle Belediyesi, bünyesindeki insan kaynakları yönetim sistemini belli ilkelere göre yönettiğini belirtmiştir. Bu ilkeler, liyakat, kariyer, güvence, yansızlık, halef yetiştirme, yönetim geliştirme ilkeleri ile eşitlik ilkesidir. Eşitlik ilkesi, "personellerin işe girişinde ve sonraki yükselme aşamalarında dil, din, ırk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, vb. ayrılıklarını dikkate almamayı ve hiçbir kişiye, aileye veya zümreye ayrıcalık tanımamayı içermektedir. Özellikle cinsiyet ayrımı güdülmemesi ve bunun bir ilke olarak ifade edilmesi toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemlidir.

“Misyon”, “Vizyon” ve “Temel Değerler” Toplumsal Cinsiyet Eşitliği perspektifine sahip olma durumu

Yenimahalle Belediyesi'nin misyonu, “Yenimahalle'yi sosyal, ekonomik, kültürel, bilimsel ve sanatsal yönden kalkındırarak hizmetleri; ekip ruhuna, kalite, etkinlik, şeffaflık ve verimlilik ilkelerine bağlı olarak sunmak ve kurumsal gelişimini tamamlamış stratejik yönetim sergileyen bir kurum gücü ile belediye kaynaklarını dürüst ve akılcı biçimde kullanmak” şeklinde açıklanmışken “İnsan odaklı vizyoner yönetim anlayışıyla ülkemiz belediyelerine ufuk açan belediye olmak” da vizyon olarak belirlenmiştir. “oto kontrol ve hukuka bağlılık”, “etik değerlere bağlılık ve doğruluk”, “hoşgörü ve içtenlik”, “şeffaflık ve hesapverebilirlik”, “özgünlük ve yenilikçilik”, “ekip ruhu ve katılımcılık”, “süreklilik ve zamanındalık”, “estetik anlayış ve temizlik”, “nezaket ve insan odaklılık” temel değerlerini belirleyen Yenimahalle Belediyesi, 10 ilke belirlemiştir. “Hizmetler hukuka bağlı olarak yürütülür”, “işleyişte etik değerlere bağlı kalınır”, “Ekip ruhu ve vatandaş katılımı esastır”, “Hizmetlerde süreklilik ve zamanındalık gözetilir” ilkeleri, Yenimahalle Belediyesi'nin hizmetlerini objektif bir şekilde verilmesi ve sürdürülebilir olması açısından önemlidir.

Üst Politika Belgelerinin analizi yapılırken Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine değinme durumu

Üst Politika Belgeleri Analizi Tablosunda On Birinci Kalkınma Planı'nın Nitelikli İnsan Güçlü Toplum bölümüne referansla;

- Eğitim, sağlık, adalet, güvenlik, temel hak ve özgürlükler, sivil toplum kuruluşları, aile ve kadın, çocuk ve gençlik, sosyal koruma, kültür ve sanat, istihdam ve çalışma hayatı, sosyal güvenlik, spor, nüfus dinamikleri, kamuda stratejik yönetim, kamuda insan kaynakları, kamu hizmetlerinde e-devlet uygulamaları.

Yaşanabilir mekânlar, sürdürülebilir çevre bölümüne referansla;

- Bölgesel gelişme ve bölgesel rekabet edebilirlik, mekânsal gelişme ve planlama, kentsel dönüşüm ve konut, altyapı, çevrenin korunması, afet yönetimi,
- Kalkınma planının öncelikli dönüşüm programları mahalli idarelerin daha etkin, hızlı ve nitelikli hizmet sunabilen, katılımcı, şeffaf, çevreye duyarlı, dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarını gözetilen ve mali sürdürülebilirliği sağlamış bir yapıya kavuşturulması temel amaç olarak belirlenmiştir.

Belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmak için belirlenen politikalardan

- Belediyelerin genişleyen hizmet alanları ve farklılaşan görev ve sorumluluklarıyla uyumlu, her kademedeki hizmetin niteliğine göre farklılaşan ve mekânsal özellikleri dikkate alan düzenlemeler yapılacaktır.
- Kaynakların kamu mali yönetiminin temel ilke ve araçları çerçevesinde stratejik önceliklere göre tahsis etmeleri sağlanacak, temsil ve karar alma süreçlerine katılım mekanizmaları da gözetilerek hesap verebilirlik güçlendirilecektir.

Stratejik amaç ve hedeflerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi ile oluşturulma durumu

Yenimahalle Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planında 10 stratejik amaç ve bu amaçlar altında da 35 alt hedef belirlenmiştir. Belirlenen “sosyal belediyecilik anlayışı ile eğitim, spor ve sosyo-kültürel yapıyı koruyan, güçlendiren ve geliştiren hizmet, faaliyet ve projeleri yürütmek” amacı (Amaç. 4) bağlamında;

- Dar gelirli vatandaşlarımıza ihtiyaçları doğrultusunda sosyal yardımlarda bulunmak alt hedefi çerçevesinde “dar gelirli ve ihtiyaç sahibi ailelere kıyafet, gıda ve ev eşyası yardımında bulunulması”, “Konukevi'nde misafir edilen vatandaşlarımızın temel ihtiyaçlarının karşılanması” faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetler 57.171.208,95 TL tahmini bütçe ile gerçekleştirilecektir.
- “Vatandaşlarımızın sürekli gelişimini sağlayacak nitelikte meslek - hobi kursları, eğitim-materyal desteği, tiyatro-sinema gösterileri ve okuma kütüphane kültürü kazandırma çalışmaları yapmak” alt hedefi kapsamında “YENİMEK Kurs Merkezi hizmetlerinin yürütülmesi”, “seminer, söyleşi, panel, konferans sempozyum, vb. eğitimlerin düzenlenmesi”, “Tiyatro Gösterileri düzenlenmesi”, “Açık Hava Sinema Günleri etkinliği düzenlenmesi”, “Çocuklara yönelik ücretsiz tiyatro gösterileri düzenlenmesi”, “Kütüphane kurulması”, “Gezici Okul Kütüphanesi ve nöbetçi kütüphane (7/24) hizmetinin verilmesi” faaliyetleri için 24.115.145,00 TL'lik bütçe öngörülmüştür.

- Bir diğer alt hedef ise “ilçemizde yaşayan yaşlılara ve kadınlara yönelik hizmetler sunmak”tır. Bu hedef çerçevesinde “İkinci Bahar Dayanışma Merkezi faaliyetlerinin sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenmesi”, “Alzheimer ile Mücadele Merkezi açılarak alzheimer konusunda yaşlı vatandaşlarımıza destek olunması”, “Kadın Danışma Merkezi faaliyetlerinin yürütülmesi” faaliyetleri yürütülecektir. Bu etkinlikler için toplam 30.525.500,00 TL’lik bütçe ayrılmıştır.
- “Çocukların ve gençlerin gelişimine yönelik yaz okulları açmak ve eğitim desteği sunmak.” Alt hedefi kapsamında ise “öğrencilere ücretsiz olarak eğitim materyali ve spor malzemeleri desteği verilmesi”, “etüt merkezleri açılması”, “gençlik merkezleri açılması”, “Cumhuriyet akademisi açılması”, “yaz okullarının açılması” faaliyetleri öngörülmüştür. Bu faaliyetler için 23.443.584,00 TL’lik bütçe ayrılmıştır.
- Bir başka alt hedef ise “annelere destek olmak amacıyla çocukların eğitimine, gelişimine önem veren, destekleyen ve ilçemizin bu yönde gelişmesini sağlayan çalışmalar yapmak” olarak belirtilmiştir. Bu hedefin öncelikli faaliyeti -0-6 yaş grubundaki çocuklara eğitim ve bakım hizmeti verilmesidir.

Tüm alt hedefler kapsamındaki faaliyetler Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından yürütülecektir.

Stratejik plandaki bir diğer amaç (Amaç.5) ise “ilçemizde yaşayan engellilere yönelik hizmetler sunmak”tır. Bu amacın alt hedefleri;

- “Engelli vatandaşlarımızın hayat kalitesini sürekli olarak artıracak sosyal etkinlik ve projeleri hayata geçirmek”. Bu alt hedef kapsamında “engelli araç ve gereçlerinin engelli vatandaşlara ulaştırılması”, “engelli vatandaşlarımızı kent içi ulaşımı ve evlerinde temizlik ve sağlık hizmeti, rehberlik hizmetleri, kültürel, sosyal ve sportif aktiviteler düzenlemek”, “engelli özel gün ve kutlamalarının yapılması”, “engelli merkezi hizmetlerinin yapılması” faaliyetleri planlanmıştır. Bu alt hedef için 36.630.600,00 TL ayrılmıştır. İlgili faaliyetler İşletme ve İştirakler Müdürlüğü sorumluluğunda gerçekleştirilecektir.

Ayrıca yapılan GZFT analizinde Yenimahalle Belediyesi hem “Sosyal belediyecilik anlayışının olması” hem de “Katılımcı ve demokratik bir yönetim tarzının uygulanması”nı güçlü yönleri olarak ele alınmıştır.

Yenimahalle Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporunun Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Yenimahalle Belediyesi 2021 yılı faaliyet raporunun başlangıcında belediye başkanı tarafından ifade edilen “Yenimahalle; sosyal belediyeciliğin gerçek anlamda yaşandığı, kültür ve sanatta öncü, gençlerimizin, kadınlarımızın, engellilerimizin yaşamaktan mutlu olduğu, “Yenimahalleli” ruhunun her geçen gün daha da güçlendiği Ankara’nın gözde ilçelerinden biridir” ifadesi, ilgili belediyenin hizmetlerini gerçekleştirirken de temel motivasyonlarından birisidir. Diğer yandan Yenimahalle Belediyesi de tıpkı Çankaya Belediyesi gibi Faaliyet Raporu’nda “Temel Politikalar ve Öncelikler” başlığı altında dört ana başlık altında farklı politika ve öneriler belirlemiştir. Aşağıdaki maddelerin dezavantajlı kılınmış grupları da kapsayıcı olduğu düşünülmektedir;

- Sosyal ve dayanışmacı belediyecilik ana ekseninde; katılımcı ve insan odaklı bir yönetim anlayışı benimsenmelidir.
- Sunulan hizmetlerde insan haklarına saygılı davranılmalı, belediye hak ve menfaatleri korunmalıdır.
- Uluslararası belediyecilik kriterleri ele alınarak, etkin belediyecilik anlayışının yerleşmesine öncülük edilmelidir.
- Sağlıklı toplum, temiz çevre anlayışı kapsamında insan, çevre ve hayvan sağlığı sürekli korunmalı ve önleyici tedbirler alınmalıdır.
- Eğitime yönelik hizmetler öncelikli olup, eğitilmiş insan eğitilmiş toplum olma yolunda belediyemizde etkin ve verimli çalışmalar yürütülmektedir. Gerek öğrencilere gerek yetişkinlere yönelik yaygın eğitim ve gerekse de belediyemiz personelinin yetkinleştirilmesine yönelik hizmet içi eğitim çalışmaları yürütülmektedir.

Belediyenin 2021 Faaliyet Raporunda belirtilen hizmetler içerisinde, hasta ve yakınları için konukevi hizmeti, şiddet gören kadınlar için sığınmaevi hizmeti, engellilere ve yakınlarına/ailelerine destek hizmeti (Bireysel ve grupta danışmanlık hizmetleri, aile eğitimi ve seminer çalışmaları), yoksullar için ayni ve nakdi destek, emekliler için sosyalleşme organizasyonları, çocuk ve gençlere yönelik hizmetler, kadınlara yönelik sosyal destek hizmetleri, gezici kütüphane hizmetleri, meslek edindirmeye yönelik eğitim hizmetleri bulunmaktadır. Belediye’nin destekleri kapsamında yenikart uygulaması vardır. Gelirleri geçimine yetmeyen çocuk, kadın, erkek,

aile, yaşlı, engelli, sokakta yaşayan kimsesiz kişiler, öğrenciler ve şehit ailelerine Belediyenin sosyal hizmetleri ve yardımlarını kapsamaktadır. Ayrıca engelli vatandaşlar için bir merkezler kurulmuştur. Bu merkezlerde engelli vatandaşların kalabileceği odalar, çalışabileceği atölye, çok amaçlı salon, Rehabilitasyon havuzu, fitness salonu ile engelli çocukların çalışabilecekleri ve zamanlarını keyifle geçirebilecekleri diğer sosyal donatı alanları yer almaktadır.

Diğer yandan Belediye ile Günebakanlar Kadın Kooperatifi arasında işbirliği kurulmuştur ve her hafta sonu Batıkent Pazar Yeri'nde ve Yenimahalle Kapalı Pazar Yeri'nde "Kadın Emeği Pazarı" ve "Kadınlar Matinesi" düzenlenmiştir. 2021 yılı içerisinde ilçe sınırları içerisinde ikamet eden tüm kadın ve çocukların her türlü sorunlarını anlattıkları telefonla hizmet alabildikleri Kadın Danışma Merkezinde psikolojik, hukuksal danışmanlık, sosyal hizmet, sağlık ve istihdam konuları hakkında bilgilendirme ve yönlendirme yapılmıştır. İstihdama katkı sağlamak için hizmete sunulan kariyer ofisinde iş arayan vatandaşlarla çalışma arkadaşı arayan iş yerlerini buluşturulmuş; vatandaşların yüz yüze ve web sitemiz üzerinden başvurularını yaparak gelecekte istedikleri iş ve kariyer planlamasına olanak sağlanmıştır. Böylelikle uygun pozisyona uygun elemanı yönlendirilmiş ve farklı meslek dallarında vatandaşların sürekliliği sağlanmıştır.

Aynı zamanda Belediye tarafından 2021 yılı içerisinde "Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Kadın Hareketi ve İslami Feminizm", "Sivil Toplumda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği", "Yerel Yönetimde Kadın", "Türkiye'de kadın olmak" adlı söyleşiler gerçekleştirilmiştir.

Stratejik Hedef 4.4. "İlçemizde yaşayan yaşlılara ve kadınlara yönelik hizmetler sunmak" alt hedefi çerçevesinde, 2021 yılında kadınlara yönelik düzenlenen eğlence programı hedefi iki iken gerçekleşen bir program olmuştur. Program covid-19 tedbirleri kapsamında iptal edilmiştir.

Yenimahalle Belediyesi bünyesinde Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ve Kent Konseyine bağlı bir Kadın Meclisi bulunmakta, 2015 yılında açılan Kadın Danışma Merkezi ile Kadın Sığınma evi halen faaliyetlerine devam etmektedir. Kadın sığınmaevinde revir, kreş, etüt salonu, okuma salonu, spor salonu, yemekhane, ortak etkinlik alanı ve çocuklar için ayrıca bir oyun terapi odası bulunduğu, sığınmaevinde kalan kadınlara yönelik okuma yazma eğitimleri verildiği, sığınmaevinde kalan kadınların YENİMEK Kurslarında açılan mesleki eğitim ve hobi kurslarından faydalandıkları ifade edilmektedir. Kadın Danışma Merkezinden hizmet alan kadın sayısı 2021 hedefi 250 iken gerçekleşme 184 (%73,6) olmuştur. Yine covid-19 tedbirleri kapsamında sınırlı sayıda hizmet verilmiştir. Kadın Sığınma evinden faydalanan kadın sayısı (günlük) 2021 hedefi 20 iken gerçekleşme 23 (%115) olmuştur. Aynı şekilde Kadın Sığınma evinden faydalanan çocuk sayısı (günlük) 2021 hedefi 12 iken gerçekleşme 14 (%116,7) olmuştur. Her iki hizmette de talebin fazla olması ne talebe göre hizmet verilmesi nedeniyle hedef üstü gerçekleşme olmuştur.

Faaliyet raporunda sunulan "Öneri ve Tedbirler" kısmında da "Engelli, yaşlı, çocuk, kadın, erkek bireylerin sorunlarının çözülmesine yönelik politikaların geliştirilmesi"ne yer verilmiştir.

Yenimahalle Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planı (2021-2024)'nın Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Analizi

Yenimahalle Belediyesi, her ne kadar stratejik planında bu kavramlara yer vermemiş olsa da Yerel Eşitlik Eylem Planı'nın (2021-2024) ikincisini hazırlamış nadir belediyelerdendir. Belediye, ilk Yerel Eşitlik Eylem Planı (2019-2021)'ndeki 100 faaliyetten 34'ünü gerçekleştirdiğini ve eylem planının ikincisini de taslak metin şeklinde hazırlayıp eşitlik ve kadın çalışmaları alanında çalışan 48 ayrı paydaşın da görüşleri alınarak tamamladığını belirtmiştir. Yenimahalle Belediyesi 06.12.2021 tarihinde Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartını (CEMR) imzalamıştır.

İkinci Yerel Eşitlik Eylem Planı (2021-2024)'nda "Toplumsal cinsiyet eşitliği" kavramı tanımlanarak "cinsiyet kimliklerinden ve cinsel yönelimlerinden ötürü bireylerin ayrımcılığa uğramamaları ve hayatın her alanında fiili eşitliğin sağlanması"ndan bahsedilmiştir.

Yerel Eşitlik Eylem Planı;

- "Eğitim"
  - Hedef 1: İlçedeki Kadın ve Kız Çocuklarının Eğitime Katılım Oranlarının Arttırılması"
  - Hedef 2: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği konusunda Yerel Yönetimler ve Paydaşların Kapasitelerinin Geliştirilmesi

- “Katılım”
  - Hedef 1: Kadınların Yerel Mekanizmalara Eşit Katılımını Sağlamak
- “Kentsel Hizmetler”
  - Hedef 1: Kentin Kadınlar İçin Daha Uygun Hale Getirilmesi
- “Şiddet”
  - Hedef 1: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele
- “Sağlık”
  - Hedef 1: Kadınların Sağlıklı Yaşam Hakkından Eşit Biçimde Yararlanmalarını Sağlamak
- “İstihdam”
  - Hedef 1: Kadınların Ekonomik Hayata Eşit Katılımını Sağlamak

Olmak üzere altı ana başlıktan oluşmakta ve bu alanlardaki faaliyetlerin belediye içerisindeki tüm müdürlüklerle işbirliği içerisinde gerçekleştirileceği ifade edilmektedir. Yukarıda sıralanan katılım ana başlığı altındaki hedeften yola çıkarak “Kadın Hizmetleri Müdürlüğü ve Eşitlik Biriminin kurulması” faaliyetini belirlemiştir. İlgili faaliyet kapsamındaki müdürlük ve birimin de III. Dönem (Ocak-Aralık 2023) çıktılar içerisinde olması öngörülmüştür.

Yerel Eşitlik Eylem Planındaki vizyon, “Tüm Yenimahalleli kadınların, sağlık, eğitim ve sosyal hizmetlere, istihdam olanaklarına, kaliteli, kapsamlı kentsel hizmetlere (ulaşım, konut, güvenlik vb), şiddete maruz kaldıkları takdirde haklarını güvence altına alacak mekanizmalara erişimini ve yerel yönetimlerin planlama ve karar alma süreçlerine katılımını sağlayarak, erkekler ile birlikte kentsel yaşamın tüm alanlarında eşit bir biçimde yer almasını destekleyen bir kadın dostu belediye olmak” iken hedef ise “Ankara Yenimahalle Belediyesi olarak Kadın Dostu Kent ve Avrupa Yerel Eşitlik şartını yerine getiren belediye unvanını almak” şeklinde ifade edilmiştir.

İlgili eylem planı “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)”, AB uyum yasaları ile kentli hakları bağlamında “Avrupa Kentsel Şartı”, “Avrupa Kadın Erkek Eşitliği Şartı” gibi düzenlemeleri yasal dayanak olarak kabul etmiştir. Bu bağlamda da 17 maddelik bir faaliyet planı hazırlamıştır.

- Plan doğrultusunda Belediyeye ait parklar aydınlatma ve özel güvenlik personeli ile güvenli hale getirilmesi,
- Belediye bütçesinde cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçeleme yapılması,
- Kadın sağlığı eğitimlerinin mahalle düzeyinde verilmesi,
- Kadın ve çocukların okullaşma oranlarının artırılması,
- Ankara Yenimahalle Belediyesi Meclisine bağlı Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ile ortak çalışmalar yürütülmesi,
- Yenimahalle Kent Konseyi Kadın Meclisi ile iş birliği içinde çalışmalar yürütülmesi,
- Şiddet mağduru kadınların istihdam olanaklarının artırılması,
- Önleyici sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi,
- Bölgedeki okul/gençlik merkezleri ve üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin verilmesi ve iş birliği içinde çalışılması,
- Bölgedeki STK'lara, KOBİ'lere toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin verilmesi ve iş birliği içinde çalışılması,
- Belediye personeline yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin verilmesi,
- Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü kurulması,
- Derman Market ile kadın girişimciliğinin desteklenmesi,
- Afet/Salgın/ Pandemi risk haritasının oluşturulması,
- Belediyede yerel eşitlik biriminin kurulması,
- Kadın Danışma Merkezinin bölgede tanıtım çalışmalarının yapılması,

- Kadın Danışma Merkezi ve sığınmaevinde çalışan meslek elemanı ve destek personellerine yönelik süper vizyon çalışmalarının yapılması ve teknik konular ile ilgili STK'lar ile iş birliği yapılarak eğitimler düzenlenmesidir.

Yenimahalle Belediyesi bünyesinde "Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu" ile Kent Konseyine bağlı bir Kadın Meclisi bulunmaktadır.

3. TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ GÖZETEN KENTSEL POLİTİKA VE HİZMETLER AÇISINDAN ANKARA BELEDİYELERİNİN KAPASİTE ANALİZİ

Raporun bu bölümü, araştırmacılar tarafından barınma, kentsel demokrasi, kentsel hizmetler ve çevre hakkı tematik alanlarında dört seri olarak hazırlanan “Güvenli ve Eşit Kent Politikaları: Uluslararası Standartlar ve İyi Uygulama Örnekleri” raporunda ortaya konulan uluslararası standartlar ve göstergeler çerçevesinde hazırlanan soru formu (Ek 1)’na belediyeler tarafından verilen yanıtların analizini sunmaktadır. Hazırlanan soru formu aracılığıyla elde edilen veriler doğrultusunda, Ankara Büyükşehir Belediyesi ve 8 Merkez İlçe Belediyesi içinde sorulara cevap veren Altındağ Belediyesi, Çankaya Belediyesi, Etimesgut Belediyesi, Gölbaşı Belediyesi ve Yenimahalle Belediyesi’nin kapasitesi, dört altbaşlıkta ele alınmıştır:

1. Ankara’daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki politik kararlılığı (soru 1, 4),
2. Ankara belediyelerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama konusundaki politik ve kurumsal kapasitesi (soru 2, 3, 5-17),
3. Ankara belediyelerinin çeşitlenen hak alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı kentsel hizmetleri sunabilme durumu (soru 18-24)
4. Ankara’daki belediyelerin erişilebilirlik ve hareketlilik bağlamında toplumsal cinsiyet standartlarına uygunluk durumu (Soru 18, 25-27)

3. 1. Ankara’daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki politik kararlılığı

Birçok uluslararası insan hakları belgesi, devletlere ve kent yönetimlerine toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığı normlarını koruma ve hayata geçirme sorumluluğu yüklemiştir. Bu açıdan ulusal ve yerel düzeyde kent hakkının toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığı normunu hayata geçirebilme ve izleme konusundaki temel mevzuat çerçevesi, Ankara kentinin kapasitesini analiz etmek açısından temel çıkış noktasıdır. Belediyeler düzeyindeki sorumluluğa referans veren uluslararası insan hakları belgeleri “Güvenli ve Eşit Kent Politikaları: Uluslararası Standartlar ve İyi Uygulama Örnekleri” raporlar serisinde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu raporda ise, Ankara’daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığı normunu hayata geçirebilme kapasitesi, uluslararası insan hakları belgelerinde tanımlanan standart ve göstergeler referans alınarak analiz edilmiştir.

Kent hakkı bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığı normunun hayata geçirilebilme kapasitesi bağlamında, Türkiye açısından da bağlayıcı olan uluslararası mevzuat ve stratejik belgeler ile Ankara kenti ölçeğinde geliştirilen yerel politikaları etkilemesi açısından temel alınan ulusal mevzuat ve stratejik politika çerçevesi önemlidir (Tablo 10).

Tablo 10: Kentlerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin gelişiminde bağlayıcı olan uluslararası ve ulusal mevzuat ve stratejik belgeler

Uluslararası mevzuat ve stratejik belgeler	Ulusal/yerel mevzuat ve stratejik belgeler
<p>Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (1966)- Türkiye 2000’de imzalamıştır.</p> <p>Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılıkla Mücadele Sözleşmesi (CEDAW)- Türkiye 1985’te taraf olmuştur.</p> <p>Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına İlişkin Sözleşme (1989) – Türkiye 1990’da imzalamış, 1995’te yürürlüğe sokmuştur.</p> <p>Birleşmiş Milletler -Rio Yeryüzü Zirvesi Gündem 21 Eylem Planı (1992)- Türkiye 1998’den itibaren “Türkiye Yerel Gündem 21 Programı” olarak destekliyor.</p> <p>Pekin Eylem Platformu (1995) ve Pekin +5 (2000) – Türkiye çekincesiz imzalamıştır.</p> <p>Habitat I-II-III Konferansları ve BM İnsan Yerleşimleri Programı (1976’dan buyana) Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH) ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (2030) - Türkiye 1996’dan itibaren sürdürülebilir kalkınma kavramını, BHK’ya referansla kullanmaktadır.</p> <p>Kyoto Protokolü (1997) – Türkiye 2009 yılında taraf olmuştur.</p> <p>AB Yol Haritası (Roadmap 2006-2010)</p> <p>AB 2016-2019 Stratejik Planlama Belgesi</p> <p>Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) – Türkiye 2011 yılında imzalamış, 2014 yılında yürürlüğe sokmuş ve 2021 yılında sözleşmeden çıkmıştır.</p> <p>BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (2007)- Türkiye 2007 tarihinde imzalamıştır.</p> <p>Paris Anlaşması (2015) - Türkiye 2021 yılında taraf olmuştur.</p>	<p>Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010</p> <p>Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013</p> <p>Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015</p> <p>Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2016-2020</p> <p>Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023</p> <p>Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı (2020-2021)</p> <p>11. Kalkınma Planı (2019-2023)</p> <p>5393 Belediye Kanunu (2005 kabul ve 2012 değişiklikleri)</p> <p>Ankara İli Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı (2015-2019)</p> <p>Ankara Büyükşehir Belediyesi ve 8 merkez ilçe Belediyesi 2020 – 2024 Yılı Stratejik Planları</p> <p>Ankara Büyükşehir Belediyesi, Çankaya Belediyesi ve Yenimahalle Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planları (2021-2024)</p> <p>Ankara Büyükşehir Belediyesi ve 8 Merkez İlçe 2021 Faaliyet Planları</p>

Yukarıda sıralanan uluslararası insan hakları belgeleri, yerel yönetimlerin barınma, kentsel demokrasi, kentsel bakım hizmetleri ve çevre hakkı konularında kapsayıcı bir biçimde hizmetler geliştirebilmesi ve sunabilmesi için önemli bir altyapı sunmaktadır. Bu belgeler kapsamında yer alan toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığı normlarına ilişkin kent hakkıyla ilişkilenen boyutların yaşam bulabilmesi açısından ulusal düzeydeki politika çerçevesine bakıldığında ise, toplumsal cinsiyet eşitliği normunun politika belgelerinden giderek daha sınırlı olarak yer almaya başladığı görülmektedir. Bu noktada, CEİD’in 2021 yılında yayınladığı Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme 2019-2020 Raporu, 10. Kalkınma Planı’nda çok sınırlı olarak yer bulan toplumsal cinsiyet eşitliği normunun, 11. Kalkınma Planı’nın hiçbir bölümünde yer almamasını eleştirmektedir. Raporlarda “kadın haklarının korunması” ve “kadın-erkek eşitliği” kavramlarına hiç referans verilmemesi, evrensel insan hakları ve eşitlik normlarından açıkça uzaklaşma olarak değerlendirilmektedir. Nitekim daha önceki kalkınma planlarında oluşturulan “toplumsal cinsiyet” başlıklı özel ihtisas komisyonları 11. Kalkınma Planı’nda oluşturulmamış; planın hazırlık çalışmaları sırasında oluşturulan Toplumsal Cinsiyet Çalışma Grubunun çalışmaları iptal edilmiştir. Bu koşullar, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını ve kadına yönelik şiddetin önlenmesini hedefleyen eylem planları için de geçerli bir politik atmosfer olmuştur.

2005 yılında düzenlenen 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, her ne kadar toplumsal cinsiyet eşitliği kavramına yer vermese de ayrımcılık yasağı normuna ilişkin farkındalığın geliştirildiği bir atmosfer için zemin hazırlamıştır. Bu zeminde hazırlanan toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilişkili olarak ilk ulusal eylem planı, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2007-2010)’dır. Bu eylem planında, Birleşmiş Milletler -Rio Yeryüzü Zirvesi Gündem 21 Eylem Planı (1992), Pekin Eylem Platformu (1996), Kyoto Protokolü (1997), HABİTAT I (1976) ve HABİTAT II (1996) kapsamında yer alan “kadınların yoksulluğu”, “silahlı çatışmalar ve kadınların korunması”, “kadınlar ve çevre” kritik alanlarına yer verilmemesi belgenin eleştirilen boyutlarından birisi olmuştur (CEİD, 2021). Bu eylem planı kapsamında kız çocuklarının karşılaştıkları eşitsizlik ve ayrımcılıkla mücadele kısmen yer bulsa da, engelli kadın ve kız çocuklarının şiddetten korunması meselesi hala eksik bir boyut olarak kalmıştır. Bu noktada, 2008-2013 yıllarını kapsayacak şekilde hazırlanan ikinci ulusal eylem planının, daha kapsayıcı bir kavramsal yapıda oluşturulduğu görülmektedir. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı (2008-2013) çerçevesinde kadına yönelik şiddetin ötesine geçen toplumsal cinsiyet eşitliğinin anaakımlaştırılması stratejisi ve ayrımcılık karşıtlığı öne çıkmıştır. Bu açıdan, bu eylem planı, CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi kapsamına en yakın şekilde hazırlanmış olan ve engelli haklarını da içerecek kesişimsel boyutlara değinen ulusal eylem planı olarak değerlendirilebilir. Ancak, toplumsal cinsiyet eylem planı olarak nitelik değiştiren eylem planlarının devamı gelmemiştir. Sonraki iki ulusal eylem planı, 2012-2015 ve 2016-2020 tarihlerini kapsayacak şekilde hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planları olmuştur. En son hazırlanan eylem planı ise, Kadının Güçlenmesi Stratejisi Eylem Planı 2018-2023 olarak sunulmuştur.

Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023) çerçevesinde kız çocukları ve kadınların eğitimin her kademesine tam erişimi ve etkin katılımı, kadınlara sunulan sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi, kadınların çalışma hayatının her alanına tam ve etkin katılımı, kadınların karar alma süreçlerine katılımı ve medyada kadın temsili konularında kadının güçlenmesi için hedefler ve stratejiler tanımlanmıştır. Ayrıca Türkiye’de kadınların güçlenmesine yönelik yürütülen çalışmaların değerlendirilerek envanterinin çıkarılacağı belirtilmiştir. Bu, sivil toplum, akademi, belediye ve kamu işbirliği olanaklarının tespiti açısından önemlidir. CEİD’in 2021 yılında yayınladığı Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme 2019-2020 Raporu, belgenin BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’nın “toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesi”ne ilişkin 5. hedefine atıfta bulunduğunu ancak, hedef ve stratejiler içinde kadının güçlenmesini tanımlarken toplumsal cinsiyet eşitliğinden hiç söz etmediğini vurgulamaktadır.

Bunlara ek olarak, bugüne kadar hazırlanarak uygulanmış Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları (2007-2010, 2012-2015, 2016-2020), Ankara ilinde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için oluşturulan ve kamuoyuyla paylaşılan önemli bir belge olan Ankara İli Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı (2015-2019)’nın hazırlanmasında önemli olmuştur. Bu kapsamda hazırlanan Başbakanlık Genelgesiyle valiliklere namus adına işlenen cinayetlerin önlenmesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için sorumluluk verilmiştir. Ancak kadınlara yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planlarının temel normu olarak tanımlanan “toplumsal cinsiyet eşitliği” normunun, diğer ulusal eylem planları ve siyasi belgelerde meydana gelen norm değişikliğine paralel olarak süreç içerisinde belgelerden silindiği görülmektedir. Bunlar Ankara’daki kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusundaki kentsel politika ve uygulamaları da etkileyen önemli boyutlardır.

Türkiye, 1976’da Vancouver’de gerçekleştirilen “I. BM İnsan Yerleşimleri Konferansı” (Habitat I), 1996’da İstanbul’da gerçekleştirilen “II. BM İnsan Yerleşimleri Konferansı” (Habitat II) ve 2016’da gerçekleştirilen “BM Konut ve Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı” (Habitat III) ile gündeme gelen “BM İnsan Yerleşimleri Programı” (BM-Habitat Programı) kapsamında çalışmalar yürütmektedir. BM-Habitat Programı, 2016 yılında gerçekleştirilen Habitat III konferansında kabul edilen “Yeni Kentsel Gündem”, 2015 yılında kabul edilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi’ni temel alması, özellikle “Kapsayıcı, Güvenli, Dirençli ve Sürdürülebilir Kent ve İnsan Yerleşimleri” başlıklı 11. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi’ni (SKH 11) tamamlaması açısından önemlidir. Konferansta kabul edilen, “Herkes için kent” ana teması, “kimsenin geride bırakılmaması” anlayışıyla, toplumun tüm kesimlerinin kent hayatına ayırım gözetilmeksizin dahil edilmesi temel hedefini yansıtmaları açısından toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hedefiyle ilişkilendirilir. Yeni Kentsel Gündem, “Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi”, “Addis Ababa Eylem Gündemi” ve iklim değişikliğine ilişkin “Paris Anlaşması” gibi, BM Sürdürülebilir Kalkınma süreci kapsamındaki diğer temel küresel belgeleri tamamlayıcı niteliktedir. Türkiye, “BM İnsan Yerleşimleri Programı” (BM-Habitat) kapsamında “Yeni Kentsel Gündem” ile ilişkilenen uluslararası sözleşme ve taahhütlere taraf olmuştur.

Bu taahhütler, Türkiye’deki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyi önceleyen kimi önlemleri almaları noktasında etkili olmuştur. Örneğin 2005 tarihli 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile Büyükşehir Belediyeleri ve nüfusu 50.000’i geçen belediyelerin kadın ve çocuklar için konukevleri açma sorumluluğu tanımlanmıştır. Bu düzenlemede 2012 yılında yapılan değişiklikle birlikte ise, Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 100.000’i geçen belediyelerin kadınlar ve çocuklar için konukevleri açması “zorunlu” hale getirilmiştir. Bununla beraber Belediyeler Kanunu’nun toplumsal cinsiyet eşitliği açısından eksik boyutları da tartışılmaktadır. UNDP (2013)’e göre, belediye kanununda “yerel karar mekanizmalarına katılım ve cinsiyete duyarlı politikaların oluşturulması”, “cinsiyete duyarlı bütçe oluşturulması” ve “toplumsal cinsiyet önceliklerinin büyükşehir belediyelerinin stratejik planlarında yer alması”na dair tanımlamaların yer almaması önemli eksiklerdendir. Yine UNDP (2013)’e göre, “kadınların ekonomik yönden güçlenmesi ve meslek edindirme faaliyetleri” konusunda Toplumsal Cinsiyet Ulusal Eylem Planında (2008-2013) tanımlanan hedef ve stratejilerin hayata geçirilmesi sürecinde belediyelerin de dahil olduğu bir kurumlar arası koordinasyonun olmadığı, bu bağlamda etkili bir yasal çerçevenin bulunmadığı vurgulanmaktadır. Bu noktada UN-HABITAT 2014-2019 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı kapsamında tanımlanmış olan kimi boyutlara ilişkin ulusal mevzuatta açık tanımlamaların bulunmadığı görülmektedir. Bu çerçevede Akduran, Yakar-Önal ve Günlük-Şenesen (2018)’in çalışmasında dikkate alınması gereken boyutlar şu şekilde sıralanmıştır:

- Herkes için var olan arazi kullanımının önemsenmesi, yoksullar lehine, toplumsal cinsiyete duyarlı ve ölçeklendirilebilir arazi araçlarının geliştirilmesi aracılığıyla güvenli, ayrımcı olmayan ve eşit erişim, kullanım ve kontrolü, kadınların ve kız çocuklarının kent planlaması ve idaresinde aktif ve anlamlı katılımlarını sağlayacak bir kentsel yönetişimin geliştirilmesi,

- Toplumsal cinsiyete duyarlı kompakt, entegre ve birbirine bağlı kentlerin planlanması ve tasarlanması için politika ve yapıların geliştirilmesi.
- Temel kentsel hizmetler: Temel hizmetlere erişimde eşitliğin artırılması amacıyla toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların uygulanması için, yerel, bölgesel ve ulusal yönetimlerin kapasitelerinin artırılması.
- Sürdürülebilir kapsayıcı barınma, gecekondü iyileştirme ve koruma yaklaşımının ulusal politikalar, stratejiler ve kalkınma planlarına entegre edilmesi/anaakımlaştırılması.

Bu noktada kent hakkı bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliğine dair geliştirilen uluslararası belgeleri tanıma ve organizasyonlara taraf olma durumu, belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetecek şekilde ulusal mevzuat değişikliklerinde bulunma ya da hizmet geliştirme kapasitelerini değerlendirmek açısından önemli bir referans noktasıdır. Bu çerçevede, öncelikle, Ankara'daki büyükşehir ve sekiz merkez ilçe belediyesinin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki kurumsal tutum ve duruşu, iki boyutta incelenmiştir. Birinci boyutta belediyelerin kent hakkına ilişkin uluslararası belgelere taraf olma durumu ve kentlerin uluslararası standartlar çerçevesinde gelişimini amaç edinen uluslararası organizasyon ve ağlara dahiliyeti incelenmiştir (Tablo 11). İkinci boyutta ise, bu belediyelerin işbirliği içinde buldukları uluslararası ya da yerel örgütlenmeler ve bu kapsamda geliştirilen protokoller ele alınmıştır (Tablo 12).

Tablo 11'de yer alan bilgiler incelendiğinde, Ankara kenti düzeyinde barınma, kentsel demokrasi, kentsel bakım hizmetleri ve çevre hakkı bağlamında insan haklarının korunması açısından önemli belgeler olan Avrupa Kentte İnsan Haklarının Korunması Şartı (2000), Kentte İnsan Hakları Küresel Şartı – Gündemi (2011) ve Birleşmiş Milletler Dünya Kent Hakkı Şartı (2005)'ni kabul ettiğini belirten belediyenin bulunmaması, uluslararası insan hakları normlarının kent düzeyinde yaşama geçirilmesi noktasında önemli bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, Ankara'daki belediyelerin özellikle BM İnsan Hakları Konseyi'nin 2021 tarih ve 48/13 sayılı kararına atıf yapan bir belgeleri bulunmamaktadır. Halbuki bu belge, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sine atıfta bulunarak, çevresel zararın sonuçlarının en ciddi şekilde yerli halklar, yaşlı insanlar, engelli bireyler, kadınlar ve çocuklar dâhil olmak üzere hâlihazırda kırılgan olan topluluklar üzerinde hissedildiğini belirtmesi noktasında kentsel haklar açısından oldukça önemli boyutlara dikkat çekmiştir. Bu kapsamda bütüncül ve çok sektörlü yaklaşımı benimsemek ve çevreyi korumak adına gösterilen her türlü çabada aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği dâhil olmak üzere diğer insan hakları ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesi konusunda hükümetlerin önlemler alma konusundaki sorumluluklarını vurgulamıştır.

Tablo 11: Ankara'daki belediyelerin¹¹ taraf/dahil olduğu uluslararası belge ve organizasyonlar

Belgeler	Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı (CEMR Şartı, 2006)	Çankaya Belediyesi ve Yenimahalle Belediyesi onaylamıştır/tafıdır. Ankara Büyükşehir Belediyesi söz konusu Şart'a taraf olmak için çalışmaktadır.
	Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı (2003)	Yenimahalle belediyesi söz konusu Şart'a taraf olmak için çalışmalara başlamıştır.
	İklim değişikliği ve enerji için Başkanlar Sözleşmesi (COM,2016)	Çankaya Belediyesi onaylamıştır/tafıdır.
Organizasyon ve ağlar	Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG)	Ankara Büyükşehir Belediyesi dahildir. Altındağ Belediyesi dahildir. Çankaya Belediyesi ağa dahil olmak için çalışmalara başlamıştır.
	Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi-Sürdürülebilir Kentler Birliği (ICLEI)	Çankaya Belediyesi dahildir.
	Uluslararası Çocuk Hakları Merkezi	Çankaya Belediyesi dahildir.
	Sağlıklı Kentler Birliği	Çankaya Belediyesi dahildir.
	Tarihi Kentler Birliği	Çankaya Belediyesi ve Altındağ Belediyesi dahildir.

Tablo 11'deki bilgilere göre, Belediyeler düzeyinde Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Ağı (UCLG)'na sadece Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Altındağ Belediyesi dahildir ve Çankaya Belediyesi ağa dahil olma konusunda çalışmalarını başlatmıştır. Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi-Sürdürülebilir Kentler Birliği (ICLEI) ve Sağlıklı Kentler Birliği gibi ağlar içerisinde sadece Çankaya Belediyesi yer almaktadır. Tarihi Kentler Birliği'ne ise Çankaya Belediyesi ve Altındağ Belediyesi dahildir. Son olarak Altındağ Belediyesi ise Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler ağı (UCLG)'na dahil olduğunu, bunun dışında uluslararası kent hakkı belgelerinden ya da organizasyonlarından herhangi birine taraf olmadığını belirtmiştir.

¹¹ Ankara Büyükşehir Belediyesi ve proje kapsamındaki sekiz merkez ilçe belediyelerinden bu araştırma kapsamında geliştirilen soru formuna yanıt veren Çankaya Belediyesi, Gölbaşı Belediyesi, Yenimahalle Belediyesi, Etimesgut Belediyesi ve Altındağ Belediyesi'ni içermektedir.

Etimesgut Belediyesi halihazırda, uluslararası kent hakkı belgelerinden ve organizasyonlarından hiçbirine taraf olmamakla birlikte Avrupa Kentte İnsan Haklarının Korunması Şartı (2000), Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı (2003), Uluslararası Kadınların Kent Hakkı Şartı (2004), Birleşmiş Milletler Dünya Kent Hakkı Şartı (2005), Avrupa Yerel yaşamda kadın erkek eşitliği şartı (2006), BM Kentte İnsan Hakları Küresel Gündemi (2011), BM Habitat III Yeni Kentsel Gündem (2016), Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR), Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG) ve Avrupa Engelliler İçin Hizmet Sağlayıcıları Derneği'ne taraf olmak için çalışıldığını belirtmiştir.

Gölbaşı Belediyesi, belediyenin taraf olduğu uluslararası belgelere ya da dahil olduğu uluslararası organizasyonlara ilişkin herhangi bir bilgi paylaşmamıştır.

Kesişimsel boyutları görünür kılmak açısından, uluslararası insan hakları belgelerinde kadın, genç, yaşlı, engelli, LGBTİ+ ve göçmen/sığınmacı grupların kent hakkına ve bu çerçevede ayrımcılığın önlenmesine ilişkin etkili önleyici ve koruyucu mekanizmaların ya da hizmet modellerinin geliştirilmesi konusu üzerinden değerlendirme yapmak önemlidir. Bu noktada çeşitlenen kentli nüfusun haklarını incelemeyi amaçlayan uluslararası belgelere taraf olma ve bu kapsamda çalışmalar yürüten uluslararası ağlara dahil olma durumunun Ankara Belediyeleri açısından oldukça düşük olduğu söylenebilir. Bu çerçevede şu çıkarımlarda bulunmak mümkündür:

- Gençlerin kent hakkı çerçevesinde, Yenimahalle Belediyesi dışında Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı (2003) konusunda herhangi bir çalışma içerisinde bulunan belediye yoktur. Halbuki bu şart, belediyelerin gençlerin çeşitlenen özellikleri ve ihtiyaçlarını gören hizmetler geliştirebilme, sunabilme ve sürdürebilmeleri noktasında önemli ipuçları sunmaktadır.

- LGBTİ+ haklarının kentsel yönetim düzeyinde hayata geçirilmesi noktasında önemli bir belge olan Yogyakarta İlkeleri (2017), belediyeler tarafından hazırlanan hiçbir belgede referans olarak kullanılmamıştır. Elde edilen verilerin yetersizliği nedeniyle, belediyelerin Yogyakarta İlkeleri (2017)'ne ve bu ilkeleri kentler düzeyinde uygulamayı amaç edinen Gökkuşluğu Şehirleri Ağı'na ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerine ya da tutumlarına ilişkin yorum yapılamamaktadır.

- Ankara Büyükşehir Belediyesi 2012 yılında Dünya Sağlık Örgütü Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar Küresel Ağı'na üyelik için çalışmaların başlatılması kararı alınmış olmasına rağmen, şu an ağa üyelik söz konusu değildir.

- Gölbaşı belediyesi de kendisini engelli dostu belediye olarak tanımlamaktadır ancak stratejik planlarında engelli hakları konusunda faaliyet gösteren herhangi bir uluslararası ağa üye olduğuna dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu noktada Avrupa Engelliler İçin Hizmet Sağlayıcıları Derneği gibi engelli haklarını kentler ölçeğinde hayata geçirmeyi amaçlayan uluslararası örgütlerle ilişki içerisinde bulunan bir belediye bulunmamaktadır.

- Çocuk hakları alanında uluslararası düzeyde çalışmalar yapan ağlara dahil olma açısından sadece Çankaya Belediyesi'nin Uluslararası Çocuk Merkezi ile ortak çalışmakta olduğu görülmektedir.

- Avrupa İrkçilik Ağı, Ankara Belediyelerinin dahil olduğu bir uluslararası ağ değildir.

Bu noktada kadınların kent hakkı konusundaki belgeler, genç, yaşlı, engelli, LGBTİ+ ve göçmen/sığınmacı gruplar içerisinde yer alan kadınların kent hakkına dair kesişimsel boyutta bilgiler sunması açısından oldukça önemlidir. Bu açıdan, öncelikli olarak Uluslararası Kadınların Kent Hakkı Şartı (2004) ve Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı (2006) akla gelmektedir. Bu kapsamda Türkiye Belediyeler Birliği (TBB)'nin Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR)'ne üye olması ile yerel yaşamda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması noktasında önemli olan Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı'nın (CERM Şartı, 2006) Ankara'daki belediyelerce de tanınmasının yolu açılmıştır. Ancak Ankara'daki Belediyelerin ulusal düzeyde CEMR'e taraf olunmasına rağmen Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı (CEMR Şartı, 2006)'ni imzalama düzeyinin oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Belediyelerden ve TBB'nin web sitesinden elde edilen bilgilere göre (https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_cemr-avrupa-yerel-yasamda-kadin-erkek-esitligi-sarti_304), Çankaya Belediyesi 11.11.2013 ve Yenimahalle Belediyesi 6.12.2021 tarihlerinde Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı (2006)'ni imzalamıştır. Şart'ın girişinde yer alan "Kadın-erkek eşitliğini temel bir hak olarak ele alan söz konusu Şartı imzalayan Belediyeler, tüm yetki ve sorumluluk alanlarında bu hakkın hayata geçirilmesini de taahhüt ederler. Bu taahhüdün gereği uygulanabilir, gerçekçi ve katılımcı bir yerel eylem planının hazırlanmasıdır" ibaresi Çankaya Belediyesi ve Yenimahalle Belediyesi tarafından hazırlanan Yerel Eşitlik Eylem planlarının dayanak noktası olmuştur. Bu kapsamda Ankara

Büyükşehir Belediyesi (ABB)'nin, Şart'ı henüz imzalamamış olmakla birlikte, "Ankara Büyükşehir Belediyesi olarak Kadın Dostu Kent ve Avrupa Yerel Eşitlik Şartı'nı yerine getiren belediye unvanını alma" hedefiyle, 2019-2020 ve 2021-2024 tarihlerini kapsayan Yerel Eşitlik Eylem Planlarını hazırlamış ve yayınlamış olduğu görülmektedir. ABB tarafından Yerel Eşitlik Eylem Planlarının 2019 yılında Kadınların Kent Hakkına ilişkin olarak yayınlanan manifesto kapsamındaki tematik alanları içerdiği görülmekle birlikte, belediyelerin Kadınların Kent Hakkı Manifestosu (2019)'na referans vermediği vurgulanmalıdır. Bu durum, Kadınların Kent Hakkı Manifestosu (2019) konusunda daha güncel kent hakkı meselelere ilişkin kesişimsellik noktasında belediyelerin farkındalık geliştirmesini sağlayacak çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulduğu şeklinde yorumlanabilir.

Kadınların Kent Hakkı Manifestosu (2019):

- Başta yoksulluk içinde yaşayan, Afrika kökenli, yerli, yerinden edilmiş, göçmen, LGBTİ+ ve engelli kadın ve kız çocuklarına ve diğer korunmasız gruplara karşı her türlü ayrımcılıkla ve şiddetle mücadele için gerekli tüm önlemlerin (yönetmelik, şehir planlaması, ekonomik ve sosyal) alınmasıyla, konutların, kamusal alanların ve ortak malların güvenli kullanımını sağlayan, korkunun hareket özgürlüğünü kısıtlamadığı bir şehir yaratmak,
- Kentlerin sunduğu mal ve hizmetlerin kadınların engelli, yaşlı ve çocuk bakımı, sağlık, alt yapı, toplu taşıma, yeterli aydınlatma, insana yakışır konut/iş yeri ve altyapısı, gıda ve beslenme, hareketlilik ihtiyaçlarına cevap verecek fırsatları sağlayacak şekilde geliştirmek,
- Genç kadınlar için kültürel fırsatlar yaratmak. Bunun için hayatın siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik ve kamusal boyutlarını etkileyen kentsel planlama sürecinin kadınları ve diğer kimlikleri dışlamadan, çeşitli grupların ihtiyaçlarını merkeze alacak şekilde yürütülmesini sağlamak,
- Özellikle bağımlı kişilerin bakımı ve öncelikle kadınlar tarafından üstlenilen toplum bakımı ile ilgili işleri tanıyan, değer veren ve yeniden dağıtan mekanizmaları kamu politikalarına dahil edilip bütçelendirerek kamusal ve sosyal sorumluluk haline getirmek,
- Mülkiyet kullanım güvencesi, miras hakları, içme suyuna erişim, altyapı ve hijyen koşullarını sağlayan insana yakışır barınma olanaklarını başta tek ebeveyn ve ev sorumluluğu olan kadınlar olmak üzere tüm kadınlar için garanti etmek.

Belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki kurumsal tutum ve duruşunu belirleyen bir diğer boyut olarak, belediyelerin engelli, kadın, çocuk, genç, yaşlı, LGBTİ+, roman ve sığınmacı/mülteci/göçmen hakları alanlarında uluslararası ya da yerel örgütlenmelerle iş birliği geliştirme ve uygulama durumuna ilişkin bilgiler Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12: Ankara'daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından uluslararası ve ulusal işbirliği geliştirme ve kapsayıcı çalışmalar gerçekleştirme durumu (protokol, proje vb.)

Toplumsal cinsiyet eşitliğini öncelleyen uluslararası ve ulusal örgütlerle işbirliği kapasitesi	Kesişimsel boyutlarda kent hakkı ve toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık karşıtlığı ve şiddetle mücadele normlarının tanınması	Hizmet sunumunda kapsayıcılık
Ankara Büyükşehir Belediyesi		
Matra Projesi ¹² , Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu ile protokol, UNICEF ile işbirliği, UNFPA ile işbirliği , UNHCR-UNFPA ile işbirliği	☐ Barınma hakkı ☒ Kentsel demokrasi hakkı ☒ Çevre hakkı ☒ Bakım hakkı ☒ Toplumsal cinsiyet eşitliği ☒ Ayrımcılıkla mücadele ☒ Şiddetle mücadele	☒ Engelli hakları ☒ Kadın Hakları ☒ Çocuk Hakları ☒ Gençlik Hakları ☒ Yaşlı Hakları ☐ LGBTİ+ Hakları ☒ Sığınmacı/ mülteci/ göçmen hakları ☐ Roman Hakları

¹² Matra Projesi ayrıntılar için bakınız: <https://www.ankara.bel.tr/kadin-calismalari/projeler-m-z>

Çankaya Belediyesi		
<p>Protokoller: Frankfurt Belediyesi, AISIEC Protokolü, Faal Derneği ile ERASMUS+ konusunda meclis kararı</p> <p>Projeler: Engelli Kadın Derneği¹³ ve İYADER ile CEİD-İzler Projesi¹⁴, Girişimci Kadınlar Projesi (GİKA)¹⁵, Dünya Evimiz Projesi, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ve Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı - HIV testi ve danışmanlık hizmeti¹⁶, Gelincik Merkezi ve Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Acil Yardım Hattı¹⁷</p> <p>İşbirliği: Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği, Anne-Çocuk Eğitim Vakfı, KADER-TCDB- Uluslararası Rotary 2430. Bölge Federasyonu, Uluslararası Çocuk Merkezi, Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği (TODAP), Kırmızı Şemsiye, Pembe Hayat, Gökkuşluğu Aileleri Derneği, Kadın Dayanışma Vakfı, Kadın Koalisyonu, 17 Mayıs Derneği, Sağlıkta Genç Yaklaşımlar Derneği ve Kaos-GL</p>	☐ Barınma hakkı ☒ Kentsel demokrasi hakkı ☒ Çevre hakkı ☒ Bakım hakkı ☒ Toplumsal cinsiyet eşitliği ☒ Ayrımcılıkla mücadele ☒ Şiddetle mücadele	☒ Engelli hakları ☒ Kadın Hakları ☒ Çocuk Hakları ☒ Gençlik Hakları ☒ Yaşlı Hakları ☒ LGBTİ+ Hakları ☒ Sığınmacı/mülteci/göçmen hakları ☒ Roman Hakları¹⁸
Yenimahalle Belediyesi		
İnsanca Yaşam ve Demokratik Toplum Derneği ile protokol	☐ Barınma hakkı ☐ Kentsel demokrasi hakkı ☐ Çevre hakkı ☐ Bakım hakkı ☒ Toplumsal cinsiyet eşitliği ☐ Ayrımcılıkla mücadele ☐ Şiddetle mücadele	☐ Engelli hakları ☒ Kadın Hakları ☐ Çocuk Hakları ☐ Gençlik Hakları ☐ Yaşlı Hakları ☐ LGBTİ+ Hakları ☐ Sığınmacı/mülteci/göçmen hakları ☐ Roman Hakları
Etimesgut Belediyesi		
Türkiye Evde Sağlık ve Sosyal Hizmetler Derneği (EVSAD) ile "Gönül Komşusu Projesinde" ¹⁹ işbirliği dışında herhangi bir bilgi doldurulmamıştır.	☐ Barınma hakkı ☐ Kentsel demokrasi hakkı ☐ Çevre hakkı ☐ Bakım hakkı ☐ Toplumsal cinsiyet eşitliği ☐ Ayrımcılıkla mücadele ☐ Şiddetle mücadele	☐ Engelli hakları ☐ Kadın Hakları ☐ Çocuk Hakları ☐ Gençlik Hakları ☐ Yaşlı Hakları ☐ LGBTİ+ Hakları ☐ Sığınmacı/mülteci/göçmen hakları ☐ Roman Hakları
Altındağ Belediyesi		
Herhangi bir işbirliği bulunmamaktadır.	☐ Barınma hakkı ☐ Kentsel demokrasi hakkı ☐ Çevre hakkı ☐ Bakım hakkı ☒ Toplumsal cinsiyet eşitliği ☐ Ayrımcılıkla mücadele ☐ Şiddetle mücadele	☒ Engelli hakları ☐ Kadın Hakları ☒ Çocuk Hakları ☐ Gençlik Hakları ☐ Yaşlı Hakları ☐ LGBTİ+ Hakları ☐ Sığınmacı/mülteci/göçmen hakları ☐ Roman Hakları ☐

¹³ ENG-KAD CEİDizler Projesi ayrıntılar için bakınız: <https://ceidizler.ceid.org.tr/dosya/ENKAD.pdf>

¹⁴ İYADER – CEİDizler Projesi ayrıntılar için bakınız: <https://ceidizler.ceid.org.tr/iYADER-i286>

¹⁵ GİKA Projesi ayrıntılar için bakınız: <https://www.cankaya.bel.tr/news/9527/Girisimci-Kadınlara-Tam-Destek/>

¹⁶ Çankaya Belediyesi HIV testi ve danışmanlık hizmetine ilişkin ayrıntılar için bakınız: <https://www.cankaya.bel.tr/pages/6314/Gonullu-Test-ve-Danismanlik-Hizmetleri/>

¹⁷ Çankaya Belediyesi Acil Yardım Hattı ayrıntılar için bakınız: <https://www.cankaya.bel.tr/news/10635/Cankayada-Acil-Yardim-Hatti-Protokolu/>

¹⁸ Çankaya Belediyesi ile gerçekleştirilen 10.08.2022 teyit toplantısında, "Kapsanan Grup Haklarında roman haklarının kapsamı kapsanmadığı konusunun tartışmalı olduğu ifade edilmiştir.

¹⁹ Gönül Komşusu Projesi ayrıntıları için bakınız: <https://gonulluyuzbiz.gov.tr/Activity/Detail/11883>

Gölbasi Belediyesi		
Bu soruya cevap verilmemiştir.	☐ Barınma hakkı ☐ Kentsel demokrasi hakkı ☐ Çevre hakkı ☐ Bakım hakkı ☐ Toplumsal cinsiyet eşitliği ☐ Ayrımcılıkla mücadele ☐ Şiddetle mücadele	☐ Engelli hakları ☐ Kadın Hakları ☐ Çocuk Hakları ☐ Gençlik Hakları ☐ Yaşlı Hakları ☐ LGBTİ+ Hakları ☐ Sığınmacı/mülteci/göçmen hakları ☐ Roman Hakları

Belediyelerden gelen veriler doğrultusunda hazırlanan Tablo 12, belediyelerin işbirliği içerisinde buldukları uluslararası ve ulusal kurumlar ile birlikte proje geliştirdikleri ya da yürüttükleri sivil toplum örgütleri konusunda kısıtlı bilgilere işaret etmektedir. Bu noktada belediyelerin son stratejik planlarında ya da faaliyet raporlarında farklılaşan işbirliği ilişkilerine rastlanabilmektedir. Ancak bu işbirlikleri toplumsal cinsiyet eşitliğini öncelikle noktasında değerlendirildiğinde oldukça sınırlı bir çerçeveye sahiptir. Bu doğrultuda, Ankara'daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini öncelikle uluslararası ve ulusal örgütlerle işbirliği kapasitesine ilişkin olarak, aşağıdaki çıkarımları yapmak mümkün görünmektedir:

- Ankara'daki belediyelerin kent hakkının önemli bir bileşeni olan barınma hakkı kapsamına giren uluslararası ya da ulusal bir işbirliği bulunmamaktadır. Kent hakkının diğer boyutları olan kentsel demokrasi, çevre ve kentsel bakım hizmetleri konusunda uluslararası ya da ulusal düzeydeki örgütlerle işbirliği içerisinde bulunduğunu belirten Belediyelerin başında Çankaya Belediyesi ve Ankara Büyükşehir Belediyesi gelmektedir.

- Yenimahalle Belediyesi işbirliği içerisinde bulunduğu sivil toplum örgütü olarak İnsanca Yaşam ve Demokratik Toplum Derneği'ni belirtmiştir. Belediye bu işbirliği kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin çalışmalarını yürütmektedir. Ancak bu çalışmaların sadece kadın haklarını kapsayacak şekilde yürütüldüğü belirtilmiştir.

- Etimesgut Belediyesi soru formuna verdiği yanıtlarda, sözü edilen kent hakkı boyutlarında herhangi bir işbirliği ya da protokolü bulunmadığını ancak Türkiye Evde Sağlık ve Sosyal Hizmetler Derneği (EVSAD) ile "Gönül Komşusu Projesi" bağlamında işbirliği içerisinde çalıştıklarını belirtmiştir.

- Altındağ Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü tarafından tabloda yer alan kent hakkı boyutları için herhangi bir işbirliği ya da protokolü bulunmadığını ifade edilirken, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından yanıtlanan aynı sorularda; toplumsal cinsiyet eşitliği, engelli hakları ve çocuk hakları bazında sivil toplum örgütleri ya da yurttaşlarla işbirliği ve/veya protokolleri bulunduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) ile toplumsal cinsiyet eşitliği ve çocuk hakları bağlamında işbirliği protokolü bulunduğu, Hacettepe Üniversitesi ile engelli hakları bağlamında işbirliği protokolünün imzalanma aşamasında olduğuna dikkat çekilmiştir.

- Çankaya Belediyesi, kent hakkının kesimsel boyutları dikkate alınarak toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık karşıtlığı ve şiddetle mücadele normları çerçevesinde tanınması ve hizmet sunumunda kapsayıcılık açısından geliştirdiği uygulamalarında diğer belediyelere göre daha fazla işbirliği içerisinde.

- Ankara Büyükşehir Belediyesi, iş birliği içerisinde gerçekleştirdiği çalışmalarda toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık karşıtlığı ve şiddetle mücadele normlarını tanıdığını belirtmiştir. Ancak işbirliği içerisinde bulunduğu proje ve çalışmaların kapsayıcılık açısından LGBTİ+ ve Roman haklarını içermediği görülmektedir. Bununla birlikte, Ankara Büyükşehir Belediyesi ile 21 Eylül 2022 tarihinde gerçekleştirilen teyit toplantısında, Roman Hakları Derneği'nin Kale mahallesinde yürüttüğü "hayal ev" projesi için belediye tarafından hibe edilen mekânda çalışmaların başlayacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla, Ankara Büyükşehir Belediyesi bünyesinde gerçekleştirilen çalışmalarda hakları en görünmez olan grubun LGBTİ+'lar olduğu görülmektedir.

- Ankara'daki belediyelerin sırasıyla LGBTİ+ hakları, Roman hakları ve sığınmacı/mülteci/göçmen haklarını kapsayan işbirliği geliştirebilme kapasiteleri, ayrımcılık yapmama normunun hayata geçirilememesi nedeniyle sınırlıdır.

Bu çıkarımlar, belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı, ayrımcılıkla mücadeleyi ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadeleyi hedefleyen bir birim ya da müdürlüğe sahip olma durumu ve bu birim ve müdürlükler kapsamında geliştirilen politika belgeleri ile en son hazırlanan stratejik planlarının toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleme ve kapsayıcılık açısından analizi sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Analiz sonuçları, “Güvenli ve Eşit Kent Ankara Mevcut Durum Raporu”nda, buradaki Ankara’daki belediyelerin kapasitesine ilişkin olarak sunulan verileri de içerek şekilde daha kapsamlı olarak ele alınmıştır.

3.2. Ankara’daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama konusundaki politik ve kurumsal kapasitesi

3.2.1. Ankara Belediyelerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığı normu üzerinden hizmet sunabilmesini sağlayacak birim ve müdürlüklerin varlığı

Ankara’daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama konusundaki kurumsal ve politik kapasitesini ortaya koyma sürecinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılıkla mücadele konusunda koordinasyon sağlayacak bir birime sahip olmaları kritik önemdedir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, Çankaya Belediyesi, Eşitlik ve Farkındalık Bürosu/Birimine sahip olan tek belediye konumundadır. Eşitlik ve Farkındalık Bürosu/Birimi, Çankaya Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü bünyesinde belediye hizmetlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık karşıtlığı ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele normlarına uygun şekilde sunumunu sağlamak üzere belediyenin farklı müdürlük ve birimleri arasındaki koordinasyonu sağlamaktadır. Edinilen bilgilere göre Ankara Büyükşehir Belediyesi, belediye hizmetlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama ve ayrımcılıkla mücadeleyi hedefleyen bir birim kurma konusunda çalışmalara başlamıştır. Yenimahalle Belediyesi ise, şimdiye kadar daha çok Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü- AB Proje Ofisi tarafından yürütülen toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin çalışmalarını toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele konusunda bir birim/müdürlük oluşturarak sürdürmek için çalışmaktadır. Bu noktada Yenimahalle Belediyesi’nin hazırlamış olduğu son yerel eşitlik eylem planında “Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü kurulması” öngörülmektedir. Analiz sonuçları, tüm belediyeler düzeyinde barınma hakkı, kentsel demokrasi hakkı, çevre hakkı ve kentsel bakım hizmetleri hakkı bağlamında hizmet sunan birim/müdürlüklerin çalışma çerçevesine toplumsal cinsiyet eşitliğini dahil etmeyi sağlayacak bir koordinasyon birimine ihtiyaç duyulduğunu açıkça göstermektedir.

Buna ek olarak, belediyelere bu proje kapsamında öncelenen hak alanlarında hizmet birimleri ya da müdürlükleri olup olmadığı da sorulmuştur. Bu kapsamda belediyelerin soru formuna verdiği cevaplar, belediyelerin stratejik plan ve faaliyet raporlarındaki bilgilerle birlikte değerlendirilerek Tablo 13 oluşturulmuştur.

Tablo 13: Belediyelerin dezavantajlı kılınmış grupların korunmasını önceleyen alanlarda doğrudan çalışan birim/müdürlüklerinin varlığı

Belediyeler	Engelli hakları	Kadın hakları	Çocuk Hakları	Gençlik hakları	Yaşlı hakları	Sığınmacı/ mülteci/ göçmen hakları	LGBTİ+ hakları	Roman hakları
ABB	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok
Çankaya Bld.	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok	Var	Yok
Yenimahalle Bld.	Var	Var	Yok	Üzerinde çalışılıyor	Yok	Yok	Yok	Yok
Etimesgut Bld.	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok
Altındağ Bld.	Var	Var	Var	Var	Yok	Var	Yok	Yok
Mamak Bld.	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Keçiören Bld.	Yok	Yok	Var	Var	Yok	Var	Yok	Yok
Sincan Bld.	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Gölbaşı Bld.	Var	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Yok

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Çankaya, Yenimahalle, Etimesgut, Altındağ ve Gölbaşı Belediyesine ilişkin bilgiler, belediyelerden edinilen bilgilere göre doldurulmuştur. Mamak, Keçiören ve Sincan Belediyelerine ilişkin bilgiler ise, belediyelerin 2021-2024 Stratejik planları ve en son yayınlanan faaliyet raporları kapsamında derlenmiştir.

Tablo 13'te de görüldüğü üzere, Ankara'daki Belediyelerden hiçbirinin roman hakları ve LGBTİ+ hakları konusunda çalışmalar yürütmeyi doğrudan hedefleyen bir birimi bulunmamaktadır. Etimesgut Belediyesi tarafından soru formuna verilen yanıtlarda; engelli hakları için Engelsiz Yaşam Merkezi ile birlikte Kent Konseyi ve İşletme ve İştirakler Müdürlüğü'nün, kadın hakları için Kent Konseyi Kadın Meclisinin, çocuk hakları için Kent Konseyi Çocuk Meclisinin, gençlik hakları için Kent Konseyi Gençlik Meclisinin, sığınmacı/mülteci/göçmen hakları için Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü Sığınmacılar Masasının varlığına işaret edilmiştir. Bunlara ek olarak, Etimesgut Belediyesi Avrupa Birliği Dış İlişkiler Koordinasyon Biriminin, Özel Kalem Müdürlüğü çatısı altında çalışarak, Avrupa Birliği'nin hibe çağrıları ve projelerine yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük çalışmalar yaptığını belirtmiştir.

Altındağ Belediyesi, engelli ve çocuk hakları bağlamında çalışan biriminin/müdürlüğü'nün Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü ile Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü olduğunu belirtmiş, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele konusunda yalnızca Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün, gençlik hakları konusunda ise yalnızca Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü'nün, sığınmacı/göçmen/mülteci hakları konusunda ise Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü'nün çalışmalar yürüttüğünü ifade etmiştir. Ek olarak engelli hakları kapsamında engelli bireylerin mevcut merkezlerde eğitim çalışmalarına katıldığı, spor merkezlerinden yararlandığı, belediyeye ait tüm hizmet binalarının ve tesislerin engellilerin erişimine uygun olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Bu bilgilere ek olarak, Altındağ Belediyesi bünyesinde kadın hakları ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele, çocuk hakları, gençlik hakları ve sığınmacı/göçmen/mülteci hakları konusunda hizmet sunan merkezlerde eğitimler verildiği bilgisi paylaşılmıştır.

Genel olarak ise Ankara'daki belediyelerin engelli, kadın, çocuk, gençlik, yaşlı, sığınmacı/mülteci/göçmen hakları alanında doğrudan çalışmalar yürütmeyi amaçladığı hizmet birimlerinin bulunmadığı söylenebilir. Nitekim, belediyeler çeşitli hak alanlarında çalışmalar yapıyor olsa bile, bunu genellikle, Kadın ve Aile Hizmetleri, Kültür ve Sosyal İşler, Sosyal Destek ve Sosyal Hizmetler alanındaki müdürlükler altında kurulmuş sosyal yardım birimleri üzerinden sunmaktadır. Bu durum, hak temelli çalışmalar yürütmek ve kesişimsel boyutları haklar çerçevesinden ele alarak kapsayıcı hizmetler üretebilmek için yeterli bir alt yapının olmadığını göstermektedir. Bunun yerine, daha çok dezavantajlılık konumlarını öne çıkaran bir bakış ile sosyal yardımların öne çıkarıldığı görülmektedir. Böylesine bir bakışla, Ankara belediyeleri açısından, toplumun çocuk, genç, yaşlı kesimlerinin ortaklaşan ve çeşitlenen özelliklerini gözetilen bir hizmet modeli geliştirilmesi pek de mümkün görünmemektedir.

Bu noktada eşitlik birimi ya da eşitlik koordinasyon birimi gibi bir birimin varlığının, kimi durumlarda bu alanları kapsayan ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile kesişen boyutları öne çıkaran çalışmaların gelişimi açısından önemli olduğu belirtilmelidir. Ankara'da eşitlik birimi bulunan tek belediye olan Çankaya Belediyesi'nin çalışmaları bu açıdan yukarıdaki hak alanlarına dair en az bir çalışmasının bulunmasına alan açmış görünmektedir.

3.2.2 Ankara Belediyelerinin kendi personeline ve kamuya yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliğine dair eğitimler sunma durumu

Ankara'daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama konusundaki politik ve kurumsal kapasitesinin bir diğer göstergesi, belediye birimlerinde çalışanlara ve kamuya yönelik olarak sunulan farkındalık ve eğitim çalışmalarına ilişkin verilerdir. Bu kapsamda belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama konusunda kendi birim ve müdürlüklerinde çalışanlara yönelik olarak sunduğu eğitimler ve kamuya yönelik sunduğu eğitimler ayrı ayrı ele alınmıştır. Tablo 14'de belediyelerden elde edilen bilgiler çerçevesinde, belediyelerin kendi bünyesindeki birim ve müdürlüklerinde çalışanlara yönelik olarak insan hakları temelli hizmet sunumu, toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılıkla mücadele ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele alanında verilen eğitimlere ilişkin bilgileri paylaşılmıştır. Bu çerçevede belediyelere gönderilen soru formu ile, eğitimlerin hangi birim ve müdürlüklere yönelik olarak sunulduğu, eğitim konuları ve eğitimlere katılanların çeşitlenen özelliklerine göre ayrıştırılmış veriler talep edilmiştir.

Tablo 14: Belediyelerin kendi personeline yönelik olarak temel insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılıkla mücadele ve şiddetle mücadele konusunda verdiği eğitimler

	ABB	Çankaya Bld.	Yenimahalle Bld.	Etimesgut Bld.	Altındağ Bld.	Gölbaşı Bld.
İnsan hakları ve hak temelli hizmet	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	CY
Toplumsal cinsiyet eşitliği	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	Eğitim yok	CY
Ayrımcılıkla mücadele	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	CY
Toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	CY
Erken yaşta ve zorla evlilikle mücadele	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	CY
Engelli hakları	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	CY
Kadın hakları	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	Eğitim var	Eğitim yok	CY
Çocuk hakları	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	CY
Gençlik hakları	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	CY
Sığınmacı/ mülteci/ göçmen hakları	Eğitim var	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	CY
LGBTİ+ hakları	Eğitim yok	Eğitim var	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	CY
Roman hakları	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	CY

Tablo 14’te sunulan veriler çerçevesinde, ilgili tematik alanda kendi personeline yönelik olarak en az bir eğitim vermiş olan belediyeler, Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Çankaya Belediyesi’dir. Yenimahalle Belediyesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele konusunda personel eğitimleri verdiğini bildirmiştir. Etimesgut Belediyesi kadın hakları bağlamında personeline yönelik olarak “kadına şiddet” eğitimi, ev içi şiddetle mücadele bağlamında ise “öfke kontrolü” eğitimi düzenlediğini belirtmiştir. Altındağ Belediyesi’nden gelen verilerde ise, belediye tarafından personele yönelik olarak toplumsal cinsiyetle ilişkili herhangi bir eğitim verildiği bilgisine rastlanmamaktadır. Tablo 14’te sunulan tematik alanlarda personel eğitimleri sunan belediyelerden gelen bilgilere göre, eğitim alan personelin yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik durumu, vatandaşlık statüsü ve hizmet birimi konusundaki ayrıntılı verilere ulaşılamamaktadır. Benzer bir durum belediyelerin kendi personeline yönelik olarak, engelli hakları, kadın hakları, çocuk hakları, gençlik hakları, roman hakları, LGBTİ+ hakları ve Sığınmacı/mülteci/göçmen hakları konularında eğitim verme durumları için de geçerlidir. Sadece Çankaya Belediyesi, yalnızca toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda verilen eğitimlere katılanların ikili cinsiyet kimliklerine ve çalıştıkları birimlere ilişkin kısıtlı veriler bulunduğu bilgisini paylaşmıştır. Ancak, Çankaya Belediyesi’nin sunduğu bilgilerde de, yaş, engel durumu ve cinsel yönelim, cinsiyet kimliğini gösteren ayrıştırmış veriler bulunmamaktadır (Tablo 15).

Tablo 15: Çankaya Belediyesi tarafından verilen toplumsal cinsiyet eğitimlerini alan personelin birimleri

Personel	Eğitim alan sayısı	
	Kadın	Erkek
Fen işleri ve kentsel altyapı çalışmalarında yer alan personel	1	0
Yoksullukla mücadele, sosyal hizmetler, sosyal yardım alanında çalışanlar	1	1
Stratejik planlama konusunda çalışan personel	1	2
Araç şoförleri	0	28
Güvenlik görevlileri	41	257
Çevre koruma ve kontrol hizmetleri alanında çalışan personel	16	490
Bütçe ve mali işler alanında çalışan personel	27	9
Toplam	87	787

Bu verilere ek olarak, Çankaya Belediyesi BADEP-Baba Destek Programı kapsamında 110 erkek temizlik işçisine ve yine farklı müdürlüklerden toplam 123 erkeğe eğitimler verildiği bilgisini paylaşmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılıkla mücadele ve dijital şiddet konularında 180 kadın personele ve 76 erkek personele eğitim verildiği ancak bu personelin çalıştığı birimlere ilişkin verinin tutulmadığı da bilgilere eklenmiştir.

Etimesgut Belediyesi de, kendi personeline yönelik olarak sunduğu eğitimlere ilişkin birtakım verileri paylaşmıştır. Bu veriler doğrultusunda Etimesgut Belediyesi bünyesinde “kadına şiddet” eğitimini alan personel sayısına

dair bir veri bulunmamakta, ancak “öfke kontrolü” eğitimine 200 kadın, 187 erkek olmak üzere toplam 387 personelin katıldığı belirtilmektedir. Ancak tıpkı Çankaya Belediyesi’nde olduğu gibi Etimesgut Belediyesi’nde de bu eğitime katılan personellerin çalıştığı birimlere dair veri bulunmamaktadır. Soru formuna cevap veren diğer belediyeler, verdikleri eğitimlere ilişkin talep edilen ayrıntılı istatistiklere ilişkin verileri sunmamışlardır. Ankara’daki belediyelerin genel olarak kendi personelinin insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığına ilişkin çeşitlenen hak alanlarında farkındalığını arttıracak eğitimler sunma kapasitesi genel olarak değerlendirildiğinde, eğitimlerin sayısal olarak oldukça yetersiz olduğu açıkça görülmektedir. Bununla beraber, eğitimlere katılanlara ilişkin toplumsal cinsiyet kırılımında verilerin tutulmaması, eğitimlerin etkililiği boyutunda yorum yapılmasını engellemektedir.

Belediyelerin kamuya yönelik olarak temel insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık ve şiddetle mücadele konusunda verdiği eğitimler, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından kurumsal ve politik kapasitenin değerlendirilmesinde bir diğer önemli boyut olarak ele alınmaktadır. Bu, aynı zamanda, belediyenin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki politik kararlılığını ve dönüştürücü politikalarla bunu gerçekleştirme kapasitesini göstermektedir. Bu çerçevede Tablo 16, Ankara’daki Belediyelerin kamuya yönelik olarak temel insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık, şiddetle mücadele konusunda ve çeşitli hak alanlarında verdiği eğitimlere ilişkin elde edilen bilgileri sunmaktadır.

Tablo 16: Belediyelerin kamuya yönelik olarak temel insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık ve şiddetle mücadele konusunda verdiği eğitimler

	ABB	Çankaya Bld.	Yenimahalle Bld.	Etimesgut Bld.	Altındağ Bld.	Gölebaş Bld.
İnsan hakları ve hak temelli hizmet	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	CY	Eğitim yok	CY
Toplumsal cinsiyet eşitliği	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim var	CY	Eğitim var	CY
Ayrımcılıkla mücadele	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	CY	Eğitim var	CY
Toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim var	CY	Eğitim var	CY
Erken yaşta ve zorla evlilikle mücadele	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	CY	CY	CY
Engelli hakları	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	CY	Eğitim var	CY
Kadın hakları	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	CY	Eğitim var	CY
Çocuk hakları	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim yok	CY	Eğitim var	CY
Gençlik hakları	Eğitim var	Eğitim var	Eğitim var	CY	Eğitim var	CY
Sığınmacı/ mülteci/ göçmen hakları	Eğitim var	Eğitim yok	Eğitim var	CY	Eğitim var	CY
LGBTİ+ hakları	Eğitim yok	Eğitim var	Eğitim yok	CY	Eğitim yok	CY
Roman hakları	Eğitim yok	Eğitim yok	Eğitim yok	CY	Eğitim yok	CY

Tablo 16’da sunulan verilere ek olarak, Çankaya Belediyesi ve Altındağ Belediyesi tarafından kamuya yönelik olarak verilen toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığını içeren eğitimlere ilişkin olarak eğitim sayıları belirtilmiştir. Bu bilgilere göre, Çankaya Belediyesi’nde toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda son bir yıl içerisinde, 47 eğitim/seminer, toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele konusunda 13 eğitim/seminer, kadın hakları konusunda 13 eğitim/seminer, çocuk hakları konusunda 5 eğitim/seminer, gençlik hakları alanında 9 eğitim/seminer, LGBTİ+ hakları alanında 4 eğitim/seminer ve meme kanseri konusunda 8 eğitim/seminer verildiği görülmektedir. Ancak eğitimlere katılanlara ilişkin olarak var olan verilerin yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik durumu, vatandaşlık statüsü açısından ayrıştırılmış biçimleri bulunmamaktadır. Çankaya Belediyesi’nin kamuya yönelik olarak sunduğu toplumsal cinsiyet ve ayrımcılık karşıtlığı konusundaki eğitimlerine katılanlara ilişkin olarak var olan kısıtlı verilerin ikili cinsiyet kimliğine göre kısmen ayrıştırılabildiği olduğu görülmekle birlikte, çoğu katılımcıya ait ayrıştırılmış verilere ulaşılamamaktadır. Var olan kısıtlı verilere göre, 18 yaş altında eğitim alan çocuk sayısı 1131’dir. 18 yaş üstü bireylere yönelik eğitimlere toplam 3663 kişi katılmıştır. Katılanlar arasında bulunan 1365 kişinin ayrıştırılmış verileri hiç bulunmamakta, sadece atanmış cinsiyet verisi üzerinden 2039 kadın ve 259 erkeğin eğitimlere katılmış olduğu verisi yer almaktadır. Stajyerlere yönelik olarak, Kadın Danışma Merkezi tarafından verilen eğitimlere katılan toplam 234 öğrenciye ilişkin veriler kapsamında 56 kadın ve 25 erkek öğrencinin eğitimlere katıldığı bilgisi yer almaktadır.

Altındağ Belediyesi'nin kamuya yönelik olarak sunduğu eğitimler arasında ise, 25 toplumsal cinsiyet eğitimi, 3 engelli hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, 22 kadın hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, 8 çocuk hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, 18 gençlik hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, 24 sığınmacı/mülteci/göçmen hakları ve ayrımcılıkla mücadele eğitimi, 46 ev içi ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele eğitimi yapıldığını bilgisi yer almaktadır. Altındağ Belediyesi tarafından sunulan eğitimler arasında LGBTİ+ hakları ve Roman hakları konusuna yer verilmediği belirtilmiştir. Altındağ Belediyesi bu eğitimlere katılanların yaş, cinsiyet, cinsiyet beyanı verilerinin bulunmadığını ancak 18'i kadın, 2'si erkek olmak üzere toplam 20 engelli yurttaşın katıldığını belirtmiştir.

Sonuç olarak, Ankara'daki belediyelerin gerek kendi personeline gerekse kamuya yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık karşıtlığı ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet konularını içeren eğitim ve farkındalık çalışmalarının oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Bununla beraber eğitimlerin içeriği ve sayısı ile eğitimlere katılanların bilgileri açısından ayrıştırılmış verilerin tutulmaması, eğitimlerin niteliği ve etkililiği noktasında yorum yapmayı engelleyen önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2.3. Ankara'daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından kararlara katılım ve eşit temsil kapasitesi

Belediyelerin karar mekanizmalarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin öncelenmesi, tüm belediye çalışmalarını belirleyen kararlara katılımda çeşitliliği gözeten stratejileri gerektirir. Bu stratejiler içerisinde kota uygulaması en bilinenlerindedir. Kota uygulaması ile çoğu zaman vurgulanan, belediyenin tüm kademelerinde toplumdaki ikili cinsiyet dengesinin eşit şekilde yansıtılması gerekliliğidir. Dolayısıyla belediyenin çeşitli kademelerinde ve özellikle karar verici pozisyonlarda herhangi bir cinsiyetin %30'un altına düşmemesini sağlamayı amaçlar. Bununla birlikte kota uygulaması, cinsiyetin yanı sıra yaş, engel durumu gibi toplumsal konumlanışlar arası eşitliği sağlamak amacıyla kullanılmaktadır.

Bu kapsamda, Ankara'daki belediyelerden belediyelerin yönetim kademesinde (belediye başkanlığı, başkan yardımcılığı, müdürlük, müdür yardımcılığı ve birim şefliği gibi pozisyonlarda) bulunanların yaş, cinsiyet ve engellilik açısından dağılımı gösteren verileri talep edilmiştir. Elde edilen bilgiler sadece atanmış cinsiyete göre ayrıştırılmış verilere dayanmakta, yaş ve engellilik kırılımındaki verilerin ise düzenli tutulmadığı görülmektedir. Bununla beraber belediyelerde çalışan mimar ve şehir plancılarına, şoförlere ve belediyede çalışan diğer personele ilişkin olarak talep edilen veriler açısından da benzer bir veri eksikliği sorunu bulunmaktadır. Bu durumda çoğu zaman soru formuna cevap veren belediyeler, formda yer alan bu soruları cevapsız bırakmış (CY) ya da veri yoktur (VY) cevabını işaretlemişlerdir. Bununla beraber, özellikle Belediye Başkanı, Başkan Yardımcıları, Müdürler ve Müdür Yardımcıları düzeyindeki pozisyonlarda yer alanların atanmış cinsiyetine ilişkin bilgilere belediyelerin web sitelerinden ya da stratejik planlarında ulaşılabilir. Bu çerçevede Tablo 17'de ABB, Çankaya, Yenimahalle, Etimesgut ve Altındağ Belediyeleri'nin soru formuna verdiği verilere ek olarak, Mamak, Keçiören, Sincan ve Gölbaşı Belediyeleri'nin 2021-2024 stratejik planlarından yola çıkarak sadece belediye başkanlığı, başkan yardımcılığı ve müdürlük pozisyonlarındakilerin kısmi bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 17: Ankara'daki belediyelerdeki personelin pozisyon ve atanmış cinsiyetine göre dağılımı

ABB	Belediye başkanı		Başkan yardımcıları		Daire Başkanları		Müdür		Birim şefleri		Mimar ve şehir plancıları		Şoförler		Diğer personel	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
	0	1	0	5	1	32	26	103	82	216	81	94	33	2508	889	2818
Belediyeler	Belediye başkanı		Başkan yardımcıları		Müdürler		Müdür Yardımcıları		Birim şefleri		Mimar ve şehir plancıları		Şoförler		Diğer personel	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
Çankaya Bld.	0	1	3	2	10	32	10	36	26	73	53	22	6	3094	1249	3094
Yenimahalle Bld.	0	1	0	3	8	17	5	20	3	11	27	13	CY	CY	CY	CY
Etimesgut Bld.	0	1	0	7	2	22	VY	VY	3	20	10	6	0	140	VY	VY
Altındağ Bld.	0	1	0	3	1	18	VY	VY	5	6	11	10	1	25	VY	VY
Gölbaşı Bld.	0	1	0	6	1	23	VY	VY	5	7	5	6	0	3	CY	CY
Mamak Bld.	0	1	0	6	5	15										
Keçiören Bld.	0	1	1	3	6	17										
Sincan Bld.	0	1	0	3	3	20										

Tablo 17'de sunulan veriler çerçevesinde, yerel yönetimlerde kadınların karar verici pozisyonlarına yükselmelerinin önünde bir cam tavandan bahsetmek mümkün görünmektedir. Bununla beraber belediyelerde engel durumu ve yaş ile cinsiyet özelliklerinin kesiştiği boyutları görünür kılacak kırılımlarda verilerin bulunmaması, kesşimsel bir değerlendirme yapılamamasına neden olmaktadır. Bu çerçevede, ayrıca, Yenimahalle Belediyesi verilerine göre yönetim kademesinde müdür yardımcısı statüsünde 1 engelli kadın ve 1 engelli erkek bulunduğu; mimar, peyzaj mimarı ve şehir planlamacıları içinde ise 1 kadın engelli personelin olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Benzer şekilde Etimesgut Belediyesi tarafından soru formuna verilen yanıtlarda belediye başkanı, başkan yardımcıları, müdürler, mimarlar ve şoförler arasında engelli bulunmadığı, birim şefleri arasında ise 1 kadın, 1 erkek olmak üzere toplam 2 engelli personelin bulunduğu belirtilmiştir. Etimesgut Belediyesi, soru formunda yer alan personel grupları arasında cinsiyet beyanı LGBTİ+ olan herhangi bir kişinin bulunmadığını belirtmiştir. Ayrıca, Etimesgut Belediyesinden elde edilen bilgiler çerçevesinde, belediye başkanının 61 yaşında olduğu, mimar ve şehir planlamacısı olarak çalışan 8 kadın personelin 18 ila 29 yaşları arasında olduğu, verisi paylaşılan diğer tüm personelin ise 30 yaş üzeri olduğu bilgisi paylaşılmıştır.

Altındağ Belediyesi belediye başkanı, başkan yardımcıları, müdürler, mimarlar, birim şefleri ve şoförler arasında engelli bir personelin ya da cinsiyet beyanı LGBTİ+ olan bir personelin olmadığı belirtilmiştir. Belediye Başkanının 51 yaşında olduğu, mimar ve şehir planlamacısı olarak çalışan 1 erkek personelin 18 ila 29 yaşları arasında olduğu, verisi paylaşılan diğer tüm personelin ise 30 yaş üzeri olduğu belirtilmiştir. Ek olarak belirtmek gerek ki, Altındağ Belediyesi İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü tarafından belediye bünyesinde çalışan mimar ve şehir planlamacılarının sayısının 11 kadın, 10 erkek olmak üzere toplam 21 olduğu ifade edilirken, Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü belediye bünyesinde 30 yaş üzeri, 3 kadın ve 3 erkek olmak üzere toplam 6 mimar ve şehir planlamacısı çalışmakta olduğunu belirtmiştir.

Çankaya Belediyesi ise, mimar ve mühendisler arasında engelli bulunmadığını belirtmiştir.

Gölbaşı Belediyesi'ndeki 6 başkan yardımcısı 30 yaş üzerinde ve erkektir. 30 yaş üzeri 1 kadın müdür ve 23 erkek müdür bulunduğu belirtilmiştir. 30 yaş üzeri 5 kadın birim şefi ve 7 erkek birim şefi vardır. Mimar, peyzaj mimarı ve şehir plancısı olarak çalışan 1 kadının 18-29 yaş aralığında, 4 kadının 30-64 yaş aralığında olduğu ifade edilmiştir. Mimar, peyzaj mimarı ve şehir plancısı olarak çalışan 1 erkek 18-29 yaş aralığında 5 erkek 30-64 yaş aralığındadır. Şoför olarak çalışan 3 erkeğin bulunduğu ve 30 yaş üzerinde oldukları belirtilmiştir. Gölbaşı Belediyesi'nde kendini LGBTİ+ olarak tanımlayan personele ilişkin veri belirtilmemiştir.

Elde edilen verilerden yola çıkarak, LGBTİ+ olma halinin tüm pozisyonlar açısından görünür olmadığı açıktır. Bu konuda merkezi hükümet söylemleriyle toplumsal yaşamda da derinleşen ayrımcılık ve eşitsizlik koşulları, belediyeler düzeyinde bu verinin tutulması ya da paylaşılması noktasında da sorunlu olabilmektedir. Örneğin Çankaya Belediyesi, Bilgi Edinme Başvurusu kapsamında talep edilen bilgilere "Müdürlüğümüzden doldurulması talep edilen Bilgi Formunda Belediye Başkanımız, Başkan Yardımcılarımız, Müdür, Diğer yönetici kadrosu

ve çalışan personele ait Özel Nitelikli (Hassas) Kişisel Veri kategorisine giren veriler talep edildiğinden 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında paylaşılması uygun görülmediğinden söz konusu Form doldurulmamıştır” şeklinde cevap verilmiştir.

3.2.4 Ankara Belediyelerinin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından katılımı sağlama konusundaki uygulamaları

Ankara’daki belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından katılımı sağlama konusundaki uygulamalarını analiz edebilmek açısından, Belediye Kent Konseyi Genel Kurulu ve Belediye Meclislerinde yer alanların çeşitliliğine, belirli nüfus gruplarının temsiliyeti ve sorunlarının kapsanması açısından meclislerin hangi grupları içerdiğine bakılmıştır. Bunlara ek olarak, Belediyelerin katılımıyla ilişkili durumlarını ortaya koymak açısından Belediye Meclisi toplantılarının halka açık olarak düzenlenip düzenlenmediği, belediye hizmetlerine ilişkin sorun yaşayanların başvurabilecekleri bir şikâyet mekanizmasının bulunup bulunmadığı, belediyelerin son bir yıl içinde hizmet memnuniyeti ölçen araştırma yapıp yapmadıkları, belediyelerin stratejik eylem planı hazırlama sürecine sivil toplum katılımı, belediyelerin bütçe hazırlama süreçlerine kentlilerin katılımı ve belediyelerin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapıp yapmadığı sorgulanmıştır.

Ankara’daki Belediyelerin Kent Konseyi Genel Kurulu ve Belediye Meclislerinde yer alanlara ilişkin veriler, sadece atanmış cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerin bulunduğunu, engelli üyelerin verilerine kimi belediyeler açısından kısmen ulaşılabildiğini göstermektedir (Tablo 18). Ayrıca, Kent Konseyi Genel Kurulu ve Belediye Meclislerinde gençlerin ve LGBTİ+’ların varlığını gösteren herhangi bir veriye rastlanmadığı görülmektedir.

Tablo 18: Ankara’daki Belediyelerin Kent Konseyi Genel Kurulu ve Belediye Meclislerinde yer alanların cinsiyeti

Belediyeler	Kent Konseyi Genel Kurulu			Belediye Meclisleri		
	Cinsiyet			Cinsiyet		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
ABB	11	25	36	12	137	149
Çankaya Bld. ²⁰	10	12	22	12	35	47
Yenimahalle Bld.	VY	VY	VY	8	37	45
Etimesgut Bld.	23	60	83	10	35	45
Altındağ Bld.	VY	VY	VY	7	30	37
Gölbaşı Bld.	CY	CY	CY	CY	CY	CY

Soru formuna verilen yanıtlar çerçevesinde, ABB Kent Konseyi Genel Kurulu ve Belediye Meclislerinde yer alanların çeşitliliğine ilişkin yalnızca atanmış cinsiyet verisi paylaşılmıştır. Yenimahalle Belediyesi, Altındağ Belediyesi ve Çankaya Belediyesi’nden gelen yanıtlar içerisinde Kent Konseyi Genel Kurulu’na ilişkin verilerin olmadığı görülmektedir. Çankaya Belediyesi, bu sorulara cevap vermemiş, Altındağ Belediyesi ve Yenimahalle Belediyesi ise elinde veri bulunmadığını belirtmiştir. Altındağ Belediyesi’nden alınan bilgilere göre, 18-29 yaşları arasında 2 erkek, 30 yaş üzeri 7 kadın, 28 erkek olmak üzere toplam 37 Belediye Meclis üyesi bulunmaktadır. Ancak engellilik, cinsiyet beyanı ve cinsel yönelim kısımlarında veri paylaşılmamıştır. Etimesgut Belediyesi’nden alınan veriler, yaş ve engellilik kısımlarında kısmi bilgilere yer vermektedir. Bu bilgiler doğrultusunda Etimesgut Belediyesinde toplam 83 Kent Konseyi Genel Kurul üyesi olan 23 kadının hepsinin 30 yaş üzeri olduğu, 60 erkek üyenin 9’unun 18-29 yaşları arası, 51’inin ise 30 yaş üzeri olduğunu belirtmiştir. Ayrıca kaymakamlık ve üniversitelerden Kent Konseyine üyelik yapan kişilerin değişebildiği, bununla birlikte halihazırda Kent Konseyi

²⁰ Kent konseyi genel kurulunda, atanmış cinsiyeti kadın olan 10 kişi, erkek olan 12 kişi görülmekle birlikte, yürütme kurulunda bulunan kişilerin örgütsel temsiliyetleri göz önünde bulundurulduğunda LGBTİ+ hakları alanında çalışan örgütlerden kişilerin yer aldığı görülmekle birlikte, kişilerin kendilerini tanımladıkları cinsiyet kimlikleri bilinmemektedir. Bakınız: <https://www.cankayakentkonseyi.org.tr/menu/104/yurutme-kurulu.html>

Genel Kurul üyeleri arasında engelli kişilerin de bulunduğu belirtilmiştir. Ek olarak, Etimesgut Belediyesi Kent Konseyi'nde kadınlar, gençler, engelliler, yaşlıların bulunduğu ifade edilmiştir. Hepsi 30 yaş üzeri olan 10 kadın, 35 erkek toplam 45 Belediye Meclis üyesi bulunduğu, 1 kadın Belediye Meclis üyesinin engelli olduğuna dikkat çekilmiştir. Etimesgut Belediyesinde Kent Konseyi Genel Kurulu üyeleri ya da Belediye Meclis Üyeleri arasında cinsiyet beyanı LGBTİ+ olan kişi bulunmadığı ifade edilmiştir. Etimesgut Belediyesi, son olarak, yönetim kademesinde kadınların, gençlerin, LGBTİ+'ların, engellilerin, yaşlıların eşit temsili için özel önlemler ve stratejiler uygulanıp uygulanmadığı sorusuna, "belediyemizde cinsiyet ayrımı olmaksızın, liyakat esasıyla görevlendirmeler yapılmaktadır." yanıtını vermiştir. Gölbaşı Belediyesi ise, bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Bunlara ek olarak, belediye meclisleri belirli nüfus gruplarının temsiliyeti, sorunlarının kapsanması ve toplumsal cinsiyet eşitliği açısından oldukça önemli oluşumlardır. Bu açıdan Ankara'daki belediyelerin katılımcılığın sağlanması için kurdukları mekanizmalara bakıldığında (meclis oluşumları, kadın erkek fırsat eşitliği komisyonları vb.), aşağıdaki çıkarımlarda bulunmak mümkün görünmektedir:

- ABB'nin engelli, yaşlı, çocuk ve gençlik meclisleri bulunmaktayken, kadın ve LGBTİ+ meclisi yoktur. LGBTİ+'lerin hakları alanında ABB bünyesinde bir faaliyet yürütülmemektedir. Katılımcılığın sağlanması konusunda etkili olan bir mekanizma olarak ABB Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun bulunduğu belirtilmiştir. Bununla beraber, Ankara'daki belediyeler içerisinde çocuk meclisi olan tek belediye ABB'dir. Kadın meclisinin de YEPP kapsamında kurulması hedeflenmiştir.

- Çankaya Belediyesi LGBTİ+ meclisi, soru formlarına cevapların verilmesinden sonraki süreçte kurulmuştur. Böylelikle Ankara'daki tek LGBTİ+ meclisi Çankaya Belediyesi bünyesinde oluşturulmuştur. Çankaya Belediyesi içerisinde 7 farklı semtte Semt Meclisleri bulunmaktadır. Mahalle meclisleri içerisinde Mahalle Çalışma Grubu, Kadın Çalışma Grubu, Engelli Çalışma Grubu, Gençlik Çalışma Grubu, Kültür-Sanat Çalışma Grubu, LGBTİ+ çalışma grubu gibi semtte bulunan diğer çalışma gruplarının temsilcileri ile muhtarlar bulunmaktadır. Çankaya Kent Konseyi'nde ayrıca, gençlik ve engelli meclisleri bulunmaktadır. Çankaya Belediyesi'nin bu çerçevede çalışma yürüten birimi ise Eşitlik ve Farkındalık Bürosudur.

- Yaşlı meclisinin varlığı yalnızca ABB ve Etimesgut Belediyesi tarafından bildirilmiştir.
- Altındağ Belediyesi'nin gençlik, yaşlı, kadın, engelli, çocuk ve LGBTİ+ hakları ile ilişkili çalışmalarını yürütmek üzere meclisleri bulunmamaktadır. Bunun yerine merkezler üzerinden gençlere, yaşlılara, kadınlara, çocuklara ve engellilere yönelik hizmetlerini daha çok dezavantajlılık koşulları üzerinden geliştirdikleri belirtilmiştir.
- Yenimahalle Belediyesi, gençlik, kadın ve engelli meclislerine sahipken, çocuk ve yaşlı meclisleri yoktur.

Son olarak, Tablo 19, Ankara belediyelerinin katılımcılıkla ilişkili olarak toplumsal cinsiyet eşitliği göstergeleri üzerinden durumlarını ortaya koymak üzere oluşturulmuştur.

Tablo 19: Ankara belediyelerinin katılımcılıkla ilişkili çalışmaları

	Halka açık olarak düzenleyen belediye meclisi toplantıları	Şikâyet/talep mekanizması	Hizmet memnuniyet araştırması	Stratejik eylem planı hazırlama sürecine sivil toplum katılımı	Bütçe hazırlama sürecine kentli katılımı	Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışması
ABB	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Çankaya Bld.	Var ²¹	Var	Var	Var	CY	Var ²²
Yenimahalle Bld.	Var	Var	Var	Var	Yok	Yok
Etimesgut Bld.	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok
Altındağ Bld.	Var	Var	Yok	Yok	Kismen	Yok
Gölbaşı Bld.	CY	CY	CY	CY	CY	CY

²¹ Her ayın ilk haftası gerçekleşmektedir.

²² Çankaya Belediyesi KADER ile bu konuda protokol imzalamıştır. Ara verilen eğitim çalışmalarına devam edileceği belirtilmiştir.

Belediye Meclis toplantılarının halka açık olarak düzenlenmesi, belediyelerin katılımcılığı sağlama noktasında işlettiği önemli bir uygulamadır. Bu çerçevede ABB ve Etimesgut Belediyesi, Belediye Meclis toplantılarının tamamının halka açık olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, bu belediyelerce, son üç ayda gerçekleştirilmiş halka açık toplantılara katılanların yaş, cinsiyet, vatandaşlık statüsü, engel durumuna dair verilerin bulunmadığı ifade edilirken, cinsiyet beyanı LGBTİ+ olan katılımcıların varlığına ilişkin soru yanıtsız bırakılmıştır. Çankaya Belediyesi bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Altındağ Belediyesi Yazı İşleri Müdürlüğü'nden alınan bilgiye göre, Belediye Meclisinin son bir yıl içindeki toplantılarının halka açık olarak yapıldığı görülmüştür. Altındağ Belediyesi Mali Hizmetler Müdürlüğü ise dezavantajlı kılınmış grupların belediye tarafından alınan kararlara gençlik merkezleri, kültür merkezleri, halk günleri ve muhtarlar aracılığıyla katılımlarının sağlandığını eklemiştir.

Belediye hizmetleri konusunda sorun yaşayanların başvurabilecekleri bir şikâyet mekanizmasının bulunması ve belediyelerce hizmet memnuniyeti araştırmalarının yapılması, katılımcılığı geliştirmenin önemli boyutlarıdır. Bu çerçevede soru formuna cevap veren tüm belediyeler, belediye hizmetleri konusunda sorun yaşayanların başvurabilecekleri bir şikâyet mekanizmasına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Ancak belediyelere gelen şikâyet türleri, şikâyetçi/talepçi sayıları ile şikâyetçi/talepçilerin toplumsal cinsiyet, yaş, engel durumu, vatandaşlık statüsü kırılımında ayrıştırılmış veriler bulunmamaktadır. Belediyelerden elde edilen bilgiler, yararlanıcıların çeşitliliğini görmeyi sağlayacak kırılımlara ilişkin bilgi edinmemizi sağlayacak verilerin tutulmadığını göstermektedir. Hizmet memnuniyeti araştırması yaptığını belirten belediyeler ise, yalnızca ABB, Etimesgut ve Yenimahalle Belediye'leri olmuştur. Çankaya belediyesi, hizmet memnuniyeti araştırması yapıp yapmadıklarına ilişkin soruyu cevapsız bırakmıştır. Var olan veriler üzerinden belediyelere gelen şikâyet ve talepler ile memnuniyet araştırmalarına ilişkin bilgiler şu şekildedir:

- ABB'ye en çok bildirilen şikâyet ve talep konuları, kentsel hizmetler, ulaşım, gıda talebi, yol asfalt ve bakım onarım ile ilgilidir. Ancak şikâyetçi ve talepte bulunanların sayısı ve dolayısıyla toplumsal cinsiyet kırılımında verisi ile engellilik durumu, vatandaşlık statüsü bakımında dağılımlarını gösteren veriler bulunmamaktadır. ABB memnuniyet araştırması yapıp yapmadığı konusundaki soruya cevap vermemiştir.

- Çankaya Belediyesi'nin ilk beş şikâyet ve talep konusu, sırasıyla, sahipsiz sokak köpekleri şikâyetleri, işyerleri ile ilgili şikâyetler ve denetim talepleri (ruhsat, sağlık, kamusal alan işgali vb.), imara aykırı yapı ve tadilatlarla ilgili şikâyetler, yol, asfalt, kaldırım yapımı, bakım ve onarımı talepleri ile park ve yeşil alan düzenlenmesi, bakımı ve onarımı talepleri şeklindedir. Bu kapsamda şikâyet ve talepçi sayısının net olarak çıkarılmasının mümkün olmadığı belediye tarafından ifade edilmiştir. Bunun sebebi olarak, farklı yollar ve sistemler üzerinden taleplerin alınması gösterilmiştir. Bu çerçevede Çankaya Çözüm Merkezi, e-posta adresleri, sosyal medya hesapları, CİMER ve bilgi edinme başvuruları vb. birçok farklı sistem üzerinden talep ve şikâyetlerin alınması, şikâyetçi ve talepçi sayısını net olarak çıkarmalarının önündeki engellerden birisi olarak tanımlanmıştır. Bu engelin aşılması amacıyla, şikâyet ve taleplerin tek bir sistem üzerinden alınmasını sağlayacak bir İletişim Koordinasyon Merkezi yapısının oluşturulması çalışmalarını yoğun bir şekilde sürdürdüklerini belirtmişlerdir. Çankaya Belediyesi memnuniyet araştırması yapıp yapmadığı konusundaki soruya cevap vermemiştir.

- Yenimahalle Belediyesine en çok bildirilen ilk 5 şikâyet ve talep konusu sırasıyla yardım/gıda, nakit, mama (3800 talep/şikâyet), köpek/sahipli, sahipsiz sokak hayvanları (2200 talep/şikâyet), yol çalışmaları/asfalt ve yol talebi (280 talep/şikâyet), park/temizlik, bakım, onarım (130 talep/şikâyet) olarak ifade edilmiştir. Bunlara ek olarak, esnaf tarafından yapılan talep/şikâyet sayısı 180 olarak bildirilmiştir. Şikâyet ve talepte bulunanların toplumsal cinsiyet kırılımında verisinin ise bulunmadığı belirtilmiştir. Yenimahalle Belediyesi memnuniyet araştırması yaptığını belirtmiş olmakla birlikte bu konuda ayrıntılı bir bilgi sunmamıştır.

- Etimesgut Belediyesinde en çok şikâyet ve talep konusunu, sırasıyla; meslek edindirme kursu talebi, imar ve iskân şikâyetleri, vergi miktarının yüksek olduğuna dair şikâyetler, temizlik konteynerlerinin eksikliğine ilişkin şikâyetler ve park yapılması talepleri oluşturmaktadır. Belediye hizmetleriyle ilgili talep ve şikâyetlerini bildiren yurttaşların yaş, cinsiyet, cinsiyet beyanı, vatandaşlık statüsü, engel durumuna dair verilerin bulunmadığı belirtilmiştir. Etimesgut Belediyesi son bir yıl içinde 6 ayda bir olmak üzere toplam 2 kez, yüz yüze görüşmelerle hizmet memnuniyeti ölçen araştırma yaptığını belirtmiştir.

- Altındağ Belediyesi'ne gelen şikâyet ve talepler sırasıyla; yardım çeki talepleri (4340 kişi), sahipsiz hayvanların toplanması (2627 kişi), asfalt yapım-onarım talepleri (1500 kişi), çöplerin toplanması (509 kişi) ve kaldırım onarım talepleri (471 kişi)'dir. Toplam 18750 şikâyetçi ve talepçinin cinsiyete göre dağılımlarına ilişkin bilgileri bulunmamaktadır. Buna ek olarak, talepçi ve şikâyetçiler arasında LGBTİ+, engelli ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayanların bulunmadığı bilgisi, ayrıca paylaşılmıştır. Altındağ Belediyesi memnuniyet araştırması yapmadıklarını iletmiştir.

Belediyelerin stratejik planlarının hazırlanma süreçlerinde sivil toplum örgütlerinin dahil edilmesi, stratejik plan hazırlama ekibinin toplumsal çeşitliliği içermesi, bütçelemenin toplumdaki çeşitli grupların katılımını sağlayarak yapılması ve bütçelemeye toplumsal cinsiyet eşitliğinin öncelenmesi, katılımcılık açısından belediyelerin kapasitelerini ortaya koyan boyutlardandır. Bu kapsamda Ankara'daki belediyelerin durumuna ilişkin şu çıkarımları yapmak mümkündür:

- ABB'nin 2020-2024 yılı Stratejik Planı hazırlama sürecine toplumsal cinsiyet eşitliği, çocuk hakları, roman hakları, gençlik hakları, kadın hakları, engelli hakları, yaşlı hakları ve sığınmacı-göçmen hakları alanında çalışan toplam 23 STK davet edilmiş ve ilgili STK'ların tümünün planın hazırlanma sürecine katkı sağladığı belirtilmiştir. Bu noktada, LGBTİ+ hakları alanında çalışan sivil toplum örgütlerinin davet edilmediği ve stratejik planın hazırlanma sürecine dahil edilmediği görülmektedir. Ayrıca, stratejik plan hazırlanma sürecinin katılımcı olması amacıyla farklı hak alanlarında çalışan STK temsilcilerinin davet edilmesi dışında, ABB'nin nasıl bir strateji izlediğine dair bilgi sunulmamıştır. ABB stratejik plan hazırlanmasından sorumlu ekip içerisinde yer alanların yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik durumu, vatandaşlık statüsü açısından dağılımını gösteren verileri talep edilmişse de, sadece ekip içerisinde 2 engelli bireyin bulunduğu verisi paylaşılmıştır. Stratejik plan hazırlanmasından sorumlu ekip içerisinde yer alanların yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, vatandaşlık statüsüne ilişkin veri bulunmamaktadır. Bununla beraber ekip içerisinde LGBTİ+ bulunmadığı açıkça belirtilmiştir.
- Çankaya Belediyesi'nin 2020-2024 yılı Stratejik Planı hazırlama sürecine hangi hak alanlarından kaç STK'nın davet edildiği, kaç STK temsilcisinin hazırlama sürecine dahil olduğu, dahil olanların yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik durumu, vatandaşlık statüsü bakımında dağılımlarının ne olduğu bilgisi paylaşılmamıştır. Buna ek olarak, stratejik plan hazırlama ekibi içerisinde yer alanlara, bütçeleme süreçlerinin halk katılımı ile yapılıp yapılmadığına ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapılmaya durumuna ilişkin sorulara "şu durumda elimizde veri bulunmamaktadır" şeklinde cevap verilmiştir.
- Yenimahalle Belediyesi, 2020-2024 yılı Stratejik Planı hazırlama sürecine sadece LGBTİ+ hak alanını temsil eden sivil toplum örgütü temsilcilerine çağrıda bulunmadığını belirtmiştir. Bu kapsamda toplumsal cinsiyet eşitliği, çocuk hakları, roman hakları, gençlik hakları, kadın hakları, engelli hakları, yaşlı hakları ve sığınmacı-göçmen hakları alanında davet edilen toplam 8 STK'dan sadece toplumsal cinsiyet, gençlik, engelli hakları ve sığınmacı-göçmen hakları alanında çalışanlar katılım sağlamıştır. Ancak katılım sağlayan STK temsilcilerinin yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik durumu, vatandaşlık statüsü bakımında dağılımlarına yer verilmemiştir. Benzer şekilde, stratejik plan hazırlama ekibi içerisinde yer alanların çeşitliliğine dair verilerin tutulmadığı belirtilmiştir. Belediye bütçesinin belirlenme süreçlerinde halk katılımının sağlanmadığı ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmalarının olmadığı da belirtilmiştir.
- Etimesgut Belediyesi'nin 2021-2024 Stratejik Eylem Planı hazırlama sürecine hiçbir sivil toplum örgütü dahil edilmemiş, hazırlık sürecinin katılımcı olmasına yönelik herhangi bir strateji kullanılmadığı belirtilmiştir. Ayrıca stratejik eylem planı hazırlamakla sorumlu ekibin yaş, cinsiyet, cinsiyet beyanı, engel durumuna dair verilerin bulunmadığı paylaşılmıştır. Son olarak Etimesgut Belediyesi özelinde belediye bütçesinin hazırlanma sürecine belediye sınırları dahilinde ikamet eden kentlilerin katılmadığı ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapılmadığı belirtilmiştir.
- Altındağ Belediyesi 2021-2024 Stratejik Eylem Planı hazırlama sürecinde hiçbir sivil toplum örgütünün dahil olmadığı belirtilmiş ancak stratejik plan hazırlık sürecinin katılımcı olmasına yönelik olarak "iç paydaş ve dış paydaş anketi" yapıldığı ifade edilmiştir. Bununla beraber Altındağ Belediyesi 2021-2022 stratejik plan hazırlama ekibi içerisinde yer alanlara ilişkin paylaşılan verilere göre, bu ekip içerisinde 10 kadın ve 30 erkeğin bulunduğu, bu ekibin tümünün 30-64 yaş aralığındaki kişilerden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca ekip içerisinde engelli ve LGBTİ+ bulunmadığı ifade edilmiştir. Altındağ Belediyesi, belediye bütçesinin hazırlanması sürecinde, halk günlerinde alınan taleplerin, muhtarlar aracılığıyla bildirilen isteklerin ve belediye hizmet merkezi üyelerinin istek ve taleplerinin dikkate alındığını belirtmiştir. Belediyenin toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçeleme çalışmasının bulunmadığı belirtilmiştir.

3.3. Ankara belediyelerinin çeşitlenen hak alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı kentsel hizmetleri sunabilme durumu

Belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı kentsel hizmetler geliştirebilme ve bu hizmetleri kesişimsel bir perspektifle sunabilme durumunun ele alındığı bu bölümde, belediyelerin hizmet merkezleri ve bu merkezlerde sunulan hizmetler ele alınmıştır. Bu kapsamda belediyelere ilişkin bilgiler altı alt başlıkta sunulmaktadır. Bu alt başlıklar aşağıdaki gibidir:

1. Toplumun geneline yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler,
2. 18 yaş altı nüfus grubuna yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler,
3. Engellilere yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler,
4. 65 yaş üzeri kentlilere yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler,
5. Evsizlere yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler ve
6. Doğrudan kadınlara yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler

3.3.1. Toplumun geneline yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler

Toplumun geneline yönelik olarak belediyeler bünyesinde sunulan hizmet birimlerine/merkezlerine ilişkin soru(lar), uluslararası insan hakları belgelerinden yola çıkılarak geliştirilmiştir. Bu kapsamda belediyelerin halk sağlığı ve cinsel sağlık/üreme sağlığı konusunda hizmet veren merkezlerinin, toplum merkezlerinin, kültür merkezlerinin ve mesleki eğitim merkezlerinin sayısı, kapasitesi, başvuran kişi sayısı ve merkezlerde sunulan hizmetin kapsayıcılığına ilişkin verilere ulaşılmak amaçlanmıştır. Belediyelerden elde edilen veriler üzerinden, toplumun geneline yönelik olarak hizmet sunumu gerçekleştirilen birim/merkezlerle ilişkin bilgiler Tablo 20'de sunulmaktadır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin toplumun geneline yönelik hizmet sunan merkezleri arasında halk sağlığı ve cinsel sağlık ya da üreme sağlığına yönelik hizmet sunan bir merkez bulunmamaktadır. Toplumun geneline yönelik olarak hizmetler, 11 toplum merkezi (aile yaşam merkezi olarak geçmektedir) ve 132 mesleki eğitim merkezi aracılığıyla sunulmaktadır. Bu merkezlerin ne kadarının Türk Standartları Enstitüsü (TSE) erişilebilirlik standartlarına uygun olduğuna ya da kapasite ve başvuran sayısına ilişkin veri paylaşılmamıştır. Ayrıca ABB bünyesinde hizmet sunan bu merkezlerden yararlananların yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik durumu, vatandaşlık statüsü açısından dağılımını gösteren veriler de bulunmamaktadır. ABB bünyesindeki 11 toplum merkezi ve 2 mesleki eğitim merkezinin çocuk, genç, yaşlı, engelli, kadın ve mülteci/sığınmacı gruplara hizmet sunarken, LGBTİ+ ve Roman gruplara yönelik hizmet sunumunda bulunmadıkları belirtilmiştir. Bu merkezlere başvuranlara ve merkez kapasitelerine dair bilgilere erişilememiş olması, ABB'nin toplumun geneline yönelik olarak sunduğu hizmetler açısından yeterliliğine dair bir yorum yapılmasına izin vermemektedir. ABB'nin toplumun geneline yönelik hizmet sunduğunu belirttiği bu merkezlerde hakları dikkate alınan nüfus grupları, çocuk, genç, engelli, yaşlı, kadın, uluslararası geçici koruma statüsünde yer alanlar olarak işaretlenmiştir. Bununla beraber, LGBTİ+ ve roman hakları söz konusu merkezlerde dikkate alınan hak alanları arasında işaretlenmemiştir.

Tablo 20: Toplumun geneline yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler

		Halk Sağlığı Merkezi	Cinsel sağlık/üreme sağlığı merkezi	Toplum merkezi	Kültür merkezi	Mesleki eğitim merkezi
ABB	Merkez sayısı	0	0	11	0	132
	Yararlanan sayısı	-	-	91550	-	2505
	Başvuru/Kapasite oranı	-	-	CY	-	CY
Çankaya Bld.	Merkez sayısı	1	1 ²³	27 ²⁴	5	1
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	CY	450
	Başvuru/Kapasite oranı	CY	CY	CY	CY	CY
Yenimahalle Bld.	Merkez sayısı	1	0	0	6	20
	Yararlanan sayısı	CY	-	-	17	17
	Başvuru/Kapasite oranı	8001/CY	-	-	14000/1000	14000/1000
Etimesgut Bld.	Merkez sayısı	CY	CY	CY	CY	14
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	CY	8000
	Başvuru/Kapasite oranı	CY	CY	CY	CY	CY
Altındağ Bld.	Merkez sayısı	CY	CY	CY	4	0
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	CY	-
	Başvuru/Kapasite oranı	CY	CY	CY	CY	-
Gölbaşı Bld.	Merkez sayısı	CY	CY	CY	20	CY
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	643	CY
	Başvuru/Kapasite oranı	CY	CY	CY	5214/cy	CY

Çankaya Belediyesi, toplumun geneline yönelik hizmet sunan merkezlerine ve sunduğu hizmetlere ilişkin soru formundaki sorulara cevap vermemiştir (CY). Çankaya Belediyesinin web sitesinden ve yerel eşitlik eylem planlarında sunulan bilgilerden, Çankaya Belediyesi bünyesinde 1 Halk Sağlığı Merkezi bulunduğu ve bu merkezden her ay 1500 kişinin yararlandığı görülmektedir. Çankaya Belediyesi 2019-2023 Yerel Eşitlik Eylem Planı kapsamında, Halk Sağlığı Merkezi bünyesinde sunulan önleyici sağlık hizmetlerinin gelişmesi bir özel amaç (1.2) olarak tanımlanmış ve bu kapsamda “gönüllü test ve danışmanlık hizmetlerini geliştirmek (hpv ve cinsel yolla bulaşan diğer hastalıklarla ilgili test vb.), konuya ilişkin farkındalık yaratmak” hedeflenmiştir. Bununla beraber, Çankaya Belediyesi’ne ait 27 farklı mahallede hizmet veren Çankaya evlerini, toplum merkezi kategorisinde değerlendirmek mümkündür. 5 sanat ve kültür merkezi, 4 spor merkezi/salonu da bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu merkezlerin kapasite ve kapsayıcılık açısından değerlendirilmesi için ise başvuru sahiplerine ilişkin ayrıştırılmış verilerin toplanması önemlidir.

Yenimahalle Belediyesi’nin toplumun geneline yönelik olarak 1 Halk Sağlığı Merkezi, 6 Kültür Merkezi ve 20 Mesleki Eğitim Merkezi (Yenimek Kurs Merkezleri) aracılığıyla hizmet vermektedir. Yenimahalle Belediyesi’nin kültür merkezlerinden yararlananların toplumsal cinsiyet kırılımlarına, yaşa, vatandaşlık statüsüne göre dağılım verisi yokken, 17 engellinin kültür merkezlerinden yararlandığı ifade edilmiştir. Mesleki eğitim merkezlerinden yararlanan engelli sayısı 17 olarak belirtilmiş ancak mesleki eğitim merkezlerinden yararlananların toplumsal cinsiyet kırılımlarına, yaşa, vatandaşlık statüsüne göre dağılım verisi sunulmamıştır. Diğer yandan 2021-2022 Eğitim Öğretim Dönemi’nde hem kültür merkezlerine hem de mesleki eğitim merkezlerine toplam başvuru sayısı ayrı ayrı 14 bin; Belediye bünyesinde hizmet veren kültür merkezlerinin ve mesleki eğitim merkezlerinin toplam kapasitesi ayrı ayrı 1000 olarak ifade edilmiştir. Bu durum Yenimahalle Belediyesinin toplumun geneline yönelik hizmet sunan bu merkezlerini hizmet kapasitesi açısından geliştirilmeye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Yenimahalle Belediyesi’nin halk sağlığı merkezine 2021 yılı itibariyle toplam başvuru sayısı 8001 kişi iken, merkezden yararlananların yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik durumu, vatandaşlık statüsü açısından dağılımını gösteren verilerinin bulunmadığı belirtilmiştir. Sağlık Merkezi, 4 pratisyen hekim, 2 diş hekimi, radyoloji birimi ve basit hizmet laboratuvarı ile faaliyet göstermektedir. Belediye bünyesindeki bu merkezin TSE Standartlarına göre erişilebilirlik kriterlerine uygun yapıda olduğu belirtilmiştir. Belediye bünyesindeki kültür

²³ “Çankaya Belediyesi’nin 1 adet Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi bulunmaktadır. Bu kapsamda ücretsiz ve anonim HIV testi aynı zamanda danışmanlık hizmeti verilmektedir”

²⁴ Ekim ayından itibaren Çankaya Evleri sayılarında artış olacağı belirtilmiştir.

merkezleri, mesleki eğitim merkezleri ve halk sağlığı merkezinde hakları dikkate alınan gruplar, kadınlar, engelliler ve gençler olarak sunulmuştur.

Etimesgut Belediyesi bünyesinde 8000 kişi kapasiteli 14 Mesleki Eğitim Merkezi, 6250 kişi kapasiteli 1 Aşevi ve 750 kişi kapasiteli 4 okuma salonu/kütüphane hizmet vermektedir. Söz konusu merkezlerden hangisi olduğu belirtilmemekle birlikte yararlanan yurttaşlara ilişkin cinsiyet, yaş ve engel durumuna dair kimi demografik bilgiler paylaşılmıştır. Buna göre, 18 yaş altı 96 kadın, 137 erkek, 18-29 yaş arası 20 kadın, 36 erkek, 30-64 yaş aralığı 3 kadın, 7 erkek, 65 yaş üzeri 2 kadın, 2 erkek olmak üzere toplam 121 engelli kadın, 182 engelli erkek söz konusu merkezlerden yararlanmıştır. Merkezlerden yararlananlara ilişkin ayrıştırılmış verilerin bulunmaması ve hizmet sunumunda kapsanan hak alanlarına ilişkin verilerin sunulmaması nedeniyle, bu merkezlerde sunulan hizmetin kapsayıcılığı ve yeterliliği açısından yorum yapılamamaktadır.

Altındağ Belediyesi Destek Hizmetleri Müdürlüğü tarafından paylaşılan verilere göre, Belediyenin 4 kültür merkezine sahip olduğunu bildirmekle birlikte bu merkezlerden yararlanan kişi sayısına ya da kapasite bilgisine değinilmemiştir. Ek olarak bu merkezlerde kadın, çocuk, genç, engelli ve yaşlı haklarının dikkate alındığı ancak LGBTİ+ haklarının dikkate alınmadığı dikkat çekmektedir. Belediyenin Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından paylaşılan verilerde ise 24'ü "Kadın Eğitim ve Kültür Merkezi", 17'si "Gençlik Merkezi" olmak üzere toplam 40 adet kültür merkezi bulunduğu ifade edilmiştir. Bu iki tür merkezden yararlananların cinsiyet, yaş ve cinsiyet beyanı verileri bulunmazken, 155 engellinin, 50 göçmen/mültecinin sözü edilen merkezlerden yararlandığı bilinmektedir. Kadın eğitim ve Kültür Merkez'lerine 62.360 başvurunun, Gençlik Merkezilerine ise 41.130 başvurunun yapıldığı belirtilirken, bu merkezlerin kapasite bilgisi paylaşılmamıştır.

Gölbaşı Belediyesi tarafından paylaşılan verilere göre, belediye bünyesinde 20 kültür merkezi bulunmaktadır. Bu kültür merkezlerine başvuranların sayısı 5214, yararlananların sayısı ise 643 olarak belirtilmiştir. Bununla beraber, kültür merkezlerinden yararlanan kişilerin çeşitliliğine ilişkin toplumsal cinsiyete göre ayrıştırılmış bir veri paylaşılmamıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Ankara'daki belediyelerin toplumun geneline yönelik olarak hizmet geliştirmek ve sunmak üzere aktif olan merkezlerinin sayılarının Ankara nüfusuna kıyasla çok yetersiz olduğu söylenebilir. Bununla beraber kapsayıcılık, yeterlilik ve nitelik açısından daha derinlikli analizlerin yapılabilmesini sağlayacak verilerin eksikliği, hizmetlerin geliştirilebilmesi konusundaki kapasitenin yetersizliği olarak değerlendirilmelidir.

3.3.2. 18 yaş altı nüfus grubuna yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler

18 yaş altı nüfus grubuna yönelik olarak belediyeler bünyesinde sunulan hizmet birimlerine/merkezlerine ilişkin soru(lar), uluslararası insan hakları belgelerinden yola çıkılarak, belediyelerin gündüzlü ve 7/24 kreşleri, kreş dışında gündüzlü çocuk bakım, oyun evleri, gençlik merkezleri, kısa süreli yatılı mola merkezleri ve refakatsiz kalan çocuk/gençlere yönelik ilk kabul barınağı gibi hizmet merkezlerinin varlığını sorgulamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu kapsamda hizmet sunan merkezlerin sayısı, kapasitesi, başvuran kişi sayısı ve merkezlerde sunulan hizmetin kapsayıcılığına ilişkin değerlendirme yapmak amaçlanmıştır. Belediyelerden elde edilen veriler üzerinden, 18 yaş altı çocuklara ve gençlere yönelik olarak hizmet sunumu gerçekleştirilen birim/merkezlere ilişkin bilgiler Tablo 21'de sunulmuştur.

Tablo 21: 18 yaş altı çocuklara ve gençlere yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler

		Kreş (gündüz)	7/24 açık kreş	Gündüzlü çocuk bakım, oyun evi/merkezi (kreş dışı)	Gençlik merkezi	Çocuk/genç bakımının ailelerce sunulmadığı durumlarda kısa süreli yatılı mola merkezi	Refakatsiz kalan çocuklar ve gençler için ilk kabul barınağı
ABB	Merkez sayısı	17	Yok	27	7	Yok	Yok
	Yararlanan sayısı	400	-	14860	14860	-	-
	Başvuru/Kapasite	400/400	-	CY	CY	-	-
Çankaya Bld.	Merkez sayısı	12	Yok	3	Yok	Yok	Yok
	Yararlanan sayısı	CY	-	1099	-	-	-
	Başvuru/Kapasite	CY	-	1000/1200	-	-	-
Yenimahalle Bld.	Merkez sayısı	12	Yok	12	2	Yok	Yok
	Yararlanan sayısı	1745	-	VY	-	-	-
	Başvuru/Kapasite	2530/1800	-	VY	-	-	-
Etimesgut Bld.	Merkez sayısı	5	CY	CY	CY	CY	CY
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	CY	CY	CY
	Başvuru/Kapasite	-/500	CY	CY	CY	CY	CY
Altındağ Bld.	Merkez sayısı	3	Yok	22	17	CY	Yok
	Yararlanan sayısı	224	-	VY	CY	CY	-
	Başvuru/Kapasite	317/20	-	280/-	41.130/-	CY	-
Gölbaşı Bld.	Merkez sayısı	CY	CY	CY	CY	CY	CY
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	CY	CY	CY
	Başvuru/Kapasite	CY	CY	CY	CY	CY	CY

ABB bünyesindeki kreşlerden yararlanan çocuk ve gençlerin yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik durumuna ilişkin ayrıştırılmış verileri bulunmamaktadır. Sadece kreşlerden yararlanan yabancı uyruklu/göçmen/mülteci çocuk sayısı 60 olarak bildirilmiştir. ABB bünyesinde 17 kreş, 27 gündüzlü çocuk bakım, oyun evi merkezi ve 7 gençlik merkezi bulunmaktadır. Bununla birlikte kreşler, çocuk bakım, oyun evi merkezleri ve gençlik merkezlerinden yararlananların yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik durumu ve vatandaşlık statüsüne ilişkin veriler de bulunmamaktadır. ABB bünyesinde çocuk ve gençlere yönelik olarak hizmet verilen tüm binaların, TSE erişilebilirlik standartlarına uygun olduğu belirtilmiştir. ABB tarafından bu merkezlerde çocuk gelişimi, eğitimi ve bakımı ile ilgili ebeveynlere ya da bakım sağlayıcılara yönelik danışmanlık, seminer, eğitim vb. çalışmalar, mesleki eğitim ve beceri geliştirme kursları gibi hizmetler sunulmakta, bunların yanı sıra eğitim ve sağlık alanlarında düzenli hasta/ilaç takibi ya da kısa süreli hastalık durumunda destekler ile kısa ve uzun süreli maddi destek hizmetleri sunulmaktadır.

Çankaya Belediyesi'nin çocuk ve gençlere yönelik olarak hizmet sunan merkezlerine ilişkin verileri kapsamında, belediyeye bağlı 12 adet kreş bulunduğu belirtilmiştir. Ancak bu kreşler, Kanun maddesi uyarınca kreş yerine gündüz bakım evi olarak geçmektedir. Hizmet içeriğinin kreş standartlarında olduğu belirtilen 12 kreşin, 15'e çıkarılması için çalışmaların başlatıldığı da belirtilmiştir. Kreşlerden yararlanan 3-6 yaş grubundaki 1099 çocuktan 532'i kız ve 567'si oğlandır. Bu çocuklar arasında 1 kaynaştırma öğrencisi bulunmaktadır. Gündüzlü çocuk bakım evleri/merkezleri ve kreşlerden yararlanan yabancı uyruklu/göçmen/mülteci çocuk sayısı 4'tür. Bu merkezlerde çocuk gelişimi, eğitimi ve bakımı ile ilgili ebeveynlere ya da bakım sağlayıcılara yönelik toplantı, seminer, eğitim vb. çalışmalar yapılmaktadır. Kreş dışında 3 tane oyun evi ve ayrıca kadın sığınmaevinde hizmet veren 1 kreş ve 1 etüt merkezi bulunduğu da belirtilmiştir. Çankaya Belediyesi gençlik merkezi olarak olmasa da gençlere yönelik olarak, bir gençlik biriminin ve Çankaya Akademisi'nin bulunduğunu belirtmiştir. Bunlara ek olarak, üniversiteli öğrencilerin ücretsiz yararlandığı 2 yemekhane ve 1 çamaşırhane vardır. "Çankaya'nın Filizleri" projesi ile öğrencilere burs sağlandığı ve Türk Eğitim Derneği ile yapılan protokol kapsamında ağırlıklı olarak kadın öğrencilerin yararlandığı 1 öğrenci yurdunun işletildiği belirtilmiştir.

Yenimahalle Belediyesi'nin 12 adet gündüz kreşinden yararlananların 839 kız çocuğu iken 906'sı oğlan çocuğudur. Gündüz kreşinden yararlanan toplam 1745 çocuğun 97'si engelli, 3'ü yabancı uyruklu/göçmen/mültecidir. Gündüz kreşlerinin TSE Standartlarına göre erişilebilirlik kriterlerine uygun olduğu belirtilmiştir. Belediyeye ait 7/24 açık kreş bulunmamaktadır. Gündüzlü çocuk bakım merkezleri/oyun evleri sayısı 12 iken bu merkezlerden yararlananların toplumsal cinsiyet kırılımlarına, yaşa, vatandaşlık statüsüne göre dağılım verisi yoktur. Yenimahalle Belediyesi tarafından 18 yaş altı çocuklara yönelik olarak Eğitime Destek Merkezleri'nde

ortaokul ve lise öğrencilerine ücretsiz kurslar verilmekte olduğu belirtilmiştir. Tüm bunlara ek olarak 7 Eylül 2022 tarihinde Yenimahalle Belediyesi ile yapılan teyit toplantısında, Ankara'nın ilk engelli çocuklara hizmet veren kreşinin 2019 yılında Yenimahalle Belediyesi'nce açıldığı belirtilmiştir.

Etimesgut Belediyesi, 500 kişi kapasiteli 5 gündüzlü hizmet veren kreşinin bulunduğunu belirtmekle birlikte, bu kreşlere başvuran ve yararlanan çocuk sayısı paylaşılmamıştır. Ek olarak çocuk ve gençlere yönelik sunulan hizmetler arasında; çocuk gelişimi, eğitimi ve bakımı ile ilgili ebeveynlere ya da bakım sağlayıcılara yönelik danışmanlık, psiko-sosyal destek hattı, çocuk gelişimi, eğitimi ve bakımı ile ilgili ebeveynlere ya da bakım sağlayıcılara yönelik toplantı, seminer, eğitim vb. çalışmaları, çocuk bakımı konusunda işgücü piyasası için bakım verenleri hazırlayan mesleki eğitim ve beceri geliştirme kursları, eğitim desteği gibi çalışmaların varlığına işaret edilmiştir.

Altındağ Belediyesi bünyesinde 3 gündüzlü hizmet veren kreşten 110 kız, 114 oğlan olmak üzere toplam 224 çocuğun yararlanmakta olduğu ancak bu çocukların engel durumuna veya vatandaşlık statüsüne ilişkin verilerin bulunmadığı belirtilmiştir. Bu kreşlere toplam 317 başvurunun yapıldığı verisi paylaşılırken, kreşlerin kapasitesine dair soruya ise "20" yanıtı verilmiştir. Söz konusu sayının, her bir kreşte, erken çocukluk eğitimi ve bakımı hizmet verilecek ideal çocuk sayısı bağlamında belirtilmiş olduğu düşünülmektedir. Ek olarak Altındağ Belediyesi, kreş dışında 22 adet gündüzlü çocuk bakım, oyun evi/merkezi bulunduğunu, bu merkezlere 280 çocuğun başvurduğunu, çocuk oyun odaları/merkezlerinden 1'inin TSE standartlarına göre erişilebilir olduğunu belirtmiştir. Yanıtlarda, bu merkezlerden yararlanan çocukların sayısına ve diğer demografik verilere ise yer verilmemiştir. Altındağ Belediyesi bünyesinde hizmet veren toplam 17 gençlik merkezinin kapasite verisi ve yararlanan toplam genç sayısı paylaşılmamıştır. Ancak 41.130 başvurunun yapıldığı bu merkezlerden 19 engelli ve 110 yabancı uyruklu/göçmen/mülteci gencin yararlandığı bilgisi verilmiştir. İlaveten çocuklara ve gençlere yönelik olarak Altındağ Çocuk Kulübü, spor merkezleri (Beşikkaya Judo Salonu, Yıldıztepe Taekwondo Salonu, Mete Gazoz Okçuluk Merkezi) bulunduğu ifade edilmiştir. Tüm bu hizmetlerde engelli, çocuk, genç ve kadın haklarının dikkate alındığı, yaşlı, LGBTİ+, Roman, göçmen/sığınmacı/mülteci haklarının ise öncelenmediği belirtilmiştir.

Genel olarak elde edilen veriler değerlendirildiğinde, Ankara'daki belediyelerce hizmet veren 7/24 bir kreşin bulunmadığı, çocuk ve gençlerin bakımının ailelerce sunulmadığı geçici durumlar için kısa süreli mola merkezleri ile refakatsiz kalan çocuklar ve gençler için ilk kabul barınaklarının bulunmadığı görülmektedir. Uluslararası insan hakları belgelerinde önemli hizmet modelleri olan bu merkezlerin bulunmaması önemli bir eksiklik olarak görülmeli ve bu konuda savunuculuk çalışmaları yapılmalıdır. Buna ek olarak, belediyelerce işletilen kreş, gündüzlü çocuk bakım/oyun evi ya da gençlik merkezi gibi hizmet birimlerinin sayısal olarak oldukça az olduğu da dikkat çekmektedir. Var olan hizmet birimlerinin kapasitesine ya da yararlananların toplumsal cinsiyete göre ayrıştırılmış verisine ilişkin bilgilerin bulunmaması ise, bu hizmetlerin nitelik ve kapsayıcılık açısından durumuna ilişkin bilgi vermemektedir.

3.3.3 Engellilere yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler

Engellilere yönelik olarak belediyeler bünyesinde sunulan hizmet birimlerine/merkezlerine ilişkin soru(lar), uluslararası insan hakları belgelerinden yola çıkılarak, belediyelerin engellilere yönelik kısa ve uzun süreli gündüzlü ve yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezleri, öz bakım/yaşam becerileri gelişimini destekleyen ve hobi, spor, kültür, sanat etkinlik hizmetleri sunan merkezleri sayısı, kapasitesi, başvuran kişi sayısı ve hizmetin kapsayıcılığı açısından ele alınmıştır. Belediyelerden elde edilen veriler üzerinden, engellilere yönelik olarak hizmet sunumu gerçekleştirilen birim/merkezlere ilişkin bilgiler Tablo 22'de sunulmuştur.

Tablo 22: Engellilere yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler

		Engellilere yönelik gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezi	Engellilere yönelik yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezi	Engellilere yönelik öz bakım/ yaşam becerileri gelişimi merkezi	Engellilere yönelik hobi, spor, kültür, sanat etkinlik merkezi	Engelli bakımının bakım verenlerce sunulamayacağı durumlarda kısa süreli yatılı bakım/mola merkezi
ABB	Merkez sayısı	2	Yok	1	Yok	Yok
	Yararlanan sayısı	10918 kadın ve 10541 erkek	-	6129 kadın ve 5029 erkek	-	-
	Başvuru/ Kapasite	CY	-	CY	-	-
Çankaya Bld.	Merkez sayısı	1	Yok	1	1	Yok
	Yararlanan sayısı	VY	-	VY	VY	-
	Başvuru/ Kapasite	VY/250	-	VY/250	VY/250	-
Yenimahalle Bld.	Merkez sayısı	1	Yok	Yok	Yok	Yok
	Yararlanan sayısı	174	Yok	Yok	Yok	Yok
	Başvuru/ Kapasite	174/250	Yok	Yok	Yok	Yok
Etimesgut Bld.	Merkez sayısı	CY	CY	CY	CY	CY
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	CY	CY
	Başvuru/ Kapasite	CY	CY	CY	CY	CY
Altındağ B.	Merkez sayısı	Yok	Yok	Yok	CY	Yok
	Yararlanan sayısı	-	-	-	CY	-
	Başvuru/ Kapasite	-	-	-	CY	-
Gölbaşı Bld.	Merkez sayısı	CY	CY	CY	CY	CY
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	CY	CY
	Başvuru/ Kapasite	CY	CY	CY	CY	CY

ABB bünyesinde engellilere yönelik olarak gündüzlü olarak hizmet sunan 2 ve engellilerin öz bakım ve yaşam becerilerinin gelişimini desteklemeyi amaçlayan 1 merkez bulunmaktadır. Ancak bu merkezlerden yararlananların yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, vatandaşlık statüsüne ilişkin ayrıştırmış verisi sunulmamıştır. ABB bünyesinde engellilere yönelik hizmet sunumunun olduğu bu merkezlerin, TSE erişilebilirlik standartlarına uygun olduğu belirtilmiştir. ABB tarafından bu merkezlerde doğrudan engellilere yönelik olarak ev tabanlı destek hizmetleri (konut için tadilat ve tamirat, finansal, sağlık ihtiyaçlarına/ilaç takibi ve günlük aktivitelere destek/ kişisel asistanlık, maddi destek vb.), evde sağlık, bakım ve rehabilitasyon destek hizmetleri, ihtiyaç duyduklarında iletişime geçilebilecek bir hizmet hattı ya da uygulama hizmeti sunulduğu belirtilmiştir. Bu hizmetlere ek olarak, engelli yakınlarına bakanlara yönelik olarak geliştirilmiş psiko-sosyal destek ve danışmanlık hizmetleri, sorun çözme, doğru iletişim kurma gibi beceri kazanımlarını hedefleyen toplantı, seminer, eğitim vb. çalışmalar, bakımdan kaynaklı ortak sorun ve gereksinimlerin paylaşarak çözümlerin üretilebileceği kedine yardım grupları oluşturma gibi hizmetler sunulmakta olduğu ifade edilmiştir. Bu merkezlerde hakları dikkate alınan grupların çocuklar, gençler ve engelliler olduğu ifade edilmiştir.

Çankaya Belediyesi engellilere yönelik olarak hizmetlerini sunmak üzere 1 gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezini yeni hizmete açmıştır. Bu merkez, kapsamında engellilere yönelik öz bakım/yaşam becerileri gelişimi ve engellilere yönelik hobi, spor, kültür, sanat etkinlikleri de sunulmaktadır. Bu merkez dışında engellilere yönelik doğrudan hizmet sunan başka bir merkez bulunmamaktadır. Merkezin kapasitesi, günlük 250 engelliye hizmet sunacak şekildedir. Ancak merkezin yeni hizmete açılmış olması nedeniyle yeterli veri bulunmadığı belirtilmiştir. Bu çerçevede yararlanıcılara dair toplumsal cinsiyet kırılımında ayrıştırmış veriler bulunmamaktadır. Bunlara ek olarak, engellilere kendi evlerinde ilaç takibi, bakım desteği, rehabilitasyon desteği gibi sağlık destek hizmetlerinin sunulduğu belirtilmiştir. Ayrıca engelli yakınlarına bakanlara yönelik olarak geliştirilmiş psiko-sosyal destek ve danışmanlık hizmetleri, sorun çözme, doğru iletişim kurma gibi beceri kazanımlarını hedefleyen toplantı, seminer, eğitim vb. çalışmaları, bakımdan kaynaklı ortak sorun ve gereksinimlerin paylaşarak çözümlerin üretilebileceği kedine yardım grupları oluşturma gibi hizmetlerin sunulmakta olduğu ifade edilmiştir.

Yenimahalle Belediyesi, 250 kişi kapasiteli engellilere yönelik gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezinden 174 kişinin yararlandığını bildirmiştir. Merkezden yararlanan 174 kişinin cinsiyet, yaş ve vatandaşlık statüsüne dair ayrıştırılmış verileri ise sunulmamıştır. Bu hizmet merkezinden yararlanan yabancı uyruklu/ göçmen/mültecilerin sayısı 1 olarak bildirilmiştir. Ayrıca 7 Eylül 2022 tarihli teyit toplantısında bu merkezin engellilere yönelik hizmet sunduğu bilgisi paylaşılmıştır. Bu merkez dışında Yenimahalle Belediyesi bünyesinde engellilere yönelik hizmet veren diğer merkez türlerinin bulunmadığı belirtilmiştir. Bu merkezde hakları dikkate alınan grupların, çocuklar, gençler ve engelliler olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Yenimahalle Belediyesi bünyesinde engellilere yönelik maddi desteğin yanı sıra engelli yakınlarına yönelik psiko-sosyal destek ve danışmanlık hizmetleri ile sorun çözme, doğru iletişim kurma gibi beceri kazanımlarını hedefleyen toplantı, seminer, eğitim vb. çalışmalar ile bakımdan kaynaklı ortak sorun ve gereksinimlerin paylaşarak çözümlerin üretilebileceği kendine yardım grupları oluşturma gibi hizmetler verildiği belirtilmiştir.

Etimesgut Belediyesi ise engellere yönelik tüm bu hizmet merkezlerinin varlığına ilişkin sorulara yanıt vermemiş ancak engellilerin yemek, temizlik, saç bakımı, banyo vb. günlük aktivitelerine destek olunduğunu belirtmiştir. Etimesgut Belediyesi'nin gerek stratejik planı gerekse faaliyet raporlarında engellilere yönelik olarak doğrudan hizmet veren bir merkezi bulunmadığı görülmektedir.

Engellilere yönelik hizmet merkezlerinin varlığına ilişkin soruya Altındağ Belediyesi genel olarak "yok" yanıtı vermiş yalnızca engellilere yönelik hobi, spor, kültür, sanat etkinlik merkezinin varlığına ilişkin soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Tablo 22 genel olarak değerlendirildiğinde, Ankara'da engellilere yönelik olarak hizmet sunan merkezlerin sayısal olarak az olduğu dikkat çekmektedir. Bununla beraber bu merkezlerden yararlananların ve başvuranların çeşitlenen özelliklerini görebileceğimiz verilerin bulunmaması, gerek kapasite gerekse kapsayıcılık açısından bu merkezlerin Ankara'daki engelli nüfusa etkili hizmet verebilmesi konusunda yorum yapılamamasına yol açmaktadır. Özellikle, Ankara'daki hiçbir belediyede engellilerin yatılı bakım ve rehabilitasyonunu sağlayacak ve engelli bakımının bakım verenlerce sunulamayacağı durumlarda ihtiyacı olan engellilerin kısa süreli de olsa yatılı olarak kalabileceği mola merkezi tarzı merkezlerin bulunmaması önemli bir eksikliktir. Buna ek olarak, Ankara'daki Belediyeler bünyesinde TSE erişilebilirlik standartlarına uygunluğu belirtilen hizmet merkezlerine ilişkin yetersiz verilerin bulunması bu konuda yorum yapmayı engelleyen bir boyut olarak belirtilmelidir. Bu noktada belediye hizmet merkezlerinin TSE erişilebilirlik standartlarına uygun olduğunun belirtilmesi, belediyelerin, engelli tuvaleti olup o tuvaletin temiz, kullanılabilir halde olduğu anlamına da gelmemektedir. Bu nedenle, TSE erişilebilirlik standartlarına uygun merkez binalarında, engelli erişimi meselesini ele almayı sağlayacak niteliksel verilere de ihtiyaç vardır.

3.3.4. 65 yaş üzeri yaşlılara yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler

Yaşlılara yönelik olarak belediyeler bünyesinde sunulan hizmet birimlerine/merkezlerine ilişkin soru(lar), uluslararası insan hakları belgelerinden yola çıkılarak, belediyelerin yaşlılara yönelik kısa ve uzun süreli gündüzlü ve yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezleri, demans ve Alzheimer olanlara yönelik hizmet sunan merkezleri ile yaşlıların psiko-sosyal esenliği için hizmet sunan merkezleri sayısı, kapasitesi, başvuran kişi sayısı ve hizmetin kapsayıcılığı açısından ele alınmıştır. Belediyelerden elde edilen veriler üzerinden, yaşlılara yönelik olarak hizmet sunumu gerçekleştirilen birim/merkezlere ilişkin veriler Tablo23'de sunulmuştur.

Tablo 23: Yaşlılara yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler

		Yaşlılara yönelik gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezi	Yaşlılara yönelik yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezi	Yaşlıların psiko-sosyal esenliği için hizmet sunan yaşlı yaşam/kültür merkezi	Demans/ Alzheimer olanlara yönelik hizmet veren merkezler	Yaşlı bakımı için kısa süreli yatılı bakım/ mola merkezi
ABB	Merkez sayısı	Yok	Yok	1	1	Yok
	Yararlanan sayısı	-	-	-	CY	-
	Başvuru/ Kapasite	-	-	-	CY/günde 10 kişi	-
Çankaya Bld.	Merkez sayısı	3 ²⁵	Yok	28 ²⁶	Yok	Yok
	Yararlanan sayısı	VY	-	VY	-	-
	Başvuru/ Kapasite	VY	-	VY	-	-
Yenimahalle Bld.	Merkez sayısı	6	Yok	Yok	Yok	Yok
	Yararlanan sayısı	VY	Yok	Yok	Yok	Yok
	Başvuru/ Kapasite	VY	Yok	Yok	Yok	Yok
Etimesgut Bld.	Merkez sayısı	CY	CY	CY	CY	CY
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	CY	CY
	Başvuru/ Kapasite	CY	CY	CY	CY	CY
Altındağ Bld.	Merkez sayısı	Yok	Yok	1	Yok	Yok
	Yararlanan sayısı	-	-	15	-	-
	Başvuru/ Kapasite	-	-	18/40	-	-
Gölbaşı Bld.	Merkez sayısı	CY	CY	CY	CY	CY
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	CY	CY
	Başvuru/ Kapasite	CY	CY	CY	CY	CY

Ankara belediyeleri bünyesinde yaşlıların yatılı olarak kalabileceği kısa ve uzun süreli hizmet veren bir hizmet merkezi bulunmamaktadır. Genel olarak Ankara’da yaşlılara yönelik hizmet sunan merkezlere bakıldığında, soru formuna cevap veren Ankara Büyükşehir Belediyesi, Çankaya, Yenimahalle ve Altındağ Belediyeleri bünyesinde yaşlılara hizmet sunan kimi merkezlerin bulunduğu görülmektedir. Etimesgut Belediyesi ise yaşlılara yönelik olarak yukarıdaki tabloda sözü edilen hizmet merkezlerinin varlığına ilişkin soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Edinilen bilgiler kapsamında, ABB bünyesinde yaşlılara yönelik olarak kısa ve uzun süreli olarak sunulan gündüzlü ve yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezleri bulunmadığı görülmektedir. Ancak Ankara’da demans/ alzheimer olanlara yönelik hizmet veren tek merkez ABB bünyesindedir. Bir de ABB’ye bağlı 1 adet yaşlıların psiko-sosyal esenliği için hizmet sunan yaşlı yaşam/kültür merkezi bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, ABB bünyesinde yaşlılara yönelik hizmet sunumunun olduğu bu merkezlerin, TSE erişilebilirlik standartlarına uygun olduğu belirtilmiştir. ABB tarafından bu merkezlerde yaşlılara yönelik olarak ev tabanlı destek hizmetleri (konut için tadilat ve tamirat, finansal, sağlık ihtiyaçlarına/ilaç takibi ve günlük aktivitelere destek/kişisel asistanlık,

²⁵ Bu merkezler, Sokullu- Cebeci ve Ayrancı semtlerinde hizmet vermektedir.

²⁶ Bu sayının Çankaya Evlerine ait olduğu, Çankaya Belediyesi Eşitlik ve Farkındalık Birimi tarafından teyit edilmiştir. Çankaya Evleri, yalnızca yaşlılara değil tüm vatandaşlara yönelik hizmet vermektedir.

maddi destek vb.), evde sağlık, bakım ve rehabilitasyon destek hizmetleri, ihtiyaç duyduklarında iletişime geçebilecekleri bir hizmet hattı ya da aplikasyon hizmeti sunulduğu belirtilmiştir. Bu hizmetlere ek olarak, yaşlı yakınlarına yönelik olarak geliştirilmiş psiko-sosyal destek ve danışmanlık hizmetleri, sorun çözme, doğru iletişim kurma gibi beceri kazanımlarını hedefleyen toplantı, seminer, eğitim vb. çalışmalar, bakımdan kaynaklı ortak sorun ve gereksinimlerin paylaşılarak çözümlerin üretilebileceği kedine yardım grupları oluşturma gibi hizmetler sunulmakta olduğu ifade edilmiştir.

Çankaya Belediyesi'nin 7 Bahar Evi, yaşlılara yönelik gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezi olarak çalışmakta ve 28 Çankaya Evi de yaşlıların esenliğine yönelik hizmetlerin sunulduğu toplum merkezi olarak işlemektedir. Ancak bu merkezlere başvuran ve yararlananlara ilişkin cinsiyet, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve engellilik durumu açısından kesişimsel özelliklerin görülebileceği veriler bulunmamaktadır. Çankaya Belediyesi bünyesinde yaşlılara yönelik hizmet sunumunun olduğu bu merkezlerin, TSE erişilebilirlik standartlarına uygun olduğu belirtilmiştir. Çankaya Belediyesi tarafından bu merkezlerde yaşlılara yönelik olarak ev tabanlı sağlık ihtiyaçlarına/ ilaç takibi ve günlük aktivitelere destek/kişisel asistanlık gibi evde sağlık, bakım ve rehabilitasyon hizmetleri, demans ve alzheimer hakkında farkındalık geliştirici eğitim hizmetleri sunulduğu belirtilmiştir. Bu hizmetlere ek olarak, pandemi sürecinde özellikle sokağa çıkma yasaklarının olduğu zamanlarda alışveriş ve banka işlemlerinin halledilmesi konusunda destek hizmetleri sunulduğu ifade edilmiştir.

Yenimahalle Belediyesi tarafından yaşlılara yönelik hizmet veren merkezler ile bu merkezlerde sunulan hizmetler değerlendirildiğinde, belediyenin sadece yaşlılara yönelik gündüz bakım merkezi olarak 6 adet İkinci Bahar Merkezi olduğu, ancak bu merkezlerden yararlananların toplumsal cinsiyet kırılımlarına, yaşa, engellilik durumuna ve vatandaşlık statüsüne göre dağılım verisi olmadığı görülmektedir. Belediye bünyesinde yaşlılara yönelik olarak sadece evde sağlık, bakım ve rehabilitasyon destek hizmetleri sunulmaktadır.

Altındağ Belediyesi ise yaşlılara yönelik olarak yalnızca yaşlıların sosyo-psikolojik esenliğine yönelik hizmet sunan 1 yaşlı dostu merkezinin bulunduğunu, bu merkezden 65 yaş altında 3 kadın, 3 erkek, 65 yaş ve üzeri 7 kadın, 2 erkek toplam 15 yaşlının hizmet aldığı ve söz konusu yararlanıcılar arasında 3 yaşlının engelli olduğu belirtilmiştir. Son olarak TSE standartlarına göre erişilebilir olduğu belirtilen, 40 kişi kapasiteli bu merkeze, toplam 18 başvurunun yapıldığı vurgulanmıştır. Bu merkezde finansal yönetim desteği hizmeti de sunulduğu ve kadın, engelli ve yaşlı haklarının korunmasının öncelendiği ifade edilmiştir. Altındağ Belediyesi bünyesinde yaşlılara yönelik tabloda sözü edilen diğer hizmetlerin sunulmadığı görülmektedir.

Yaşlılara yönelik hizmetler ve hizmetlerin sunulduğu merkezlere ilişkin olarak elde edilen veriler genel olarak değerlendirildiğinde, Ankara'daki demans ve alzheimer olan yaşlılar ve bu yaşlıların bakımını üstlenen kişiler açısından önemli olan mola merkezi ya da yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezi olarak hizmet sunan birimlerin bulunmaması ciddi bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, giderek artan yaşlı nüfusun yaşam kalitesi ve genellikle yaşlıların bakımını üstlenen kişilerin (genellikle de kadınların) psiko-sosyal esenliği açısından oldukça ciddi bir sorun olarak değerlendirilebilir. Var olan hizmet merkezlerine ilişkin olarak ise, bu merkezlerin yaşlı nüfusa oranla oldukça az sayıda olduğunun dikkate alınması, Ankara'da yaşayan yaşlı nüfusun ve bu nüfusun bakımını üstlenenlerin nitelikli hizmet alabilecekleri merkezlerin sayısal olarak artırılması gerekmektedir. Bu noktada ise, hizmet birimlerinin kapasite, kapsayıcılık açısından değerlendirilmesini sağlayacak toplumsal cinsiyet kırılımlarını gösteren verilerin tutulmasına ihtiyaç vardır.

3.3.5. Evsizlere yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler

Evsizlere yönelik olarak belediyeler bünyesinde sunulan hizmet birimlerine/merkezlerine ilişkin soru(lar), uluslararası insan hakları belgelerinden yola çıkılarak, belediyelerin evsizlere yönelik kısa süreli konaklama merkezleri (hasta yakınları için konukevleri vb.), yatılı rehabilitasyon hizmetleriyle donatılmış barınaklar ile evsiz/sokakta yaşayanlara yönelik barınma merkezleri sayısı, kapasitesi, başvuran kişi sayısı ve hizmetin kapsayıcılığı açısından ele alınmıştır. Belediyelerden elde edilen veriler üzerinden, evsizlere yönelik olarak hizmet sunumu gerçekleştirilen birim/merkezlere ilişkin veriler Tablo 24'de sunulmuştur.

Tablo 24: Evsizlere yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler

		Kısa süreli konaklama merkezi (hasta yakınları için konukevleri vb.)	Kısa süreli yatılı rehabilitasyon hizmetleriyle donatılmış barınaklar	Evsiz/sokakta yaşayanlara yönelik barınma merkezleri
ABB	Merkez Sayısı	5	Yok	1
	Yararlanan sayısı	-	-	14568
	Başvuru/Kapasite	-	-	14568/CY
Çankaya Bld.	Merkez Sayısı	Yok	Yok	Yok
	Yararlanan sayısı	-	-	-
	Başvuru/Kapasite	-	-	-
Yenimahalle Bld.	Merkez Sayısı	1	Yok	Yok
	Yararlanan sayısı	VY	Yok	Yok
	Başvuru/Kapasite	VY	Yok	Yok
Etimesgut Bld.	Merkez Sayısı	CY	CY	CY
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY
	Başvuru/Kapasite	CY	CY	CY
Altındağ Bld.	Merkez Sayısı	Yok	Yok	Yok
	Yararlanan sayısı	-	-	-
	Başvuru/Kapasite	-	-	-
Gölbaşı Bld.	Merkez Sayısı	CY	CY	CY
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY
	Başvuru/Kapasite	CY	CY	CY

Ankara'daki belediyeler bünyesinde evsizlik sorunu ile karşı karşıya kalanlara yönelik hizmet sunan merkezler oldukça az sayıdadır. Belediyelere gönderilen soru formuna verilen cevaplar doğrultusunda, sadece ABB'nin evsiz/sokakta yaşayanlara yönelik olarak hizmet sunan 1 barınma merkezi bulunduğu bildirilmiştir. Buna ek olarak yalnızca ABB, dar gelirliye yönelik olarak arazi ve konut tahsisi, kira desteği, konut giderlerine (elektrik, su, ısınma) ilişkin nakit desteği, konutlarda internet erişimini sağlamaya yönelik çalışmalar, uygun ücretli kiralık konut bulma ya da konut sahibi olma, tapu hakkı gibi süreçlerde yaşadıkları sorunlara çözüm bulabilmek amaçlı hukuki ya da psiko-sosyal danışmanlık hizmetleri, yetersiz nitelikteki konutların tuvalet, banyo, mutfak, su, ısınma ve elektrik altyapısını güçlendirme çalışmaları, dar gelirliye yönelik olarak özel olarak tanımlanan sosyal konut kredileri ve yaşam alanlarında güvenlik açığı tespit edilen bölgelerin güvenli alanlara dönüştürülmesine yönelik çalışmalar olmak üzere barınma hakkına yönelik hizmetler sunduğunu belirtmiştir. ABB bünyesinde hizmet veren bu merkezin TSE erişilebilirlik standartlarına uygun olduğu belirtilmekle birlikte, yararlananların toplumsal cinsiyet kırılımlarına, yaşa, engellilik durumuna ve vatandaşlık statüsüne göre dağılım verisinin olmadığı görülmektedir.

Buna ek olarak, soru formuna cevap veren Ankara'daki belediyelerden ABB'nin 5 ve Yenimahalle Belediyesi'nin 1 kısa süreli konaklama merkezi (hasta yakınları için konukevi biçiminde) bulunmaktadır. Bu noktada Altındağ Belediyesi'ne dair bilgilerde doldurulmamış olmasına rağmen, Altındağ Belediyesi'nin 2021 faaliyet raporunda ve web sitesinde 2016 yılından bu yana 25 bin 232 yardıma muhtaç vatandaşa hizmet sunan bir konukevi bulunduğu bilgisi bulunduğu yer almaktadır.

Etimesgut Belediyesi, evsizlik ve barınma sorunlarına yönelik olarak hizmet sunan merkezlerine dair soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Sonuç olarak, evsizlik özellikle pandemi sürecinde ciddi bir sorun olarak, Ankara ili açısından da hizmet geliştirilmesi gereken bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamıyla, yaş, cinsiyet, cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği, engel durumu ve vatandaşlık statüsü açısından çeşitlenen özelliklere sahip olan Ankaralıların evsizlikle karşılaşma risklerini görünür kılacak kapsamlı araştırmalar yapmanın ve bu araştırmaların sonuçlarından yola çıkarak hizmet modelleri geliştirmenin önemli olduğu belirtilmelidir.

3.3.6. Doğrudan kadınlara yönelik hizmet veren belediye merkezleri ve sunulan hizmetler

Doğrudan kadınlara yönelik olarak belediyeler bünyesinde sunulan hizmet birimlerine/merkezlerine ilişkin soru(lar), uluslararası insan hakları belgelerinden yola çıkılarak, belediyelerin şiddetten kaçanların ilk basamak olarak başvurabileceği kısa süreli yatılı barınaklar, sığınmaevi, sığınmaevinden çıkanlar için tahsis edilen sosyal konutlar, kadın kültür / kadın güçlenme/ kadın danışma merkezleri, kadınlar için mesleki eğitim merkezleri sayısı, kapasitesi, başvuran kişi sayısı ve hizmetin kapsayıcılığı açısından ele alınmıştır. Belediyelerden elde edilen veriler üzerinden, kadınlara yönelik olarak hizmet sunumu gerçekleştirilen birim/merkezlere ilişkin veriler Tablo 25'te sunulmuştur.

Tablo 25: Kadınlara yönelik hizmet sunan merkezlere ilişkin bilgiler

		Şiddetle mücadele kapsamında ilk basamak kısa süreli yatılı barınaklar	Sığınmaevi	Sığınmaevinden çıkanlar için tahsis edilen sosyal konutlar	Kadın Kültür / kadın güçlenme/ kadın danışma merkezleri	Kadınlar için mesleki eğitim merkezleri
ABB	Merkez Sayısı	Yok	1	4	9	58
	Yararlanan sayısı	-	Yıllık 90	-	5180 yıllık	11.405
	Başvuru/Kapasite	-	Bilinmiyor/30	-	5180 yıllık	CY
Çankaya Bld.	Merkez Sayısı	Yok	1	Yok	1	1
	Yararlanan sayısı	-	1371	-	CY	18
	Başvuru/Kapasite	-	CY	-	1433/CY	CY
Yenimahalle Bld.	Merkez Sayısı	Yok	1	Yok	1	20
	Yararlanan sayısı	-	VY	Yok	Yok	Yok
	Başvuru/Kapasite	-	VY/36	Yok	Yok	Yok
Etimesgut Bld.	Merkez Sayısı	CY	CY	CY	CY	CY
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	CY	CY
	Başvuru/Kapasite	CY	CY	CY	CY	CY
Altındağ Bld.	Merkez Sayısı	CY	Yok	Yok	24	CY
	Yararlanan sayısı	CY	-	-	VY	CY
	Başvuru/Kapasite	CY	-	-	62.360/CY	CY
Gölbaşı Bld.	Merkez Sayısı	CY	1	CY	CY	CY
	Yararlanan sayısı	CY	CY	CY	CY	CY
	Başvuru/Kapasite	CY	20	CY	CY	CY

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin şiddetten kaçanlar için 30 kişi kapasiteli 1 sığınmaevi bulunmaktadır. Bu sığınma evinde yılda ortalama 90 kadının yararlandığı bilgisi paylaşılmıştır. Sığınmaevinden yararlananlar arasında 18-29 yaş aralığında yıllık ortalama 25 kadının, 30-64 yaş aralığında yıllık ortalama 65 kadının yararlandığı belirtilmiştir. Sığınmaevi yönetmeliğine uygun olarak, 60 yaşa kadar olan kadınlara hizmet verilmektedir. Sığınmaevinden yararlananlar arasında yabancı uyruklu/ göçmen/mülteci yararlanıcı sayısı yıllık ortalama 5 kadın olarak belirtilmiş, yararlanıcılar arasında engelli kadın ve LGBTİ+ bulunmadığı işaretlenmiştir. Ayrıca ABB bünyesinde bulunan 1 Kadın Güçlenme Merkezi ve 7 Kadın Danışma Biriminden 2021 verileri itibarıyla yıllık 5180 kadının (yüz yüze, telefon ve gezici araç dahil) yararlanmış olduğu belirtilmiştir. Beraberinde ABB'ye bağlı 1 Kadın Danışma Merkezi hizmet vermektedir. Verilerinin paylaşımına izin veren yararlanıcı kadınların 60'ının 18-29 yaş aralığında, 57'sinin 30-64 yaş aralığında ve 2'sinin 65 yaş ve üstünde olduğu belirtilmiştir. Yararlanıcı kadınların arasında engelli, LGBTİ+ ve mülteci kadınların bulunmadığı bilgisi paylaşılmıştır. ABB bünyesinde kadınlar için mesleki eğitim hizmetlerinin sunulduğu 58 merkez bulunmakta olduğu görülmektedir, ancak bu merkezlerden yararlananların çeşitlenen özelliklerini görünür kılacak ayrıştırılmış verilere yer verilmemiştir. Yalnızca, mesleki eğitim merkezlerinden yararlananlar arasında engelli ve yabancı uyruklu/ göçmen/mülteci kadınların olduğu bilgisi işaretlenmiştir. Bunlara ek olarak, ABB bünyesinde kadın lokalleri, aile yaşam merkezleri, çocuk kulüpleri, gençlik merkezleri ve kreşler aracılığıyla da kadınlara yönelik çeşitli hizmetlerin sunulduğu belirtilmiştir. ABB'nin kadınlara yönelik olarak bu kapsamda sunduğu diğer hizmetler, yalnız yaşayan (boşanmış, dul vb.) kadınlara ve sığınmaevinden çıkan kadınlara yönelik olarak özel olarak tanımlanan güvenli konut olanakları/seçeneklerine erişim konusunda danışmanlık, sosyal yardımlar, konut kredisi destekleri, istihdama yönlendirme desteği ve ev içi şiddetle mücadelede şiddet danışma hattı (hukuki, psiko-sosyal danışmanlık ve yönlendirme hizmetleri) olarak işaretlenmiştir. Bu noktada, sığınmaevinden çıkan kadınlara sosyal konut desteğinin sunulduğu tek belediyenin ABB olduğu görülmektedir. ABB bünyesinde kadınlara yönelik hizmet sunan tüm merkezlerin TSE Standartlarına göre erişilebilirlik kriterlerine uygun olduğu belirtilmiştir.

Çankaya Belediyesi'ne ait olan sığınmaevinden 2008 yılından Kasım 2021'e kadar 1371 kadının yararlandığı, bu kadınların 32'sinin mülteci olduğu ve sığınmaevinden toplam 662 çocuğun yanlarındaki kadınlarla birlikte hizmet aldığı belirtilmiştir. Bu bilgilerin dışında sığınmaevinden yararlananların toplumsal cinsiyete, yaş ve engel durumuna ait ayrıştırılmış ayrıntılı veriler bulunmamaktadır. Sığınmaevinin kapasitesine ilişkin olarak ise herhangi bir veri paylaşılmamıştır. Şiddetten kaçan kadınlara yönelik olarak sığınmaevi hizmeti ile eşgüdümlü olarak kadınlara hukuki ve psiko-sosyal danışmanlık ve yönlendirme hizmeti sunan 1 kadın danışma merkezi ve 1 şiddetle mücadele danışma hattı bulunmaktadır. Ev içi şiddetle mücadele danışma hattı ile ilgili olarak; Kadın Danışma Merkezi ve Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu ile aile içi şiddet acil yardım hattı protokolü kapsamında işbirliği içerisinde çalışılmaktadır. Buna ek olarak, Çankaya Evleri'nde 4 kadın danışma merkezinin Ekim ayında hizmet vermeye başlayacağı bilgisi paylaşılmıştır. Ayrıca %90 oranında kadınların yararlandığı 1 istihdam merkezi bulunmaktadır. Sığınmaevinde kalan kadınların istihdama yönlendirilmesi noktasında da danışmanlık ve yönlendirme hizmetleri, kadınların sığınmaevinden sonraki yaşama geçişlerini kolaylaştırmak amacıyla kira, istihdam, erzak, ev eşyası gibi sosyal yardımlara ilişkin destek ve yönlendirme hizmetleri yürütülmektedir. Bunlara ek olarak, 28 Çankaya Evi'nde kadınlara yönelik istihdam, boş zaman, bakım hizmeti gibi konularda çalışmaların yapıldığı da belirtilmiştir. Çankaya Evleri'nde meslek edindirmeye yönelik çeşitli kurslar (aşçılık ve pastacılık gibi) dönem dönem açılabilir. Çankaya Belediyesi'nin kadınlara yönelik hizmet sunduğu merkez binalarının TSE erişilebilirlik standartlarına uygun olduğu belirtilmiştir. Ancak kapasite ve yararlanıcıların çeşitlenen özelliklerine dair ayrıştırılmış veriler oldukça eksiktir.

Yenimahalle Belediyesi bünyesinde kadınlara yönelik hizmet sunan 3 merkez bulunduğu belirtilmiştir. Bu merkezlerden biri şiddetten kaçanlar için açılan sığınmaevidir. Sığınmaevinden yararlananların toplumsal cinsiyet kırılımlarına ve yaşa göre dağılım verisi bulunmamaktadır. Sığınmaevinden yararlanan engelli kadın sayısı 2, yabancı uyruklu/ göçmen/mülteci yararlanıcı sayısı ise 24 olarak belirtilmiştir. 1 kadın danışma merkezi ise Yenimahalle Belediyesi'nin doğrudan kadınlara hizmet sunduğu bir diğer merkezdir. Son olarak Yenimahalle Belediyesi bünyesinde 20 adet kadınlar için mesleki eğitim merkezi yer almaktadır.

Etimesgut Belediyesi, doğrudan kadınlara yönelik hizmet sunan merkezlerinin varlığına ilişkin soruya yanıt vermezken, sığınmaevinden ayrılan kadınlar için sosyal yardımlarının bulunduğunu belirtmiştir.

Altındağ Belediyesi bünyesinde kadınlara yönelik hizmet veren merkezler olarak toplam 24 kadın eğitim ve kültür merkezinden bahsedilmiştir. Bu merkezlerin kapasite verisi paylaşılmamış, yararlanan toplam kadın sayısına ilişkin olarak ise "her merkezde alandan gelen başvuruya göre değişmektedir" notu düşülmüştür. Söz konusu kültür merkezlerine toplam 62.360 başvurunun yapıldığı, bu merkezlerden 136 engelli ve 50 yabancı uyruklu/ göçmen/mülteci kadının yararlandığı bilgisi verilmiştir. Bununla birlikte bu merkezlerin hiçbirinin TSE standartları çerçevesince erişilebilir olmadığı işaretlenmiştir.

Gölbaşı Belediyesi bir hizmet binasını Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde sığınmaevi olarak işletilmek üzere tahsis ettiğini belirtmiştir. Bunun dışındaki soruları ise cevapsız bırakmıştır.

Sonuç olarak, elde edilen bilgiler kapsamında, Ankara ilinde şiddetle mücadele kapsamında belediye tarafından işletilen sığınmaevi hizmetlerinin yetersiz olduğu belirtilmelidir. Özellikle Belediye Kanunu'nun 14. maddesine göre, büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100 binin üzerindeki ilçe belediyelerinin şiddetten kaçan kadınlar ve çocuklar için sığınmaevleri açmak zorunda olduğu dikkate alındığında, bu konuda ciddi bir savunuculuk çalışması yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Buna ek olarak, Ankara Belediyeleri tarafından doğrudan kadınlara yönelik hizmet sunan merkezler ve hizmetlere ilişkin veriler, sadece sığınmaevlerinin değil, şiddetle mücadelede etkin olması beklenen kadın danışma merkezlerinin de yetersizliğini ortaya koymaktadır. Bunun da ötesinde gerek sığınmaevi gerekse kadın danışma merkezlerinin hizmetleri açısından niteliği ve kapsayıcılığına ilişkin yorum yapılmasına olanak verecek verilerin bulunmadığını belirtmek gerekir. Bu noktada ise, Sığınmaevi Yönetmeliği'nde, sığınmaevi hizmetlerinden 60 yaş üzeri kadınlar ile on iki yaşından büyük erkek çocuğu ya da engelli çocuğu olan kadınların yararlanmalarını sınırlayan maddelerin değiştirilmesi gerekliliği, engelli, kadın ve çocuk hakları alanında çalışan sivil toplum örgütleri ve aktivistler tarafından sıklıkla dile getirilmektedir. Sığınmaevi hizmetinin yetersizliğine ek olarak, şiddetle mücadele açısından uluslararası standartlar çerçevesinde önemi sıklıkla vurgulanan ilk basamak kısa süreli barınma olanakları ile sığınmaevi sonrası için geçiş barınakları biçimindeki barınma olanaklarının bir an önce geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Nitekim Ankara'daki Belediyeler arasında sadece ABB, sığınmaevi sonrasında kadınlara sosyal konut olanağı sunduğunu belirtmiştir.

3.4. Ankara Belediyelerinin erişilebilirlik ve hareketlilik bağlamında toplumsal cinsiyet standartlarına uygunluk durumu

Ankara'daki belediyelerin erişilebilirlik ve hareketlilik bağlamında uluslararası insan hakları belgelerinde tanımlanan standartlar açısından durumu, üç boyutta analiz edilmiştir. Bu boyutlar aşağıdaki alt başlıklar altında ele alınmaktadır:

1. Ankara'da toplu taşıma hizmetlerinin erişilebilirliği ve toplumsal cinsiyet standartlarına uygunluğu
2. Belediyeye ait binaların erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet göstergelerine uygunluğu
3. Ankara'daki belediyelere ait parkların ve öğrenci yurtlarının erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet göstergelerine uygunluğu

3.4.1. Ankara'da toplu taşıma hizmetlerinin erişilebilirliği ve toplumsal cinsiyet standartlarına uygunluğu

Araştırma kapsamında toplu taşıma araçlarını kullanan nüfusun yaş, cinsiyet, engel durumu (engel türünü de içerecek şekilde) ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve geçici koruma statüsüne göre dağılım verisine ulaşılmaya çalışılmışsa da bu veriye ilişkin bir bilgi edinilememiştir. Halbuki bu veriler, kent düzeyinde hareket edebilirliği analiz edebilmek ve toplu taşıma sisteminin kapsayıcılıkla ilgili sorunlarına çözüm önerileri üretebilmek açısından oldukça önemlidir. Bu kapsamda, toplum taşıma sisteminin ve sokakların hareketlilik açısından erişilebilirliğine ilişkin sorulara yeterli yanıtlar alınamamıştır. Elde edilen kısıtlı bilgiler kapsamında ise, genel olarak aşağıdaki çıkarımlarda bulunmak mümkündür:

Toplu taşıma araçlarının (otobüs, dolmuş, metro vb.) bisiklet, puset, scooter, tekerlekli sandalye vb. taşıyabilme olanağı bulundurması, sesli bilgilendirme sistemlerine sahip olması, alçak tabanlı, basamaksız, engellilerin güvenli binmelerine uygun rampası ve asansörünün bulunması, uygun turnike/güvenlik kapılarına sahip olması, erişilebilirlik açısından oldukça önemlidir. Bu çerçevedeki verilerin tutulması, geliştirilebilecek öneriler açısından da önemli olacaktır. Kentte hareketlilik açısından toplu taşıma sistemini destekleyen özel taşıma araçları olarak geçen taksilerin de engelliler (türüne göre olmak kaydıyla), çocuklar, 65 yaş üzeri kişiler, kadınlar, hamile kadınlar, bebek arabası kullananlar için erişilebilir ve genel olarak tüm kentliler için güvenli taşıma araçları olarak kullanılabilmesi önemlidir. Bu konulara ilişkin Ankara'daki belediyelerin yeterli düzeyde veriye sahip olmadıkları görülmektedir.

Toplu taşıma ve özel taşıma araçlarının yanı sıra otobüs, dolmuş, metro ve taksi durak, istasyon ya da aktarım merkezlerinin, sinyalizasyon, sesli ya da kabartmalı bilgilendirme sistemi bulunan sokak ekranlarına, görme engelli şeridine ve uygun turnike/güvenlik kapılarına sahip olması oldukça önemlidir. Bunlara ek olarak, otobüs, dolmuş, metro ve taksi durak, istasyon ya da aktarım merkezlerinin herkes için güvenli kullanımını sağlamak açısından yeterli aydınlatma ve panik butonları ile desteklenmiş olması önemlidir. Bu konuda da Ankara'daki belediyelerden veri alınamamış olması, önemli bir eksikliğe işaret etmektedir.

Bunlara ek olarak, sokakların yeterli ışıklandırmaya sahip olması, yaya geçidi ve trafik ışıklarının sesli bilgilendirme sistemine sahip olması, kaldırımların yükseklikleri ve genişlikleri açısından TSE erişilebilirlik standartlarına uyması, görme engelli şeridinin bulunması ve rampasının olması, kentlilerin güvenle ve kolaylıkla kentte hareket edebilmeleri açısından önemli boyutlardır. Bu noktada sadece Etimesgut Belediyesi toplu taşıma hizmetlerinin erişilebilirlik standartlarına ilişkin bilgilere ilişkin olarak; yükseklikleri ve genişlikleri TSE erişilebilirlik standartlarına uyan (puset, tekerlekli sandalye için erişilebilir olan vb.) kaldırım uzunluğunun 210 m olduğu, rampası olan kaldırım uzunluğunun 700 m olduğu, görme engelli şeridi bulunan kaldırım uzunluğunun 29 m olduğunu belirtmiştir.

Erişilebilirlik standartlarına ilişkin olarak, belediyelerden yeterli bilgi alınamaması, bu konuda izleme ve savunuculuk yapılmasının önemini göstermektedir.

3.4.2. Ankara'daki Belediyelere ait binaların erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet göstergelerine uygunluğu

Belediyelerin hizmet binalarının TSE erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun ötesinde erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet standartlarına uygunluk durumuna ilişkin sorular, uluslararası insan hakları belgelerinden yola çıkılarak, belediye personeli ve hizmet alanlar için binalarda engelli tuvaletinin bulunma durumu, hizmet alanlar için bebek bakım odası ve kadın tuvaleti bulunma durumu ile belediye binaları ve belediyelerce işletilen kamusal tuvaletleri içinde cinsiyetsiz tuvalet olanaklarının bulunma durumu açısından ele alınmıştır. Bu çerçevede belediyelerden elde edilen veriler, Tablo 26'da sunulmuştur. Tablo 26'da sunulan verilere bakıldığında, Ankara'daki belediyeler arasında sadece Etimesgut Belediyesi ve Altındağ Belediyesi tarafından sunulan kısıtlı verilere ulaşılabilmektedir.

Tablo 26: Belediyelere ait binaların erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet standartlarına uygunluk durumu

	Belediye Personeli için engelli tuvaleti olan bina sayısı	Hizmet alanlar için bebek bakım odası olan bina sayısı	Hizmet alanlar için engelli tuvaleti olan bina sayısı	Hizmet alanlar için kadın tuvaleti olan bina sayısı	Belediye kamusal tuvaletleri içinde cinsiyetsiz tuvalet sayısı	Belediye binalarında yer alan cinsiyetsiz tuvalet sayısı	Belediye toplam bina sayısı
ABB	25	9	CY	CY	CY	CY	146
Çankaya Bld.	CY	CY	CY	CY	CY	CY	CY
Yenimahalle Bld.	CY	CY	CY	CY	Yok	CY	CY
Etimesgut Bld.	Yok	Yok	48	48	Yok	Yok	48
Altındağ Bld.	11	3	11	23	0	0	23
Gölbaşı Bld.	CY	CY	CY	CY	CY	CY	CY

Bu çerçevede Etimesgut Belediyesi'ne ait toplam 48 binanın hepsinde, hizmet alanlar için kadın tuvaleti ve engelli tuvaleti bulunmakta ancak hiçbirinde yalnız engelli personelin kullanımı için engelli tuvaleti bulunmamaktadır. Belediyeye ait binaların hiçbirinde hizmet alanlar için bebek bakım odası, hizmet binalarında ya da kamusal tuvaletlerinde ise cinsiyetsiz tuvaletlerin bulunmadığı belirtilmiştir.

Benzer şekilde Altındağ Belediyesi, bünyesindeki toplam 23 binanın hepsinde, hizmet alanlar için kadın tuvaleti, 11'inde ise engelli tuvaleti bulunduğunu ve hizmet alanların kullanıma açık olan engelli tuvaletlerinin personel kullanımına da uygun olduğunu belirtmiştir. Belediyeye ait binaların yalnızca 3'ünde hizmet alanlar için bebek bakım odası bulunurken, hizmet binalarında ya da kamusal tuvaletlerinde cinsiyetsiz tuvaletler bulunmamaktadır.

3.4.3. Ankara'daki belediyelere ait parkların ve kız öğrenci yurtlarının erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet göstergelerine uygunluğu

Belediyelere ait parkların ve kız öğrenci yurtlarının TSE erişilebilirlik standartlarına uygunluğunun ötesinde, uluslararası insan hakları ve toplumsal cinsiyet standartlarına uygunluğunu analiz etmek açısından, kız öğrenci yurtlarının çevresinde, otoparklarda ve yeşil alan olarak tanımlanan kamusal alanlarda güvenliği sağlayacak koşulların varlığına (panik butonu, güvenlik birimi, 7/24 kamera sistemi, gölge alan planlaması, yeterli aydınlatma ya da sinyalizasyon ve işaretlere sahip olma) ve toplumsal cinsiyet ve erişilebilirlik göstergelerine (bebek bakım odasının, herkesin erişebileceği kamusal tuvaletlerin, yeterli bank, yürüyüş yolu, spor ve kültürel olanakların, engelliler için de erişilebilir olan çocuk oyun alanlarının varlığı) uygunluğuna ilişkin sorular sorulmuştur. Tablo 27'de sunulan verilere bakıldığında, Ankara'daki belediyelerin bu konularda yeterli altyapıya sahip olmadıkları görülmektedir. Bununla birlikte kimi alanlarda verilerin güncel olmadığı bilgisi paylaşılmıştır.

Tablo 27: Belediyelere ait park ve öğrenci yurtlarının erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet göstergelerine uygunluğu

	Ankara Büyükşehir. Belediyesi	Çankaya Belediyesi	Yenimahalle Belediyesi	Altındağ Belediyesi	Etimesgut Belediyesi	Gölbasi Belediyesi
Panik butonu olan yeşil alan/park /Toplam yeşil alan/park (oran)	CY	Yok	CY	Yok	Yok	Yok
Güvenlik birimi bulunan yeşil alan/park/Toplam yeşil alan/park (oran)	CY	10/464	480/480	Yok	6/395	4
7/24 kamera sistemi olan yeşil alan/park /Toplam yeşil alan/park (oran)	747/747	Yok	5/480	29/175	5/395	2
Bebek bakım odası yeşil alan/park /Toplam yeşil alan/park (oran)	9/747	2/464	CY	Yok	Yok	1
Tuvalet bulunan yeşil alan/park /Toplam yeşil alan/park (oran)	CY	31/464	15/480	26/175	14/395	8
Engelli tuvaleti kullanıma uygun olan yeşil alan/park /Toplam yeşil alan/park (oran)	9/747	11/464	4/480	4/175	Yok	3
Yürüyüş parkuru olan yeşil alan/park /Toplam yeşil alan/park (oran)	CY	103/464	CY	61/175	139/395	7
Spor aleti donanımı olan yeşil alan/park /Toplam yeşil alan/park (oran)	CY	252/464	35/480	61/175	179/395	54
Yeterli bank bulunan park /Toplam yeşil alan/park (oran)	CY	460/464	285/480	175/175	337/395	172
Gölge alanları planlanmış park /Toplam yeşil alan/park (oran)	CY	130/464	480/480	175/175	395/395	172
Yeterli aydınlatmaya sahip olan yeşil alan/park /Toplam yeşil alan/park (oran)	CY	391/464	480/480	175/175	337/395	172
Çocuk oyun alanı bulunan yeşil alan/park /Toplam yeşil alan/park (oran)	CY	376/464	480/480	170/175	186/395	172
Engellilere uygun çocuk oyun alanı bulunan yeşil alan/park /Toplam yeşil alan/park (oran)	CY	4/464	450/480	2/175	1/395	4
Belediyenin kültür-sanat etkinliği düzenlediği yeşil alan/park /Toplam yeşil alan/park (oran)	CY	14/464	3/480	4/175	4/395	2
Aydınlatılmış, sinyalizasyonlu ve işaretli (güvenli) otopark alanı /Toplam otopark alanı (oran)	CY	CY	CY	4/4	Yok	1/4
Aydınlatılmış, sinyalizasyonlu ve işaretli (güvenli) bisiklet park alanı /toplam Bisiklet park alanı (oran)	47/47	CY	3/480	2/2	1/395	Yok
Erişilebilir ve aydınlatılan yaya yolu / Toplam yaya yolu (km oranı)	CY	CY	CY	CY	Yok	10/10 km
Erişilebilir ve aydınlatılan yürüyüş/koşu yolu (km oranı)	CY	CY	CY	VY/22991km	VY/40647 km	15 km
Yakın çevresi aydınlatılan kız öğrenci yurdu/toplam kız öğrenci yurdu (oran)	32/32	CY	CY	1/1	Yok	Yok

Bu çerçevede ABB az sayıda veri sağlayabilmiştir. ABB tarafından paylaşılan verilere göre, tüm yeşil alan/parklarda 7/24 kamera sistemi bulunduğu, tüm bisiklet park alanlarında ve kız öğrenci yurtlarında da yeterli aydınlatma hizmetinin sunulduğunu belirtmiştir. Bisiklet park alanları açısından ayrıca tüm alanların sinyalizasyon ve erişilebilirlik standartları açısından işaretlenmiş olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Bununla beraber, tüm yeşil alan/parklar içerisinde sadece 9'unda bebek bakım odasının ve kullanıma uygun engelli tuvaleti bulunduğu görülmektedir.

Çankaya Belediyesi'nden elde edilen bilgiler çerçevesinde, otopark ve bisiklet park alanlarının güvenliği, yaya/ yürüyüş/koşu yollarının erişilebilirlik ve aydınlatma açısından durumu ve kız öğrenci yurtlarının aydınlatma açısından durumu dışındaki konularda verilere ulaşılabilmektedir. Elde edilen veriler, Çankaya Belediyesi ilçe sınırları içerisinde bulunan yeşil alan parkların hiçbirinde panik butonu ve 7/24 kamera sisteminin bulunmadığını göstermektedir. Bununla beraber toplam sayısı 464 olarak belirtilen yeşil alan/parklar içerisinde sadece 10'unda güvenlik biriminin, 391'inde yeterli aydınlatma olanaklarının, 2'sinde bebek bakım odasının, 11'i engelli erişimine uygun olmakla birlikte toplam 31'inde kamusal tuvaletin bulunduğu bilgisi alınmıştır. Benzer şekilde Çankaya Belediye sınırları içerisindeki tüm yeşil alan/parkların 103'ünde yürüyüş parkuru, 252'inde spor aleti donanımı, 460'ında yeterli bank, 130'unda planlanmış gölge alan, 4'ü engellilere uygun olmak üzere 376'sında çocuk oyun alanı, 14'ünde kültür sanat etkinlik olanaklarının bulunduğu ifade edilmiştir.

Yenimahalle Belediyesi ilçe sınırları içerisindeki tüm parklarda ise, güvenlik biriminin bulunduğu, 7/24 kamera sistemi olan yeşil alan/park sayısının 5, tuvalet bulunan yeşil alan/park sayısı 15, engelli tuvaleti kullanıma uygun olan yeşil alan/park sayısının 4, spor aleti donanımı olan yeşil alan/park sayısının 35, yeterli bank bulunan park sayısının 285 olduğu belirtilmiştir. Gölge alanları planlanmış parklar için sayı belirtilmemiş olup yeterli şekilde cevap yazılmıştır. Bütün yeşil alan ve parklarda çocuk oyun alanı bulunduğu bilgisinin yanı sıra, yeterli aydınlatmaya sahip olan yeşil alan/park sayısının 480, engellilere uygun çocuk oyun alanı bulunan yeşil alan/park sayısının 450, kültür-sanat etkinliği düzenlediği yeşil alan/park sayısının 3, aydınlatılmış, sinyalizasyonlu ve işaretli (güvenli) bisiklet park alanı sayısının 3 olduğu belirtilmiştir. Bunların dışında kalan panik butonu, bebek bakım odası, yürüyüş parkuru olan yeşil alan/park, aydınlatılmış, sinyalizasyonlu ve işaretli (güvenli) otopark, yakın çevresi aydınlatılan kız öğrenci yurdu sayılarına ilişkin veri paylaşılmamıştır. Erişilebilir ve aydınlatılan yaya yolu ve yürüyüş/koşu yolu verisi de verilmemiştir.

Etimesgut Belediyesi, kendi ilçe sınırları içerisinde bulunan 395 parktan 6'sında güvenlik birimi bulunduğunu, 7/24 kamera sistemi olan yeşil alan/park sayısının 5 olduğunu, tuvalet bulunan yeşil alan/park sayısının 14 olduğunu, 139 parkta yürüyüş parkuru bulunduğunu, 179'unda spor aleti donanımı bulunduğunu, 337'sinde yeterli bank bulunduğunu, çocuk oyun alanı bulunan yeşil alan/park sayısının 186 olduğunu, tüm parkların 1'inde engellilere uygun çocuk oyun alanı bulunduğunu, belediyenin kültür sanat etkinliklerini gerçekleştirdiği 4 parkı bulunduğunu, aydınlatılmış, sinyalizasyonlu ve işaretli (güvenli) bisiklet park alanının 1 tane olduğunu ve ek olarak bisiklet yolu bulunduğunu, aydınlatılan yürüyüş/koşu yolunun toplam 40.647 km olduğunu belirtmiştir. Bununla beraber, Etimesgut Belediyesinin sınırları içinde yer alan 395 parkın hiçbirinde, panik butonu, bebek bakım odası ve engelli tuvaleti bulunmadığı ifade edilmiştir. Son olarak yakın çevresi aydınlatılan kız öğrenci yurdu, aydınlatılmış, sinyalizasyonlu ve işaretli (güvenli) otopark, erişilebilir ve aydınlatılan yaya yolu, erişilebilir ve aydınlatılan koşu yolu bulunmadığı belirtilmiştir.

Altındağ Belediyesi ise, kendi ilçe sınırları içerisinde bulunan 175 parktan hiçbirinde güvenlik birimi, panik butonu ya da bebek bakım odası bulunmadığını belirtmiştir. Buna karşın 29 parkta 7/24 kamera sistemi olduğunu, 26 parkta tuvalet, 4 parkta engellilerin kullanımına uygun tuvalet bulunduğunu, 2'sinde engellilere uygun çocuk oyun alanı bulunduğunu, belediyenin kültür sanat etkinliklerini gerçekleştirdiği 4 parkı bulunduğunu, 61'inde hem yürüyüş parkuru hem de spor aleti donanımı bulunduğunu, çocuk oyun alanı bulunan yeşil alan/park sayısının 170 olduğunu, 175 parkın hepsinde yeterli bank bulunduğunu, gölge alanlarının planlanmış olduğunu ve yeterli aydınlatmaya sahip olduğunu belirtmiştir. Altındağ Belediyesi sınırlarında aydınlatılmış, sinyalizasyonlu ve işaretli (güvenli) otopark sayısının 4, yine güvenli bisiklet park sayısının 2 olduğu, yakın çevresi aydınlatılan kız öğrenci yurdu sayısının ise 1 olduğu ifade edilmiştir. Altındağ Belediyesi, erişilebilir, aydınlatılan yaya yoluna dair bir veri paylaşmazken, aydınlatılan yürüyüş/koşu yolunun ise toplam 22 km ve 991 metre olduğunu belirtmiştir.

KAYNAKÇA

- AA (2021). Milli Eğitim Bakanı Özer 'Eğitimde 5 Yaş Grubuna' Yönelik Hedeflerin Yeni Yol Haritasını Açıkladı. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/milli-egitim-bakani-ozer-egitimde-5-yas-grubuna-yonelik-hedeflerin-yeni-yol-haritasini-acikladi/2404208>
- Addis Ababa Eylem Gündemi (2015). https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/sites/ppp.worldbank.org/files/2022-04/AAAA_Outcome.pdf
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2021). 2020 Yıl Sonu Verileri. <https://www.aile.gov.tr/media/87499/kurumsal-istatistikler.pdf>
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2022). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni Ocak'22. https://www.aile.gov.tr/media/98625/eyhgm_istatistik_bulteni_ocak_2022.pdf
- Akduran, Ö., Yakar-Önal, A. ve Günlük-Şenesen, G. (2018). Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi-Kentsel Haklar ve Hizmetlere Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması, CEİD Yayınları 7, Ankara.
- Altındağ Belediyesi (2022). 2020-2024 Stratejik Plan (Güncellenmiş versiyon 2022). http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/2760/Altindag+Belediyesi+_Ankara_+2020-2024
- Altındağ Belediyesi (2022). Faaliyet Raporu 2021. https://www.altindag.bel.tr/#!faaliyet_raporlari
- Altındağ Belediyesi, <https://www.altindag.bel.tr/>
- Ankara Büyükşehir Belediyesi, <https://www.ankara.bel.tr/>
- Ankara Büyükşehir Belediyesi (2019). 2020-2024 Stratejik Plan. <https://www.ankara.bel.tr/dokumanlar/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/stratejik-yonetim-araclari/stratejik-planlar>
- Ankara Büyükşehir Belediyesi (t.y.) 2021 Yılı Faaliyet Raporu. <https://www.ankara.bel.tr/dokumanlar/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/stratejik-yonetim-araclari/faaliyet-raporlari>
- Ankara Büyükşehir Belediyesi (t.y.). Yerel Eşitlik Eylem Planı (2021-2024). https://www.ankara.bel.tr/files/4816/1029/2170/YEREL_ETLK_EYLEM_PLANI_2021-2024.pdf
- AB 2016-2019 Stratejik Planlama Belgesi. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/strategic-plan-2016-2020-dg-env_march2016_en.pdf
- Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) web sitesi: <https://www.ccre.org/>
- Avrupa Kadın Erkek-Eşitliği Yol Haritası (2006-2010). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:c10404>
- Avrupa Engelliler İçin Hizmet Sağlayıcıları Derneği web sitesi: <https://www.easpd.eu/>
- Avrupa Irkçılık Ağı web sitesi: <https://www.enar-eu.org/>
- Avrupa Kentte İnsan Haklarının Korunması Şartı (2000). <https://ajuntament.barcelona.cat/dretsidiversitat/sites/default/files/Carta%20Europea%20GB.pdf>
- Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı (CEMR Şartı, 2006). https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/charte_egalite_tr.pdf
- Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG) web sitesi: <https://www.uclg.org/>
- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına İlişkin Sözleşme (1989). <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/03/CocukHaklarinaDairSozlesme.pdf>
- Birleşmiş Milletler Dünya Kent Hakkı Şartı (2005). http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/133_1.pdf
- Birleşmiş Milletler (1989). Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına İlişkin Sözleşme. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/03/CocukHaklarinaDairSozlesme.pdf>
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'nin 2021 tarih ve 48/13 sayılı kararı. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G21/289/50/PDF/G2128950.pdf?OpenElement>

- Birleşmiş Milletler Habitat I (1976). Habitat I Vancouver Deklarasyonu ve Vancouver Eylem Planı. https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/eduardosya/file/dokumanlar/HABITAT%20I_The_Vancouver_Declaration_1976.pdf
- Birleşmiş Milletler HABİTAT II (1996). Hedef ve İlkeler, Taahhütler ve Küresel Eylem Planı. <https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/eduardosya/file/dokumanlar/Istanbul%20Deklarasyonu.pdf>
- Birleşmiş Milletler HABİTAT III (2016). Habitat III Yeni Kentsel Gündem. <https://uploads.habitat3.org/hb3/NUA-English.pdf>
- Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (1966). <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/03/EkonomikSosyalKulturelHaklarSozlesmesi.pdf>
- BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (2007). <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/03/EngellilerinHaklarinalliskinSozlesme.pdf>
- Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılıkla Mücadele Sözleşmesi (CEDAW, 1979). <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/03/KadınlarKarşıAyrımcılığınOnlanmasıSozlesmesi.pdf>
- Birleşmiş Milletler -Rio Yeryüzü Zirvesi Gündem 21 Eylem Planı (1992). <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>
- Binyıl Kalkınma Hedefleri (2015). <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/mdgoverview/millennium-development-goals.html>
- CEİD (2018). Ankara Yerel Eşitlik İzleme Planı, 2019-2021. <https://en-ceidizler.ceid.org.tr/dosya/ankara-yerel-izleme-planı--taslakpdf.pdf>
- CEİD (2021). Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme 2019-2020 Raporu; <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2021-09/yillik-rapor-agustosdocx.pdf>
- Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliğiyle İlişkili Olarak Uluslararası İnsan Hakları Hukukunun Uygulanmasına Dair Yogyakarta İlkeleri (2017). <https://kaosgldernegi.org/images/library/yogyakarta-web.pdf>
- Çankaya Belediyesi, <https://www.cankaya.bel.tr/>
- Çankaya Belediyesi (t.y.). 2020-2024 Stratejik Plan. http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/1978/Cankaya+Belediyesi+_Ankara_+2020-2024
- Çankaya Belediyesi (t.y.). 2021 Yılı Faaliyet Raporu. https://www.cankaya.bel.tr/uploads/files/cankaya_faaliyet_raporu2021.pdf
- Çankaya Belediyesi (t.y.). Yerel Eşitlik Eylem Planı (2019-2023). https://www.cankaya.bel.tr/uploads/files/yerelesitlik2019_2023.pdf
- DİE (2004). Türkiye Özürlüler Araştırması, 2002. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Dünya Sağlık Örgütü Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar Küresel Ağı web sitesi: <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/age-friendly-cities-framework/#:~:text=The%20WHO%20Global%20Network%20of,information%2C%20resources%20and%20best%20practices>
- EGED (2016). Üniversitelerde Engellilere Yönelik Erişilebilirlik Hususunda Mevcut Durum Analizi 2015-2016. <http://eged.org/univerisilebilirlik2016.pdf>
- ENGENÇDER (2020). Erişilebilir Kentler İçin Araştırıyor İzliyoruz: Çankaya. <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2020-09/erisilebilir-kentler-raporu.pdf>
- ENKAD (2014). Türkiye’de Engelli Kadına Yönelik Şiddet Raporu 2013-2014. <http://engellikadin.org.tr/wp-content/uploads/2021/03/TURKIYEDE-ENGELLI-KADINA-YONEL-I%CC%87K-S%CC%A7I%CC%87DDET-RAPORU-2013-2014.pdf>
- Etimesgut Belediyesi, <https://www.etimesgut.bel.tr/>
- Etimesgut Belediyesi (2019). 2020-2024 Stratejik Plan. <https://www.etimesgut.bel.tr/userfiles/files/2020-2024%20stratejik%20plan.pdf>

- Etimesgut Belediyesi (t.y.). 2021 Faaliyet Raporu. <https://www.etimesgut.bel.tr/icerik/faaliyetraporlari-737.aspx>
- Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı (2003). <https://rm.coe.int/1680703901>
- Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Geçici Koruma. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638#>
- Gökkuşluğu Şehirleri Ağı web sitesi: <https://www.rainbowcities.com/>
- Gölbaşı Belediyesi, <https://www.ankaragolbasi.bel.tr/>
- Gölbaşı Belediyesi (t.y.). 2020-2024 Stratejik Plan. https://www.ankaragolbasi.bel.tr/uploads/stratejikplan_v/2020-2024-stratejik-plan.pdf
- Gölbaşı Belediyesi (t.y.). 2021 Mali Yılı Faaliyet Raporu. https://www.ankaragolbasi.bel.tr/uploads/faaliyetraporu_v/2021-faaliyet-raporu.pdf
- Güler Aydın, D., Öztürk, S., Yeni, O., Attar, M. A. ve Çakmak, İ. (2020). Ankara’da Kent Yoksulluğu. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Politikalar Uygulama ve Araştırma Merkezi. http://www.sosyalpolitika.hacettepe.edu.tr/tr/arastirma_projeleri-31
- HÜNEE (2014). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- İklim değişikliği ve enerji için Başkanlar Sözleşmesi (COM,2016). https://www.tbb.gov.tr/Tr/Duyuru_avrupa-birligi-belediye-baskanlari-klim-ve-enerji-sozlesmesi-covenant-of-mayors_1214
- Kadınların Kent Hakkı Manifestosu (2019): <http://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/yazilar/2874/feminist-ceviri-kadinlarin-sehir-hakki>
- Kadın Konuklarının Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik (2013). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>
- Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) (2014). <https://rm.coe.int/1680462545>
- Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010. <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı/kadina-yonelik-aile-ici-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planini-2007-2010-gormek-icin-tiklayiniz.pdf>
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015. <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı-2012-2015-icin-tiklayiniz.pdf>
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2016-2020. <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf>
- Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023. <https://www.aile.gov.tr/media/102379/kadina-yo-nelik-s-iddetle-mu-cadele2022-yili-faaliyet-planı.pdf>
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı 2020-2021. <https://dSPACE.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/935/koordinasyon-planı-v13-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kentte İnsan Hakları Küresel Şartı – Gündemi (2011). https://www.uclg-cisdp.org/sites/default/files/UCLG_Global_Charter_Agenda_HR_City_0.pdf
- Kaos GL ve Gender Khas (2021). Türkiye’de Özel Sektör Çalışanı Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks ve Artıların Durumu 2021 Yılı Araştırması. <https://www.khas.edu.tr/sites/khas.edu.tr/files/inline-files/ozelsektor21.pdf>
- Keçiören Belediyesi, <https://www.kecioren.bel.tr/>
- Keçiören Belediyesi (t.y.). 2020-2024 Dönemi Stratejik Planı. https://www.kecioren.bel.tr/stratejik_planlar_dosya_eki/stratejik_plankecioren.bel.tr5.pdf

- Keçiören Belediyesi (2022). 2021 Mali Yılı Faaliyet Raporu. https://www.kecioren.bel.tr/faaliyet_raporlari_dosya_eki/2021_mali_yili_faaliyet_raporukecioren.bel.tr26.pdf
- KSGM (2016). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele (2016-2020) Ulusal Eylem Planı. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Kyoto Protokolü (1997). <https://rec.org.tr/wp-content/uploads/2016/11/iklimkyoto1.pdf>
- Mamak Belediyesi, <https://www.mamak.bel.tr/>
- Mamak Belediyesi (t.y.). Stratejik Plan (2020-2024). <https://wpimages.mamak.bel.tr/2020/12/2020-2024-Mamak-Belediyesi-Stratejik-Plan%C4%B1.pdf>
- Mamak Belediyesi (2022). 2021 Yılı İdare Faaliyet Raporu. <https://wpimages.mamak.bel.tr/2022/04/2021-faaliyet.pdf>
- MEB (2020). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_organ_egitim_2019_2020.pdf
- MEB (2021). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020-2021. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_organ_egitim_2020_2021.pdf
- Meriç, A. (t.y.). LAÜ Akademisyeni Meriç, Alzheimer Hastalığından Korunmak İçin Yapılması Gerekenleri Anlattı. <https://www.eul.edu.tr/lau-akademisyeni-meric-alzheimer-hastaligindan-korunmak-icin-yapilmasi-gerekenleri-anlatti/>
- OECD (2021). Education at a Glance 2021. https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2021_b35a14e5-en
- Paris Anlaşması (2015). https://ec.europa.eu/clima/eu-action/international-action-climate-change/climate-negotiations/paris-agreement_en
- Pekin Eylem Platformu (1995). [http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/457_1.PDFBM-HABITAT 2014-2019 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı. https://unhabitat.org/sites/default/files/download-manager-files/GENDER%20EQUALITY%20ACTION%20PLAN%202014-2019.pdf](http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/457_1.PDFBM-HABITAT%202014-2019%20Toplumsal%20Cinsiyet%20Eşitliği%20Eylem%20Planı)
- PEKİN+5: Birleşmiş Milletler'de Kadının İnsan Hakları ve Türkiye'nin Taahhütleri (2001). http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/219_1.pdf
- Sağlıklı Kentler Birliği web sitesi: <https://www.skb.gov.tr/>
- Sancar, S. (2021). Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini İzleme Raporu 2019-2020. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği. <https://e-kutuphane.ihem.barobirlik.org.tr/items/6f6e4e28-d45a-4e6b-b113-a42571ad9ad0>
- Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi (2015-2030). http://uclg-mewa.org/uploads/file/748e86d91ae4409e9188794ddb6c004d/Sendai_TR.pdf
- Sincan Belediyesi, <https://www.sincan.bel.tr/>
- Sincan Belediyesi (2019). 2020-2024 Stratejik Plan. http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/1954/Sincan+Belediyesi+_Ankara_+2020-2024
- Sincan Belediyesi (2022). 2021 Faaliyet Raporu. <https://www.sincan.bel.tr/faaliyet-raporlari>
- Soykan, C., Biehl, K. ve Hazan, C. (2021). Kadın Mülteciler ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği. <https://ceidizler.ceid.org.tr/Kadin-Multeciler-ve-Toplumsal-Cinsiyet-Esitligi-Haritalama-ve-izleme-calismasi-i236>
- Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi (2015). <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html>
- Tarihi Kentler Birliği web sitesi: <https://www.tarihikentlerbirliđi.org/>
- Taş, R. (2012). Ankara'nın Kentsel Yoksulluk Haritası. Turgut Özal Üniversitesi <https://docplayer.biz.tr/2912240-Ankara-nin-kentsel-yoksulluk-haritasi.html>
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013. http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/502_1.pdf

- TSE erişilebilirlik standartları, https://www.aile.gov.tr/media/65613/erisilebilirlik_kilavuzu_2021.pdf
- Tufan, İ. ve Arun, Ö. (2006). Türkiye Özürlüler Araştırması 2002 İkincil Analizi. http://ozgururun.com.tr/wp-content/uploads/2015/08/TufanveArun_TOA.pdf
- Tunca, E., Kesbiç, K. ve Gencer, E., G. (2021). Eğitim İzleme Raporu 2021: Öğrenciler ve Eğitime Erişim. Eğitim Reformu Girişimi. https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2010/01/EIR21_OgrencilerveEgitimeErisim.pdf
- TÜİK (2011a). Nüfus ve Konut Araştırması, 2011. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Nufus-ve-Konut-Arastirmasi-2011-15843>
- TÜİK (2011b). Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması 2010. <https://www.aile.gov.tr/media/5602/ozurlulerin-sorun-ve-beklentileri-arastirmasi-2010.pdf>
- TÜİK (2019). Türkiye Sağlık Araştırması 2019. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkey-Health-Survey-2019-33661#:~:text=Cinsiyet%20ayr%C4%B1m%C4%B1nda%20bak%C4%B1ld%C4%B1%C4%9F%C4%B1nda%3B%202019%20y%C4%B1l%C4%B1nda,sinin%20obez%20%C3%B6ncesi%20oldu%C4%9Fu%20g%C3%B6r%C3%BCld%C3%BC.&text=%C3%87ocuklarda%20son%206%20ay%20i%C3%A7inde,%C3%BCst%20solunum%20yolu%20enfeksiyonu%20g%C3%B6r%C3%BCld%C3%BC>
- TÜİK (2020a). Türkiye'deki Çocuklar 2020 İstatistiklerle Bakış. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/>

EKLER

Ek 1: Belediyelerden veri alabilmek için için hazırlanan dilekçe örneği

Ek 2: Belediyelere gönderilen soru formu

EK 1: BELEDİYELERDEN VERİ ALABİLMEK İÇİN HAZIRLANAN DİLEKÇE ÖRNEĞİ

15.04.2022

Mamak Belediyesi Başkanlığı'na,

Avrupa Birliği'nin finanse ettiği ve Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği'nin yürüttüğü *Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz II: CEİDizler Hibe Programı* kapsamında, Engelli Kadın Derneği tarafından "Herkes İçin Güvenli Kent Ankara" projesi yürütülmektedir. Proje kapsamında "Ankara'daki Belediyelerin Kapasitesini Göstergeler Üzerinden Ortaya Koymak" isimli rapor çalışması gerçekleştirilecektir.

Söz konusu raporda kullanılmak üzere Ek.1'de tarafınıza iletilen soruların cevaplarının tarafımıza iletilmesini saygılarımla arz ederim.

Doç. Dr. Selda TAŞDEMİR AFŞAR
Araştırma ve Eğitim Uzmanı
Herkes İçin Güvenli Kent Ankara Projesi

Adres:

Engelli Kadın Derneği

Meşrutiyet Mah.

Atatürk Blv.

Sanlı İş Merkezi No:105

K:5 No:515 Kızılay,

Çankaya/ANKARA

e-mail: hgk.ankara@gmail.com

Not: Belediyeniz tarafından talep edildiği takdirde ilgili formlar elektronik ortamda da paylaşılabilecektir. Lütfen telefon veya e-mail üzerinden iletişime geçiniz.

EK 2: BELEDİYELERE GÖNDERİLEN SORU FORMU

1. Belediyeniz aşağıda yer alan uluslararası kent hakkı belgelerinden herhangi birine taraf mıdır? (İlgili kutucuğu işaretleyiniz)

ULUSLARARASI BELGELER/ORGANİZASYONLAR	Taraf	Üzerinde Çalışılıyor	Değil/Bilgimiz Yok
Avrupa Kentte İnsan Haklarının Korunması Şartı (2000)			
Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı (2003)			
Uluslararası Kadınların Kent Hakkı Şartı (2004)			
Birleşmiş Milletler Dünya Kent Hakkı Şartı (2005)			
Avrupa Yerel yaşamda kadın erkek eşitliği şartı (CEMR, 2006)			
Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliğiyle İlişkili Olarak Uluslararası İnsan Hakları Hukukunun Uygulanmasına Dair Yogyakarta İlkeleri (2017)			
Kadınların Kent Hakkı Manifestosu (2019)			
Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG)			
Gökkuşluğu Şehirleri Ağı			
Dünya Sağlık Örgütü Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar Küresel Ağı			
Avrupa Engelliler İçin Hizmet Sağlayıcıları Derneği			
Avrupa Irkçılık Ağı			
Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi-Sürdürülebilir Kentler Birliği (ICLEI)			
Diğer (lütfen belirtiniz):			

2) Belediyenizin aşağıda yer alan konularda toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı hedefleyen bir birim ya da müdürlük ve bu kapsamda geliştirilmiş bir yönetmelik, yönerge, eylem planı, strateji belgesi var mı? (İlgili kutucuğu işaretleyiniz/doldurunuz)

BİRİM/MÜDÜRLÜK	Var (Birimin ya da müdürlüğün tam adını ve varsa hizmet yönetmeliği, yönerge, eylem planı, strateji belgesini paylaşır mısınız?)	Üzerinde Çalışılıyor	Yok
Eşitlik ya da eşitlik koordinasyon			
Toplumsal cinsiyet eşitliği			
Ayrımcılıkla mücadele			
Engelli hakları/hizmetleri			
Kadın hakları /hizmetleri			
Çocuk hakları/hizmetleri			
Gençlik hakları /hizmetleri			
LGBTİ+ hakları/hizmetleri			
Roman hakları			
Sığınmacı/mülteci/göçmen hakları/hizmetleri			
Toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele			
Diğer (belirtiniz)			

3. Belediyenizin aşağıda yer alan barınma, çevre, kentsel demokrasi ve katılım ve bakım hizmetleri tematik alanlarında mevcut birim/müdürlükler ve bu kapsamda geliştirilmiş yönetmelik, yönerge, eylem planı ve strateji belgeleri var mı? (İlgili kutucuğu işaretleyiniz/doldurunuz)

Hizmet alanı	Var birimin/müdürlüğün adını, varsa yönetmeliği, yönerge, eylem planı, strateji belgesini paylaşmışınız?	Üzerinde çalışılıyor	Yok
Doğal afet ya da pandemi koşullarında dezavantajlı kılınan grupların korunması			
Arazi ve konut tahsisi uygulamaları			
Konut spekülasyonunun kontrolü			
Dayanısız konutlara yönelik geçekondü/ kentsel dönüşüm projeleri			
Evsizliğin önlenmesi			
Konut altyapı iyileştirme			
Çevre Hakkı – hava kalitesi yönetimi			
İklim Değişikliği			
Sürdürülebilir enerji/enerji verimliliği			
kati ve sıvı Atık Yönetimi ve dönüşümü			
“Yeşil Ulaşım” ve “Hareketlilik”			
Temiz su yönetimi			
Bakım hizmetleri			
Katılımcı bütçeleme			
Kentsel demokrasi ve katılım hakkı			
Politika, program ve hizmetlerinin izleme ve değerlendirmesi			
Halk sağlığı			
Yoksullukla mücadele, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar			
Erişilebilirlikte TSE standartlarının sağlanması			
Kamusal alanların güvenliği			
Kültürel ve sosyal etkinlikler			
Kamu bilgilendirme çalışmaları			
Diğer:			

4. Belediyenizin aşağıdaki konularda sivil toplum örgütleri ya da yurttaşlarla yaptığı bir iş birliği ve/veya protokol var mı? (İlgili kutucuğu işaretleyiniz/doldurunuz)

Konu	Var (lütfen belgenin ismini ve linkini paylaşınız? Belgenin linki yoksa, mail ile iletilebilirsiniz)	Yok
Barınma hakkı ve evsizliğin önlenmesi		
Kentsel demokrasi ve katılım hakkı		
Çevre hakkı		
Bakım hakkı		
İnsan Hakları ve hak temelli hizmet		
Toplumsal cinsiyet eşitliği		
Ayrımcılıkla mücadele		
Engelli hakları		
Kadın hakları		
Çocuk hakları		
Gençlik hakları		
Roman hakları		
LGBTİ+ hakları		
Siğınmacı/mülteci/ göçmen hakları		
Ev içi ve dışı top. Cinsiyet temelli şiddetle mücadele		
Diğer (belirtiniz)		

5. Belediye Kent Konseyi Genel Kurulu ve Belediye meclislerinde yer alanların yaş, cinsiyet ve engellilik açısından dağılımını gösteren verileriniz var mı? Varsa aşağıdaki tablodaki bilgileri doldurunuz?

Yönetim kademesi	Cinsiyet	18-29 yaş	30 yaş üzeri	Engelli varsa/sayısı	Cinsiyet beyanı LGBTİ+ olan varsa/sayısı	Etnik azınlıklardan olan	Toplam
Kent Konseyi Genel Kurulu	Kadın						
	Erkek						
	Toplam						
Belediye Meclisleri	Kadın						
	Erkek						
	Toplam						

Belediyenin kararlarına dezavantajlı kılınmış grupların katılımını sağlamak için kullandığınız stratejiler (Örn: çocuk meclisi, kadın meclisi, gençlik meclisi vb.) varsa, nelerdir, açıklayınız:

6. Belediye Meclisi'nin toplantıları halka açık olarak düzenleniyor mu?

a) Evet (Toplantılarına katılanlar içerisinde yaş, cinsiyet, engellilik ve vatandaşlık statüsünde dağılımı gösteren verileriniz varsa aşağıdaki tabloyu doldurunuz? Yoksa boş bırakınız) (son 3 ay için)								b) Hayır	
Vatandaşlık durumu	Engel durumu	Cinsiyet	18 yaş ve altı	18-29 yaş	30-64 yaş	65 yaş ve üstü	Toplam		
T.C. vatandaşı	Engelli	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
	Engeli yok	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
Yabancı uyruklu/göçmen/mülteci	Engelli	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
	Engeli yok	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							

Toplantılara katılanlar arasında cinsiyet beyan çeşitliliğine ilişkin veriniz varsa, paylaşınız:

7. Belediyeniz stratejik eylem planı hazırlama sürecine aşağıda yer alan hangi hak alanlarından sivil toplum örgütlerinden katılım sağlayan varsa, işaretleyerek bilgileri doldurunuz? (En son hazırlanan stratejik eylem planı için cevaplayınız)

	Sivil toplum örgütü olarak çalışılan hak alanı	Çağrılan STK sayısı	Katılan STK sayısı
a)	Toplumsal cinsiyet eşitliği		
b)	Çocuk hakları		
c)	Genç hakları		
d)	Kadın hakları		
e)	Engelli hakları		
f)	LGBTİ+ hakları		
g)	Yaşlı hakları		
h)	Siğınmacı-göçmen hakları		
j)	Roman hakları		
k)	Diğer (belirtiniz):		

8. Belediye bütçesinin hazırlanma sürecine belediye sınırları içerisinde ikamet eden kentliler katılmakta mıdır?

a) Evet (katılımcılığı nasıl sağladığınızı açıklayınız):	b) Hayır
--	----------

9. Belediye bütçesinin hazırlanması sürecinde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapıyor musunuz?

a) Evet (nasıl bir strateji izlediğinizi açıklayınız):	b) Hayır
--	----------

10. Belediye yönetim kademesinde yer alan (belediye başkanı, başkan yardımcıları, müdürler, müdür yardımcıları, birim) ve diğer personele ilişkin yaş, cinsiyet ve engellilik açısından dağılımı gösteren verileriniz var mı? a) Var (ise aşağıdaki tabloyu doldurunuz) b) Yok

Yönetim kademesi	Cinsiyet	18-29 yaş	30 yaş üzeri	Engelli varsa/sayısı	Cinsiyet beyanı LGBTİ+ olan varsa/sayısı
Belediye başk.	Kadın				
	Erkek				
	Toplam				
Belediye Bşk. Yardımcıları	Kadın				
	Erkek				
	Toplam				
Müdürler	Kadın				
	Erkek				
	Toplam				
Müdür Yardımcıları	Kadın				
	Erkek				
	Toplam				
Birim şefleri	Kadın				
	Erkek				
	Toplam				
Mimar, peyzaj mimarı ve şehir planlamacıları	Kadın				
	Erkek				
	Toplam				
Şöförler	Kadın				
	Erkek				
	Toplam				
Diğer personel	Kadın				
	Erkek				
	Toplam				

11. Belediyenizin kendi personeline yönelik olarak doğrudan eşitlik/ toplumsal cinsiyet eşitliği/ayrımcılık karşıtlığı/dezavantajlı kılınmış grupların hakları konusunda farkındalık geliştirici eğitimler var mı? (Verilen eğitim şikkını işaretleyerek bilgileri doldurunuz. Yoksa boş bırakınız.)

Eğitim konusu	Eğitimin adı /ne zamandır verildiği	Eğitim alan Kadın	Eğitim alan Erkek
a) İnsan Hakları ve hak temelli hizmet			
b) Toplumsal cinsiyet eşitliği			
c) Ayrımcılıkla mücadele			
d) Engelli hakları			
e) Kadın hakları			
f) Çocuk hakları			
g) Gençlik hakları			
h) LGBTİ+ hakları			
ı) Roman hakları			
j) Sığınmacı/mülteci/göçmen hakları			
k) Ev içi şiddetle mücadele			
n) Diğer (belirtiniz)			

12. Belediyenizin barınma, çevre, kentsel demokrasi ve katılım ve bakım hizmetleri alanında çalışan personeline yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen ve ayrımcılık karşıtı hizmet sunumu eğitimleri/farkındalık çalışmaları var mı? (işaretleyerek bilgileri doldurunuz. Yoksa boş bırakınız.)

Personel	Eğitim alan Kadın	Eğitim alan Erkek
a) İmar ve şehircilik, tapu ve kadastro alanında çalışanlar		
b) Konut alt yapı güçlendirme çalışmalarında yer alan personel		
c) Fen işleri ve kentsel altyapı çalışmalarında yer alan personel		
d) Yoksullukla mücadele, sosyal hizmetler, sosyal yardım alanında çalışanlar		
e) Doğal afet ya da pandemi koşullarında krize müdahale ekiplerinde yer alan personel		
f) Stratejik Planlama konusunda çalışan personel		
g) Araç şöförleri		
h) Toplu ulaşım sistemlerinin, durakların, toplu taşıma araç kullanım saatlerinin planlamasında çalışan personel		
ı) Muhtarlar		
j) Toplumdaki çeşitli gruplara (çocuk, genç, yaşlı, engelli, kadın vb.) yönelik hizmet veren mahalle düzeyinde örgütlenmiş sosyal tesislerde çalışan personel (örn. toplum merkezi, kültür merkezi, çocuk bakım merkezi, yaşlı bakım merkezi, sağlık merkezi, vb.)		

k)	Güvenlik görevlileri		
l)	Çevre koruma ve kontrol hizmetleri alanında çalışan personel		
m)	Bütçe ve mali işler alanında çalışan personel		
n)	Erişebilirlikte TSE standartlarının sağlanması ve denetlenmesi konusunda çalışan personel		
o) Diğer:			

13. Belediyenin kamuya yönelik olarak aşağıdaki konularda verdiği eğitimler/farkındalık çalışmaları/kampanya çalışmaları var mı? (Var olan çalışmalarını **işaretleyerek bilgileri doldurunuz. Yoksa boş bırakınız.**)

Eğitim konusu	Verilen eğitim sayısı
a) İnsan Hakları ve hak temelli hizmet	
b) Toplumsal cinsiyet eşitliği	
c) Ayrımcılıkla mücadele	
d) Engelli hakları	
e) Kadın hakları	
f) Çocuk hakları	
g) Gençlik hakları	
h) LGBTİ+ hakları	
ı) Roman hakları	
j) Sığınmacı/mülteci/göçmen hakları	
k) Ev içi ve dışı Toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele	
l) Diğer (belirtiniz)	

14. Yukarıda belirtilen eğitimlere/farkındalık çalışmalarına katılanların yaş, cinsiyet, engellilik ve vatandaşlık statüsünde dağılımı gösteren verileriniz var mı? (var olan veriler eksikse, ayrı bir belge ile gönderebilirsiniz)

Var								Yok	
Vatandaşlık durumu	Engel durumu	Cinsiyet	18 yaş ve altı	18-29 yaş	30-64 yaş	65 yaş ve üstü	Toplam		
T.C. vatandaşı	Engelli	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
	Engeli yok	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
Yabancı uyruklu/ göçmen/mülteci	Engelli	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
	Engeli yok	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							

Eğitim/farkındalık çalışmalarına katılanlar arasında cinsiyet beyan çeşitliliğine ilişkin veriniz varsa, paylaşınız:

15. Belediye hizmetleri konusunda sorun yaşayanların başvurabilecekleri bir şikâyet/talep mekanizması var mı? (Varsa, aşağıdaki bilgileri doldurunuz. Yoksa boş bırakınız)

Şikâyet konusu	Şikâyetçi sayısı	Talep konusu	Talepte bulunan sayısı

Özellikle cinsel taciz, kadına yönelik şiddet, ayrımcılıkla ilgili şikâyetler varsa, lütfen hangi hizmetlerle ilgili olduğunu (toplu taşıma araçları, durak ve istasyonlar, sokaklar vb.) belirtiniz:

16. Belediyeye şikâyet/talep başvurusunda bulunanların yaş, cinsiyet, engellilik ve vatandaşlık statüsünde dağılımı gösteren verileriniz var mı? (var olan veriler eksikse, ayrı bir belge ile gönderebilirsiniz)

Var								Yok	
Vatandaşlık durumu	Engel durumu	Cinsiyet	18 yaş ve altı	18-29 yaş	30-64 yaş	65 yaş ve üstü	Toplam		
T.C. vatandaşı	Engelli	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
	Engeli yok	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
Yabancı uyruklu/ göçmen/mülteci	Engelli	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
	Engeli yok	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							

Eğitim/farkındalık çalışmalarına katılanlar arasında cinsiyet beyan çeşitliliğine ilişkin veriniz varsa, paylaşınız:

17. Belediyelerin son bir yıl içinde yaptıkları hizmet memnuniyeti ölçen araştırma var mı? sayısını yazınız:

a) Var (sayısını yazınız):	b) Yok
----------------------------	--------

18. Belediyeye ait binaların erişilebilirlik açısından toplumsal cinsiyet göstergelerine uygunluğuna ilişkin aşağıda yer alan bilgileri doldurunuz:

Belediyeye ait toplam bina sayısı	
Hizmet alanlar için kadın tuvaleti olan binaların sayısı	
Hizmet alanlar için bebek bakım odası olan binaların sayısı	
Hizmet alanlar için engelli tuvaleti olan binaların sayısı	
belediyenin kamusal tuvaletleri içinde cinsiyetsiz tuvalet sayısı	
Personel için engelli tuvaleti olan binaların sayısı	
Belediyenin hizmet binalarında yer alan cinsiyetsiz tuvalet sayısı	

19. Toplumun geneline yönelik olarak belediyeniz bünyesinde hizmet sunduğunuz kuruluşları işaretleyecek, kuruluş sayılarını, kapasitelerini, başvuran ve yararlanan kişi sayısını belirtiniz.

Belediye hizmet kuruluşları	Cinsiyet	18 yaş altı yararlanan	18-29 yaş yararlanan	30-64 yaş yararlanan	65 yaş üstü yararlanan	Toplam yararlanan	Yabancı uyruklu/göçmen engelli	Toplam başvuru sayısı -/ - Kuruluş kapasitesi
a) Halk sağlığı merkezleri sayısı:	Kadın							
	Erkek							
b) Cinsel sağlık/üreme sağlığı merkezleri/brmlri sayısı:	Kadın							
	Erkek							
c) Toplum merkezleri sayısı:	Kadın							
	Erkek							
d) Kültür merkezleri sayısı:	Kadın							
	Erkek							
e) Mesleki eğitim merkezleri sayısı:	Kadın							
	Erkek							
f) Toplumun geneline yönelik olarak hizmet veren başka bir kuruluşunuz varsa belirtiniz: Yukarıdaki tabloda belirttiğiniz kuruluşlar içerisinde TSE Standartlarına göre erişilebilirlik kriterlerine uygun yapıdaki kuruluş sayısını yazınız: Pandemi süresinde geliştirip uygulamaya başlayan hizmetleriniz varsa belirtiniz: Bu kuruluşlarda hakları dikkate alınan/kapsanan grupları belirtiniz (birden çok şık işaretlenebilir): ( ) Çocuklar ( ) Gençler ( ) Engelliler ( ) Yaşlılar ( ) Kadınlar ( ) LGBTI+'lar ( ) Uluslararası geçici koruma statüsünde yer alanları ( ) Romanlar ( ) diğer .....(yazınız)								

20. 18 yaş altı çocuk ve gençlere yönelik olarak belediyeniz bünyesinde hizmet sunduğunuz kuruluşları işaretleyecek, kuruluşların sayılarını, kapasitelerini ve yararlanan çocuk sayısını belirtiniz.

Belediye hizmet merkezleri	Cinsiyet	Engelli çocuk sayısı	Yabancı uyruklu/ göçmen/ mülteci çocuk sayısı	Toplam Yararlanan çocuk sayısı	Toplam başvuru sayısı / Kuruluş kapasitesi
a) Kreşler sayısı:	Kız				
	Oğlan				
b) 7/24 açık kreşler Sayısı:	Kız				
	Oğlan				
c)Gündüzlü çocuk bakım evleri/merkezleri Sayısı:	Kız				
	Oğlan				
d) Çocuk oyun evleri/ oyun odaları Sayısı:	Kız				
	Oğlan				
e) Gençlik merkezleri Sayısı:	Kız				
	Oğlan				
f) Çocuk ve gençlerin bakımının ailelerce sunulamayacağı durumlarda kısa süreli yatılı bakım/mola merkezleri Sayısı:	Kız				
	Oğlan				
g) Refakatsiz çocuk ve gençler için ilk basamak barınmağı-reh. Merk. Sayısı:	Kız				
	Oğlan				
h) 18 yaş altı çocuklara yönelik olarak hizmet veren başka bir kuruluşunuz varsa belirtiniz: Yukarıdaki tabloda belirttiğiniz kuruluşlar içerisinde TSE Standartlarına göre erişilebilirlik kriterlerine uygun yapıdaki kuruluş sayısını yazınız: Aşağıda sıralanan çocuk ve gençlere yönelik hizmetlerinden belediyeniz bünyesinde sunulanları işaretleyiniz: a) Çocuk gelişimi, eğitimi ve bakımı ile ilgili ebeveynlere ya da bakım sağlayıcılara yönelik danışmanlık, psiko-sosyal destek hattı b) Çocuk gelişimi, eğitimi ve bakımı ile ilgili ebeveynlere ya da bakım sağlayıcılara yönelik toplantı, seminer, eğitim vb. çalışmaları c) Bakım verenlerin seçimine bağlı olarak çocuk bakım sektöründe uzun vadeli bir kariyer sunmak, işgücü piyasasına geri dönme şansını arttırmak için mesleki eğitim ve beceri geliştirme kursları d) Eğitim desteği					

e) Sağlık desteği hizmeti (düzenli hasta/ilaç takibi ya da kısa süreli hastalık durumunda destekler)
f) Maddi destek
Pandemi süresinde geliştirip uygulamaya başlayan bakım hizmetleri varsa belirtiniz:

21. Engellilere yönelik olarak belediyeniz bünyesinde hizmet sunduğunuz kuruluşları işaretleyecek, kuruluş sayılarını, kapasitelerini ve yararlanan engelli sayısını belirtiniz.

Belediye hizmet kuruluşları	Cins.	18 yaş ve altı Yararlanan	18-29 yaş Yararlanan	30-64 yaş Yararlanan	65 yaş üstü Yararlanan	Toplam Yararlanan Engelli sayısı	Yabancı uyruklu /göçmen	Toplam başvuru sayısı / Kuruluş kapasitesi
a) Engellilere yönelik gündüzlü bakım kuruluşları sayısı:	Kadın							
	Erkek							
b) Engellilere yönelik yatılı bakım ve rehabilitasyon kuruluşları sayısı:	Kadın							
	Erkek							
c) Engellilerin öz bakım ve yaşam becerileri gelişimi için eğitim odaklı bakım hizmeti kuruluşları sayısı:	Kadın							
	Erkek							
d) Engellilerin hobi, spor, kültür, sanat etkinliklerinden yararlandığı kuruluşlar sayısı:	Kadın							
	Erkek							
e) Engelli bakımının bakım verenlerce sunulamayacağı durumlarda kısa süreli yatılı bakım/mola merkezleri sayısı:	Kadın							
	Erkek							
f) Engellilere yönelik olarak hizmet veren başka bir kuruluşunuz varsa belirtiniz: Yukarıdaki tabloda belirttiğiniz kuruluşlar içerisinde TSE Standartlarına göre erişilebilirlik kriterlerine uygun yapıdaki kuruluş sayısını yazınız:								
Aşağıda sıralanan engelli bakım hizmetlerinden belediyeniz bünyesinde sunulanları işaretleyiniz:								
a) Engellilere yönelik ev tabanlı destek hizmetleri								
a.1. Konutların bu kişilerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesine yönelik tadilat ve tamirat hizmeti								
a.2. Finansal yönetim desteği (fatura ödemelerine yardım vb. gibi)								
a.3. Günlük aktivitelere destek/Kişisel asistanlık (yemek-temizlik, saç bakımı, banyo vb.)								
a.4. Sağlık desteği hizmeti (düzenli hasta/ilaç takibi ya da kısa süreli hastalık durumunda destekler)								
a.5. Maddi destek								
b) Engellilerin ihtiyaç duyduklarında iletişime geçebileceği bir hizmet hattı ya da aplikasyon hizmeti								
c) Engelliler için evde sağlık, bakım ve rehabilitasyon destek hizmetleri								
d) Engelli yakınlarına bakanlara yönelik geliştirilmiş destek hizmetleri								
d.1. Psiko-sosyal destek ve danışmanlık hizmetleri								
d.2. Sorun çözme, doğru iletişim kurma gibi beceri kazanımlarını hedefleyen toplantı, seminer, eğitim vb. çalışmaları								
d.3. Bakımdan kaynaklı ortak sorun ve gereksinimlerin paylaşarak çözümlerin üretilebileceği kedine yardım grupları oluşturma gibi hizmetler								
d.4. Bakım verenlerin seçimine bağlı olarak bakım sektöründe uzun vadeli bir kariyer sunmak, işgücü piyasasına geri dönme şansını arttırmak için mesleki eğitim ve beceri geliştirme kursları								
Pandemi süresinde geliştirip uygulamaya başlayan bakım hizmetleri varsa belirtiniz:								

22. Yaşlılara yönelik olarak belediyeniz bünyesinde hizmet sunduğunuz kuruluşları işaretleyecek, kuruluş sayılarını, kapasitelerini ve yararlanan kişi sayısını belirtiniz.

Belediye hizmet kuruluşları	Cinsiyet	65 yaş altı yararlanan	65 yaş ve üstü yararlanan	Toplam yararlanan	Yabancı /göçmen	Toplam başvuru sayısı / Kuruluş kapasitesi
a) Yaşlılara yönelik gündüzlü bakım kuruluşları (yaşlı yaşam merk. vb.) sayısı:	Kadın					
	Erkek					
b) Yaşlılara yönelik yatılı bakım ve rehabilitasyon kuruluşları (huzurevi gibi) sayısı:	Kadın					
	Erkek					
c) Yaşlıların sosyo-psikolojik esenliğine için hizmet sunan yaşlı dostu kuruluşlar (hobi, spor, kültür, sanat etkinlikleri vb.) sayısı:	Kadın					
	Erkek					
d) Özel olarak Demans/Alzheimer olanlara yönelik hizmet veren kuruluşlar sayısı:	Kadın					
	Erkek					
e) Yaşlı/ hasta bakımının bakım verenlerce sunulamayacağı durumlarda kısa süreli yatılı bakım/mola merk. sayısı:	Kadın					
	Erkek					
f) Yaşlılara yönelik olarak hizmet veren başka bir kuruluşunuz varsa belirtiniz:						

Yukarıdaki tabloda belirttiğiniz kuruluşlar içerisinde TSE Standartlarına göre erişilebilirlik kriterlerine uygun yapıdaki kuruluş sayısını yazınız:

Aşağıda sıralanan yaşlı bakım hizmetlerinden belediye bünyesinde sunulanları işaretleyiniz:

- a) Yaşlılara yönelik ev tabanlı destek hizmetleri
a.1. konutların bu kişilerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesine yönelik tadilat ve tamirat hizmeti
a.2. Finansal yönetim desteği (fatura ödemelerine yardım vb. gibi)
a.3. Günlük aktivitelere destek/Kişisel asistanlık desteği (yemek-temizlik, saç bakımı, banyo vb.)
a.4. Sağlık desteği hizmeti (düzenli hasta/ilaç takibi ya da kısa süreli hastalık durumunda destekler)
a.5. Maddi destek
b) Yaşlıların ihtiyaç duyduklarında iletişime geçebileceği bir hizmet hattı ya da aplikasyon hizmeti
c) Yaşlılar için evde sağlık, bakım ve rehabilitasyon destek hizmetleri
d) Demans/Alzheimer hakkında farkındalık geliştirmeye yönelik bilgilendirme çalışmaları
e) Demans/Alzheimer olanlara yönelik özel olarak geliştirilmiş ev tabanlı destek hizmetleri
f) Yaşlı ya da Demans/Alzheimer olan yakınlarına bakanlara yönelik geliştirilmiş destek hizmetleri
f.1. Psiko-sosyal destek ve danışmanlık hizmetleri
f.2. Sorun çözme, doğru iletişim kurma gibi beceri kazanımlarını hedefleyen toplantı, seminer, eğitim vb. çalışmaları
f.3. Bakımdan kaynaklı ortak sorun ve gereksinimlerin paylaşılarak çözümlerin üretilebileceği ketime yardım grupları oluşturma gibi hizmetler
f.4. Bakım verenlerin seçimine bağlı olarak bakım sektöründe uzun vadeli bir kariyer sunmak, işgücü piyasasına geri dönme şansını arttırmak için mesleki eğitim ve beceri geliştirme kursları

Pandemi süresinde geliştirip uygulamaya başlayan bakım hizmetleri varsa belirtiniz:

23. Evsizlik ve barınma sorunlarına yönelik olarak belediye bünyesinde hizmet sunduğunuz kuruluşları işaretleyecek, kuruluş sayılarını, kapasitelerini, başvuran ve yararlanan kişi sayısını belirtiniz.

Belediye hizmet kuruluşları	Cinsiyet	18 yaş ve altı yararlanan	18-29 yaş yararlanan	30-64 yaş yararlanan	65 yaş ve üstü yararlanan	Toplam yararlanan	Yabancı uyruklu/göçmen	Toplam başvuru sayısı / Kuruluş kapasitesi
a) Kısa süreli konaklama kuruluşları (hasta yakınları için vb.) sayısı:	Kadın							
	Erkek							
b) Kısa süreli yatılı reh. hizmetleriyle donatılmış barınaklar sayısı:	Kadın							
	Erkek							
c) Evsiz/sokakta yaşayan ve kalanlara yönelik barınma merkezleri sayısı:	Kadın							
	Erkek							

d) Evsizlik ve barınma sorunları yaşayanlara hizmet veren başka bir kuruluşunuz varsa belirtiniz:

Yukarıdaki tabloda belirttiğiniz kuruluşlar içerisinde TSE Standartlarına göre erişilebilirlik kriterlerine uygun yapıdaki kuruluş sayısını yazınız:

Aşağıda sıralanan evsizlik ve barınma sorunlarının çözümüne yönelik hizmetlerinden belediye bünyesinde sunulanları işaretleyiniz:

- a) Dar gelirliye yönelik olarak arazi ve konut tahsis hizmeti
b) konut kira desteği
c) Konut giderlerine (elektrik-su) ilişkin nakit desteği
d) Isınma giderlerine ilişkin nakit desteği
e) Konutlarda internet erişimini sağlamaya yönelik çalışmalar
f) Uygun ücretli kiralık konut bulma ya da konut sahibi olma, tapu hakkı vs. süreçlerinde yaşadıkları sorunlara çözüm bulabilmek amaçlı danışmanlık hizmetleri (*hukuki ya da psiko-sosyal*)
g) Yetersiz nitelikteki konutların tuvalet, banyo, mutfak, su, ısınma ve elektrik altyapısını güçlendirme çalışmaları
h) Dar gelirliye yönelik olarak özel olarak tanımlanan sosyal konut kredileri
i) Barınma/konut finans desteklerini arttırmaya yönelik finans kurumları, bankalar, kooperatifler, kamu sektörü, yerel girişimcilerle iş birliği çalışmaları
j) Kira ve konut satış ücretlerinin kontrol altında tutulmasını sağlamak için önlemler
k) Yaşam alanlarında güvenlik açığı tespit edilen bölgelerin güvenli alanlara dönüştürülmesine yönelik çalışmalar (örneğin karanlık alanların kör noktaların aydınlatılması ya da boş arazilerde güvenliğin sağlanması)

Pandemi süresinde geliştirip uygulamaya başlayan hizmetleriniz/destekleriniz varsa belirtiniz:

Bu kuruluşlarda hakları dikkate alınan/kapsanan grupları belirtiniz (birden çok şık işaretlenebilir):

( ) Çocuklar ( ) Gençler ( ) Engelliler ( ) Yaşlılar ( ) Kadınlar ( ) LGBTİ+'lar ( ) Uluslararası geçici koruma statüsünde yer alanları ( ) Romanlar ( ) diğer .....(yazınız)

24. Doğrudan kadınlara yönelik olarak belediye bünyesinde hizmet sunduğunuz kuruluşları işaretleyecek, kuruluş sayılarını, kapasitelerini, başvuran ve yararlanan kişi sayısını belirtiniz.

Belediye hizmet kuruluşları (kadın yararlanıcılar)	18 yaş ve altı yararlanan	18-29 yaş yararlanan	30-59 yaş yararlanan	59 yaş ve üstü yararlanan	Toplam yararlanan	Yabancı uyruklu/göçmen kadın	Toplam başvuru sayısı / Kuruluş kapasitesi
a) Şiddetle mücadele kapsamında reh. Hizm. olan ilk basamak kısa süreli yatılı barınaklar sayısı:							
b) sığınmaevi sayısı:							
c) Sığınmaevinden çıkanlar için sosyal konutlar sayısı:							
d) Kadın Kültür/güçlenme/danışma merkezleri sayısı:							

e) Kadınlar için Mesleki eğitim merkezleri sayısı:							
d) Doğrudan kadınlara yönelik olarak hizmet veren başka bir kuruluşunuz varsa belirtiniz: Yukarıdaki tabloda belirttiğiniz kuruluşlar içerisinde TSE Standartlarına göre erişilebilirlik kriterlerine uygun yapıdaki kuruluş sayısını yazınız:							
Aşağıda sıralanan evsizlik ve barınma sorunlarının çözümüne yönelik hizmetlerinden belediye bünyesinde sunulanları işaretleyiniz:							
Yalnız yaşayan (boşanmış, dul vb.) kadınlara yönelik olarak özel olarak tanımlanan güvenli konut olanakları/seçeneklerine erişimine yönelik danışmanlık							
Yalnız yaşayan (boşanmış, dul vb.) kadınlara yönelik olarak özel olarak tanımlanan kira desteği hizmeti							
Yalnız yaşayan (boşanmış, dul vb.) kadınlara yönelik olarak özel olarak tanımlanan sosyal konut kredileri							
Yalnız yaşayan (boşanmış, dul vb.) kadınlara yönelik olarak özel olarak tanımlanan sosyal yardımlar							
Ev içi şiddetle mücadelede şiddet danışma hattı (Hukuki-psiko-sosyal danışmanlık ve yönlendirme hizmetleri)							
Sığınma evinden çıkanlar için güvenli konut olanakları/seçeneklerine erişimine yönelik danışmanlık							
Sığınma evinden çıkanlar için sunulan istihdam desteği ve yönlendirme hizmeti							
Sığınma evinden çıkanlar için sunulan kira desteği hizmeti							
Sığınma evinden çıkanlar için sunulan sosyal konut kredisi desteği							
Sığınma evinden çıkanlar için sunulan sosyal yardımlar							
Pandemi süresinde geliştirip uygulamaya başlayan hizmetleriniz varsa belirtiniz:							

25. Toplu taşıma araçlarını kullanan nüfusun yaş, cinsiyet, engel durumu (engel türünü de içerecek şekilde) ve T.C. vatandaşı ve geçici koruma statüsüne göre dağılım verisi var mı?

Var								Yok	
Vatandaşlık durumu	Engel durumu	Cinsiyet	18 yaş ve altı	18-29 yaş	30-64 yaş	65 yaş ve üstü	Toplam		
T.C. vatandaşı	Engelli	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
	Engeli yok	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
Yabancı uyruklu/ göçmen/mülteci	Engelli	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							
	Engeli yok	Kadın							
		Erkek							
		Toplam							

26. Lütfen aşağıda toplu taşıma hizmetlerine yönelik olarak tanımlanan erişilebilirlik standartlarına ilişkin bilgileri giriniz.

	Sayı / km (kritere uygun olanların sayı/km giriniz)	Toplam sayı /km
Bisiklet, puset, scooter, vb. taşıyabilen toplu taşıma aracı (otobüs, dolmuş, metro vb)		
Tekerlekli sandalye taşıyabilen toplu taşıma aracı (otobüs, dolmuş, metro vb) (sayı)		
Sesli bilgilendirme sistemleri olan toplu taşıma aracı (otobüs, dolmuş, metro vb) (sayı)		
Alçak tabanlı, basamaksız, engellilerin güvenli binişine uygun rampası olan araç		
Asansörlü toplu taşıma aracı (otobüs, dolmuş, metro vb) (sayı)		
Uygun turnike/güvenlik kapılarına sahip olan toplu taşıma aracı (otobüs, dolmuş vb)		
Sinyalizasyon sistemi, akıllı sokak ekranlarına sahip durak/istasyon (sayı)		
Uygun turnike/güvenlik kapılarına sahip durak ve istasyon (metro vb) (sayı)		
Panik butonu olan durak ve istasyon (sayı)		
Kabartmalı harita sistemi bulunan durak ve istasyon (sayı)		
Sesli bilgilendirme sistemleri bulunan durak ve istasyon sayı)		
Görme engelli şeridi ile erişilebilen durak ve istasyon (sayı)		
Sesli bilgilendirme sistemleri bulunan yaya geçidi (sayısı)		
Sesli bilgilendirme sistemleri bulunan trafik ışığı (sayı)		
Engelliler (türüne göre olmak kaydıyla), çocuklar, +65 yaş üzeri kişiler, kadınlar, hamile kadınlar, bebek arabası kullananlar için erişilebilir taksii (sayı)		
Engelliler (türüne göre olmak kaydıyla), çocuklar, +65 yaş üzeri kişiler, kadınlar, hamile kadınlar, bebek arabası kullananlar için erişilebilir taksii durağı (sayı)		
Yükseklikleri ve genişlikleri TSE erişilebilirlik standartlarına uyan (puset, tekerlekli sandalye için erişilebilir olan vb.) kaldırım uzunluğu (km)		
Rampası olan kaldırım uzunluğu (km)		
Görme engelli şeridi bulunan kaldırım uzunluğu (km)		

27. Aşağıda sıralanan yeşil alan/ park/otopark vb. gibi alanlara ilişkin bilgileri giriniz:

	Sayısı (sadece kritere uygun olanların sayısını giriniz)	Toplam sayı (tüm yeşil alan/park, bisiklet park alanı vd. sayısını giriniz)
Panik butonu olan yeşil alan/park (sayı)		
Güvenlik Birimi bulunan yeşil alan/park (sayı)		
7724 kamera sistemi olan yeşil alan/park (sayı)		
Bebek bakım odası yeşil alan/park (sayı)		
Tuvalet bulunan yeşil alan/park (sayı)		
Engelli tuvaleti kullanıma uygun olan yeşil alan/park (sayı)		
Yürüyüş parkuru olan yeşil alan/park (sayı)		
Spor aleti donanımı olan yeşil alan/park (sayı)		
Yeterli bank bulunan park (sayı)		
Gölge alanları planlanmış park (sayı)		
Yeterli aydınlatmaya sahip olan yeşil alan/park (sayı)		
Çocuk oyun alanı bulunan yeşil alan/park (sayı)		
Engellilere uygun çocuk oyun alanı bulunan yeşil alan/park		
Belediyenin kültür-sanat etkinliği düzenlediği yeşil alan/park (sayı)		
Aydınlatılmış, sinyalizasyonlu ve işaretli (güvenli) otopark alanı (sayı)		
Aydınlatılmış, sinyalizasyonlu ve işaretli (güvenli) bisiklet park alanı (sayı)		
Erişilebilir ve aydınlatılan yaya yolu / Toplam yaya yolu (km)		
Erişilebilir ve aydınlatılan yürüyüş/koşu yolu (km)		
Yakın çevresi aydınlatılan kız öğrenci yurdu (sayı)		

Zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

GÜVENLİ VE EŞİT KENT ANKARA MEVCUT DURUM RAPORU

